THEODORI JANSSONII
AB
ALMELOVEEN M.D.

DE VITIS
STEPHANORUM,

Celebrium Typographorum
DISSERTATIO EPISTOLICA,

In qua

De STEPHANORUM *ſtirpe, indefeſſis laboribus, varia fortuna atque libris, quos orbi erudito eorundem officinae emendatiſſimè impreſſos unquam exhibuerunt, ſubjecto, illorum* INDICE *accuratius agitur : atque obiter multa ſcitu jucunda adſperguntur.*

Subjecta eſt H. STEPHANI Querimonia Artis Typographicae. Ejuſdem Epiſtola de ſtatu ſuae Typographiae.

ad Virum Clariſſimum
JOAN. GEORG. GRAEVIUM.

AMSTELÆDAMI,
Apud JANSSONIO-WAASBERGIOS. 1683.

FABIUS lib. XII. c. 6.

Non differendum eſt tyrocinium in Senectutem: nam quotidie metus creſcit, majuſque fit ſemper, quod auſuri ſumus: & dum deliberamus quando incipiendum ſit, incipere jam ſerum eſt. Quare fructum ſtudiorum viridem, & adhuc dulcem promi decet, dum & venia & ſpes eſt, & paratus favor, & audere non dedecet; & ſi quid deeſt operi, ſupplet aetas: & ſi qua ſunt dicta juveniliter, pro indole accipiuntur.

AD

THEODORUM JANSSONIUM AB ALMELOVEEN,

Medicum eruditiſſimum,

Nuper Diſcipulum gratiſſimum, nunc Amicum candidum,

STEPHANORUM vitas deſcribentem.

Dum Stephanûm *Genus & Proavos & Fata recenſes,*
Feſta Typos Proavûm Teque corona manet.
Fata Typis Stephanûm fuerint infenſa, nitorque
Noxius. Heu paucis Plutus Apollo pares.
VIVITUR INGENIO, *virtutis maxima laus eſt.*
Conjugium diſpar copia menſque facit.
Divide ſic Proavûm felicia fata Typorum
Cautus ab indoctis praemia rara viris.
Emicet ille Nepos, praeloque Typoque lucroſis,
Arte tua, ſtudiis nomen opeſque roga.
Vivere ſic ſolitus ſapiens, haec vita Deorum eſt,
Qui ſapit aeternum vivere dignus erit.
Litera Pieridum Medicinae dextera jungat.
Muſarum pater eſt Phaebus & artis amor.

JACOBUS VALLAN.
M. D. Prax. & Inſtit.
Med. Prof. h. t. Rect.

Dabam. Ultraject.
a. d. x. Kal. Maj.
cIↄ Iↄc LXXXIII.

✠ 2 VIRO

ROBERTUS STEPHANUS

ROBERTUM *cernis* STEPHANUM *quem Gallicus orb*
Miratur. primus Chalcographum Stephanus:
Qui pius et doctus procudit Scripta piorum
Sorbona hinc non vult impia ferre virum

VIRO CLARISSIMO

JOANNI GEORGIO GRAEVIO

Politices, Hiſtoriarum & Eloquentiae Doctori in Academia

TRAJECTINA BATAVORUM

THEODORUS JANSSONIUS AB ALMELOVEEN.

S. P. D.

SAEpe & multum hoc mecum cogitavi, Virorum Celeberrime, bonine an mali plus attulerit hominibus & civitatibus, imo rebuspublicis ac regnis ars typographica, ac nitidiſſime & citiſſime excudendorum librorum nobile illud artificium. Multa ſunt, ſi bene perpendas, ab utraque parte commoda, multa & incommoda, quae omnia juſtâ trutinâ ſi ponderentur, comperiemus commodorum numerum longe praevalere: quae ſi quis cognoſcere deſiderat, adire poterit illos auctores, qui hujus artis inventionem, & laudem, & commoda literis demandarunt. Quae ego ea propter ſciens volens praetereo. Multum tamen differre crediderim, quinam hanc praeſtantiſſimam exerceant artem; ſiquidem, ut Venuſini vatis tempore in artem Poëticam, ſic hoc noſtro in Typo-

graphicam docti & indocti paſſim involarunt ; qu
evenit , ut quorundam Auctorum ſcripta ita ſint de
foedata, atque ab illis , qui Typographorum mend
emendandis praefuerunt, adeo male habita , ut ve
minime eam, quam prae ſe ferunt, curam referan
Quæ ſola cauſſa fuit , quare quo tempore ſtudioru
meorum curſum ſumma cura cum dirigeres, ſaepi
ſime me monueris, ut nullorum Typographorum ma
gis quam ALDINORUM , PLANTINIANO
RUM , & maxime STEPHANORUM fiderem
editionibus , quod me vel puerum edocuerat jam olin
Vir Clariſſimus & in hiſce literis eruditiſſimus Jacobu
Tollius , qui meorum Studiorum elementa primu
formavit diligentiſſime , & fundamenta jecit fideli
ſime, id quod ſaepius grata mente recordor. Quo
idem quoque me admonuiſſe Nobiliſſimum Nicolaum
Heinſium , ad quem aditum Tu primus mihi feciſti
laeto animo frequens reputo. Quibus excitatus ſi
mul & incitatus, omnem, quam potui, oblatam captav
tenuique occaſionem, & egi cum Viris Doctiſſimis d
praeſtantia *Typographei Stephanei* , cujus infantiam
ſi ita loqui liceat, & labores impenſius, quam aliorum
ullius , cognoſcere mecum , plures deſiderare cur
intelligerem ; nunquam deinceps praetermiſi , qui
omnia diligentiſſime, quantum ſaltem in me fuit, qua
de STEPHANEO genere ſeſe obtulerunt, ſempe
tam è Graecorum quam è Latinorum ſcriptorum pro
logis, praefationibus, conquiſierim atque annotave
rim, poſtea uſui meo inſervitura.

Cumque igitur per ferias * (*excitatur enim otio vi
gor , & omnis triſtitia , quæ continuatione pertinaci
ſtudii adducitur , feriarum hilaritate diſcutitur.*) haſc
hyemales , dum alii indulgent Genio, Bacchanalibus
lu

* *Senec. præf. lib.* I. *Controv.*

ludis, confabulationibus, & neſcio quibus non voluptatibus, & inutilibus exercitiis, per omnium humaniorum literarum partes liberius, animum oblectandi gratia, divagari licuerit; Bibliothecam, & curtam meam ſupellectilem feſtinanter dubius, quid potiſſimum eligerem, pervolvi, & incidi praeter alios in Scaevolam Sammarthanum, Gallorum doctrinâ illuſtrium ἐλογιογράφον ſatis accuratum amplumque, qui *Stephanorum*, à Roberto incipiens, hiſce honorificis profecto verbis meminit. (*a*) *Inter eos, qui de re literaria bene meriti ſunt* ROBERTI STEPHANI *Pariſienſis Typographi ſolertiſſimi, ſplendidiſſimique magna cumprimis, nec ullo ævo interitura laus fuit.* Quod elogium aliorum ſimul ac meo deſiderio ut ſatisfacerem, me incendit, imo coëgit, rem paullo altius repetere, atque diligentius perpendere. Hanc induſtriam, hunc laborem, Doctiſſime Vir, Tibi (Cui eum conſecratum, & apud homines, tamquam monumentum pietatis in Te meae exſtare volo) minime diſpliciturum ſpero. Nam *id à me* (ut (*b*) Cenſorini nunc ore loquar) *vel docendi ſtudio, vel oſtentandi voto non fieri, praedico, ne in me, ut vetus adagium eſt, jure dicatur, Sus Minervam. Cum vero tuo collatu ſcirem, me plura didiciſſe, ne beneficiis tuis viderer ingratus, noſtrorum veterum ſanctiſſimorum hominum exempla ſum ſecutus. Illi enim, quod alimenta, patriam, lucem, ſe denique ipſos deorum dono habebant, & omnibus aliquid dis ſacrabant, magis adeo ut ſe gratos approbarent, quam quod deos iis arbitrarentur indigere. Itaque cum perceperant fruges, antequam veſcerentur, dis libare inſtituerunt: & cum agros atque urbes deorum munere poſſiderent, partem quandam templis ſacelliſque, ubi eos colerent, dicaverunt: quidam etiam cetera bona cor-*

(*a*) *Lib.* II. (*b*) *De die Natali cap.* I.

corporis valitudine crinem Deo ſacrum paſceban Ita ego, à quo plura in litteris percepi, Tibi haec exi gua reddo libamina. Sed quaeres fortean, quor ſum haec, cum illa privati alicujus & φιλοστεφάνε tan tum ſint oblectamenti? Reſpondeo, ut intelliger omnes poſſint: * *Neminem unquam tanta elo quentia fuiſſe, neque tam divino atque incredibi genere dicendi, qui illorum magnitudinem meritorui multitudinemque beneficiorum, quae in plurimos aucto res, totamque rei literariae rempublicam contulerint, no modo augere, aut ornare oratione, ſed ne enumera aut conſequi poſſit.* Quare mirandum eſt, Viroru Optime, quod in hunc uſque diem nullus eruditoru exſtiterit, (cum tamen omnes, ut & noſter Scaevol uno ore confiteantur, STEPHANOS tantum luc emolumentique rei literariae attuliſſe, ut nullus i ſis comparari, nedum praeferri mereatur) qui ipſ rum genealogiam à prima origine deduxerit, vel capite uſque arceſſiverit, quodque eo magis mirandu duco, cum Gallis innatum (ut ita loquar) ſciamus, ſu doctis atque nobilibus gloriari. Maxime autem, cu conſtet, eos habere occaſionem haec omnia latius i veſtigandi, exquirendique multo nobis commodi rem. Fecerunt tamen illud ex parte *Pierius Valeri nus in libello de Literatorum infelicitate, Paulus Col meſius in ſua Gallia Orientali, Scaevola Sammarth nus*, aliique (qui eruditorum vitas deſcripſere) plu mi, quorum hic indicem ſubjicere animus non eſt; l lorum tamen nemo ex profeſſo minima haec colleg atque inter alia, continenti ſermone ſcripta, hact nus orbi literato exhibuit. Sed jure merito quis dic re poſſet, STEPHANORUM nomen videri n modo una cum ALDINO, PLANTINIAN

* *Cicero Poſt redit.*

que, ſed & ipſorum eruditionem penitus eſſe depreſſa deletaque: forſitan quia Typographi fuerunt, vel operam plurimam Auctoribus Græcis navarunt, quos ipſorum temporibus ex ignorantia linguae, plurimi flocci fecere: qua tamen media in Barbarie, vel ſaltem non longe poſt ejus expulſionem, incomparabilem ſuum *linguae Graecae theſaurum*, ex omnibus, auctoribus, pertinaci & aſſiduo ſtudio, multo labore *Henricus Stephanus* effodit. Cujus Barbariei ipſe meminit in ſecunda ad Jacobum Dalechampium Epiſtola, Virum ingenuis artibus inſtructiſſimum, ubi Julii Roſcii Hortinii ignorantiam carpens inquit: *Sed reprehendenda potius eſt, quae per animos plurimorum, in Italia potiſſimum, pervaſit opinio, inutilem eſſe, qui in diſcenda Graeca lingua ponitur, laborem.* Quod ſi aliorum auctoritate atque Teſtimonio confirmatum quis deſiderat, ne ſolius Stephani verbis ſtare videar, ex locum Iſaaci Caſauboni de re literaria quam optime meriti, ubi Jacobo Bongarſio ſcribens deplorat mortem eruditiſſimi Viri Frederici Sylburgii, Epiſtola XLVIII. Tuae, Vir Ampliſſime, quae Brunsvici eſt, editionis; *Ain tu? Sylburgius fuit! O factum male! O gravem reipublicae litterariae jacturam! en quo ſpes mortalium redeant! nam paucis ante diebus per Commelinum mihi ſignificatum erat de multis ipſius coeptis & inchoatis laboribus, habent Graecarum literarum amantes quod doleant, quanquam, ut nunc vivitur, paucos ea cura tangit, prorſus enim contemptae jacent noſtrae Muſae Graecae, & ſi ita pergitur, pauci adhuc anni, & vel nomen Graecorum Auctorum interierit.* Vide cetera &, ſi lubet, Epiſtolam LXXI. Sed quid mirum! * *Tunc enim cautela Regulae Bartholicae regnabat; Graecum eſt, non legitur.* Quod ſi iſti ſaeculo

 eve-

* *H. Stephan. Praef. de abuſu. Ling. Graec.*

evenerit, quid huic noſtro exſpectandum, vel indo
ctus viderit. Verum ad genealogiam, quam explicar
pro ingenii modulo intendimus, pergamus.

Nullam parentis illius *Roberti Stephani*, qui *Henri
cus* fuit nominatus, mentionem facit adductus no
modo Sammarthanus, ſed nullus, vel ſaltem perpauci
ut video, alii: quod an ſtudio, quia adeo celebris no
fuit, vel ignorantia, nullus determinare audeo
Conſtat tamen hunc *Henricum* fuiſſe impreſſorem di
ligentiſſimnm, habitantem *Pariſiis è regione Schola
Decretorum*, anno nativitatis Chriſti, ſecundum aeran
communem CIↃIↃIX. uti patet ex Hiſtoria Aſiae &
Europae à Pio Papa conſcripta, ac apud *Eum* eo ann
impreſſa. Nec ulterius proceſſit nobiliſſimus Malin
crotius in diſſertatione ſua de arte Typographic
Cap. XII. *fuit ibidem* (Pariſiis nempe de quibus agit
Henricus etiam Stephanus ſenior ROBERTI *parens
cujus infra obiter memoratio fiet, is autem anno* 1509 *ex
cudit Quintuplex Pſalterium Latinum Jacobi Fabr
Stapulenſis.*

At forſitan quiſpiam objiciet hunc HENRICUM ce
terorum avum, & hujus *Roberti* parentem non fuiſſe
quaeretque ex me unde illud mihi conſtet? Huic fiden
ego ex Dioſcoride apud eundem *Henricum Ste
phanum* impreſſo Anno M. D. XVI. facturum liquido
arbitror: Legitur enim in fronte libri: *habetur vena
le in Officina* HENRICI STEPHANI è *regione
Scholae Decretorum*, *quod idem* in calce operis, ut ii
hoc moris eſt, pluribus repetit. Magis eluceſcit ve-
ritas, ſi reſpiciantur *Commentaria AElii Antonii Ne-
briſſenſis Grammatici, in ſex A. Perſii Satyras*, quæ Pa-
riſiis excuſa ſunt, *ex Officina* ROBERTI STEPHANI
è regione Scholae Decretorum, *Anno redemptionis noſtrae
milleſimo, quingenteſimo ſeptimo & viceſimo.* Maxi-
me

me autem, ſi conſulas Biblia apud *Robertum Stephanum*, *Henrici*, cujus jam meminimus, filium impreſſa Anno M. D. XXVIII. quibus præfixa eſt *Oliva*, qua poſtea ſemper omnes *Stephani* uſi ſunt, cum inſcriptione NOLI ALTUM SAPERE SED TIME Pariſiis *ex Officina Roberti Stephani è regione Scholae Decretorum* (ubi *Eum* commoratum fuiſſe ad annum uſque M. D. XXXVIII. nos docet Onomaſticum Bibliis apud *Eum* M. D. XL. excuſis, ſubjunctum.) Hujus habitationis domuſve certitudinem majorem indagare ac deſcriptionem exhibere latiorem poſſent ipſi Pariſienſes, quod nobis denegatum eſt. Ex his omnibus jam certo certius colligere poſſe mihi videor, hunc *Henricum Stephanum*, *Roberti* primi, à quo Sammarthanus exorditur, fuiſſe patrem. Sed res exigere hoc loco videtur, ut, quoniam agimus de *Typographeio Stephaneo*, etiam breviter exponamus, quid de ejus Symbolo, NOLI ALTUM SAPERE SED TIME judicandum cenſeamus. Locus autem, unde deſumptum videtur, invenio apud *Tertullianum* in carmine ad Senatorem ſcripto, ubi inquit.

Indulgeo dictis, ſapientia non placet alta;
Omne quod eſt nimium, contra cadit.

Deinde poſt decem interjectos verſus ſubjicit.

Sic nimium ſapere ſtultum facit improba ſecta.

Si non potius deductum ex illo loco velis, qui exſtat *Eccleſ.* Cap. VII. Comm. 16. *Noli eſſe Juſtus nimis multum, neque plus ſapias, quam neceſſe eſt, ne obſtupeſcas.* Quod ſane ſapientiſſimum (ſi modo hinc deductum eſt) ſumme ſapientis Regis monitum, qua prudentia à ROBERTO STEPHANO electum ſit vel imperitus facile perceperit. At quanam ratione hoc *Olivae*, omnium arborum optimae, adjunxerit quis noſtrum aſſequetur? fortaſſe quaedam à limine

quaſi ſalutaturi, quædam vero è longinquo quaſi vi-
ſuri ſumus, Oedipo hic opus eſt, quis enim alteriu
mentem plene, ut ita dicam, obſcuris conjectatio-
nibus expiſcabitur? Quare quidem, cum nemo
quantum mihi cognoſcere licuit, de hoc ſymbolo
ſcripſerit, nos pro Viribus tamen aliquid de eo i
medium proferre adnitemur. *Olivae* hoc AEnigm
junxit, quia cenſuit, *Olivae fructus (a) ad omnes Arte
accommodatos eſſe, Oleum ſcilicet, nam profecto null
fere ars eſt, quæ non olei beneficio utatur, aut aliqua e
parte adjuvetur.* Vel aliis forte ex cauſſis, quas non
tam cognoſcendi, ut ſupra dixi, quam enarrand
cauſſa, ad Te, Virorum Diſertiſſime, perſcriber
animus tulit. *Oleam* ergo ſeu, ut alii malunt, *Oli-
vam* eſſe *Pacis* ſignum teſtatur hoc Maronis AEn. VI
Paciferæque manu ramum prætendit Olivæ: cui è pro-
fanis adjungere licet Ariſtophanem in avibus, Vale-
rium Flaccum in Argonauticis, è ſacris columbam
Noachi oliviferam: Adſunt praeterea teſtificante
numi Imperatoris, *Severi Pii Auguſti*, quibus togatum
impreſſum eſt ſimulachrum cum *Oleae* ramo, adjecta
inſcriptione FUNDATOR PACIS *(b)* Ad teſtimonium
itidem citare poſſem numos *Auguſti*, quibus Or-
bis inter *Oleae* ramos cum hac epigraphe videtur: PAX
ORBIS TERRARUM *(c)* item *Neronis (d) Alexandri
Severi (e) Gordiani Pii (f)* aliorumque ut & Athe-
nienſium, quibus *Olea* oſtenditur *(g)* impreſſa; ſed
literarum anguſtiae; illa omnia eruere, explicare,
examinare atque deducere non permittunt, nec res
exigit

(a) *Natal. Com. Mytholog.* l. IV. c. V. *Vid. Anton. Auguſtin.* Dia-
log. II. *de Antiquit.* (b) *Collect. Arſcotan.* Tab. LIII. II.
(c) *Collect. Arſcotan.* Tab. XV. 2. 4. (d) *Idem* Tab. XXI. 4.
(e) *Idem* Tab. LVI. 6. 8. (f) *Idem* Tab. LVII. 16.
(g) *Spanhem.* Diſſert. IV. *de Præſtant. Numiſm.* pag. 272.

exigit, ne γλαῦκας εἰς Ἀθήνας mittere videar, & Ovidianum illud mihi à quopiam objicatur:

Quid folia arboribus, pleno quid ſidera coelo,
In freta collectas alta quid addis aquas.

Pergo itaque ad *Domitiani* numum, qui exhibet mulierem ſtantem altera manu cornu copiae, altera *Oleae* ramum tenentem, cum hac inſcriptione FELICITAS PROVINCIARUM. *(a)* unde evidenter demonſtrari poteſt *Oleam felicitatis* ſignum fuiſſe. *Veniae* quoque atque *miſericordiae* indicium eſſe multis S. S. Scripturae locis adſtruere volenti foret facile, quorum liber ſecundus tertiuſque Moyſis copiam ſuppeditare poterunt, ut & Pſaltes David qui *Olea* Virum probum & miſericordem deſignat, quîcum Rex Salomon conſentire videtur, qui eundem eodem exprimit ſigno. Non patitur tempus, Praeſtantiſſime Vir, explicare, qui veteres *Olea expreſſerint manſuetudinem, frugalitatem, hilaritatem, ſecuritatem (b) concordiam (c) ſpem, victoriam*: ſic apud Athenienſes ac ludis in Olympicis *Olea* coronabantur victores teſte Plinio: *(d) Aeternitatem, Gymnaſia, Olea* indicarunt antiqui, ut è *Cicerone, Plinio* aliiſque etiam auctoribus pluribus oſtendit doctiſſimus Pierius Valerianus *Hyeroglyph.* lib. 53. quem adire poterit, qui de hiſce plura deſiderat. Veruntamen quod praecipue me in admirationem rapit, eſt quod nusquam omnino iſtius ſymboli ſeu emblematis quidquam notatum ſcriptumve invenerim, cum tamen *Aldinorum Frobenianorumque* ſumma cum laude meminerit doctiſſimus Batavorum, vel ſolum fere ſummum eorum lumen D. Eraſmus, Centuria primâ Chil. ſecundae celebrium ſuorum Àdagiorum, qui locus reſpici

 merc-

(a) *Collectan. Arſcotan.* Tab. XXXI. 24.
(b) *Collect. Arſcotan.* Tab. XXXIII. 4.
(c) *Idem* Tab. XXXI. 23. (d) Lib. XV. c. 4.

meretur. At quid cauſſae fuerit, quo minus Symbolun *Stephanorum* expoſuerit, nullus video. Praeter Eraſmum videri poterit Joachimi Camerarii ſymbolorun & Emblematum Centuria IV. Embl. IX. de *Aldino*: & Sylveſter Petra Sancta libro VIII. cap. VII. ubi *Plantini* LABOR ET CONSTANTIA aere expreſſa *Exhibetur.* De *Stephani* tamen vir clariſſimus Claudius Minois in Syntagmate de Symbolis, Alciati Emblematibus praſixo, Ubi agit de Typographicis, haec inter alia refert: *Sed ad Gallos venio, qui ſeſe iis ſuperioribus aequarunt, vel certe nuſquam inferiores habiti ſunt. Inter eos nemo mihi occurrit illuſtrior, vel ſuo aevo peritior, aut diligentior* Roberto Stephano, *qui pro familiari ſchemate arborem habuit in ramos porrectam, addita figura ſpeculantis hominis, verbo adſcripto D. Apoſtoli* NOLI ALTUM SAPERE, *qua nota viſus eſt arguere nimis curioſam de rebus obſcuris ac Divinis inveſtigationem, & doctrinae cuicumque apponendum modum.* De aliis *Stephanorum* Symbolis nihil hic adjiciemus, ſiquidem rarius uſi ſunt. Nam pauci, praeter Platonem Serrani, libri Symbolum hoc DEFRACTI SUNT RAMI UT EGO INSERAR referunt; quod ſolum *Henricum*, dum patria exſularet, nonnumquam libris ſuis praefixiſſe video. Verum dum de *Oliva* ejuſque epigrammate loquar, ſubjungendum videtur, Robertum numquam huic *Oleae* adjeciſſe icunculam viri, Epigraphen quaſi indice digito demonſtrantis ante annum M. D. XXVII. aſt diverſis modis iſtud Symbolum, pro loci opportunitate arbori appoſuiſſe. Ut autem breviter colligam, quae de illo *Stephaneae* domus Symbolo huc uſque dixi, certo certius videtur, ut Claudius Minois annotavit, illud è Sacris eſſe deſumptum, diſertiſſime namque Gentium Apoſtolus ad Romanos capitis XI. comm. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX.

Quod

Quod (inquit ex ore veteris interpretis) *ſi delibatio ſancta eſt, & maſſa: & ſi radix ſancta, & rami: quod ſi aliqui ex ramis fracti ſunt, tu autem cum Oleaſter eſſes, inſertus es in illis, & ſocius radicis & pinguedinis Olivae factus es, noli gloriari adverſus ramos. Quod ſi gloriaris, non tu radicem portas, ſed radix te. Dicis ergo:* FRACTI SUNT RAMI UT EGO INSERAR. *Bene: propter incredulitatem fracti ſunt, tu autem fide ſtas:* NOLI ALTUM SAPERE, SED TIME. Quae ſi conferas cum Stephanorum ſymbolo facile videre erit, quid ſibi velit *Oliva*, quid rami Oleaſtri, qui illi ſunt inſerti, quid decidui ex Olea palmites, quid adſtans Oleae vir, quid denique ipſum epigramma, ex hiſce Apoſtoli verbis deſumptum, ſibi velint, cum primus iſtius ſymboli auctor ob conſtanter profeſſam religionis veritatem poſtea ſolum verterit, reſque ſuas, cum familia Genevam tranſtulerit, facto ipſo ſui dicti veritatem aſſerens. Neque à Sacra hac ratione abludit ipſa etiam humanior literarum antiquitas, utpote qua conſtat, *Oleam* arborem Palladiam, ſeu * Minervae Sacram Oleique, quod eruditorum lucubrationibus inſervit, productricem eſſe, atque adeo frugiferam: ne repetam etiam illa, quae ſupra diximus, facile collectu eſt *Stephanos* omnem ſuam operam ac ſtudium Palladi, id eſt Muſis Graecis Latiniſque, hac quaſi teſſera voluiſſe dedicare, id quod ipſo opere egregie praeſtiterunt: unde illis, ut ampliſſimi Thuani ‡ verbis utar:

————————————Tota Lycea recuſos
Egregie ob veterum libros bene grata precantur:

Tertium autem AEnigma, ſi vocare ita ſit licitum, quo ſunt uſi, fuit Thyrſus, cum Lauri ramo ac Serpente circumflexis, & ſubjecto Homeri Hemiſtichio:

Βασιλεῖ τ' ἀγαθῷ κρατερῷ τ' αἰχμητῇ.

Quod

* *Vide elegantiſſimum fabularum ſcriptorem Phaedrum* Lib. III. Fab. XVII. ‡ *In Poëmatio ad poſteritatem.*

Quod *Roberrus Stephanus* primus Regi Franciſco iſtius nominis primo tribuit, quod aliis Regiis, qui Graeca excuſêre, Typographis, (Turnebo ſcilicet & Morello,) fuit, ut video, commune, cujus explicationem, & rationem in aliud opportunius tempus differimus, ſolum inpraeſentiarum de STEPHANORUM GENEALOGIA, in quantum nobis hinc inde innotuit, diſputaturi.

Conſtat jam igitur, ut puto, ſufficienter, ex allatis paullò ante teſtimoniis, HENRICUM STEPHANUM *habitantem è regione Scholae Decretorum* Anno M. D. IX. celebrium illorum fuiſſe parentem atque conditorem, quemadmodum nobiſcum hoc confirmat eruditiſſimus Paulus Colemeſius in Gallia Orientali pag. m. 22. ubi etiam nihil (quod cum omnibus ceteris commune habet) addit de ejus nativitate, moribus, probitate, & quod miror, ſtudiis, nec etiam, ut quidem oportuerat, liberorum numero. Quot aetatis ſuæ annos vixerit, neminem annotaſſe reperio: ita ut orbi litterato, niſi paucorum librorum editione, ſit notus. Quo mortuo vidua ejus nupſit *Simoni Colinaeo (qui in calce Elucidatorii Eccleſiaſtici Clichtovaeani, Henrici Stephani ſe ſucceſſorem, vocat* citante Nobiliſſ. B. Malincrotio de Art. Typogr. cap. 14. pag. 96.) Celebri etiam tunc temporis apud Pariſienſes Typographo, quod quo anno factum ſit, minime determinare poſſum, nihilominus ſi conjecturae locus ſit: putarem circa annum M. D. XIX. vel XX. factum, ſiquidem *Henricum* vixiſſe, ſi editionibus habenda fides, anno M. D. XVIII. Euſebii editio ab ipſo tunc profecta teſtatur: imo editio verſionis antiquiſſimae & optimae Theodoreti, quam curavit Pariſiis anno 1519. Henricus Stephanus, ejus, quo nos magiſtro uſi ſumus, avus, ut refert Fredericus Sylburgius, in Praefat. Theodoreti

M. D. XCII.

M.D.XCII. apud Commelinum editi. Accedit, quod anno 1521 Boëthii Arithmeticam excuſſerit in folio, cujus in fronte addit, ſe è regione Scholæ Decretorum habitaſſe, quod ego explico in domo Henrici Stephani.

Floruit hic Colinaeus diu, multoſque impreſsit libros, ut iis notum eſt, qui ſaepius Bibliothecas illuſtriores inſtructioreſque perluſtrarunt. Atque haec de HENRICO STEPHANO primo, *Stephanorum auctore*, qui moriens liberos hoſce reliquit.

ROBERTUM.
FRANCISCUM.
CAROLUM.

Pergimus jam ad Henrici primi ſeu ſenioris filium, à quo Sammarthanus, ut jam diximus, initium facit, ROBERTUM STEPHANUM cum aliorum, tum ſuis ſcriptis (* *nullus enim conſtanti unquam gloria claruit, niſi ex ſuo, vel ſcripto alieno)* longe celeberimum; quorum poſtea indiculum ſubjungemus, in praeſenti enarraturi laborum ipſius principia, quae ab incunabulis propter injuriam temporis cum repetere non poſſimus, exinde ſaltem incipiemus, unde ex ipſius verbis licet. De nativitatis tempore nihil certi conſtat, verum ſi ab anno mortis ejus retro computaveris, nativitatem in annum M. D. III. incidere comperies. Quaenam hujus pueritia, quaenam adoleſcentia, quonam uſus praeceptore, quo fuerit loco educatus, non conſtat, licet veroſimile ſit, Pariſiis haec omnia eſſe peracta.

Si itaque ad ejus proprios labores procedamus, primus ſeſe refert Anno M. D. XXII. Typographeio vitrici ſui Simonis Colinaei praefuiſſe, exſiſtente etiamnum

* *Ioan Sarisberiens de Nug. Curial. lib.* I. *Prol.*

num adoleſcente, ut ſuſpicor XIX. admodum annorum: quare ſemper ſum miratus, ipſum nuſquam in ſuis ſcriptis patris ſui mentionem feciſſe; cum tamen ea fuerit aetate, ut ipſum noſcere, cumque eo loqui & conſilia de vitae ſtudiorumque recta inſtitutione inire potuerit. Ubi igitur hic per aliquot annos jam Typographei curam adminiſtraſſet, ipſe Officinam exſtruxit. Quam adornaturus vir probus & pius *Juvandae Eccleſiae Dei natus*, ut cum Beza loquar Biblia typis ſuis imprimere cum decreviſſet; primum, inquit, ſe perluſtraſſe Bibliothecas urbis Pariſienſis pervetuſtas, alteram, quæ eſt apud D. Germanum à pratis, alteram, S. Dionyſii; quod Monaſterium S. Dionyſii à prato ad exemplum Fuggeri etiam habuit Typographeion *in via Amygdalina ad veritatis inſigne*, Pariſiis Anno M. D. LXXI. ut mihi conſtat ex *carmine de arte Rhetorica confecto à Franc. le Picard in eo excuſo.* Deinde ipſe, ut erat literarum Hebraicarum etiam gnariſſimus, novam verſionem confecit, & cum aliis manuſcriptis contulit. Quod opus omnibus partibus & numeris perfectum & conſummatum ut excuderet, ex Hiſpania ſuis ſumptibus ſibi adferri curavit Biblia illa Hiſpanenſia à Leone X. Pontifice Maximo tantopere laudata, quibuſcum ſuam etiam tranſlationem, ut & cum aliis manuſcriptis, tum undique corrogatis impreſſis Bibliis, de novo comparavit, & omnes variantes, ut vulgo vocantur, lectiones non modo ſelegit, ſed etiam collegit, ac duos in quaterniones conjecit, quod à ſe peractum Anno M.D.XXIV. in præfatione Bibliorum ab Eo M.D.XXVII. excuſorum, ipſe teſtatur. Quam diligentiam in eruendis Sacris indies auxit: nam Anno M. D. XXVII. M.D. XXXII. M.D.XXXIV. M.D. XL. M.D.XLIV. M.D.XLV. M. D. XLVI. Nova edidit Biblia, cum plurimis ejus an-

annotationibus, quibus primo celebre collegium illud Sorbonicum, alioquin doctiſſimum, pergraviter offendit, quapropter deinceps, ut offenſionem iſtam leniret, aliamque effugeret, earum plurimas praetermiſit, quemadmodum id ex Bibliis M. D. XL. impreſſis quam evidentiſſime videmus, quorum Praefatio oſtendit & enumerat, quot exemplaria manuſcripta, quot codices vetuſtiſſimae editionis in emendationem adhibuerit; quo vel ipſo labore omnibus necdum ſatisfecit, ſed è contrario plurimas rixas atque contentiones ſibi cum Theologis Sorbonenſibus (adverſus quos eum *Petrus Caſtellanus* defendit, quae cauſſa fuit quare etiam haereſeos fuit accuſatus, teſte Thuano ad A. 1547.) excitavit, idque quidem per viginti annos; quod tamen ſatis admirari nequeo, cum ſemper *Franciſcum Vatablum* in conſilium, ubi Sacra quaedam ederet, advocarit: imo ſuas notas atque animadverſiones, ſuppreſſo proprio, honoris, amicitiae, nec non forte invidiae declinandae gratia, ſub *Vatabli* nomine ediderit, ut *Arnoldus Botius* in indice Auctorum Animadverſionum in Vet. Teſt. abunde docet. Meminit hujus Hiſtoriae etiam celeberrimus Rivetus in Iſagoge ad Scripturam Sacram Capite XII. §. II. cujus verba adſcribere non erit oneri. *Qui*, inquit, *primi ei* (Roberto Stephano) *bellum indixerunt fuerunt Pariſienſes Theologi Sorbonici, qui eo nomine Robertum Stephanum de litteris Sacris & Prophanis tam bene meritum hoſtili animo ſunt perſequuti, donec tandem, ut pericula vitaret, coactus fuit vitae ſuae conſulere, mutato ſolo & patria relicta, ut libere Genevae, Eccleſiæ Dei inſerviret.*

Adſcribam, ſic pergit Rivetus, de ea re verba Ampliſſimi Thuani Hiſt. l.23. ad annum 1559. *Migrante* (inquit) *ad Deum optimo non ſolum Principe* (de Franciſco.

ciſco I. loquitur) *ſed literarum fautore & parente eximio indigna bene merito de patria civi*, (Roberto Stephano) *tot editis Hebraicis Graecis & Latinis libris, gratia repenſa eſt à Theologorum noſtrorum Collegio, qui hominem rei publicae invigilantem, & quasvis aequas conditiones accipere ſe paratum demonſtrantem, non deſierunt laceſſere donec ille vexationum injuſtarum pertaeſus, ex neceſſitate conſilium coepit, & relicta patria*, Genevam *ad extremum ſe contulit, ubi tanta prudentia publicam ſimul & privatam rem curavit, ut quamvis tot adverſitatibus conflictatus & incommoditatibus, quae ſolum vertentibus neceſſario perferendae ſunt, tamen in opere aſſiduus ad ultimum uſque vitae ſpiritum, rei litterariae adjuvandae propoſitum conſtanter tenuerit &c.* Quae omnia peracta ſunt Regius Typographus cum jam exſiſteret, magni illius Franciſci Primi, qui neſcio quoties non Diplomatis & Epiſtolis Collegium iſtud Sorbonicum admonuit, ut, ſi quid haberent in ſcenam publicam proferrent, quod tamen ſemper procraſtinarunt, donec tandem coacti illas, quae hodie cum Reſponſionibus ejuſdem *Roberti Stephani* circumferuntur censuras, protulerint, de quibus curioſus lector fuſius videre poterit in praefatione reſponſionibus iis praefixa, ubi ratio, & tempus, & ordo pluribus exponuntur. Errat itaque clariſſimus ille Bernardus Malinkrotius, quod cauſſam exſilii ſtatuat inpoſturam in Vatablum. Verba ejus in gratiam & commodum aliorum adjicere non abs re judicavimus: *poſt Aldum* (inquit) *maxime celebris fuit Robertus Stephanus Pariſienſis Typographus, eruditione Aldo par vel ſuperior nec enim tantum omnis generis egregios codices elegantiſſime excudit verum etiam ipſemet multa haud indocte conſcripſit, quae inter facile excellit linguae Latinae Theſaurus duobus praegrandibus Tomis anno* 1545. *Pariſiis emiſſus*

ſus. *Gratius hujus viri nomen eſſet, niſi impoſtura in Franciſcum Vatablum commiſſa, ob quem ſolum vertere, ultionem praevertens, coactus fuit, exiſtimationem ſuam laeſiſſet.*

Non multum hujus ſententiae refutationi inhaerebimus dum unusquiſque ſufficienter poterit contrarium videre qui ſequentia de Vatablo ac Stephano teſtimonia perlegerit: ſic enim. * *Rob. Stephanus Lectori in Bibliis à ſe A.* 1540. excuſis, inquit:

Dedimus operam haud mediocrem ut Fr. Vatablus Hebræarum literarum Profeſſor Regius doctiſſimus, & in Architectonice non vulgariter exercitatus, vobis ob oculos poneret Tabernaculi Moſaici, Templi Salomonis, & praecipui eorum inſtrumenti difficillimam & obſcuriſſimam conſtructionem. Quod quam libenter & alacriter publicae utilitatis cauſa praeſtiterit ſummus ille vir, certo ſcimus: quam exacte vero & perite tu cognoſces. Eſt enim Fr. Vatablus praeter multarum rerum cognitionem, ſummo & acutiſſimo judicio praeditus, in his praeſertim quae ad germanam & liberalem Bibliorum interpretationem pertinent. Quam rem dum mecum paullo accuratius conſidero, non poſſum non petere à Deo Opt. Max., ut per longam & incolumem vitam, liceat Vatablo noſtro aliquid memoriae prodere, quod libros V. T. faciliores reddat. Et haec ſane meo judicio impoſturam non ſapiunt. Quid? longe aliter ſentit *Iehan Porthaiſe dans ſa Paraſceue à l'Examen de l'Euchariſtie p.* 48. *Ie conjecture Vatable avoir eſté alteré par Iehan le Iard & par Robert Eſtienne.* Imo ipſe Joſephus Acoſta in libro de Natura Novi Orbis Salamanticae, excuſo Anno 1589. pag. 33. dubitat cuinam notas tribuet Stephano an Vatablo, ſic enim inquit.

Robertus Steph. vel potius Fr. Vatablus vir Hebraice doctiſſimus, ut ego à praeceptore diſcipulo illius accepi, in

* *Colomeſ. Gall. Or. pag.* 9. & 11.

Scholiis ad cap. 9. libri Tertii Regum, &c. Quae ſi bene perpendam, qui impoſtura in Vatablum it cauſa eſſe potuerit, nullus video, praeſertim cùm tanti fecerit eum, imo alii judicent, noſtrum Robertum Stephanum Franciſcum Vatablum, ſua haereſ quaſi imbuiſſe. Quod alii, inter quos Joannes Poſſevinus in Apparatu ſuo ſacro pag. 597. plane negant. Ille enim adſtruere conatur verſionem Bibliorum, quae in Galliis praecipuè circumfertur, non eſſe Fr. Vatabli, verum quorundam illius diſcipulorum; imo ſubjicit ex Genebardo Franciſcum Vatablum, ea ſuppoſititia editione ſic fuiſſe offenſum, u protinus Robertum Stephanum ad ſe vocari juſſerit, & vehementer in ipſum invectus fuerit, quod eam verſionem ſub ejus nomine edidiſſet; cujus cauſam expoſtulatam reddere declinans, addit eum Genevam profugiſſe, ſurreptis ſecum characteribus Regiis quapropter Lutetiae *in ſtramineo ſimulachro uſtu eſt, quod vivus capi non potuerit.* Quod factum Anno 1547. refert. Doctiſſ. Morerus qui ſua ex Poſſevino deſumpſiſſe mihi perſuadeo. Veruntamen vehementer erraſſe hos auctores putarim, nam ex editionibus librorum demonſtrare poſſum, Robertum Stephanum anno 1551. adhuc Lutetiae Typographicam artem exercuiſſe. Reſpici poteſt Novum illud Teſtamentum tantopere Laudatum cum variis, u vulgo vocantur, lectionibus Lutetiae MDL. in folio editum, referens ipſum tunc temporis Regis Typographum exſtitiſſe. Adde Caroli Stephani librum de nutrimentis M. D.L. excuſum, & Dionem Nicaeum Graece M. D. LI. Lutetiae impreſſum. Quare mea potius eſſet opinio, ipſum hoc anno MDLI. diſceſſiſſe Sed quid de raptu characterum dicemus, cum tot auctores de exſilii anno atque cauſſa ita diſſentiant: nihi

hil enim ego crediderim abſurdius magiſque fidei abſonum, quam tale quid à tam pio ac probo viro eſſe perpetratum; quandoquidem ſatis nummorum habuit ſatiſque temporis, ut novos elegantesque characteres ſibi comparare potuerit. Deinde illi qui tum temporis ei adeo infeſti fuere hoſtes, ſatis exacte ejus manus obſervarunt, ne quidpiam, quod ad Regiam Officinam diceretur pertinere, ſecum auferret. Verum enim vero non opus eſt eo recurrere. Quaeram enim ex illis, quibusnam characteribus tot impreſſerit libros priuſquam ad hoc munus eſſet provectus, certe ſi non ſuis, ſaltem non Regiis, nec quare non ſuis video, quis enim ei per tot annos tam elegantes ac nitidos characteres commodaſſet. Sed vitricus ejus *Simon Colinaeus* & *Franciſcus Stephanus* noſtri frater fuere ibidem Typographi: certe longe honeſtius & tutius illorum characteres potuit, ſoluto pretio, ſecum Genevam portaſſe. Et, ne ulterius pergam? Quibus Regiis typis *Carolus Stephanus* ejus frater, anno 1551. Regius Typographus Appianum Alexandrinum Graecis, Epiſtolas Bunelli, Latinis characteribus excudere potuiſſet, ſi *Robertus* eos abſtulerat; unde jam ſatis evidenter patere puto, illud maledictum conjectum in *Robertum* fuiſſe, quia haereſeos non modo ſuſpectus, verum etiam damnatus fuit. Nam de eo ſi quid conſtaret, ſaltem Thuanus ſummus ille Hiſtoricus aliique plures, hujus mentionem feciſſent, quod tamen me legiſſe non recordor. Verum illa exactius ad incudem revocare non eſt hujus loci nec temporis.

Ceteros (ut ad propoſitum redeam) circa Biblia quos adhibuit, labores, ſumptus curaſque, enarrat ipſe in prologis Bibliorum 1545. aliiſque annis impreſſorum. Tempus autem, quo ad τυπογραφεῖον Βασιλικὸν

Rex *Franciſcus* (qui anno M. D XIII. incoepit regnare) noſtrum *Stephanum* provexerit, pro certo aſſignare (ut cum Plinio loquar) non audeo: ſi tamen omnes reſpiciam libros, quorum ex prologis & praefationibus totum hoc opuſculum concinnatum eſt, non video ipſum eo nomine, niſi in initio anni M. D. XL. vel in fine, M. D. XXXIX. fuiſſe uſum; Hinc Veriſimile puto, à rege Officium illud, ſeu quemadmodum ipſe loquitur, munus ei eſſe impoſitum, Hebraea & Latina (in Graecis enim *Conradus Neobarius* cui forte ſucceſſit & poſtea *Guilielmus Morellus* & *Adrianus Turnebus* fuere Typographi Regii) imprimendi, quod probo *ex Prophetis* XII. *minoribus Hebraice cum commentariis* R. Kimchi *ex emendatione* F. Vatabli, *apud* R. Stephanum *impreßis*. Quorum quoſdam anno M. D. XXXIX. quoſdam M. D. XL. excudit, adjecto *Regii* epitheto: his addo Biblia eodem anno excuſa omneſque, quos mea capit Bibliotheca, libros, poſt eum annum ab eo editos, omnes hoc *Regii* epitheton referentes, cum nullus è diverſo ante annum M. D. XXXIX. impreſſus liber illud, quantum hactenus mihi cognoſcere licuit, exhibeat. Quod beneficium grato animo ut agnoſceret & ſuo, ſi dici liceat, nonnihil tanti Regis munificentiae, remuneraretur modo, hoc magni illius Regis laudis praeconium Ciceronis praefixae admonitoriae Epiſtolae inſeruit: *Nam primo* (ſc: Rex Franciſcus) *magiſtros optimarum artium ac literarum homines doctißimos, magnis propoſitis praemiis, in hoc amplißimo orbis Terrarum Gymnaſio, quo omnes undique ſtudiorum cauſſa conveniunt, conſtituit. Deinde omnes ſemper ad bene & naviter agendum excitavit, cum quos multum profeciſſe in literis cognoſceret; iis munera atque honores mandaret; reliquiſque ita praeſcriberet, quid ſperare à ſe & exſpectare de-*

deberent, cum ad aliquam ſcientiae ac literarum commendationem perveniſſent. Qua ratione perfectum eſt, ut omnis fere Galliae nobilitas, quae antea Doctrinae opinionem ſibi indecoram falſa perſuaſione ducebat, ea nunc cum armorum & bellicae rei exercitatione literarum etiam ſtudia conjunxerit. Poſtremo ampliſsimam omnis generis Librorum Bibliothecam, Hebraicorum, Graecorum, ac Latinorum maximis ſumptibus inſtruxit, ac quotidie inſtruit: ut in eo Ptolemaei etiam atque Eumenis regum ſtudia longe ſuperet. Illi enim vana quadam opum oſtentatione, quos uno tantum loco, Pergami aut Alexandriae, concluſos & quaſi captivos haberent, libros undique conquirebant, cum alter etiam alteri invideret, eoque Ptolemaeus, ne numero ſcilicet vinceretur, chartas, quas ſola tunc AEgyptus ſuppeditabat, ſupprimeret. Ipſe autem tantum abeſt, ut quae ex Italia & Graecia maximis & plane Regiis ſumptibus comparavit veterum ſcriptorum monumenta, ea cuiquam inuideat, ut ultro etiam illa omnibus impertire atque offerre in animo habeat. Huc uſque *Robertus Stephanus* de laude *Franciſci* primi, quem omni occaſione in coelum laudibus, iiſque meritiſſimis, evehere non praetermittit, quarum enumeratio lectori minus grata, mihi vero nimis longa moleſtaque foret. Haec tamen dicere brevibus debuimus, ut innoteſceret quaenam Studiorum in Galliis fuerit origo atque propagatio, quam quanto ſtudio quantaque curâ fovet, tuetur, atque indies omnibus modis adaugere conatur hoc noſtro tempore, qui vinci neſcit, ille ſtrenuiſſimus, & Chriſtianiſſimus Gallorum Rex *Ludovicus* XIV. Quis hominum ignorat? quis, qui ad aliquod ſcientiae ac litterarum culmen pervenit, non experitur. Quippe ad exemplum mox memorati *Franciſci* I. Doctiſſimorum totius Europae virorum operas

non modo ampliſſimis ſtipendiis redimit, ac labores compenſat, verum ultro liberaliſſimis donis eos perfundit atque excitat. Fratres, Sororeſque quot *Robertus Stephanus* habuerit, uſpiam me legiſſe non ſuccurrit, uti nec quae fuerit ejus Mater. Sed antequam pergam,. huic loco interponere debeo, me diu haeſitaſſe, quemnam, in ordine *Stephanorum* locum tribuerem CAROLO STEPHANO; Viro ſanequam arte Typographica, (fuit enim ut liquet ex omnibus ejus editionibus etiam *Typographus Regius*. Quanquam impreſſorum Librorum non magna copia exſtat,) ut ſtatim demonſtrabimus, clariſſimo. Perſuaſeram mihi, ac tam diu in ea fui opinione, eum fuiſſe *Roberti* filium, donec tandem ſcrupulum hunc qui remanſerat, mihi ſuſtulerit Doctiſſimus *Jodocus Verheyde* in ſuis virorum Doctorum elogiis, ſcribens hunc *Carolum* fuiſſe *Roberti* primi fratrem, cui etiam meum calculum adjeci, poſtquam ejus Annotationes, ac ſummaria è Bayfio de Vaſculis, nec non de Re Veſtiaria Anno M. D. XXXV. iterata editione *Roberti Stephani* typis excuſas, videram; quae, ſi fuiſſet *Roberti* filius, nullo modo prae aetate nimis matura potuiſſet praeſtitiſſe. Miratu ſane dignum eſt, quod tam pauci auctores hujus meminerint, imo magis quod vel ipſe fratris ſui *Roberti* vel *Robertus*, *Caroli* germani fratris rariſſimam mentionem faciat: Nepos tamen ejus *Henricus* ille pernotus in dialogo ſuo, qui pſeudocicero inſcribitur, verbo licet, rem ſatis clare exponit, ubi agens de patre ſuo *Roberto Stephano* addit *Carolum Stephanum*, ejus fratrem fuiſſe. Pauci imo fere nulli ſcriptores hujus Caroli meminere. Scaevola tamen Sammarthanus in vita *Petri Bunelli*, inquit *Carolum Stephanum* de literis bene meritum, ejus *Bunelli* Epiſtolas, velut naufragii reliquias, collegiſſe

atqu

atque in lucem emiſiſſe. Peregrinatus eſt etiam idem *Carolus* aliquando per Italiam, nam & Romae, & Venetiis ſe fuiſſe in libello de vaſculis, ipſe auctor eſt. hinc *Paulus Manutius Antonio Rolando* ſcribens, hanc ſubjungit ſalutis impertitionem: *ſaluta eum* (Turnebum nempe de quo proxime locutus eſt.) *meis verbis veterrimo amico meo ſpectatae virtutis & induſtriae Viro*, Carolo Stephano. Nomen, praeter artem Typogaphicam, *Carolus Stephanus* ſibi fecit, variis libris conſcriptis, inter quos eminent & exſtant *Dictionarium Latino Graecum* maxima ex parte vel ipſo fatente, ex G. *Budaei* Commentariis deſumptum, ab eodem *Carolo* M. D. LIIII. excuſum in quarto. Huic adde *Dictionarium Hiſtorico - Geographico - Poëticum.* Cujus prima fundamenta poſuiſſe *Robertum Stephanum*, plurimi docti licet quidam negent, non ſine cauſſa arbitrantur! nam primo ſub nomine *Elucidarii Poëtici Robertus Stephanus* divulgavit ac tandem magis magiſque à variis auctoribus auctum, ſub Dictionarii nomine maximi uſus, jam ultimo Oxonii M. D. CLXX. in folio prodiit. Praemiſerat iis *linguae Latinae Collationem cum Graeca*, quam ad inſtitutum Dictionarii laborem prope accedere ſibi viſum ait in praefatione iſti collationi praefixa. Praeter haec compoſuit *Praedium Ruſticum editum.* M. D. LIV. in octavo: *Annotationes in Baifium paullo ante* memoratas. *Notas uberiores & Scholia in Terentii Andriam*, quas impreſſas habeo apud *Franciſcum Stephanum* & *Simonem Colinaeum.* Anno M. D. XLI. in octavo. Edidit quoque *Theſaurum Ciceronianum*, ab eo Pariſiis anno M. D. LVI. in folio excuſum. Legi & relegi magna animi cum jucunditate, magnoque cum fructu, *ejus Anatomiam totius Corporis humani* (Medicinae namque Doctor fuit) accuratiſſime, prout

illa ferebant tempora, deſcriptam (quam ſuo nomi-
ne Riverius quidam Chirurgus ediderat) Ann.
M. D. XLV. apud *Simonem Colinaeum* impreſſam. Ex-
poſuit quoque in quodam libello naturam *nutritionis*
ſeu *lactis* & *caſei*, quae omnia medico ſane jucunda
& utilia lectu ſunt. Horum numero adjungi debet
*L'agriculture & Maiſon ruſtique de M. Charles Eſtienne
Docteur en Medicine. En la quelle eſt contenu tout ce qui
peut eſtre requis pour baſtir maiſon champeſtre, pre-
voir les changemens & diverſitez des temps, medici-
ner les laboureurs malades, nourrir & mediciner beſtial
& volaille de toutes ſortes, dreſſer jardin tant potager
medicinal, que parterre, gouverner les mouſches à
miel, faire conſerues, confire les fruicts, fleurs, ra-
cines, & eſcorces, preparer le miel, & la cire, planter
enter, & mediciner toutes ſortes d'arbres fruictiers
faire les huiles, diſtiller les eaux, avec pluſieurs poutraicts
d'alembics pour la diſtilation d'icelles, entretenir les prés
Viviers & eſtangs, labourer, les terres à grains, façon-
ner les vignes, planter boys de haute fuſtaye & taillie
baſtir la Garenne Haironniere, & la parce pour les beſtes
ſauvages.* Plus un Bref recuel de chaſſes du Cerf;
du Sanglier, du Livre, du Regnard, du Blereau,
du Counin, & du Loup: & de la Foncormerie.

A tres hault & treſpuiſſart Seigneur, Meſſire
Anthoine de Cruſſol, Duc d'Uzes.

A Montluel M. D. LXXII. in quarto. Sequentes,
ex Catalogo quodam Gallico omnes libros Emporii
Francofordienſis referente, deſcripſi: *Charles Eſtien-
ne Les Abuſez, Comedie des Profeſſeurs de l'Accade-
mie Sienoiſe nommez Intronati, Celebres ez jeux d'un
Careſme prenant à ſienne, Traduite de Tuſcan.* A Lyon
Fran-

Francois Juſte M. D. XLV. in XVI. Item *Charles Eſtienne Abrege de l'Hiſtorie de Vicomtes & Ducs de Mylan, extraict en partie du livre de* Paulus Jovius, à Paris chez l'Autheur meſme M. D. LII. in quarto. ———— *Diſcours des Hiſtoires de Lorraine & des Flandres au Roy* Henry II. à Paris ibid. M. D. LXI. in quarto. item *Charles* Eſtienne *Paradoxes où propos contre la commune opinion, debatus en forme de declamations forenſes, pour exerciter les Jeunes eſprits en cauſes difficiles.* à Paris chez l'Auteur meſme, in octavo. M. D. LIV. ——— item *Paradoxe que le plaider eſt choſe tres utile & neceſſaire à la vie de l'homme*, ibid. praeter recenſitos Monſr. la *Croix* du Maine ſequentes enumerat.

Il à traduit ou pluſtoſt paraphraſe de Latin " en François la Veterinaite de P. Vegece touchant " les maladies chevaux & leurs remedes ou guari- " ſon. "

Il à eſcrit un traicté particulier de la deſcription " d'un chacun oyſeau de proye, deſquels livres il " fait mention en ſa maiſon ruſtique. "

La guide des chemins pour aller & venir par tout " le Royaume de France, compoſée & imprimée " l'an 1553. par luy meſmes avec le Catalogue des " fleuves & Rivieres de France, &c. "

Il promettoit une autre guide generale à l'imita- " tation d'Antonin, non encores imprimee. "

Qui omnes an Gallico, an Latino ſint conſcripti ſermone, mihi latet; veluti an plures libros conſcripſerit, quos facile, qui alios noverunt, hiſce poterunt adſcribere. De Matrimonio Caroli Stephani nihil nobis conſtat, niſi quod habuit filiam *Nicolaia* nominatam, quam in uxorem duxit Doctiſſimus *Joannes Libaut* Medicinae Doctor, qui ſoceri ſui librum *Maiſon ruſtique* inſcriptum plurimum auxit. Laudi cum

Libautii, cum domus Stephanicae, quae feliciſſim
fuit in producendis viris ac mulieribus doctiſſimis
maxime vero *Nicolaiae Stephani* merito detraher
ſummum dicerer ſi elogium, quod Monſr. la Croix d
Maine de illa profert ſupprimerem, ſic enim ille p.358

„NICOLE ESTIENNE, Pariſienne, fille de *Char*
„*les Eſtienne*, & femme de *M. Jean Liebaut*, tou
deux Docteurs en Medecine, deſquels nous avon
„fait mention cy-deſſus, enſemble de *Jaques Grevi*
„Medecin, lequel eſcrivit en ſa faveur les Amour
„d'Olympe, &c.

„Elle a eſcrit pluſieurs Poëſies Françoiſes non en
„cores imprimées & entre autres les reſponſes au
„Stances du mariage eſcrites par Ph. des P.

„Le meſpris d'Amour, non encores imprimé, no
„plus que les ſuſdittes Stances.

„Davantage elle a compoſé une Apologie où de
„fenſe pour les femmes, contre ceux qui les meſpri
„ſent. Ce livre eſcrit en proſe, & n'eſt encore im
„primé.

„Elle floriſt à Paris cette l'année 1584. Je fera
„plus ample mention d'elle autre-part & plus
„propos.

Haec ſunt, quae de *Carolo Stephano*, Viro Doctiſ
ſimo atque etiam diligentiſſimo, hoc tempore nobi
innotuere. Sed antequam revertimur ad *Robertum*
Verbo interponere debeo, de FRANCISCO STE-
PHANO, quem hactenus filium *Roberti* fuiſſe opinatu
ſum. Attamen dum rem bene perpendo, video duo
Franciſcos fuiſſe; Alterum *Roberti* fratrem alterum fili-
um; quod ex *Caroli Stephani* Librorum, qui *Pratum*
Lacus, *Arndinetum*, inſcribuntur, editione, probo: ub
legitur: *Pariſiis apud Simonem Colinaeum & Franciſ-
cum Stephanum ejus privignum in octavo* M. D. XLIII

qu

quî enim privignus foret niſi *Roberti Stephani* quem etiam privignum vocat, eſſet frater. Inſuper ex Terentii Andria plurimis referta commentariis *Caroli Stephani*, quae impreſſa eſt, apud *Franciſcum Stephanum* & *Simonem Colinaeum* in octavo, Anno M. D. XLI. Et cum diligentius meam Bibliothecam revolverem, inveni *Caroli Stephani* Librum, cui titulus, *Sylva, Collis, Frutetum*, à *Franciſco Stephano*, anno. M. D. XXXVIII. Jam modo fuiſſe impreſſum: unde meridiana luce clarius pateſcit, hunc *Franciſcum Stephanum*, *Roberti* fratrem fuiſſe: hujus veritas ex annorum ſupputatione quoque nullo negotio adſtrui poteſt. Sed illa forte alias. Abſolutis iis, quae de fratribus nobis nota erant, de affinibus haec ſuppeditant Libri *Budaei* de Aſſe, quos, (ut in Titulo habetur) *imprimebat Michaël Vaſcoſanus ſibi, Roberto Stephano, ac Johanni Rogny, affinibus ſuis.* Hujus Vaſcaſoni tam ſplendidum exſtat elogium apud Monſr. la Croix du Maine, ut huc tranſſcribere dignum cenſuerim.

“ MICHAËL DE VASCON, l'un des plus celebres & des plus renommez libraires & imprimeurs non ſeulement de Paris (auquel lieu il faiſoit ſa reſidence) mais encores de toute la France, tant pour ſon ſçavoir que pour toutes les autres perfections requiſes en l'art d'Imprimerie: car tous les livres qu'il imprimoit eſtoient recommandables, tant pour les Autheurs d'iceux, pour les beaux caracteres, & le bon papier, pour la correction, & pour la belle marge: enquoy nous avons cy devant loüé, le Eſtiennes & Mamert Patiſſon leur allié, & encores les Morels, pere & fils, duquel le gendre s'appelloit Federic ſon principal heritier. “

“ Le dit Vaſcoſan floriſſoit ſoubs les regnes de François I. Henry II. & Charles IX. Roys de France, “

„ ce, & eſt mort ſoubs Henry III. au grand regret d
„ tous amateurs des bonnes lettres.

Ceterum de iis aliquid amplius dicere cum non habeamus, quod ad illuſtrationem faciat, jure merito revertimur ad *Robertum*, cujus nomen longe lateque pe orbem pervagatur. Fuit hic gener celebris etian Typographi JODOCI BADII, qui praeter alia ben multa ſcripſit commentaria in Marci Fabii Quintiliani Inſtitutiones oratorias, (quas cum omnium virorum doctiſſimorum notis integris, & à pluribus, im fere innumeris mendis repurgatas, Deo vitam & otium concedente aliquando edere conſtituimus) quorum ex Epiſtola dedicatoria percipio eum ann M. CCCCXII. publice bonas artes docuiſſe; Huju tantus in ſtudia fuit amor, ut ipſas etiam filias ſuas latinam Linguam edocuerit, ipſo hoc *Henrico Stephan* fatente, cujus, filio ſuo *Paulo* ſcribentis, haec verba ſunt; * *Aviae autem tuae, eorum quae Latine dicebantur (niſi rarius aliquod vocabulum intermiſceretur) hau multo difficilior erat intellectus, quam ſi dicta ſermone Gallico fuiſſent.* Hoc idem commemorat in elegantiſſima ad lectores praefatione Poëtis Heroicis praefixa, quod profecto raro contingentibus exemplis merito accenſeri poteſt, debetque. Huic Avo ſuo (quem Anno 1528. adhucdum vixiſſe conſtat) JODOCO BADIO elegantiſſimis hiſce epitaphiis parentavit ex filia Nepos *Henricus Stephanus*, quae propter elegantiam non potui non adſcribere:

* *In Epiſt. dedic. Agell.*

I O-

ΙΟΔΩΚΟΥ ΒΑΔΙΟΥ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΝ.

Κεῖνος ὁ καὶ Μούσαις καὶ Ἄρηϊ περισσὰ πονήσας
Παρισίῳ Βάδιος κεύθεται ἐν δαπέδῳ.
βίβλους μὲν Μούσαισιν, Ἄρηϊ δ' ἄρσενας υἱοὺς
Ἔργανα εἰρήνης, ἔργανα καὶ πολέμου.
Καὶ τάχα δ' ἔοικε πατὴρ ἴσων παίδων τε βίβλων τε,
Εἰ, ὅτε βιβλοθηκεῖν, ἤρξατο παιδοθηκεῖν.

JODOCI BADII

EPITAPHIUM.

Hic, liberorum plurimorum qui parens,
Parens librorum plurimorum qui fuit,
Situs Jodocus Badius *eſt* Aſcenſius.
Plures fuerunt liberis tamen libri,
Quod jam ſeneſcens coepit illos gignere,
Ætate florens coepit hos quod edere.

EJUS

EJUSDEM ALIUD.

Hac tumulatus humo, ſibi qui, jam feſſus ab annis,
Sponte Typographicum congeminavit onus:
Luci dum libros, libriſque ferentia lucem
Scripta ſui foetus tradidit ingenii.
Quae digna eſſe ſua nobis eſt laude fatendum,
Digna ſuo ut ſeclo nemo negare poteſt.

Liberos tam maſculini, quam ſequioris ſexus, qu *Roberto* dederit ejus uxor, hactenus inveſtigare n potui, eos tamen, quos hinc inde collegi, recenſeb quorum omnium, nam foris gloria dives, & dor liberis, deceſſit; memoratiſſimus ille *Henricus, hi uſque ad ſidera notus*, alter *Franciſcus* minus celebri ambo tamen Typographi, licet perpauci apud *Fra ciſcum* impreſſi, ut in indice librorum videre eſt, r periantur libri: Meminit hujus *Monſr. la Croix du Mai dans ſa Biblioth. Robert Eſtienne Pariſien eſtoit fort doc es langues Hebr. Grecs. & Latine & outre cela en la Fra çoiſe en laquelle il a compoſé un Traité de Grammaire in prime par luy meſme (& depuis par un de ſes fils nomm* FRANCOIS l'an M. D. LXIX. unde etiam liquet du *Franciſcos* alterum *Roberti* fratrem alterum Filium ex ſtitiſſe. Hic *Franciſcus Stephanus Roberti* filius Gen vae adhuc impreſſit libros A. M. D. LXXXII. Verum nih ulterius mihi de eo innotuit. Conſentit hic vir illuſtr B. Malincrotius de inventione artis Typographicæ ca pite ſecundo. Filias autem plures habuiſſe, conjicer licet ex verbis *Henrici Stephani* filium ſuum **Paulu** exhortantis in Epiſt. Aulo Gellio praefixa. *Quid d ſuperſtite, ſorore mea, amita autem tua, nomin* KATHARINA, *dicam? Illa quoque eorum qua*

La

Latine dicuntur interpretem non deſiderat; multa vero & ipſa eodem loqui ſermone poteſt, & quidem ita, (licet nonnunquam impingat) ut ab omnibus intelligatur. Unde illi haec Latinae Linguae cognitio? Artem certe Grammaticam haud magiſtram habuit, nec alius illi hac in re quam uſus praevius. Et quoniam hunc in ſermonem incidi, ut ſcias quam facultatem diſcendi Linguam illam familia, quae mihi paterna eſt, ſuppeditarit, audi rem oppido quam dignam, quae inter illius familiae memorias (ut Gelliano utar vocabulo) referatur. Fuit tempus cum avus tuus Robertus Stephanus, *Decemviratum quendam Literarium domi haberet, eumque ut* παλλοεθνῆ, *ita etiam* πολύγλωσσον. *Nam ut ex omnibus nationibus conflatus, ita etiam omnium Linguarum erat. Decem hi, partim Literati, partim Literatiſſimi Viri, quorum quidam correctorio munere fungebantur (iique praeſertim qui Epigrammata poſtremae ejus* Editioni *Theſauri praefixerunt) quum ſicut ex diverſis oriundi erant gentibus, ſic etiam diverſum ſermonem vernaculum haberent, Lingua Latina tanquam communi interprete inter ſe utebantur. Ac cum ex his* 10, *modo hos modo illos famuli pariter & famulae de rebus quae ipſi ipſæve vel noverant vel ſaltem conjectare poterant, colloquentes, quin etiam in menſa quotidie cum de aliis, tum vero iis, quorum illa ſolet argumentum ſuggerere, ſermonem habentes audirent, ita ſuas paulatim aures verbis illorum aſſuefaciebant, ut non ſolum plerique eorum quae dicebantur intelligere, ſed quaedam etiam eloqui valerent.* Hanc Hiſtoriam tam eleganti carmine, ut & laudem Officinae *Roberti Stephani Joannes Auratus* Regius Poëta complexus eſt, ut utriuſque laudi defuiſſe dicerer, ſilentio ſi vel involverem, vel non ſubſcriberem; exſtat hoc apud *Goldaſtum* in Epiſtolis Philologicis pag. 253. unde deprompſi.

In-

Inter tot hac aetate belle qui typis,
Cudunt minutulis libros,
Primas Roberte Stephane *tu partes tenes,*
Reclamitante nemine.
Seu quis requirat literae elegantiam,
Caeſis in aes è formulis.
In plumbeas abire juſſam teſſeras,
Vulcania juvante vi.
Seu linearum nobilem ſymmetriam,
Oculos quod acreis plurimum
Juvet legentum, haud indecenter omnibus
ſuum tenentibus locum.
Verſus ſpatiolis rite diſtinguentibus;
Parvis perinde ut areis,
Quas hinc & inde ſuſque deque continent,
Cohibentque certi margines.
Seu quis (quod ad rem pertinet vel maxime,
Quam quaerimus) ſolertiam,
Ac diligentiam ſagacem poſtulet,
In eluendis omnium
Naevis librorum. ne qua labes ſordium
Doctorum operibus inſidens
Obſtaculo ſit imperitioribus,
Doctiſque bilem conciat.
Inuſitatum ô hominis erga litteras
(Humaniores quas vocant)
Propenſionem meritis. O animum viri
Nullo ſilendum tempore.
Seu ſit ſuperſtes, ſeu fuiſſe dii velint:
Solerte qui cura libros
Excudit, expolitque tanta. nec ſinit
Circumſideri erroribus,
Aut occupari: craſſa quos inſcitia.
Et obſoleta ſpurcitas

Lin-

Linguae profudit ante lapſis ſeculis
Tum cum nitor ſub pedibus &
Sermonis apparatus eſſet (pro nefas)
Simul omnis eruditio:
Expulſa terris quae per hominum inertiam
Humana corda fugerat.
Gentes ut execrata quondam ferreas,
Poſt aurea atque argentea
Peracta ſecla, dicitur noviſſima
Liquiſſe praepeti pede
Aſtraea terras, quam Pudor & Integritas
Recti bonique praeſides
Sunt inſecutae, non reverſurae, niſi
Criminibus indicta fuga.
Sic effugarat, quicquid in terris erat
Tunc litteraturae bonae.
Aetas parentum ruſtica atque inelegans,
Cum dira labes haec ſtatim
Veterum occupavit expolitas ſchedulas
Unde, niſi ab ignorantia
Profecta? ceterum lues haec denique
Vires eundo ſic malas
Collegit, ut ſincera nulla pagina
Ad nos dein pervenerit.
Cunctis dolendum quod foret nunc poſteris:
Queis haud inoffenſe datur,
Nec ſine labore plurimo ire per libros:
Aetas reliquit quos purior
Mutilos, adeſos, ſaucios, interlitos,
Et ulceroſos undique,
Mentiſque totidem pene, quot vocabulis
Turpem ſcatentes in modum.
Quae non parum vel eruditioribus
Nunc exhibent negotii,

Illas quotidie acriter pugnantibus
Loco movere non ſuo.
At ô tuarum poſſit hac in parte quis
Laudum invenire terminum?
Cui tanta ſe monimenta debent, atque tot
Quae priſca gens mortalium
Licet edidiſſet, nunc forent ut inedita,
Ni per laborem plurimum
Redintegraſſes tu reſuſcitans ea,
Prope dixerim, intermortua
Roberte *literariae rei ſalus.*
Non ut columnis pluribus
Inniterentur tecta. Praetereuntium
Quod vertat in ſe lumina.
Non ut renidens tibi lacunar in domo
Fulgore verberet ſolum
Imagineſum. Non enim tu arti tuae
Statuis avare & ſordide
Pretium: leves quod ſacculos exhauriat
Scholaſticorum pauperum:
Tuam frequentant qui tabernam plurimi
Plenam bonarum mercium:
Emptos ut illinc quam licet parvo libros,
Quibus opus ipſis, auferant.
Libros: heri qui diligentiam ſui
In corrigendis lapſibus,
Vel ore ab ipſo, ceu parentes liberi,
Teſtentur ac ſubindicent.
Quod dum aſſequaris, ſumptibus non interim
Parcis profuſioribus,
Plus publicae rei quam domeſticae gerens
Curae atque ſollicitudinis.
Nec me latet, quis ſit ſtatus domi tuæ.
Si Junius Rabirius

De te loquendo verba non mihi dedit.
Quod cur faceret? aut quomodo?
Cum vir ſit (ut ſcis hoſpes ejus) & bonus,
Et elegantis ingenii:
In quoque nigri nulla mica ſit ſalis,
Multum ſed albi & candidi.
Is ipſe verbis talibus (ſi ſum memor)
Eſt uſus ad me dum redit:
Dato libello ſub tuum praelum ſuo,
Grato tenellis mentibus:
Quibus ſolidior convenit nondum cibus:
AURATE *mi, medullitus*
Quem diligo, quem plus ocellis his amo:
Qui lucis uſum dant mihi.
Non tu potes videre conjectareque,
Quo nunc ab orbe ſum redux?
Cum conſpiceris me renidenti ore ſic
Magnum fateri gaudium.
Nae tu parum vides, opinor ſordium
Quam plena tibi ſunt lumina.
Sed quid moror nunc eloqui, cur ita ſiem
Perfuſus alto gaudio?
Adverte dicam. Pes refert me nunc meus
(Equi mens ſi ſit mei)
Illinc: ubi lux ire purior mihi
Videtur, ac ſerenior.
(Lux literarum, dico: non diuturna lux)
Quam gentium uſquam. Caeterum
Hac gratiâ illuc iveram, libellus ut
Committeretur publico.
Pueritiae quem ſcriptitavi in gratiam
Volentis informarier
Solennibus Linguae Latinae initiis,
Et inſtitutis primulis.

Ut ergo talis conſcius voti mihi
Et appetitus, veni eo.
Miratus urbem, doctiores & viros,
Mox me Roberti *contuli,*
Eum alloquendi cupidus, ad domum, neque
Facta eſt rogante me, mora,
Quin duceret me, mitteretque intro ſtatim
Impigra ſervorum manus
Illuc: ubi illum repperi voluminum
Inter patentium greges,
Totum imminentem litteris, errataque
Delere & interpungere
Non deſinentem, ſtante retro Pallade
(Tydidae ut inter praelia)
Monitrice, cujus cuncta de ſententia
(Ducenda ſeu foret nota
Transverſa, ſeu lacuna libris indecens.
Inſercienda, replendaque,
Seu ſubmovendum quidpiam verſo ſtilo,
Sive quid agendum denique)
Agebat ille. Qui ſimul vidit procul
Ad ſe ferentem me gradum,
Salvere juſſum me mora nulla rogat,
Quis? unde? quaque gratia?
Hic ipſe oborto obmutuiſſem cum metu,
Adſtantium quem fecerat
Conſpectus eruditione inſignium,
Amaeniore ſcilicet,
Valde virorum, qui ſimul conſueverant
Socios laboris ſedulo
Praeſtare ſeſe, cumque eo pervolvere
Mox imprimendos codices:
Blande manu me prendit, ac in angulum
Seduxit, ut vacuum metu

Id, quod volebam, non puderet me loqui.
Ad me redivi tunc ego:
Votumque in ejus auribus coepi meum
Audacius deponere:
Quod expetebam, ille annuit dempta mora
Cumulumque gratiae addidit:
Quod me volentem poſuit & mox in ſuis.
Non ante ſane creditum,
Sperare nec enim venerat in animum mihi,
Fortaſſe non digno, boni
Tantum: verendos ponerer ut inter viros
Auctoritate laudeque
Inſignis hoc, & plura liberalitas
Tamen mihi dedit viri.
Nam cenſuit me, de ſuo qui viverem,
Dignum: ſuiſque in aedibus
Qui commorarer. Quale diverſorium
O Juppiter! quam ſplendidum,
Quantumque amoenum! ſed potiſſimum, quibus
Cordi bonae ſunt litterae.
Quid aliud illic inter uncta fercula,
Spumas agentes & ſcyphos:
Quid? cum remotis pulſa jam menſis fames,
Sedavit & potus ſitim?
Quid ad caminum luculentumque foculum?
Siquando Hyems inhorruit.
Quid inter opus ubi collocatur maxima
Illic diei pars citi?
Quid (tandem ut una cuncta ſumma colligam)
Lares beatos perſonat
Indeſinenter, continenter, jugiter,
Et uſque quaque, & undique,
Intamniata quam Latini puritas
Sermonis, & caſtus decor

Nempe uxor, ancillae, clientes, liberi
(Non ſegnis examen domus)
Quo Plautus ore, quo Terentius, ſolent
Quotidiane colloqui.
Haec inter animo quo fuiſſe me putas?
Quo? niſi ſolet quo ruſticus
Ingreſſus olim divitis fores domus,
Et invidenda limina?
Ut imminentia vertici ſtupet ſuo
Laquearium caelamina:
Ut inſolenti quas opes calcat pede,
Poſitoſque circum parietes
Pictos tapetas mente perculſa videt,
Perſtrictus auri fulgure
Novis ferendis impares ſpectaculis
Oculos, genaſque debiles.
Haec elocutus Iunius Rabirius
Seſe recepit ad ſuos,
Mirationis me relinquens ebrium
Et invidentem jam ſibi.

Datum Lemovicibus quarto nonas Maji. Anno M. D. XXXVIII.

Ejuſdem ad eundem Diſtichon.

Forſitan hæc quaeras à te quid pagina quaerat,
Quaerit, reſcribas ni ſibi, nempe nihil.

Omiſeram fere hac digreſſione, quod tamen maxime notandum putarim; eum inter alios habuiſſe filium nomine ROBERTUM *Henrico* natu minorem, nec induſtria diſparem, qui etiam ante *Henricum* diem ſuum obiit ſupremum, cujus mentionem habere nec

ęc patrem, nec *Henricum* uſpiam deprehendo. Haec tamen Dom. la Croix du Maine in libro ſaepius itato.

* ROBERT ESTIENNE Pariſien, frere de *François* " *Eſtienne*, enfans de *Robert Eſtienne* 2 du nom, (tous " leux ne Veux de *Henry*) &c. jeunes hommes fort do- " ′tes en Grec & en Latin. "

Il a compoſé pluſieurs poëmes es langues ſuſ- " dites, & encores s'en voit-il pluſieurs imprimez " oeuvres de *Philippes des Portes*, & ſur la mort de " Meſſire *Chriſtofle de Thou*, premier Preſident de " Paris, & ſur autres perſonnes de qualité. "

Il a traduit pluſieurs Autheurs Grecs en Latin, & " Latin en François, mais ils ne ſont encores en lu- " miere. "

Il eſt de fort grande eſperance, pour eſtre ſi docte " ſçavant es langues en un ſi bas âge, (ce qui eſt une " choſe commune a tous ceux de ſa maiſon:) car il y " en a eu ſept ou huict tous de ce nom, qui ont mis " leurs eſcrits en lumiere, tant hommes que femmes, " tant ils ſont nez aux lettres, & deſireux d'appren- " dre de pere en fils. "

Il floriſt a Paris cette année 1584. & fait ſa de- " meure ordinaire chez Monſieur des Portes, *Abbe de* " *Tyron* & de *Joſaphat* pres Chartres, lequel l'a fort " recommandé pour l'excellence de ſon eſprit. "

Henricus tamen de patre ſuo nonnunquam cum laude loquitur, quemadmodum in praeloquio lexici *Ciceronis* legere eſt: *Quantum*, inquit, *in utramque partem momenti in exemplo domeſtico ac paterno poſitum ſit, ſi nunquam antea conſideraſti, lector, nunc ſaltem mecum, obſecro, conſidera. Dum mihi quotidie patris mei* Roberti Stephani *labores & Vigiliae ob oculos verſantur, fit neſcio quomodo ut ego omnium alioquin* μι-

* *pag.* 444.

μισοπόν⊗ *non aliter quam tuba miles ad praelium, aut generoſus equus, ad laborem accendat.* Praeter hunc locum reſpicere poteris praefationem in Diodorum Siculum Graece ab *Henrico* tunc temporis illuſtriſſimi Fuggeri Typographo excuſum, ubi ait ſe perſequi coeptum patris ſui Typographeion à *Francisco Rege* Galliarum ei commiſſum. Quod ſi plura deſideres, recurre ad *Eraſmianorum* adagiorum admonitoriam Epiſtolam, Scaevolam Sammarthanum, alioſque idem aſſerentes locos. De ceterorum liberorum, quos plures certo certius habuit, nominibus nihil mihi conſtat. Quare ad ejus ſtudia & labores deſcendimus, quibus omnibus referendis impares ſumus, ſiquidem tot excuſi exſtant apud Eum libri, ut eorum fere copia vix fidem mereri videatur. Nec illi ſane ſunt vulgares, & minoris momenti, atque eruditionis, adeo ut cura & attentione minus digni forent: non ſane? nullus enim ejus typis in manus hominum pervenit, qui non ſummam curam & eruditionem exhibeat. Nam ſi vel *Logicam Enzinas*, *Phyſicam Majoris*, & *ſummulas Mandreſton*, & *Breviarium* & *Miſſale* voluiſſet imprimere, non ei tanta cum Theologis Sorbonici collegii fuiſſet contentio, nec coactus tot ſubire calumnias, pericula, & aliquando ſolum vertere. Verum longe alia mens atque ratio in pectore, circa quod illi triplex aes erat, verſabatur, quâ rebus tam ſacris, quam profanis pro virili conabatur prodeſſe. Non enumerabimus de novo lucubrationes in Sacrum Codicem, non labores, non ſumptus, adhibitos. Non enumerando recenſebimus, quot noctes inſomnes duxerit, ut quam nitidiſſime auctores claſſici, aliique in manus eruditorum pervenirent. Non dicemus de laborioſo aeque ac taedioſo, quo functus eſt, corrigendi munere, in quo tamen, quidam

dam narrant, ipſum ſolitum fuiſſe, ſingula folia per-
legenda; hic illic per plateas, locis certis affixiſſe,
adjuncto pretio illi, qui vitia quaedam, quorum e-
tiam ſua erant, prout enormia eſſent, praemia, de-
texiſſet. Hoc ſi vel ipſam vitam conſumpſiſſet, totaſ-
que corporis exhauſiſſet vires, non eſſet profecto,
quod non admiratione foret dignum. Imo ſatis nomi-
nis ſibi vel hinc comparaſſet. Aſt alia animi virtus at-
que nobilitas aliam ſibi ad gloriae culmen, viam, quae-
ſivit, invenit, confecit. Quod ratum facere poteſt,
ingens ille & nunquam ſatis laudatus Latinae Lingue
Theſaurus ab eodem primo M. D. XXXVI. deinde Anno
M. D. XLIII. excuſus; Quo imperitiſſimis & revera
ſtupidiſſimis, niſi, quod veroſimilius, invidioſiſſi-
mis hominibus dicebatur januam Barbariei aperuiſſe.
En quo tandem ignorantia perduxit homines impu-
dentiſſimos. Nam ipſe *Henricus* auritus teſtis, ſcribit,
illos, qui haec proferrent vix verbum Latinum potuiſſe
eloqui. Hic igitur Latinae Linguae theſaurus multum
lucis viris eruditiſſimis cum conferret, ſaepius hîc il-
lîc recuſus eſt; ſemper tamen, ut titulus prae ſe fere-
bat, auctior, quod & re vera ita ſeſe habuit. Nam,
aliquando imperitus quaedam adjiciebat mendorum
corrector, vel alius quiſpiam, cui Officinae cura de-
mandata erat, quae ab ipſo auctore ſtudio atque in-
duſtria erant praetermiſſa, de qua elegantem Hiſto-
riam me legiſſe in Epiſtola *Henrici Stephani*, *qua ad
multas multorum amicorum reſpondet*, *de ſuo Typogra-
phiae ſtatu nominatimque de ſuo theſauro linguae Grae-
cae, &c.* recordor, quam in cautelam eorum, qui alio-
rum editioni nimis confidant, proferam.

Metuo certe (inquit) *ne miſeri iſti* Βαρβαρολεξικοσυῤῥα-
πτάδαι. *& voces illas & alias quam plurimas, itidem com-
mentitias aut quolibet modo mendoſas, quas ego relega-*

vi, vel potius ἐς κόρακας *amandavi; tamquam per incuriam à me praetermiſſas, in meum etiam illum Theſaurum intrudant. Quod cum accidet, idem prorſus mihi quod patri meo,* Roberto Stephano, *id eſt, idem meis quod ejus laboribus, uſuveniet. Quum enim ille Venetiis agens quandam Officinam Typographicam ingreſſus eſſet, in qua excudebatur ejus Theſaurus linguae Latinae, ſumpta in manus charta, oculos ſtatim in quoddam vocabulum conjecit, quod ſe olim rejeciſſe, dum opus illud conſtrueret, recordabatur. Miratus ergo, ſuum exemplar afferri ad ſe juſſit, quod ſuae memoriae non omnino fidendum putaret. Ibi certe vocabulum illud non invenit, ſed margini adſcriptum, ut insereretur, videt. Tunc eum, cujus manu adſcriptum erat, convenire: & quo id conſilio feciſſet, interrogare. Hic vero non aliud reſpondere, quam ſe non vocabulum hoc ſolum, ſed aliquot alia itidem adjeciſſe. Quae cum patri meo oſtendiſſet, ea ipſa eſſe comperit, quae itidem olim rejecerat. Qua ex re tanto dolore exarſit, ut continere ſe non potuerit, quin illum alioſque, qui ad ditandum praeclaris hiſce divitiis Theſaurum, operam ſuam itidem locarant, aſinos Arcadicos vocaret.*

Edidit hic aliquando *elucidarium Poëticum* de quo, quamvis paullo iniquius *Jacobi Thomaſii* * judicium eſt, tamen, ne quaedam (quae minus benigna ſunt) ſilentio ſuppreſſiſſe dicar, adſcribam.

„ *Robertus Stephanus* (inquit) in Elucidarium ſuum „ Poëticum *u)* ex Anthropologiâ Volaterrani plera„ que virorum ac mulierum nomina ſic deſcribit ut ali„ cubi etiam errores ejus faciat ſuos *x)*, alibi novos à „ ſe addat y.) Ignoſcerem, ſi lectorem ſuum appellans „ Volaterrani feciſſet apertam mentionem z).

„ u) *ejus editione utor Colonienſi Anno*, 1543.

„ x) *exem-*

* *De plagio literario* §. 549. CII.

x) *exemplum dedi* §. 391. "
y) *ut cùm de Diocle Medico Caryſtio Suidam citat,* "
qui de hoc Diocle mutus eſt, nec citatur à Volater- "
rano f. m. 344. [*ed. Baſil.* 1519.] *Suſpicor autem* "
titubatione quâdam oculi hoc factum à Roberto: "
Suidam enim Volaterranus [*& rectè*] *citat tùm* "
ante Dioclem, tùm poſt eum ſub Diogeniano & "
Dioſcoride: quos ipſos quoque ſatis fideliter deſcri- "
ptos à Roberto *reperies.* "
z) *pro quâ generalia tantum haec lego:* Nos ab aliis "
tradita omnia ſtudioſe collegimus: —— cla- "
rorum virorum hiſtoriam à praeſtantiſſimis "
quibuſque rerum Scriptoribus mutuati, quod "
commode facere potuimus, eos ſuis dictis fa- "
ctiſque illuſtravimus. "

Sunt haec ipſiſſima *Roberti Stephani* verba, qui, ubi acunula eſt haec interponit: *fabulas ex Servio, Acro-e ceteriſque nobilibus Grammaticis deprompſimus*, non ideo itaque quare iniquus cenſor fuerit doctiſſimus il-e *Thomaſius*; cum ipſe *Robertus Stephanus* in praefa-ione ſui Theſauri dicat, ſe tantum illud elucidarium lluſtraſſe. Sed fortean locum illum *Thomaſius* non egit, ſiquidem prima illa editio rarior eſt: adſcribam taque locum. —— *Partim* (inquit) *ex Poëtico illo ictionario à nobis fideliter emendato; quod elucidarium Poëticum vocant.* Judicet jam mecum Jove aequo unus-quiſque lector candidus, an hoc plagium merito poſ-it vocari. Quid? Nec in hoc tantum ſuum candorem & ingenuitatem indicat; verum in ipſo ſuo Theſauro: am (quamvis omnia ipſe collegiſſet, ſuaque deſcrip-iſſet manu) dicit tamen: *ingenue fateor nihil hic ineſſe le meo, praeter laborem & diligentiam.* Quae tanta uit in opere illo conſtruendo, ut rem non ſolum do-meſticam, ſed & curam corporis in totum ferme ne-

glex-

glexiſſe de ſe praedicet. Quid mirum, nec aliter fieri potuit; nam duobus annis ſe opus illud ad umbilicum perduxiſſe ipſe auctor eſt, de quo ſaepiſſime egit cum viris doctiſſimis & clariſſimis quibuſcum ſuos labores communicavit, ut eo elegantius correctiuſque in lucem prodiret, quorum adhortationibus tanta ſtudia, tantam diligentiam adhibuit, tot noctes dieſque ei operi inſudavit, ut niſi ope Divina fuiſſet ſuſtentatus, aut occumbendum ei aut ſuccumbendum fuiſſet. Quibus vigiliis, & pene dixerim Herculeis aerumnis. (Quibus exantlavit hunc Theſaurum), quid ſibi paravit praeter calumnias, & neſcio quae non ſcommata dicteriaque; Quid laudis, quid gratiae omnibus ſuis laboribus ſummaque in omnes auctores diligentia meruit? quid ſumptibus ſuis inenarrabilibus effecit, niſi ut crabrones ſibi excitaverit. Nec eſt quod de hujuſce rei Teſtimonio anxii ſimus; adeſt Filius ſuus tanto patre digniſſimus *Henricus Stephanus*. Hic enim dicit *ſe non minus indignari quam mirari quoſdam tam fideli patris ſui diligentia offendi*, nimirum quod appoſuerat auctoribus ea, quae abſque lectorum incommodo poſuiſſent abſuiſſe. Inter illos primus erat Papius cujus alioquin & judicium & doctrinam magni faciebat *H. Stephanus*. Judicent jam, dico, judicent, aequiſſimi lectores, num injuria afficiatur hic noſter *Robertus Stephanus*? num male ipſum exceperint homines bonis literis infeſtiſſimi. Sed quid haec? jam olim hae fuere merces beneficiis, ut hoc omnibus conſtat; canat itaque, ne plura adferamus, cum Poëta * (qui nec à crimine plagii etiam fuit liber:)

Grandia ſaepe quibus mandavimus hordea ſulcis,
Infelix lolium & ſteriles dominantur avenae:

Pro

* *Ecl.* 5. 36.

Pro molli viola pro purpureo narciſſo,
Carduus & ſpinis ſurgit paliurus acutis.

Sed potius ad rem. Edidit Idem *dictionarium Latino Gallicum*, & *Gallico Latinum* impreſſum M. D. XXXIX. quod idem *Latino Gallicum* ab eodem auctum & emendatum M. D. XLV. *Gallico Latinum* vero A. M. D. XLIX. recuſum eſt. Non dicam quid in Calepini Ambroſii dictionario praeſtiterit, dum unusquiſque illud ex ejus praefatione intelligere poterit. Ac huc uſque recenſuimus quae circa humaniora ſeorſum edita proſtant: pergimus ad ea, quae circa Sacra, quibus ſemper ſummum ſtudium adhibuit, nobis reliquerit. Horum primum ponimus *concordantias utriuſque Teſtamenti Latinas* Anno M. D. LV. excuſas, quas (antea à quopiam ſuppreſſo nomine ita mutilas editas ut vix uſui eſſe poſſent) correxit, emendavit, auxit, ut plane novas, idque merito, quis eas vocare poſſet: quarum in praeloquio ſe *Graecas* redditurum promiſit, quae vice dictionarii ſeu indicis Graeci in Novum Teſtamentum eſſe poſſent: quibus promiſſis etiam ſtetit. Poſſideo enim eas apud *Paulum Stephanum* forma majori, Anno M. D. C. impreſſas, quibus *Henricus* procemium praemiſit, quod profecto vel ſolam propter parentis ſui honorificam mentionem in eo factam, legi meretur. In hoc affatim ſatis docet, ac demonſtrat laborem, induſtriam, tempus ei operi ab ipſius parente impenſa, verum illas poſtea ab *Henrico Stephano* adauctas, non inficias imus. Habeo praeter eas. *Reſponſionem ad Cenſuras Theologorum Pariſienſium* editam M. D. M. LI. in octavo, qui liber lectu non modo digniſſimus, ſed propter Hiſtoriam jucundiſſimus eſt. Conſcripſit quoque, *Onomaſticum Hebraicum* (quod ipſum Bibliis ceteroquin ſubjun-

jungere video) ſeu *explanationem vocum Hebraearum, nominum Propriorum, Montium, Fluminum, Urbium, Virorum, Mulierum, &c.* M. D. LVII. emiſſum, quod ab eo non inchoatum, ſed huc uſque perfectum eſt. Hiſce adjungere poteris Phraſes Hebraeas ab eo collectas editaſque M. D. LVIII. quas theſauri L. Hebraeæ alteram partem vocat. Dedit nobis etiam in *Euangilium ſecundum Matthaeum, Marcum & Lucam Commentarios ex Eccleſiaſticis ſcriptoribus collectos, Novarum Gloſſarum Ordinariarum ſpecimen* in folio Anno M. D. LIII. Has diu excudere cum decreviſſet, conſilium de iis cum Patribus *Sorbonici Collegii* init, qui laudant, probant ejus inſtitutum, & ni ille feciſſet, ſe facturos inquiunt, ac jam olim penes ipſos conſtitutum & factum fuiſſe aſſerunt, niſi aliis rebus fuiſſent impediti. Pergit itaque excudere eas, quibus viſis atque lectis ita ſunt irritati & crabronum inſtar excitati patres Sorbonici, ut, ſi penes ipſos ſteciſſet, ipſum igne combuſſiſſent uſtulaviſſentque; Verum Deus T. O. M. ſemper piorum conſervator ſedulus, ipſum incolumem ſervavit. Nam praevidens quid molirentur plurimi, in tempore ſe ſubduxit, quam ob rem cum vivum nequirent, effigiem ejus manu carnificis comburi juſſere. Quae Hiſtoria, aliquatenus deſcribitur in Epiſtola Magiſtri *Benedicti Paſſavantii* (edita in 12. 1568. pag. 30) cujus verba quamvis minime Latina, equidem quia liber rarior eſt in curioſorum gratiam ſubſcribere placuit.

„ Et vos neſcitis, ego vidi illum maledictum hæreti-
„ cum *Robertum*, qui nobis eſt tam bene elapſus. Per
„ diem (ſicut dicit *David*) vos bene dicebatis, Ca-
„ vete bene, ipſe evadet vobis: & defunctus *Joan-*
„ *nes Andreas*, qui ſperabat maritare filias ſuas de bo-

„ nis

nis ipſius, ut erat Zelotiſſimus fidei Catholicae, bene "
etiam clamabat ſemper quod fugeret. Sed oculi no- "
ſtri tenebantur, & alii vaſtaverunt totum, qui fa- "
ciebant de nimium ſapientibus. Et quia ego non "
ſum eum alloquutus, quia faciebam conſcientiam, "
ego rogavi de uno, quomodo faceret hic. Et ipſe "
mihi dixit, quod nunquam fuerit magis laetus, & "
quod faceret mirabilia de imprimendo: ita quod "
nunquam fuit unus qui dederit tot poenas matri no- "
ſtrae univerſitati quam iſte dabit. Et quomodo? dixi, "
ipſe fuit combuſtus in figura. Ita, ita, dixit, ſed ri- "
det ſe de magiſtris noſtris in propria perſona, & di- "
cit mille jocularia de magiſtro noſtro de Govea, "
quem ipſe vocat Sinapivorum: & de magiſtro no- "
ſtro Picardo, quem vocat Picam garrulam, quia "
neſcit quid dicit, & frangit ſibi etiam caput degar- "
rire: & de illuminatiſſimo magiſtro noſtro Maillar- "
do, & narrat quomodo quando ſemel mater noſtra fa- "
cultas fuit coram Franciſco Rege, cardinales ride- "
bant ſe de eis, & dicebant, Videte, videte, quo- "
modo magiſtri noſtri ſunt mucoſi & lutoſi: profecto "
haec eſt una mirabilis approbatio, quod Sorbona
non poteſt errare. Et quod tunc unus curialis vo- "
lens facere ridere alios, quaeſivit dicens, Cur nun- "
quam oportet dicere Tu, magiſtris noſtris, ſed ſem- "
per Vos, etiamſi non ſit niſi unus? Propter hono- "
rem, dixit alius, juxta illud, Amant ab homini- "
bus vocari rabbi, per humilitatem Sorbonicam. Non "
non, dixit alius, ego bene ſcio unam aliam rationem "
Tropologicam: quia ſicut unus homo eſt factus ex "
corpore & anima, ſic unus magiſter noſter, quin "
etiam unus minimus ſocius de Sorbona, eſt factus "
ex homine & aſino: & ita ad minimum, etiamſi non "
ſit niſi unus, ſupponit pro duobus, id eſt, pro homine "

" & aſi-

,, & aſino, & ita oportet illi dicere Vos Ergo, dixi ego,
,, *Robertus Stephanus* non eſt combuſtus, nec mor-
,, tuus. Non, dixit ille, niſi dicendum ſit quod ſpiri-
,, tus reveniant in hunc mundum, &c. Hactenus ille.
Compoſuit quoque, ut hoc verbo ſolum modo no-
tem, ſermone *Gallico Grammaticam linguae Gallicae*;
quam in linguam Latinam verti poſtea curavit; prae-
ter quae enumerata, an plura conſcripſerit, ſcio jux-
ta cum ignariſſimis. Ille autem qui plura noverit, in
uſum ſuum, ſi voluerit, hiſce poterit adnotare. Ce-
terum quod ad labores ejus pertinet, hoc ſolum inci-
dit, ipſum equitando Lutetia Lugdunum dum pete-
ret, Tmemata illa, ſeu inciſa, vel, ut noſtri vocant
Verſus per Novum Teſtamentum inveniſſe & excogi-
taſſe, quae uſum quemnam praeſtent, facile vel im-
peritiſſimus burdo poterit judicare atque experiri. At-
que haec ſunt quae pro brevitate temporis & mate-
riae, ſi ita loqui liceat, ſterilitate, niſi nos toti lau-
dum praedicationibus vellemus dedere, de *Roberto*
Stephano dicere, Vir plurimum mihi colende, potui-
mus. Animus quidem erat pluribus exponere cauſ-
ſam, quare Lutetiâ Pariſiorum Genevam diſceſſerit.
verum cum illa, quae ad hujus diſceſſus pleniorem
expoſitionem pertineant, necdum quidam pro voto
collegerimus, maluimus ea ſilentio praeterire, quam
pro rei dignitate, ac debito non tractare. Hunc ta-
men, Deo dante, poſtea prolixioribus exponemus;
ubi otium altius ac liberius, diligentia accuratior ma-
giſque ſollicita, nobis & plura & meliora ſuggeſſerit
aut clariſſimorum aeque ac doctiſſimorum virorum li-
beralitas, plura *cum* circa hoc diſſidium, *tum* circa
genealogiam ſuppeditarit. Rogo enim, imo majorem
in modum peto, ut unusquiſque communicet mihi ea
quae vel commiſſa vitia emendare, vel obſcuris lucem
ad

dferre, & mutila adimplere poſſint. Quo opuſculum hoc, perfectius ad hominum manus in poſte-um pervenire poterit. Verum priuſquam abſolvam ic addendum putarim, quod quidam ferunt, *R. Steph.* nſequutum fuiſſe *M. Servetum* ob ejus opiniones de S. .Trinitate, ducentes id ex ſequentibus verbis:* *Interea niſſus ad Francofordiam quidam Thomas, famulus Rob. teph. qui libros Serveti, qui illic ad nundinas prolati fue-int, combuiſſit ne diſtraherentur.* Finem itaque hujus *R. tephani* vitae diſcriptioni cum morte imponimus. Vi-it hic Annos LVI. & Genevae, quo ſedem fortunarum ranſtulerat animam ſuam VII. eid Septembr. A. M. D. IX. (qui funeſtiſſimus dies A. 1556. etiam nobis eripuit larisſ. & celeberrimum Typographum *Sebaſtianum Gryphium.*) Deo placide reddidit; relinquens prae-er alios, quos plures habebat, hoſce liberos.

HENRICUM.
FRANCISCUM.
ROBERTUM.
KATHARINAM.

Inter quos *Robertus* II. non minori cum laude Lu-etiae Pariſiorum eandem artem pro facultate exer-uit, exſiſtente etiam *Regio Typographo*, ut Pſalmo-um Davidis Buchanani editio manifeſtat, in cujus ronte legitur apud *Henricum Stephanum & Fratrem jus Robertum Stephanum, Typographum Regium* I. D. LXVI. Quod munus ei delatum eſſe, quia à eligione ſua paterna deſciverat, confido; quam b cauſſam etiam ab haereditate pater eum Teſtamen-o excludit, quam alter *Henricus* filius cum *Franciſco* ratre crevit. De hoc FRANCISCO STEPHANO, ihil materia, ut Plautino ore loquar; ſuppetit, ve-uti nec de *Roberto* II. niſi, praeter ea quae ſupra dixi-nus, quod deceſſerit hic.

* *In diſſert Caſtalion. qui vaticanus dicitur.*

D *Ro-*

Robertus Stephanus ſecundus (nam de iis tam pauca exſtant, ut ſeorſum eorum vitas deſcribere nullo modo poſſemus) jam ante *Henricum Stephanum*, circa ſi conjicere liceat, A. M. D. LXXXVI, relinquens filium nomine *Robertum Stephanum* III. qui ab anno 1598 ad annum 1628. Pariſiis etiam exſtitit Typographus de quo ſtatim ea, quae mihi conſtant. Officinam tamen ROBERTI STEPHANI II. Poſt mortem ejus adminiſtraſſe MAMERTUM PATISSONIUM mihi perſuadeo, ſiquidem ex omnibus, fere editionibus video, MAMERTUM PATISSONIUM omnes ſuos libros in *Roberti Stephani* Typographia excudiſſe. Nec mirum, nam hic viduam filii hactenus vel à nomine mihi ignoti, *Roberti Stephani* I. in uxorem duxerat. Quapropter ſocietatem cum affine *Roberto Stephano* II. iniit. Cujus Officinam poſt mortem ejus adminiſtraſſe, ut jam diximus, arbitramur. Quantus autem vi fuerit *Robertus Stephanus* II. paullo ante memoravimus. Illud jam addo quod è vita diſcedens reliquerit filium nomine *Robertum*. Qui ejus nominis *tertius* eſt. Vir profecto tam Latinae quam Graecae linguae peritiſſimus. Confecit enim diſtichum Graecum in clariſſimi viri I. A. Thuani carmen *crambe* dictum, apud eum 1608. Pariſ. impreſſum. Quod donavit Viro celeberrimo Dom. Baudio, unde videre eſt quam elegante Latinas Graecaſque literas pingere potuerit. Quid compoſuit quoque carmen in obitum doct. Viri Puteani, quod in ejus elogiis legere eſt. Verum cum de *Mamerto Patiſſonio* ſermo incidit, non poſſum praeterire quin elogium Dn. la Croix du Maine, præcipue cum in *Steph.* vitis fecerim, adſcribam. ſic p. 304. ejus Biblioth

„ MAMERT PATISSON, Imprimeur & Librai
„ re à Paris, homme fort docte en Grec & en Latin
„ & en François auſſi. Je n'ay encores point veu d

„ ſe

es eſcrits mis en lumiere, ſi peux je bien aſſeurer que "
quand il voudra il en pourra faire imprimer de ſon "
nvention, d'auſſi beaux & doctes, comme ceux "
u'il imprime d'ordinaire : en quoy il eſt à loüer "
randement pour le profit qu'il fait au public, tou- "
hant les beaux livres qu'il imprime tous les jours: car "
ne choiſiſt que de bonnes copies, & compoſées par "
ommes doctes, leſquelles il imprime fort correctes, "
e beaux caracteres, ſur bon papier & de belle mar- "
e, qui ſont toutes les perfections de l'Imprimerie : "
n quoy il ne degenere de Meſſieurs les Eſtiennes, "
n la maiſon deſquels ils a pris alliance, ayant eſpou- "
la veuve du fils de Robert Eſtienne, pere de Hen- "
y &c. "

Notari itaque ab omnibus volo, ſi liber quiſpiam
pud *Robertum Stephanum* ſit impreſſus poſt annum
. D. LX. illum apud *Robertum Stephanum* ſecundum
ſe editum, quod me ſaepius in dubium traxit, priuſ-
uam primi *Rob. Stephani.* mortem reſciviſſem. Sic ſae-
us etiam editiones *Roberti Stephani* ſecundi cum edi-
onibus *Roberti Stephani* tertii confudi. Quam con-
ſionem ut evites, hîc monendum duxi, omnes li-
ros poſt annum 1588. in *Roberti Stephani* Typogra-
hia excuſos, à *Roberto Stephano* tertio ſeu *Roberto*
ephano R. F. R. N. ut ipſe ſcribit, eſſe divulgatos.
eceſſit, ut ad rem redeamus, *Robertus Stephanus* I.
enevae anno, ut dixi, M. D. LIX. ubi ſepultum eum
ullus dubito. In eum certocertius carmina exſta-
nt funebria; verum noſtrum conſpectum, in hunc
que diem fugientia. Praeter hoc magni *Theodori*
ezae, & illud, quod nobis ſuppeditat *Paulus Colo-*
eſius in Gallia Orientali quae una cum *Henrici Ste-*
ani epitaphiis ſubjunximus.

ΕἸΣ

ῬΏΒΕΡΤΟΝ

ΤῸΝ

ΣΤΕΦΑΝΟΝ.

Τὰς ποτ' Ἰουδαίης τε καὶ Ἑλλάδος, Αὐσονίης τε
(Φεῦ, φεῦ) τὰς μούσας δεῦρ' ἀπελαυνομένας,
Λουκετίῃ μέσσῃ Στέφανος ξεινίσατο δῖος,
Ὁ Στέφανος, πάντων χαλκογράφων Στέφανος·
Εἰσόκε μισοκάλων ἐθελοντὴς πλήθεσιν ἀνδρῶν.
Εἶξας, πουλυετῆ οἷς πολέμησε χρόνον.
Ὤχετο πατρίδα τὴν φεύγων, ἀχάριστον ἐοῦσαν,
Γαίας τ' ἀλλοδαπῆς γαῖαν ἄμειψεν ἑήν.
Κἀκεῖ χαλκοβατῆ κούραις δόμον ἐννέα δείμας,
Εἰς μακάρων τελέως ὄλβιος ἦκε δόμους.
Αὐτὰρ ἀποπταμένου πνεῦμα ξείνοιο λαβοῦσαι,
Πλυνώσαι τ' ἰδίοις δάκρυσιν Ἀονίδες,
Ἐννέα τ' ἀμφὶ νέκυν ξένον ἤματα κωκύσασαι,
Τῇ δεκάτῃ χλοερῷ θάψαν ἐνὶ πεδίῳ.
Ὡς ἀμάραντον ἀεὶ καὶ πάντα ἐς ἤματα ζῶντα
Χαλκογράφων θάλλειν τὸν Στέφανον στέφανον.

Idem Gallice.

C *Elui qui d'un Sainct oeil ſon Egliſe enuironne,*
Eſtienne, *t'enrichit de tant d'heurs & d'honneurs,*
Que la gloire tu fus de tous les imprimeurs,
Et de ton noble eſtat la tresbelle couronne.

utre plus ce grand Dieu de tant de graces t'orne,
Qu'à Paris tu logeas les Muſes Sainctes ſoeurs:
De l'Hebreu, du Latin & du Grec les douceurs
Au François ignorant ta Saincte adreſſe donne.

e nonobſtant la France ingrate te chaſſa
Ton ame ſur les cieux à la fin ſe hauſſa
Les Muſes ont pleure ton importune abſence.

es biens qu'aux imprimeurs en ta vie tu fis,
Les ſcandales eſquels nos François ſont confits,
Nous font ſouventesfois deſirer ta preſence.

Proſopopoeja in ROBERTUM STEPHANUM, Bibliopolam ſui temporis facile Principem, Genevae.

Authore FRANCISCO PERALDO, Nicolai Filio, Ling. Graecae ibidem tum Profeſſore.

CIVIS ET HOSPES.

C. *Publica cur toties iſthaec monumenta pererras*
Manibus, atque ſacram cur teris Hoſpes humum
H. *Scire aveo* Stephani *jaceant ubinam oſſa* Roberti,
Hunc mihi deſignat nulla columna locum.
C. *Quid refert reſciſſe, viro ni forte quietem*
Vis optare, ſalus cui data perpetua eſt?
Oderit is votum hoc, Patria quem ſponte relicta
Huc verae adduxit relligionis amor.
H. *Nec me hæc cauſa movet, nec inania murmura novi*
Non incantatis ſpargere corpus aquis
Sed mihi neſcio quae pertentant gaudia pectus
Cernenti veterum clara Sepulchra virûm.
C. *Quem claros inter memoras & laudibus effers,*
Ergo aliunde tibi notus, Amice, fuit.
H. *An foret ignotus: Cujus tot ſcripta per orbem*
Verſantur docta nocte dieque manu?
C. *Dic igitur ſi nunc tumulus reſplendat auro,*
Marmorea addiderit ſi quoque ſigna Paros:
Haec ſterili fico mox diſcutienda vel aevo,
Majus ei poſſent conciliare decus?
Nunc vero tot habet monumenta illuſtria quot ſunt
Tum ſua tum veterum quae monumenta dedit.

ΡΩ-

ΡΩΒΕΡΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ἘΠΙΤΆΦΙΟΝ.

Ῥωβέρτου δίζῃ Στεφάνου τάφον ὦ παροδῖτα;
Ἐνθάδε ὃν δίζῃ, ἀλλαχοῦ ἐστὶ τάφος.
Ἀλλαχοῦ ἐστὶ τάφος, καὶ πολλαχοῦ, ὦ παροδῖτα·
Ὁσσαχοῦ αἱ μοῦσαι ναιετάουσι δόμους.

ἌΛΛΟ.

Τὸν μόχθοις ἀδάμαστον, ἐτῶν ἀδάμαστον ἀνάγκῃ,
Κὴρ ἡ πανδαμάτωρ νῦν ἐδάμασσεν ἐμέ.
Ἀλλ' ἀδάμαστα μένει καὶ ἀγήραα ὅσσ' ἐμόγησα,
Χάρματα τοῖς ἀγαθοῖς, ἄλγεα τοῖς φθονεροῖς.

ἌΛΛΟ.

Πάντ' ἐγὼ ἔν τε πόνοις ἐπέρων βίον ἔν τε μερίμναις,
Πρὸς μούσας ἄπονον παρεξενέων ἀτραπόν·
Νῦν δ' εὗρον κατάπαυμα πόνων, κατάπαυμα μεριμνῶν,
Εὗρον ὅτ' ἀδρανέος καὶ κατάπαυμα βίου.
Ἀλλὰ πόνων τέκνοις καινῶν ταμιεῖα λέλοιπα,
Ὄφρα πονῶσ' ἔτι νῦν ἀντ' ἐμοῦ οἱ ἀπ' ἐμοῦ.

ἌΛΛΟ.

Βυτθὸς ἐγὼ τόγε σῶμα, μεγάψυχος δέ νυ ἔσκον
Καὶ μεγαλουργὸς ἀνὴρ, οὐ μεγαληγόρος ὤν.
Σώματος ἡμετέρου καὶ ψυχῆς μάρτυρες ἔστων,
Τοῦδε μὲν, οἱ ἐπ' ἐμοῦ τῆς δὲ, καὶ οἱ μετ' ἐμέ.

ἌΛΛΟ.

Ὁ Στέφανος Στεφάνου στεφάνῳ Στέφανον στεφάνωσεν,
Εἴη καὶ Στεφάνους νῦν Στέφανον στεφανοῦν.

ROBERTI STEPHANI

EPITAPHIUM.

SI poſſet calamis, ſi chartae ſenſus ineſſe,
Sique Typographicis ſenſus ineſſe typis:
Atramentum ullis eſſet ſi ſenſibus auctum:
Jampridem in lacrymas haec liquefacta forent.
In lacrymas liquefacta forent, ſuperata dolore
Concepto ex chari funeribus Stephani.
Sed bene quod ſalvi nobis calamique typique
Officio fungi nunc meliore queunt:
Ut Stephano, per quem tantum ſunt nomen adepti,
Reddant, tollentes nomen ad aſtra, vicem.

ALIUD.

Ars inuenta quidem, verum imperfecta manebat,
Et rudis, ut multae ars artis egeret adhuc:
Roberti ſed in arte rudi ſolertia fecit,
Lambendo foetus quod facit urſa ſuos.
Sic decus huic tulit ars, ſed & hic decus attulit arti:
Jamque uter utri plus debeat ambiguum eſt.

ALIUD.

Quo labor aſſiduus penetret comes additus arti,
Roberti ante omnes arſque laborque docent.
Nec mirum artifices quod tot ſuperaverit unus,
Quot tulit haec aetas, & quot avita tulit.
Namque labori alios dare brachia victa videmus:
At labor huic contra brachia victa dedit.

ALIUD

ALIUD.

Hujus in aeternum monimenta operoſa loquentur,
Sparſa per auricomi ſolis utrumque latus,
Egregiae quantum naturae ars addita poſſit,
Et cum natura junctus & arte labor.

ALIUD.

Qui fuerat Pylios caneſcere dignus in annos,
Illius viridis fata ſenecta ſubit:
Deſerit imperfecta illum vita; ille viciſſim
Imperfecta artis deſerit acta ſuae.
Ne, qui alios primis vitae ſuperavit in annis,
Fiat in extremis victor & ipſe ſui.

ALIUD.

Ergo Typographicae princeps celeberrimus artis
Occidit, & periit nobilis artis honos.
Occidit (heu) luſtris bis ſex nondum ille peractis,
Cumaeos dignus qui geminare dies.
Occidit? imo equidem vivit, vivetque per orbem,
Dum fuerit Muſis ullus in orbe locus.
Quique rogo eripuit libros, medioque ſepulcro,
Per libros buſtis ille ſuperſtes erit.

ALIUD.

Donec in Hebraicis perarata oracula chartis
Sunt manſura, (viris maxima cura piis)
Donec erunt Graeci ſcriptores atque Latini,
Praeco tuae laudis maximus orbis erit.

ALIUD.

Regius emerui (me noſce) Typographus eſſe,
Franciſco & dignos Rege tenere typos.
Munificam Regis dextram, cor Regis amicum,
Tutricem emerui Regis habere manum.
Regia quinetiam, pluſquam quoque regia nobis
(Teſte vel invidia) mens animuſque fuit.
Sic Regis ſpe magna etiam majora reliquit
Ars mea, verum animo cuncta minora meo.

ALIUD.

Vivere contentus potuiſſem rure paterno,
Carpere & in patriis otia grata bonis:
Sed mihi Muſarum juveni placuere labores,
Vani autem juvenum diſplicuere joci,
Dulcia ſpreviſſet quumque otia noſtra juventus,
Haec eadem ſprevit noſtra ſenecta magis.
At tu poſteritas noſtro gratare labori,
Per quem pinguia ſunt otia parta tibi.

HENRICUS STEPHANUS

Lectori.

Cui ſuſpecta mei mea ſunt praeconia patris,
Praeconeſque alios illius eſſe cupit,
Saltem oculos adhibens teſtes ad facta parentis
Non mihi, non alii, credat at ille ſibi.

HEN-

HENRICUS STEPHANUS

SCriptis ſuis eruditiſſimis *ultra Garamantas & Indos* notiſſimus,

** Eſt Patre genitus, qui duos reges apud*
(Nam ſceptra nato tradidit parens ſua)
Auctoritate valuit atque gratia,
Gratae quod eſſent ejus ipſis literae,
Et opera circa literas fidiſſima.

Omnes ſui ſtemmatis eruditione, famâ, diligentiâ facile ſuperavit. Quanquam ejus parens *Robertus Stephanus*, ut jam docuimus, pluribus etiam laudibus ab omnibus meritiſſimus celebretur. Fratres ſuos, licet non indoctos, ipſo tamen Parente longe minus claros, multis paraſangis praecucurrit. Natale ſuum ſolum ipſe hiſce verſibus deſcribit.

** Lucina namque matris hunc alvo extulit*
In urbe, qua vix ulla plures principes
Habere ſolita perfrequenter hoſpites.
In urbe, qua non ulla vel florentior
Populoſiorve credita eſt tum temporis:
Compendium orbis: ſicut urbem Romuli
Epitomen orbis nominatam diſcimus.

Pariſiis ſcilicet, ubi quoque educatus eſt. Hic, ut primum è pueris exceſſit, *Henricus* (quâ aetate maximopere horticultura delectabatur, ut ſcribit ejus patruus *Carolus Stephanus*, qui ea propter librum ſuum de

* *Muſ. Mon. Princ. pag. 26.*
* *Muſ. Mon. Princ. pag. 26.*

de R. Hortenſi nomini ejus inſcripſit) ſtudiis tam vehementi incubuit diligentiâ, labore, atque felicitate, ut nihil ſupra. Tanta enim pollebat memoria, ut totum, Q. Horatii Epiſtolarum librum primum memoriter recitare poſſet. Quae maxima commoda ei praeſtitit. Studiis ſedulo operam navavit ſub ſaeculi ſui clariſſimo lumine *Petro Daneſio* linguae Graecae apud Pariſienſes tum temporis Profeſſore, ac *Franciſci* primi Galliarum Regis Filii Delphini directore, ut & ſub *Jacobo Tuſano*, poſtea etiam Lutetiae Profeſſore. Nam hic uno eodemque tempore cum *Franciſco Vatablo* profeſſor eſt nominatus, qui poſtquam diu familiariter vixiſſent, uno quoque eodemque die, paucis ante *Franciſcum Galliarum* Regis menſibus, vitam cum morte commutarunt. Jactis hiſce fundamentis ſolidiſſimis, iiſce indies diligenter ſuperſtruxit, praeſertim cum togam ſumpſiſſet virilem, ipſique liceret inter conſortia atque collegia doctiſſimorum virorum locum capere. Ab eo itaque tempore familiariſſime uſus eſt *Turnebo*, * (cujus inſtitutione ſe uſum confitetur) Regio tum temporis Profeſſore ac Typographo, cujus tumulum hiſce epitaphiis adornavit.

* *In Dialog. Muſ. Mon. Princip. ſubjunc. pag.* 307.

ΑΔΡΙΑ-

ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΤΟΥΡΝΕΒΟΥ

ἘΠΙΤΑ'ΦΙΟΝ.

Τιμηθεὶς Μούσαις, τιμήσας Τούρνεβε Μούσας,
  Τιμὴ καὶ τέχνης ἦσθα τυπογραφικῆς.
Ἀλλὰ τέχνην κατέλυσας, ἀγνῶν προστάγμασι πεισθεὶς
  Μουσάων, τιμῆς αἳ φθονεόν γε τόσης.
Ὡς δ' καὶ σοφίης φθόνεον σῆς ἄμμιν ἐκεῖναι,
  Καὶ βίοτον σοφίῃ συγκατέλυσας ἄφαρ.

ADRIANI TURNEBI

EPITAPHIUM.

MUſarum multis jam functus honoribus ille
  Turnebus, ſacri maxima cura chori,
Ferre Typographica voluit quoque nomen ab arte:
  Nomen ei potius ſed dedit, atque decus.
Calliope invidit prela hanc geſtare coronam:
  Protinus ergo artem deſinat ille jubet.
Mox eadem toti Turnebum invidit & orbi:
  Sic cum vita artem deſiit ille ſuam.

Libuit & haec epigrammata in Turnebi laudem à me ante aliquot menſes ſcripta, praecedentibus epitaphiis adjungere. Eſt autem ea ſcripturae diverſitas quam in ejus nomine vides, petita ex libertate ſive licentia illa qua in hujuſmodi nominibus uti poetae conſueverunt.

T8-

Τουρνήβου μὲν πρὶν κλέος ἔπλετο οὐρανόμηκες,
Νῦν δ' αὐτοῦ ψυχὴ οὐρανοῦ ἐνναέτις.
Καὶ γὰρ ἐπιχθονίης σοφίης δεδαημένη ἄκρα,
Ἦλθε καὶ οὐρανίης ἄκρα δαησομένη.

In manes ingrata tuos haec ora ferentur,
Quod taceant te, à te quae didicere loqui.
Sed reus hujus agi malo, chariſſime, laudes
Ingenii culpa quam tenuare tuas.
Ergo alii laudent: ego tantum epigrammate teſtor,
Laudibus haud ullum par epigramma tuis.

Cur placuit cunctis Turnebus? cur tot amici
Illi, vix hoſtes unus & alter erant?
Cur placuit cunctis? tot linguis lingua diſerta
Totne ille potuit conciliare viros?
Cur placuit cunctis? an quod certare videbant
Iudicii dotes dotibus ingenii?
Cur placuit cunctis? cunctas placuitne quod artes,
Excoluit Grajas, excoluit Latias?
Cur placuit cunctis? an quod totuſque lepores
Spiraret, totus quod lepidoſque ſales?
Cauſæ equidem ſunt hæ: ſed & haec eſt maxima cauſa,
Is placuit cunctis quod ſibi non placuit.

Illo enim ſeculo minime turpe ducebatur Typographicum ſubire munus, ut quidem hoc noſtro, & Profeſſorium. Exemplo eſſe poſſit *Joannes Oporinus* Graecae linguae apud Baſilienſes Profeſſor & Typographus; & praeter eum, *Franciſcus Raphelengius* Hebraearum literarum apud Lugduno-Batavos Profeſſor & Typographus. Horum, quos ſupra dicebam, virorum adhortatione atque auxilio, cum & ſumma ſua

ſua diligentia, ac indefeſſo labore ad aliquod doctrinae faſtigium perveniſſet, ut plurimos viros à facie non tantum, verum etiam eorum ſtudia ac vitas cognoſceret, nihili aetatem juvenilem, itineriſque incommoda faciens, totam pene Europam peragravit, multaſque volitavit per gentes ac per regna, ſolam eruditionem, eâque famam venaturus. Viſitavit itaque doctos & indoctos, publica luce vel tecto & umbra gaudentes viros; imo ipſiſcum Principibus atque Regibus colloquutus eſt. Nam plurimorum regum atque Principum in aulis diu verſatus eſt, ubi practicen (theoriam enim antea ex libris quos

——* *Multos Auctor evolvit* ——
Graecos, Latinos, Gallicos, Hiſpanicos.
Evolvit auctor & libros quos poſteri.
Gentis Latinae poſteris linquunt ſuis.

ſibi comparabat) quandam vidit multorum conſiliorum ſeu monitorum quorum pleraque principibus olim data fuerant, ac dabantur indies. Sic ſe per quindecim menſes in aula regis *Henrici* Gallo-poloni commoratum fuiſſe ipſe auctor eſt. *Venetiis* fuit apud Odettum Selvam *Henrici* II. Gallorum Regis legatum, qui cum noſtro *Henrico Stephano* tam arctam conjunxit amicitiam, ut ad pleraque, à quibus alii excluderentur, eum admitteret. Adfuit iſtic quoque *Carolo Sigonio* viro doctiſſimo, quocum, ut & duobus Patritiis, (fortean Lauredanis, nam in aedibus Andreae Lauredani Patritii Veneti lapidem antiquum ſe deſcripſiſſe refert) Bibliothecam Beſſarionis ingreſſus eſt, in qua editionem Germanicam Maximi Tyrii cum Manuſcripto Codice contulit, multoſque cum

* *Muſ. Mon. Princ. pag. 26.*

cum ipſo *Carolo Sigonio* inſtituit de ſtudiis rebuſque politicis ſermones. Eo tempore etiam convenit *Arnoldum Arlenium*, cui ſuum Maximum Tyrium inſcribit. *Patavii* cum commoraretur familiaritate uſus eſt *Franciſci Robortelli*, nec non *Dionyſii Lambini* qui fortaſſis hic ſtudiis incumbebat, quemadmodum noſter *Henricus Stephanus* ſe cum *Ioanne Belluraeo*, quondam Galliarum Regi ab intimis conſiliis, ejúſque apud *Helvetios* legato, feciſſe teſtatur. Cum itaque per omnes Bibliothecas totius Italiae artem venaticam exerceret, nullas voluit praetermittere. Nam non modo publicas, ſed ex privatis etiam eas, quae locupletiores habebantur, pervagatus eſt. *Romae* conjunctiſſime vixit cum *Guilielmo Sirleto*, qui ipſum exemplari Athenagorae de carnis reſurrectione donavit. Excerptas illas Graecas in quadam Bibliotheca hic etiam vidit, quas juſſu cujuſdam nobilis Latinas fecit, & poſtea *Diodoro Siculo* ſubjunxit. Quid ipſa enim manuſcripta exemplaria, quae gratis accipere non poterat, multo labore, multaque pecunia hîc & ubique locorum, ſibi, prae amore in rem literariam, comparabat. Deſcripſit hîc & in margine ſui codicis Athenaei annotavit omnes variantes lectiones, quibus uſum ſe fatetur gener ejus *Iſaacus Caſaubonus*. *Genuae* quî fuerit hiſce verbis ipſe enarrat: *Memini enim me Genuae ante multos annos* (ſcribebat enim haec Anno M.D.XCIV.) *Ita circa delicias Gallicizantibus excipi, ut non Genuae, ſed in medio Lutetiae, mihi natalis ſoli, & in menſarum ibi lautiſſimarum lautiſſima epulari mihi viderer.* Tandem quoque ut iter per *Italiam* abſolvamus, dicimus ultimo, quod primo dicendum loco fuerat, de itinere *Florentiae*, cujus ipſe meminit in poemate *Muſ. Mon. Princ. pag.* 253.

Amo te, amavi jam puer, Florentia.
Spectata in annis nam fuiſti & tu mihi
Teneris: petoque Romuli quum moenia
(Si Roma ſervat tam vetuſta moenia)
Et Romuli pedem referens à moenibus.
Spectator haudque per dies paucos tui
Tunc eſſe volui: ſaepe Phoebe cornua
Sua reparavit, dum fruor ſpectaculo.
Tu civitatum (poſt Neapolim tamen)
Gratiſſima omnium Auſones quas incolunt,
Mihi fuiſti. Sed volo Florentia
Verum fateri (namque mos eſt hic meus,
Fateri amico vera, amicae & cuilibet
Eadem fateri) gratior fores mihi
Si non & impio Machiavelo ſolum
Natale (namque confiteris hoc) fores.

Hîc Florentiae in celeberrima Bibliotheca *Medicea* ...uit, è qua veterum Poëtarum Epitaphia in *Homerum* ...rimus deprompſit. Perluſtrata itaque Italia in *An-...liam* ſe contulit, ubi regi ſatis fuit gratus acceptuſ-...ue. Cum autem Londini eſſet, oculatus fuit teſtis de ...uſicae modulationis vi ad capienda animalia, ſimul ...t monenda, quam, propter elegantiam, Hiſtoriam ...ullus praeterire poſſum, quin adſcribam. * „*Cum ...ondini*, inquit, agerem animum cupido inceſſit vi-" ...ndi leonem, cujus omnes mihi vaſtitatem praedi-" ...bant. Forte accidit, dum ejus una cum aliis ſoda-" ...bus ſpectator eſſem, ut ingrederetur juvenis orga-" ...um quoddam circumferens. Is quum paullo poſt" ...ortatu noſtro (experiri enim licebat, quam verum" ...ſſet, quod de leone ferebatur) pulſare illud coepiſ-"

 „ſet

* *In Praef. Poëtar. Princip.*

„ſet, repente vaſtam illam belluam, relictis quas a-
„vide alioqui vorabat antea carnibus, non modo at-
„tentam muſicorum ſonorum adjutricem eſſe, ſed &
„in gyrum corpus circumagere, perque certos or
„bes ire ac redire, tanquam tripudiantem non ſine
„ſtupore conſpeximus. Pulſare organum ille deſine-
„bat? ad carnes hic ſuas redibat. Ad pulſandum or-
„ganum ille revertebatur: miſſas carnes hic faciebat
„ſuamque tripudationem iterum incoeptabat. Ne
„vero hoc tum aliquoties expertos eſſe, ſatis eſſe no
„bis viſum eſt: ſed & aliquot poſt diebus eo reverſi ite
„rum experiri voluimus: & experti certe ſumus ſe
„minore tamen cum admiratione, quod tunc in vo
„randis carnibus occupatus minime eſſet. Quid prae
terea vel egerit vel viderit, nondum lectione ſumus a
ſequuti quamvis nullus dubitem, quin Oxonienſem B
bliothecam perluſtrarit. *Angliam* poſtquam vidiſſet
domum tendens, *Lovanium* iter direxit, ubi amicitia
junxit cum *Petro Nannio* Alcmarienſi, celebri in il
Academia Profeſſore, cui ſuas in Athenagoram not
Anno. M. D. LVII. emiſſas dedicat. Hinc vero prox
mum mihi ſemper viſum fuit, eum paucos ante a
nos, niſi malis menſes, iter iſtud confeciſſe. Cum ja
Lovanii eſſet, conſuluit codicem Anthologiae ſeu fl
rilegii, id eſt veterum Graecorum Poëtarum Ep
grammata comprehenſa libris ſeptem *Clementis A*
geli, cujus codex ei quid praeſtiterit, in notis a
jectis quivis videre poterit. Interjectis aliquot anni
quos domi libris excudendis impenderat, (nam il
tempore id eſt ab anno M. D. LVIII. ad annum M.
LXIX. ipſum illuſtriſſimi viri *Hulrici Fuggeri* nati d
XX. April. M. D. XXVI. Typographum fuiſſe,
brorum tituli referunt. Hujus quam multa in *Hen*
cum noſtrum *Stephanum* exſtant beneficia, ipſe ena

r

rat in Epiſtola dedicatoria *Diogeni Laertio* praefixa, obiit hic Fuggerus anno M. D. LXXXIV. aetat. LIX. die XXV. Junii Heidelbergae, quo ſe receperat, atque ibidem etiam ſepultus eſt) ob bella* *(diſcrepans quae moverat Religio)* inteſtina Galliae, (in quam poſtea tumeſcentibus bellis civilibus quae omnes ejus rationes jam pridem turbaverant; rediit), curſus ſui veſtigium flexit in *Germaniam* & *Auſtriam* in qua, quas viderit urbes, quos viſitarit eruditos, jam enumerabimus. *Francofordii* cum eſſet, viſitavit *Bonaventuram Vulcanium*, quîcum longos ſermones de re literaria habuit, & ſerias de negligentia veterum interpretum querimonias protulit, cui ſuum Arrianum de expeditione Alexandri cum M. S. codice collatum dedit, ea conditione, ut, dum ipſi propter alia negotia non vacaret, in lucem ederet, qua fide etiam e *Vulcanius* liberavit. Cum jam Francofordio diſcedere noſter decreviſſet, emit ſibi equum Turcicum *plane generoſum, ac morae (praeſertim quum ſuos comites videbat praecedere) impatientem, ac paullo obdurioris oris, quo equo Francofordio cum egreſſus non procul à porta, quam bonus curſor eſſet, experiri vellet, contigit ut illius Ovidiani equi more currens, ab ipſo retineri non potuerit, praevidente alioqui ſeptum quoddam tranſverſum, quo iter includebatur. Eo igitur quum ſe invito currens perveniſſet, & ſuperſilire quidem tentaſſet, verum non potuiſſet; (hoc interim ſine magno periculo factum non fuit) in illud ſeptum ligneum ità calces impegit, ut fregiſſe dictus ſit: adeo ut ad Magiſtratum vocatus fuerit de damno ſarciendo.* Quo cum veheretur Poëma illud *Muſa principum Monitrix confecit.* Hinc profectus eſt *Argentoratum*, ubi *Philippum Sidnaeum* quem primum *Heidelbergae* viderat, ſalutatum

 va-

* *Muſ. Mon. Princ.*

vadit, ac libellum Graecum praeſens praeſenti de
manu in manum dedit. Interea dum hîc verſaretur
literas *Oberti Giphanii* ad eum datas accepit. *Viennae*
Auſtriae noſtrum *Henricum Stephanum* laudabili atque
benigno hoſpitio excepit vir clariſſimus *Joannes Cra-*
to à Craftheim Caeſaris conſiliarius, quique primum
inter medicos ejus locum à multis annis jam tenuerat,
cui *Diogenem Laertium* Gr. Lat. ab eo editum poſtea
dedicavit. Plures ſermones tunc temporis quoque
habuit cum *Joanne Sambuco, Philippo Sidnaeo*, (quem
primum in *Germania* deinde in *Auſtria* cognovit, cu-
jus nomine editionem Herodiani & Zoſymi poſtea
proſcripſiſſe video) aliiſque viris doctiſſimis & cele-
berrimis: atque hinc abiens in *Hungariam* eſt profe-
ctus, è qua tandem domum reverſus, totum ſe cu-
ris & laboribus Typographicis dedidit, & omne
fere ſcriptores venuſtiſſimis typis & doctiſſimis anim-
adverſionibus excuſos, orbi exhibuit, quibus tan-
tum ſibi honoris laudiſque comparavit, ut ejus in
bonis auctoribus expoliendis ſtudium & indu-
ſtriam, veluti haereditarium penſum eruditi om-
nes dicerent. Sic enim doctiſſimus *Theodorus Be-*
za in praefatione comm. in Novum Teſtamentum
Henricum Stephanum Paternae ſedulitatis haeredem
dixit. Audi, quaeſo, ut innumeros alios mittam
Andream Schottum, * ejus diligentiam praedican-
tem. *At Henrico Stephano* (inquit) *Typographorum*
ὀρχάμῳ *ſalva ſua eſſe volumus, qui ſaepe ſumma ac-*
curatione καὶ εὐστοχίᾳ, *in Graecis praeſertim auctoribus*
cum notis additis, tum in ſchediaſmatum libris nodos
quoque ſcriptorum perdifficiles expedire erat ſolitus.

Nam ut ad minima etiam curam ſuam oſtenderet, ip-
ſa nomina propria Virorum & Mulierum, Equorum,
Canum, aliorumve animalium proprio ſigno indica-
vit

* *In Epiſt. ad Lect. pro Lyſiae Oration.*

vit. Item nomina Gentium ſeu Populorum, Urbium aut à Gentis Urbiſve nomine deductorum. Alio ſigno expreſſit Montium, alio Maris, Fluvii, Fontiſve nomina. Quid? ipſas ſententias, quas Graeci Gnomas appellant, alia deſignavit nota, adeo ut omnia, quantumvis ignoranti, ſtatim ex diverſis ſignis fiant nota. Sed, quid ego haec commemoro, plura circa Graecos Latinoſque ſcriptores quae praeſtiterit unusquiſque ex libris ab eo divulgatis videre poterit. Quippe ſatis magna copia omnium verſantur in manibus. Attamen ut ab omnibus gratiam ineamus, eorum Catalogum adornavimus, qui una cum aliis ad artem Typographicam cum aliorum tum maxime *Stephanorum* ſpectantibus, hujus calci ſubjectus eſt. Quem laborem auctore *Cornelio à Beughem* Embricenſi ejuſque urbis Tribuno plebis ac Bibliopola, viro diligentiſſimo & nobis familiariſſimo, per *Bibliographiam Juridicam*, & *Phyſicam* aliaque ſcripta notiſſimo ſuſcepimus, qui ea, de noſtris *Stephanis*, quae ſibi conſtabant, non modo ſuppeditavit liberaliſſime, verum donavit liberaliſſime: Quae ceteroquin Bibliographiae ſuae univerſali impreſſorum librorum, quam meditatur, inſeruiſſet, nunc vero, actum agere ne velle videatur, ſilentio involuturus. Quantum literarum commercium hic *Henricus Stephanus* cum doctiſſimis ubique terrarum viris exercuerit, facile quivis vel conjectura perſequi poterit, manifeſtumque ei fiet, qui *Goldaſti* centuriam unam literarum Philologicarum reſpexerit, illa enim *Joachimi Camerarii*, *Caroli Sigonii*, *Oberti Giphanii*, *Joannis Leunclavii*, *Joannis Sambuci*, *Pauli Meliſſi*, At quantorum virorum? ad noſtrum *Henricum Stephanum*, ac ejus ad illorum reſponſorias literas continet. Primum, (ut tandem ad proprios devolvamur labores,

 * *Quo-*

* *Quorum ſi nomina quaeras*
Promptius expediam, quot amaverit Oppia moechos,
Quot Themiſon aegros autumno occiderit uno,
Quot Baſilus ſocios, quot circumſcripſerit Hirvus
Pupillos: quot longa viros exſorbeat uno
Maura die, quot diſcipulos inclinet Hamillus.
Percurram citius, quot villas poſſideat nunc,
Quo tendente gravis juveni mihi barba ſonabat.

Quam illos ex ordine recenſeam) hic ſibi nomen fecit, mirificamque de ſe excitavit famam, cum admodum juvenis ex Italia redux Anacreontem Teium, (cujus carmina primo gallice, deinde vero ut amicorum petitioni ſatisfaceret latinas fecerat), per innumeros annos quaſi ſepultum, ac latitantem, typis ſuis a. M. D. LIV. primus evulgaret, una cum Pindaro, ejuſque verſione, de qua ipſe ita loquitur in Dialogo de bene inſtituendis Graecae linguae ſtudiis: *juvenis erat ille (ſc. Henricus Stephanus) & quidem valde juvenis cum Pindarum verteret, ideoque & minus exercitatus, & (ut minus exercitatis accidit) tumidus*, cui ita invigilaverat, ut ex nimia illa diligentia atque lucubratione quartanam in febrim inciderit, quâ toto ſemeſtri vexabatur, idque tanta cum moleſtia, ut vix libros inſpicere ei lubuerit. Hac ſanatus, ut erat vir ſumma alacritate atque ingenii foecunditate, continuis laboribus atque ſtudiis ſeſe plane dedit, quibus tandem eo pervenit, ut ipſi indifferens foret, Graecene an Latine quidquam conſcriberet, quod incitamentum atque adjutorium maximum fuit, ut utraſque linguas, praecipue tamen Graecam, adeo neceſſariam, tam diligenter excoluerit: praeſertim cum animadver-

* *Juvenal. Satyr. x. verſ. 220.*

verteret omnium, etiam doctiſſimorum virorum, circa Graeca ſtudia negligentiam. Quapropter, ut etiam ab ipſis elementis initium faceret, ſcripſit *Paralipomena Grammaticarum Graecae linguae inſtitutionum.* Praeterea tractatum Gallicum de *la conformité du languagué François avec le Graec* apud eundem M.D.LXVII. impreſſum. Iſtius libelli hic titulus eſt referente Dom. la Croix du Maine.

En ce livre il eſt monſtré (entre autres choſes) comment le naturel du Grec ſe comformé & accorde mieux à celuy du François, qu'à celuy du Latin.

Au bout ſont quelquel mots Francois, Etymologiſez du Grec, mais l'Autheur dit ailleurs touchant ce recueil, qu'il s'en acquitta de leger; pource qu'il ne le donnoit que comme un ſuccreſt de l'autre livre: & le promet beaucoup plus ample: en reiet tant toutes fois pluſieurs etymologies, leſquelles il monſtrera eſtre, les unes, contraintes & forcées: les autres, ſorties de l'ignorance de la langue Grecque: imprimée premierement par l'Autheur l'an 1567. & depuis par ſon frere l'an 1568. à Paris.

Item, (ut illud verbo hoc loco interponam) *Tractatum de Gallici ſermonis cum Latino convenientia.* Quem ego veriſimilius mihi videor *Carolo Stephano* tribuere. Quod ad Graeca iterum, dedit *Animadverſiones in quaſdam Grammaticorum Graecorum traditiones Ludovici Enochi.* Quas ſelegit diſcipulus ejus omnium ſuorum optimus ac doctiſſimus *Fredericus Sylburgius*, cujus nomen ampliſſimis verbis ornat in praefatione annotationum ſeu ſpicilegii in Eclogas Xiphilini contractoris Hiſtoriarum Dionis Caſſii: *ad Sylburgium autem* (inquit) *quod attinet, ſi eum laudare non auſim quoniam cum ejus laude mea conjuncta eſſet; atque adeo in me, quem habuit*

buit novo quodam more dominum ſimul & praeceptorem (quod ille beneficium pro ſua ingenuitate agnoſcit) redundare videtur: haud illaudatus manſerit tamen, ſed ſua eum erudita diligentia vel omnibus mecum tacentibus laudaverit) & eas Clenardo ſubjunxit. Edidit quoque dialogum, ſeu, ut Latine loquar, ſermonem *de bene inſtituendis Græcæ linguae ſtudiis, & dialogum de parum fidis Græcae linguæ magiſtris.* Hiſce adjungere liceat, ingentem ac incomparabilem Graecae linguae Theſaurum, quem alio loco *Bibliothecam* vocat, quo omnibus viris doctis palmam praeripuit, facemque ſummis cimmeriis in tenebris accendit maximam. Quem praeter Theſaurum etiamſi nihil edidiſſet, nunquam tamen pares laudum ſuarum praecones inveniſſet. Nam in hoc ejus beneficio tanta eſt magnitudo atque excellentia, ut eam complecti oratione poſſit nullus; imo ut cetera ſilentio praeteream, non tantum ut Typographorum, ſed omnium fere eruditorum *Corona* (veluti ejus nomen fert) meruerit appellari. Nec id ſoli *Henrico* evenit. Nam etiam alii ejuſdem ſtripis *Theſauros* ante ipſum effodêre; quod nec iis male ceſſit. *Carolus* enim *Stephanus* ejus patruus *Ciceronis* Theſaurum. *Robertus* vero ejus Pater *linguae Latinae*; noſter *Henricus linguae Graecae* modo dictum theſaurum eruit, in quos Gr. & Lat. Linguae haec doctiſſima atque elegantiſſima confecta carmina, eruditiſſimus *Theodorus Beza* Vezelius. *Roberto Stephano & Henrico Roberti filio, illi quidem Latinarum, ipſi vero Graecarum muſarum fautori & alumno dicavit.*

IN

IN THESAUROS LINGUAE GRAECAE ET LATINAE

AUſonias quondam Muſas Robertus *egentes*
Excepit grato providus hoſpitio:
At nunc Henricus, *patris veſtiga ſectans,*
Errantes graias excipit hoſpitio
Ille autem memores accepti muneris ecce
Aeternas Stephanis *conſtituere domos.*
Vos aeternum igitur Stephani *nunc vivite. Namque*
Aeternum praeſtant vivere Pierides.
Et vos cum Stephanis *aeterno foedere pactae*
Et Graiae & Latiae vivite Pierides.
Tu quoque Muſarum cultrix, Muſis Stephaniſque
Communes colito ſedula turba domos.

IN THESAURUM LINGUAE GRAECAE.

Eruit ille Argos Agamemnoniaſque Mycenas
Romanus Troiae Mummius ultus avos.
Quinetiam longum Romanis fracta tyrannis
Graecia, mox Turcae eſt dilaniata cani.
Sic periit Sparte, ſic vos periiſtis Athenae:
Sic nihil infelix Hellados Hellas habes.
Quorſum ergo novus hic populator tertius (inquis)
Quae ſolae ſuperant qui rapit unus opes.
O te, inquam, Henrico *Hellas praedatore beatam,*
Quas ſparſere alii qui legit unus opes.
Immo o te tandem iſto praedatore beatam,
Nam te eadem ditat quae populata manus.

IN EUNDEM.

Quid Graiis inhias ſpoliis nunc barbare miles?
En Graias Gallus congerit unus opes.
Immo iſtas Gallus quas veras ſomniat (inquis)
Poſſideat) reliquas dum mihi linquat opes.

Hoc autem opus (quo ſummo jure totum orbem literatum, ſibi de vinxiſſe dicatur) quot quantiſque Graecae linguae abundat antiquitatibus, elementis, atque originibus, ut doctiſſimi viri ſimul & pueri ex eo depromere utilitatem maximam una cum jucunditate poſſint, ipſe ſatis abunde docet in *Epiſtola de ſtatu ſuae Typographiae*, quam huic noſtrae ſubjunctam curioſus, reſpicere poterit. Hic ille Theſaurus eſt, quem (ignoſcant mihi manes ejus, ſi quid durius in ipſum dixero) compilavit infideliſſimus omnium famulorum *Joannes Scapula*, quâ nimia ſua diligentia praeceptori ſimul ac Domino ſuo exitium paravit. Hinc ſaepius *Henricum Stephanum* exclamaſſe ferunt, iſtum Theſaurum ipſum pauperem reddidiſſe. Quod etiam carmina ſequentia abunde confirmant.

HENRICUS STEPHANUS

Lectori, de ſuo Theſauro.

Θησαυρὸν γλώσσης Ἀσκραῖος εἶπεν ἄριστον,
Πασῶν δ' Ἑλλαδικὴ γλῶσσα ἀρίστη ἔφυ.
Ἀλλ' ὅμως θησαυροὺς θησαυρὸς ἀπηύρεν, ἄριστος
Πᾶσιν ἐὼν ἑτέροις, ἐστὶ κάκιστος ἐμοί.

IDEM

IDEM DE EODEM.

[T]heſauri momento alii ditantque beantque,
Et faciunt Croeſum qui prior Irus erat.
[A]t Theſaurus me hic ex divite reddit egenum,
Et facit ut juvenem ruga ſenilis aret.
[S]ed mihi opum levis eſt, levis eſt jactura juventae,
Judicio haud levis eſt ſi labor iſte tuo.

Sic idem poſt dedicatoriam Epiſtolam *Imperatori*, *[R]egibus* &c. de hoc ſuo Theſauro.

[H]ic Theſaurus, hic eſt, tuam quem Germania, Caeſar,
[H]ic quem Carle optat multis tua Gallia votis,
[H]ic eſt, Eliſabeth, tua quem ſitit Anglia dudum.
[H]ic illis Theſauro Arabum pretioſior omni,
[P]actoli auriferis fuerit mage charus arenis,
[G]ratior eoo venientibus aequore gemmis.
[G]ermanos ergo hic Galloſque beabit, & Anglos:
[A]t me, cujus opes tandem conſumpſit opimas,
[V]eſtrum eſt (ſic vobis ſint regna beata) beare.

DE EODEM.

[In]ſperata alios Theſauros lucra videmus
[F]erre repertori: triſtemque repente fugari
[P]auperiem, vilemque caſam mutarier arce.
[A]t me contra inopem meus hic ex divite fecit
[T]heſaurus, gazaſque omnes exhauſit avitas.
[S]i tamen hic animum veſtrum pectuſque benignum
[co]nciliare mihi (quod ait ſe poſſe) valebit,
[T]um vero haud aliter quam quondam Pelias haſta,
[Fe]cerit id vulnus, factoque medebitur idem,

Criſin.

Criſin ſi ſpectes, reſpice *Schediaſmata* ejus ſecundun menſium ordinem collecta, quorum tres priores libri ab eo 1578. tres poſteriores 1589. in octavo ſunt edit Deinde *diſſertationem de criticis veteribus Graecis & Latinis*. At ſi ea, quae ad ſtili nitorem atque elegantian faciunt, deſideres, praeſto eſt *Tractatus de abuſi linguae Graecae* qui ipſi primum erat parergon (ſcribere enim primo de abuſu linguae Latinae inchoarat, ſed frequentiſſimae occupationes quibus ſemper premebatur vehementer, in culpa fuere; Quare inceptum opus derelinquere, (fortaſſis etiam ob nimian materiae copiam) & parergon ut ergon abſolvere debuerit. Exſtat etiam ab eo extempore conſcriptus *liber de Latinitate falſo ſuſpecta*, cui ſubjuncta eſt *diſſertatio de Latinitate Plauti* de qua poſtea pluribus ſe acturum promiſit. Verſatur inter manus etiam ejus *dialogus* qui *pſeudocicero* inſcribitur, & alter qui *Nizolio didaſcalus*, in quibus in eos invehitur qui Ciceronem emendare ſunt conati. Quod ſi *Geographica* legere geſtit animus, ſuppeditabunt Tibi materiam ejus *Adnotationes in Dicaearchum de vita Graeciae*, cujus partem primum vidit ex Italia allatam à *Matthaeo Budaei Guilielmo* filio, & *Dicaearchi ſympractor dictus*. Hujus continuationem de Græciae populis aliquando addere eſt pollicitus. Edidit praeter haec *Homeri & Heſiodi certamen*, primum quod ineditum vidit nactuſque eſt in Bibliotheca Medicea. Huic certamini annexuit *Parodias* quaſdam, una cum elegantiſſima praefatione nonnullas quoque *Morales*, ut cum Plauto loquar, praeterſas. Quas ipſe compoſuit, ut & *centonum veterum ac Parodiarum* exempla. Inter alia ejus moralia numerari poteſt utiliſſimus libellus *Comicorum Græcorum ſententiae inſcriptus*, doctiſſimis *Henrici* noſtri Commentariis illuſtratus, qui ab omnibus profecto

leg

egi & relegi meretur. Verum enim vero ut omnium humaniorum literarum peritum ſe oſtenderet, in omni ſtudiorum genere novi quid vel ab eo compoſitum vel undiquaque collectum edidit. Nam eo ſemper ingenio fuiſſe ſe fatetur, ut, ad quodcunque ſtudium animum applicaret, in eo aliquid ipſe inveniret, aut ſaltem iis, quae inventa eſſent, aliquid adderet. Exemplo ſunt *Fragmenta veterum Poëtarum Latinorum*, Opus à patre ſuo *Roberto Stephano* incoeptum ab eo vero abſolutum. Ad *Senecae* lectionem *Proodopoejam* evulgavit cui, propter materiae convenientiam *literas ſuas ad Jacobum Dalechampium* datas, ſubjunxit. Vidi etiam ejus librum *de Lipſii Latinitate Palæſtra* dictum minime inelegantem; quo magnam invidiam ſibi concitavit. Nam quidam, ex diſcipulis forte Lipſii, eum ſcripto aliquo laceſſivit, de quo vide Epiſtolam ejus M. D. XCIIII. *Baſileae* editam in qua illum *Lipſiomimum* vocat; qui qualiſque fuerit inveſtigare nondum potui; de eo autem haec Caſauboni verba intelligenda puto (Epiſt. 182. ed Brunſv. *Nae iſte qui nuper tam multa de optimo ſene* (Henrico Stephano) *blateravit, & apud Belgas edidit, indignus, qui* Stephano *matulam praeberet.* Praeter enumerata ejus hactenus opera, poſſideo *Lexicon ciceronianum Graeco Latinum & in M. T.* Ciceronis *quam plurimos locos caſtigationes*, quod paucis horis, quas ex ſuo penſo plerumque & ſomno ſuffurabatur, concinnavit, in cujus procemio dicit, patrem ſuum *Robertum Stephanum* tot beneficia, in patriam praefacilis contuliſſe, quot *Alexander Macedo* in ſuam armis. Quid! ſi annotationes in *Euripipem, Sophoclem, Herodianum, Dionyſii Periegetin, Platonem, Callimachum, Theocritum, Apollonium Rhodium, Anacreontem, Diogenem Laertium, Sextum Philoſophum* quem alii *Empiri-*

cum

cum vocant, quanquam idem ſit auctor, recenſean
Quid ſi in *Aulum*, vel ut alii volunt *Agellium*, noctε
ejus recolligam Pariſinas à Sammarthano hoc elegan
ti diſticho indicatas.

Quis Stephanum *eſſe neget Phoebi de ſanguine cretum?*
Obſcuris adfert noctibus ille diem.

Quid ſi, in alios ſcriptores quae praeſtiterit, enu
merem heu? quae non dicenda quae non enumeran
da forent. Quas annotationes animadverſioneſque ſi
quis ad exempla quorundam colligeret, quanta exin
de reſultarent volumina. Non dicam hoc loco de *prae*
fationibus, *Apologiis* doctiſſimis aeque ac acerrimis
admonitoriis Epiſtolis atque *Dedicationibus*, *Diatribis* i
Iſocratem, *Horatium* & *Virgilium*, quas feſtinantiſſime
conſcribere debuit cum vellet ſuo curſu, prelorum
ſub quo ambo eodem tempore ſudabant, curſum ad
aequare. Tacebo de *Prolegomenis*, aut ſtili materiae
que *Judiciis* quorum exemplo ſunt praemiſſa in *Diodo*
rum Siculum, *Herodotum*, *Thycididemque*. Quantu
autem exſtiterit *orator*, praeter verba ejus quae le
guntur in dialogo *Pſeudocicero* dicto. *Henricus Stepha*
nus, *Roberti Stephani filius Orator & Philoſophus*, te
ſtari poſſunt opera, quae rethoricen ſpectant ab eo
compoſita & excuſa. Inter haec eminet, praeſtantiſ
ſimum illud opus è Graecis Latiniſque Auctoribus op
timis ab eo collectum & emendatum, quod in uſum
juventutis quoties recuſum quis neſcit; unde etiam e
jus cura circa latinitatem puriorem innoteſcit. Item
Oratio ejus quam Xenophontis interpretationi praefixi
de *conjungendis cum Marte Muſis*. Clamant ejus artem
& doctrinam Orationes duae ad Ratiſbonenſem con
ventum habitae quarum prima ad *Auguſtiſſimum*, *Cae*
ſarem Rodolphum ſecundum & ad univerſos, *ſacri Ro*

ma

mani Imperii ampliſſimos ordines Ratiſbonae conventum habentes, *adverſus lucubrationem Uberti Folietae*, *de magnitudine & perpetua in bellis ſelicitate imperii Turcici.* Altera ad eoſdem *exhortatio ad expeditionem in Turcas fortiter & conſtanter perſequendam.* Quas ipſe Auctor *Ottoni Henrico Landſchadio* donavit ſequenti inſcriptione.

HENRICUS STEPHANUS.

D. D.

D. Ottoni Henrico Landſchadio à Steinach. Ratiſb. in Conventu. Imp.

1594.

Quae Francofurti eodem anno Germanico ſermone in quarto excuſae ſunt. Comparavi mihi aliquando Novum Teſtamentum cum variantibus lectionibus apud patrem ejus *Robertum Stephanum* M. D. L. Lutetiae impreſſum ubi elegantiſſimis manu *Henrici Stephani* conſcriptum literis legitur.

ΕʹΡΡΙΚΟΣ ΣΤΕʹΦΑΝΟΣ.

Νέος ὢν τοὺς ἐξ ἐναντίας, (Reſpiciens ad carmen illud Graecum quod tempore editionis in illud compoſuit minorennis) στίχους ἔγραψα, ταῦτ' δ' ἤδη γέρων ὢν ἢ τῷ γήρᾳ ἐγγίζων.

Ε. Στέφανος.

Haec

Haec ratione manus quam vere accuratiſſimam ac elegantiſſimam ponunciavit Scaliger. Nam ut verum fatear, Typorum venuſtatem referunt, quod etiam ipſum annotaſſe video, ſic enim in dialogo, Muſae principum monitrici ſubjuncto p. 307. PHI. *Ac memini* (inquit) *fuiſſe tibi tum temporis feliciſſimam manum in exarandis cum Latinis tum vero Graecis literis: atque his potiſſimum. Dicebaris enim Angeli Vergecii manum aemulari, quae pro exemplari fuit pulcherrimis illis characteribus ſeu typis Regiis.* COR. *Non abſimile vero eſt te haud falli. Nam & ipſe doctiſſimi illius viri auditor fui & de mea manu fama illud ferebat, eam eſſe illius Angelicae aemulatricem. Verum fama (ut omnia augere gaudet) ex felici manu feliciſſimam faciebat.* Sed progredimur ad ejus opera. Edidit etiam librum cui titulus eſt *Epiſtolia*, *Oratiunculae*, *Dialogi breves*, *Poëmatia* ab eo variis ex auctoribus excerpta. Atque ita Recenſitis hucuſque operibus ejus ad artem Rethoricam ſpectantibus, ad *Poëtica* tranſgrediemur, ubi ipſe enarraverit, quanto in Poëſin amore fuerit ductus, & quemadmodum ad eam primitus pervenerit. Hiſce itaque exorditur, praefationem Principum Heroici carminis.

„ Ut lectionis Poëtarum ſtudioſus à teneris prope-„modum unguiculis fui, ita quos eodem ſtudio teneri „ac velut poetices candidatos eſſe animadverti, & „colui ſemper, & plurimum amavi: at quos alienos „ab eo eſſe cognovi, factum eſt neſcio quomodo, ut „ab iis paullo itidem alienior animus meus eſſet. Pri-„mos autem hujuſce mei amoris igniculos (ut ita lo-„quar) inde accendi memini, quod cum in prima pue-„ritia praeceptori cuidam traditus eſſem qui Euripi-„dis Medeam aliis ſuis diſcipulis interpretabatur, quo-„ties eos fabulam hanc agentes ſpectabam (ſumme

„ enim

enim illi meo praeceptori haec pueros exercendi " ratio placebat) tanta dulcedine voluptateque meas " aures illa Graecarum vocum modulatio titillabat, " (quas alioqui non ultra ſonum intelligebam) ut ab " eo tempore unum hoc noctes dieſque verſarem, & in " hoc uno contendendos omnes ingenii nervos exiſti- " marem, ut fabulae, cujus ſpectator ſaepe fuiſſem, " actor & ipſe tandem evaderem. Quam autem " ſine literarum Graecarum cognitione voti compos " effici non poſſem, ego tum illam ita deperire, ut " nullus unquam amator amicam vehementius. Sed ec- " ce, mihi ad curſum parato paratum oſtenditur ob- " ſtaculum, linguae nimirum Latinae (quae Graecae " interpres eſſet) ignoratio. At ego tum repugnare, " & me ignarum linguae Latinae eſſe acriter perne- " gare. Quum enim Latinis domeſticorum confabu- " lationibus pueriles aures circumſonantes, ita illi " ſermoni paulatim aſſuevifſent, ut magnam eorum " quae dicerentur partem intelligerem (quod & matri " meae uſu veniebat) ſatis me ſuperque illius peritum " eſſe perſuaſſimum habebam: ideoque ad declinatio- " num conjugationumque tyrocinium me vocari, & " mirabar, & non leviter indignabar: denique in " Graeca ſchola aſſiduum me futurum, à Latina ve- " ro fugitivum fore profitebar. Hîc in conſilium ad- " hibitus pater, eo facilius deſiderio meo & animi incli- " nationi acquievit, quo magis illis aſſentiebatur qui " literas Graecas ante Latinas diſci debere cenſebant. " Quid multa? declinationum & conjugationum Græ- " carum taedium (illa ſpe illectus) avidiſſime devoro: " & continuo poſt, illam ipſam Euripidis Medeam in " manus ſumens, praeceptori Graeca ejus verba non " Latinis, ut mos eſt, ſed vernaculis id eſt Gallicis ver- " bis interpretanti, aures attentiſſimas praebeo; (quem "

 ego "

,, ego adhuc librum, tamquam meae, quantulacunque
,, eſt, doctrinae incunabula, non ſecus ac pretioſiſſi-
,, mum theſaurum ſervo) denique fabulam illam ali-
,, quando tandem ipſe quoque ago, & quidem toties
,, (dum Iaſonis modò, modò Creontis, modò Me-
,, deae perſonam repraeſento) ut totam fere non ſecus
,, ac Dominicam Orationem memoriæ infigam. A quo
,, tempore tam altas in animo meo radices ſtudium po-
,, ſeos egit, ut illa non ſecus ac Sirenum cantibus deli-
,, nitus & antea videri potuerim, & nunc quoque for-
,, taſſe videri poſſim. Sed tantum abeſt tamen ut cera
,, mihi obſtruendas aures adverſus ſonorum Poëtico-
,, rum delitias, blanditiaſque & illecebras, exiſtimem
quemadmodum adverſus *Sirenum* cantus ulyſſem ſoci
,, obſtruxiſſe accepimus ut contra, ſi mihi tot eſſe aures
,, quot Argo lumina contingeret, eas ego ſimul omnes
,, ſonis illis libenter patefacturus ſim. Hic igitur quantus
qualiſve Poëta fuerit indicare poterunt ipſius *Diſticha*,
Tetraſticha plurimis fere auctoribus ab eo excuſis, præ-
fixa. *Hexametra*, *jambica*, *Principum monitrix*
Muſa, ſive *de Principatu bene inſtituendo & admini-
ſtrando Poëma.* Item *Rex & Tyrannus* carmine de-
ſcriptus, quae omnia peregrinans; patria exſul, ma-
xima quidem ex parte, equitans, pro more ſuo com-
poſuit. Nihil enim ipſi magis fuit familiare, cum ut
tempus viaeque taedium falleret, tum, ut propter
ſolitudinem nihil foret impedimento, atque adeo a-
nimus paratior attentiorque ad rem praeſentem. Hinc
de carminibus ſuis inter equitandum confectis, tam
illuſtre teſtimonium reliquit. * *Ad ipſam autem ſcrip-
tionem* (carminum) *quod attinet, non ut* οἴκοθεν μάρτυς,
*ſed ut ex meo ſenſu de aliis conjecturam faciens, hoc
profiteor, qui inter meos verſus Graecos pariter Latinoſ-
que magis probantur, vel potius minus improbantur,*
eos

* *In Praef. Graec. Poët. Princ. pag.* 13.

eos à me equitante ſcriptos omnes fuiſſe: ejuſque laboris hanc mercedem retuliſſe, quod mens dum in eo eſſet occupata, non ſolum omnis ipſa aegritudinis obliviſceretur, ſed ipſi adeo corpori famis ſitiſque (ſi quando via jejuno longior eſſet) aliorumque omnium, quibus alioqui obnoxii ſunt viatores incommodorum dulcem oblivionem afferret. Aliis operibus numerando jam percenſitis adde *Poëmatium* cujus verſus intercalaris CAVETE VOBIS PRINCIPES. Cui adjunctus eſt dialogus, quem quare ſubjunxerit haec brevis ad lectorem ejus præfatio indicat. *Quaſdam* (inquit) *memorabiles & magni momenti hiſtorias, quæ in præcedente Poëmatio attinguntur, de caedibus duorum regum & principis Uraniae, hac noſtra aetate nefarie perpetratis, & de variis talis caedis periculis, quae regina, cujus ibi fit mentio, non ſine magno miraculo vitavit, in ſequente dialogo perſcriptas habebis, nec non de imperatore Germaniae, qui ſuperiori ſeculo à monacho ſublatus eſt veneno, injecto ei rei, quam hic hoſtiam ſacramentalem vocabat.* Quo dialogo odium, quod ſibi apologiâ in Herodotum conflarat, tantopere adauxit, ut niſi ſibi fuga conſuluiſſet, igne fuiſſet concrematus, quemadmodum effigies ejus publicis ignibus à carnifice in cinerem eſt redacta, unde, ut erat dicax, ſaepiſſime eum jocatum fuiſſe ferunt, *ſe nunquam magis riguiſſe*, receſſerat enim in nive tectos Averniae montes, *quam cum Pariſiis uſtularetur.* Sed hoc ſolus refert Vir Clar. *Cornelius Tollius* in appendice *ad Pierium Valerianum de Literatorum infelicitate.* Hunc deceptum plurimi ſtatuunt; nam patris ejus *Roberti Stephani* effigies concremata eſt, ut antea in ejus vita vidimus, quod multorum auctorum teſtimonio confirmatur, non autem *Henrici.* Ad me quod attinet, relinquo fidem penes eruditiſſimum Tollium, & rem in medio, uſque dum aliorum auctoritate litem hanc dirimere

 poſ-

poſſim. Nam, ut ingenue id fatear, non ſuccurrit me uſpiam, de combuſtione effigiei *Henrici Stephan* legiſſe. Illa autem ſcripta indigitaſſe *Iſaacum Caſaubonum* ſuſpicor; cum Epiſtola 182. inquit: *poſtrema etiam quaedam illius ſcripta vellem non ſcripta. A enim vero quis mortalium ſuis naevis caret. Quid? nonn* ὁ μακαρείτης ἄλλοισιν ἐσθλοῖς *facile* τόνδ' ἀπωθεῖται ψόφον
Adcenſetur etiam ejus operibus *Poëſis Philoſophica* ex variis auctoribus ab eo congeſta, & *Hendecaſyllab* emporio Francofordienſi ſubjuncta. Tum *Parodiarum moralium* libellus, quem ut viae taedium falleret, equitando confecit. Item *ſelecta epigrammata* una cum *Theodori Bezae* epigrammatibus excuſa, & tanden *querimonia artis Typographicae*, & quae illi ſuffixa ſunt. Hiſce adde *carmen ejus de ſenatulo foeminarum.* Argentorati apud *Antonium Bertramum* M. D. XCVI in quarto excuſum: quod *Georg. Draudius* citat in Biblioth. claſſi. *Philoſophum* ſi eum quis concupiſcat, re legere is poterit *differentiam Ariſtotelicae ethices a Hiſtorica & Poëtica.* Dedit etiam, ſi Theologica ſpectes *inſtitutiones catecheticas* Gr. Lat. & Hebr. Gr. La quae Hanoviae cum notis *Bercheti* in octavo A. 1604 denuo prodiere. Item Pſalmos quoſdam Davidis in o dinem *Poëticum* redactos. Quam fuerit peritus juris p me enarrabit ejus praefatio, quam *juris civilis fontibu* ab eo A. 1580. in 8. editis, praefixit. Circum feruntu ab eo etiam *ſpecimen colloquiorum ſeu dialogorum Grae corum*, & opuſculum de *Philippo Macedonum rege i Graeciam variis artibus olim graſſato, & de Turcio Grae ciae rege in Germaniae vicina loca graſſante; ac in ipſa graſſari conante.* Ex libris ejus Gallico ſermone ſcriptis, hoſce ex Catalogo gallico excerpere licuit.

Henry Eſtienne *les premices ou le premier livre des pro verbes epigrammatize ou des epigrammes proverbiales & renges en lieux communs* in 8. item. He

Henry Eſtienne *l'Alcorans des Cordeliers, tant en Latin, qu'en Francois, c'eſt a dire, recüeil des plus notables bourdes & blaſphemes impudens de ceux, qui ont oſé comparer S. Francois à Jeſus Chriſt, tire du grand livre des conformites, jadis composé par* F. Barthelemi *de Piſe & parti en deux livres à Geneve.* 1578. Vir clariſſimus *la Croix du Maine.* Praeter enumeratos ex ordine hoſce recenſet atque enumerat.

" L'Introduction au traité de la conformité des merueilles anciennes avec les modernes, ou Traité preparatif à l'Apologie d'Herodote.

l'Autheur ſe plaind ailleurs, tant de ceux qui depuis la premiere impreſſion ont brouillé ce livre, par les choſes qu'ils y ont inſerées : qu'auſſi de ceux qui liſent la, les Hiſtoires choſies par luy, pour ſervir de teſmoignage à ſon propos, ſans les rapporter à leur but, qui eſt l'Apologie où defenſe d'Herodote.

" Les plus notables & plus anciennes Hiſtoires entre les Grecques & Latines, recueillies & traduites par luy.

" Comment chacun peut acquerir de la prudence par la lecture des Hiſtoires.

" Haranges prinſes des plus anciens Hiſtoriens: traduites par luy au plus pres du Grec, & ſans changer, adjouſter, ou diminuer, comme il à eſté fait es precedentes traductions.

" Deux oraiſons d'Iſocrate, traduites par luy.

" Quatre oraiſons de Dion (ſur nomme Chryſoſtome, à cauſe de ſon eloquence : c'eſt à dire, Bouche d'or) de ſa traduction.

" Trois traitez de Plutarque, traduits par luy.

" Deux oraiſons de Syneſius : dont l'une eſt, de la Royauté, ou gouvernement d'un Royaume, de ſa traduction.

 Ad-

„ Advertiſſemant aux Princes touchant les flat-
„ teurs.

„ Diſcours ſur l'opinion de *Platon* & *Xenophon* (di-
„ ſciples de *Socrates*) touchant la capacité de l'eſprit
„ feminin.

„ Des anciens guerriers de la Gaule, & de leurs
„ ſucceſſeurs.

„ De la preeminence de la couronne de France.

„ Epiſtre Laconiques (c'eſt à dire, ayans une gen-
„ tile brefveté) de pluſieurs Grecs. Enſemble les epi-
„ ſtres de Brutus, avec les reſponſes, recueillies &
„ traduites par luy.

„ De la brefveté qu'admet le langage François, non
„ moins que le Grec, ou le Latin, avec un advertiſ-
„ ſement de pluſieurs ſuperfluitez de langage (appel-
„ lées Pleonaſmes) qui nous ſont ordinaires.

„ Traité touchant les dialectes François, monſtrant
„ que noſtre langage en eſt enrychi, comme le Grec
„ par les ſiens : & qu'auſſi la diverſité eſt ſemblable en
„ quelques choſes.

„ Oraiſon Monſtrant qu'il ne faut croire aiſément
„ aux accuſateurs, traduite de Lucian, ou pluſtot de
„ celuy auquel on à donné ce nom.

En l'epiſtre miſe devant ſa traduction, il rend raiſon pour laquelle il n'a eſtime point ce livre eſtre de Lucian & pourquoy il a interpreté ainſi le tiltre, & non pas de ne croire aiſément à calomnie. Il advertit auſſi de pluſieurs autres fautes notables commiſes par les precedent traducteurs.

„ Pluſieurs Dialogues de Lucian, traduits par
„ luy.

„ Obſervations de quelques ſecrets du langage
„ François. Enſemble ſur les expoſitions d'aucuns
„ mots empruntez du Grec, où du Latin, dont la

„ naive

naive & vraye ſignification eſt ignorée de plu- "
ſieurs. "

De la difference de noſtre langage François d'a- "
vec l'ancien. "

Dialogue intitulé, le Correcteur du mauvais lan- "
gage François. C'eſt à dire des fautes que pluſieurs "
y commettent. "

De l'Orthographie & Kakographie Francoiſe. "

Deux Dialogues, du nouveau langage François "
Italianizé & autrement, deſguiſé, principalement "
entre les Courtiſans de ce temps, imprimé par l'Au- "
teur, l'an 1578. & depuis par un autre à Lyon. "

Traité des proverbes François. "

Project du livre intitulé, de la precellence du lan- "
gage François, dedié au Roy, imprimé à Paris par "
Mamert Patiſſon, l'an 1579. "

Pluſieurs advertiſſemens touchant les traductions "
du Grec ou Latin en François. "

OEUVRES DUDIT HENRY ESTIENNE,

En Poëſie Françoiſe.

Epiſtre au Roy touchant l'enrichiſſement du "
langage François par moyen du Grec: pour luy "
eſtre preſentée avec le Threſor de la langue "
Grecque, composé par ledit Eſtienne. "

Epigrammes ſur divers ſubjects. "

Pluſieurs epigrammes Grecs traduits par luy. "

Poëſies Grecques & Latines, de divers, traduites "
par luy. "

„ Pluſieurs ſentences des Poëtes & Latins, de ſa
„ traduction.

„ Conſeils & enſeignemens, concernans la Philoſo-
„ phie morale.

„ Autres enſeignemens, par ſimilitudes, ou com-
„ paraiſons.

„ Deploration de la mort de treſ-vertueuſe Damoi-
„ ſelle Barbe de Villay.

„ Les Adieux & Contradieux à une Damoiſelle.

„ Poëme contre la calomnie, & les calomniateurs
„ dedié au Roy. De eo mentionem facit in fine Præfationis Poëmatii Muſa Monitrix principum dicti.

„ Poëme contre le Babil, & les Babillards.

„ Poëme contre la flatterie, & les flatteurs.

„ Poëme contre l'ingratitude, & les ingrats.

„ Poëme contre l'Avarice, & les avaricieux.

„ Poëme contre l'Orgueil, & les orgueilleux.

„ Poëme contre l'Iurongnerie, & les jurongnes.

„ Poëme ſur la loüange de la Poureté contente.

„ Poëme de la loüange des lettres, & des hommes
„ lettrez.

„ Poëme à la loüange de ceux qui ont joint l'a-
„ mour & l'eſtude des lettres à l'amour & l'exercice
„ des armes.

„ Poëme contre les ignorans & ennemis des let-
„ tres.

„ Aucuns des livres ſuſdits courent ſoubs le nom du
„ Sieur de Griere, qui eſt une ſienne Terre.

Hoc eodem (ut ad viam redeamus) Anno. M. D. LXXVIII. ejuſdem tractatus, quem ſupra adduximus de linguæ Gallicæ cum Græca convenientia eſt editus, cui interjecto quadriennio addidit *Hypotheſes linguae Gallicae.* Quas an hiſce verbis an vero praedi-

ctum

ctum tractatum, an alium deſcribat, minime definio. Verſus plures ſunt, ſed quia ibi occaſio deſcribitur non ineleganti carmine illud deſcribere non gravabimur, ut etiam ipſe Lector, ſi quis aliquando futurus eſt, poſſit de hoc dubio etiam ſuum judicium ferre.

** Nec invidebo, quam meretur gloriam,*
Et parte in iſta, tertius, cognominis
Quarto, ille princeps, caede cujus antea
Monachum querebar impiaſſe dexteram.
Libet referre quae docent gentis ſuae
Ut fuerit illi res honor chariſſima.
Rex me hic rogavit, vera gloriatio
An eſſet Italûm, proprium quum dicerent
Hoc eſſe ſibi, Ciceroniane ſcribere.
Reſpondi, ab illis hoc ſolere dicier,
Sed arrogantius tamen quam verius.
Tunc ille, Gente nullus in noſtra fuit
Mendacii illos, qui queat convincere?
Saltem Bunellum memoria mihi ſuggerit.
Dixi. Quid? ullum non habes quem nomines,
Hunc praeter? Addo, ſcriptitaſſe plurimos
Sermone eodem plurimas epiſtolas:
Et inter illos nomino Daneſium.
Sed fateor (inquam) curioſam ei minus
Hanc ſcriptionem, ſicut & noſtratibus
Aliis quibuſdam, tunc fuiſſe: quod dare
In publicum illam non eis cordi foret.
Excepit ille, Sed Itali, quot praedicant
Ciceronianos eſſe ſibi? Quum quatuor
Dixiſſem habere, Totne? ait. Quid? laus ea
Illis tribuitur omnium ſuffragiis?

* *Muſ. Mon. Princ. Pag.* 210.

Uni tribuitur omnium ſuffragiis,
Manutio cui nomen eſt: vix caeteri
Tantum tulerunt jam decus & ab exteris.
Si pauciores forte ſint in Gallia,
Cauſam ſciat iſtud eſſe majeſtas tua,
Quod pauciores partibus multis ſient
Qui ſcriptionis aeſtiment tanti hoc genus,
Quanti aeſtimatur ab Italis: labore qui
Dignum eſſe credant, quem requirit, maximo.
Fecere verba haec ut videretur minus
Dolere, noſtrae pauciores Galliae
Ciceronianos eſſe: ſed juſſit tamen
Fieret ut à me diligens ſcrutatio.
Hic ſermo memori pectore à me conditus,
Et cupiditati conſona mea regiae
Cupido mentem non ſinit quieſcere,
Eſt ſparſus oras donec à me in exteras
Habens volumen & Bunelli epiſtolas
Galli, & Italus Manutius quas ſcripſerat.
Vel ipſe titulus Galliae magnum decus
Tulit, verumque non minus. Nam Gallus hic
Bunellus, eſſe dictus eſt Manutii
Magiſter, ipſo teſte vel Manutio.
Praefixa libro fuit & huic epiſtola
Mea regem ad ipſum: longa & illic mentio
Sermonis, habitus qui fuiſſet antea
Illum inter ac me, gloriantibus ſuper
Italis ſibi eſſe propriam ſcientiam.
Oblatus illi gaudium ſummum attulit:
Quod arguebat omnibus quantum prius
Aegre id tuliſſet, pauciores Galliae
Ciceronianos eſſe. Quin & plurima
Loquutus eſt id amplius teſtantia,
Sibi nil honore charius gentis ſuae.

Di-

Dixitque tandem, Spero, ſi ſcrutatio
Exacta fiat, pauciores non fore,
Potiuſque plures, Auſonis quam quos habet.
Quod dico, honore gentis huic regi ſuae
Nihil fuiſſe charius tum temporis,
(Nempe ante monachi quam dediſſent faſcina)
Plerique noſſe non minus Galli queunt:
Volo tamen alia re tibi teſtarier:
Promiſſum is à me quum librum quendam audiit,
Linguam ſtudebam quo probare Gallicam
Praecellere aliis omnibus (ſed excipi
Graecam volebam, priſca qualem ſecula
Illam audiere, non eam qualem ſonant
Qui nunc eorum poſteri dici volunt)
Urgere coepit, hunc ut in lucem darem.
Reſpondeo, A me ſcriptus is nondum fuit:
Promiſſus à me eſt. Haec requirit ſcriptio
Quaedam memoriae ſubſidia. Sed haec domi
A me relicta. Tunc, Quid? an caput quoque
Domi relictum? (dixit) at ſi non domi
Fuit relictum, memoriae pars maxima
Remanet in illo. Si ſecus, dicenda ſit
Valde infidelis: ſcripta quum tamen tua
Teſtentur aliud. Sit animus praeſens tibi.
Boni illud ipſe conſulam quod ſcripſeris.
Unum videto, longa ne ſit hîc mora.
Quod pollicetur (aio) majeſtas tua,
Conſulere ſeſe velle quae ſcribam boni,
Alacriorem juſſa reddet ad tua.
Diſcedo honore laetus: at valde anxius,
Onere ſub iſto ne labans, ſim fabula.
Tandem ſed animum colligo: vires ſimul
Colligere conor. Eſſe me Lutetiae
Reputo. Librorum in hac Italicorum mihi

Scio futuram copiam quid roboris
Et iſtud addit. Luna vix orbem ſuum
Ter (credo) junctis cornibus compleverat,
Offertur ille quum liber, non qui foret
Calamo exaratus, ſed typorum literis.

Forte hic erit ille liber qui exſtat Gallico ſermone conſcriptis in Bibliotheca *Barbarini* (è cujus Catalogo ſequentia deſcripſimus, de quibus certior fieri potuiſſem, ſi diutius doctiſſimus & famigeratiſſimus *Athanaſius Kircherus*, quo cum paullo ante mortem ejus commercium literarum mihi interceſſerat, ſupervixiſſet.) *Project du Livre intitulé le praecellence du langa ge François Par.* 1579. in 8. Edidit idem *de Martinalitia Venatione epigrammata.* Heidelb. 1592. in 4. Item *Vita Ruſtica in Amphit. ſap. Socrat.* Item *Dictionarium Graeco Latinum* 1557. Exſtant ejus *Schediaſmata* II. *ad Dicaearchum. Aug.* 1600. in 8. Item *emendationes in Homerum.* Ejuſdem Notae in *Catullum, Tibullum, Propertium & Petronium*; item *Carmina ſuper obitu Petri Victorii.* De quibus nobis nihil certi praeter fidem Catalogi Bibliothecae Barbarinae & Bodlianae. Verum de iis fortean in curis ſecundis aliquando plura. Enumeratis ex ordine hucuſque libris, cum aliorum tum ſuis typis excuſis, progredimur ad alios, quos promiſiſſe legimus, de quorum editione hactenus ne γρῦ quidem innotuit. Horum primo occurrunt *Parangelmata ſeu conſilia militaria* quorum meminit Schediaſmatum lib. IV. cap. XXX. *Tractatum de toto interpretandi genere.* Hunc eundem illi, *qui de fidei interpretis Officio, eſſe*, ac in *Angelum Politianum* tanquam apologiam ſcripſiſſe veroſimile ſemper habui. Politianum tamen tuetur doctiſſ. *Boeclerus*, è contrario noſtrum *Henricum Stephanum* minus fidum

fidum interpretem pronuntians. Videri etiam poteſt nobiliſſimus *Huetius* ubi de interpretibus agat; qui ad manum jam non eſt. Libros *de mendorum origine & Encomium artis Equeſtris*; quod compoſuerat, vel ipſo fatente non evulgavit. Item *Schediaſmata* in quibus omnia fere *Xenophontis* loca expenduntur contra *Joannem Leunclavium*, qui vehementer in *Stephanum* invehitur & ejus animadverſiones irridet, veluti in *Leunclavii* ad *Xenophontem* notis legere eſt. Quid in *Virgilium* noſter molitus fuerit, praefatio indicat. *Tractatum Eraſmianorum Adagiorum* locupletiorem ſe ſuſcepturum dixit. *Scholia* inſuper multo auctiora & emendatiora in *Theocritum* & *Anthologiam* cujus mediam partem vix edidit. Imo & in ipſum *Platonem* (quem elegantiſſimis typis, doctiſſimis commentariis, diligentiſſimis collationibus illuſtratum ut efferret, omnia Bibliothecarum ſcamna partim ipſe movit, partim movenda curravit) uberiores notas promiſit, ſi modo ei copia fieret optimi exemplaris promiſſi, eaſque ſingulari libro edere. In quo etiam quorundam locorum inſignem illuſtrationem ſe deprompturum, & ſubjuncturum judicium de ſuis in *Platonem* notis atque conjecturis, addit. *Ariſtotelem Platonis* diſcipulum, ſe praelo ſubjecturum, eoſdemque in eum conatus adjecturum, *Platonis* notae referunt. Quos ut abſolvere poſſet, rogabat ſaepius ſuos lectores fautoreſque, ut ipſi magis quietam vitam à Deo Ter Opt. M. precarentur. Item in *Orationes veterum Graecorum Oratorum* annotationes & emendationes locupletiores, reliquarumque orationum interpretationes, quas ob exſilium addere fuerat prohibitus, pollicitus eſt. Iis enim peculiarem commentarium deſtinaverat. Quia majorem animi attentionem & contentionem poſtulabant. Quod in ſacris deſideramus, eſt *Appendix Concordantia-*

tiarum N. T. in qua ageret de uſu quarundam vocum aliiſque nonnullis ad explicationem ac intellectum facientibus, quam etiam exhibuiſſet, niſi aliis negotiis obſtrictus impeditusque, morte fuiſſet praeventus. In *Graecis* promiſit ſe aliquando ſcripturum Bibliothecam, primorum Graecae linguae *ſtudiorum*, & Tractatum *de Graecae linguae* arcanis, ac denique exhibiturum novam *Guilielmi Budaei* Commentariorum ling. Graec. cum ſuis additionibus, editionem. Quod ad *Latina*, ſcripſit ſe de *veteri lingua Latina* aliquid coepiſſe commentari: & olim parentis ſui *Roberti Stephani* Lat. Ling. Theſaurum methodo Theſauro ling. Graecae cum ſuis *Vigiliis* excuſurum.

Praeterea pollicitus eſt opus, quod *Ciceronis*, *Livii*, *Plinii*, *aliorumque doctiſſimas*, *pariter & elegantiſſimas interpretationes complecteretur*, quapropter inſcribendus fuiſſet iſte liber VETERIS LATINAE LINGUAE INTERPRETES, O utinam & nobis opus illud, eadem methodo, qua *Atticam* exhibuit, de *aliis linguis ſcribere*, quod deſtinarat, dediſſet. Verum ob *Ariſtotelis* aliorumque Auctorum ſuſceptam editionem praeſtare cum non poſſet, illud negligere ne dicam, ſupprimere ſatius duxit. Quae hactenus enarrata ſi quis bene perpendat, nonne jure merito, Vir Praeclariſſime, mirari debet haec omnia qui praeſtare potuerit? cum corrigendi minus, & varia ejus itinera tantum temporis ſibi vendicarint. Imo, nonne ſaepius exclamatione repetere epigramma elegantiſſimum à doctiſſimo *Joanne Poſthio Archiatro* Wirzeburgico in *Henricum Stephanum* confectum.

Et libros facere, & doctos excudere libros,
Longus uterque labor, durus uterque labor.

Huic

Huic gemino invigilat pariter tua cura labori
Henrice, *o mira ſedulitate virum.*

Atque haec enumeratio vicem indiculi implebit. De indole ejus pauca in hunc uſque diem, dum pleroſque libros tantum ſtrictim attingere licuit, colligere potuimus, niſi quod fuerit ingenio arrogantiori, rixoſiori, moroſiori, dicaciori, magiſque mordaci, quemadmodum hoc de eo teſtatur gener ejus Caſaubonus ep. LXXXIX. *Optimum Senem* (inquit) (Henricum Stephanum) *noſtrum, ſolum ſibi videri ſapere nec miror, nec ſuam ipſi vel famam, vel doctrinam, vel ſapientiam invideo*, quae primaria ratio ac cauſſa erat, quare pluribus fuerit inviſus. Quippe aliorum ſtudia vel parvi vel nihili faciebat, ſua vero auctoritate, nonnunquam non corrigebat, ſed corrumpebat auctorum verum loca obſcura & mutila, ut id de eo clariſſimus *J. Scaliger* ſequentibus teſtatur, ſi modo omnia, quæ *Scaligerianis* continentur, fide digna ſint. * *Et ſi id* (inquit, non emendare ſed judicium ſuum interponere) *tam religioſe obſervaſſent importuni iſti correctores, ejuſmodi habemus* Henricum Stephanum, *qui omnes quotquot edidit, editve libros, etiam meos, ſuo arbitrio jam corrupit & deinceps corrumpet, & alios multos non haberemus hodie auctores adeo depravatos. Et* paullo ulterius * *Lexicon Erotiani exſtat Genevae, apud* Henricum Stephanum *excuſum, apud quem invenias auctores mire depravatos, quippe qui* φιλαυτίᾳ *laborans temere quidquid diſplicet, immutat & corrumpit. Non ita* Plantinus *Antverpienſis, fideliſſimus Typographus*; quae ſi ejus, ut feruntur, ſunt, ignoſcenda puto, utpote unquam parum praemeditata, vel ex ira prolata, nam eleganter quidam de *Scaligeris* ſcripſit:

Saepius

* *Scalig. prima, pag.* 47. * *Pag.* 55.

Saepius irarumque omnes effudit habenas
Et Pater & Natus.

Verum longe aliud de *Henrico Stephano* judiciun literis ſuis *Joſephus Scaliger* * ad *Iſaacum Caſaubo-*
„*num* inſeruit, nam Magna (inquit) vero jactur
„Graecarum literarum ille deſceſſit, ſi praeterita eju
„in literas beneficia ſpectes. Quae majora fuiſſent
„niſi ipſe literis, imo potius ſibi, defuiſſet. Equider
„non poſſum facere, quin ejus & vivi actus, & mortu
„vicem aegre feram. Doleo, quod non praeſtiti
„quae potuiſſet, doleo, quod amicum perdidi. Se
„oro te, mi *Iſaaci*, ut Typographio unico totiu
„*Helleniſmi* cuſtodi, culpa illius ruenti, veſtra ope
„ra aliqua fultura accedat: Quae à principio tam ex
„gua eſſe non poteſt, ut non maximae ruinae obſ
„ſtere poſſit. Quam neceſſe eſt exſpectari, niſi matur
„illi occurratur. Vidi apud illum egregia exemplari
„ἀνέκδοτα. Sextum Empiricum & alia. Quae tuam it
„diligentiam exſpectant, ut hoc nomine à ſocero ne
„glecta videantur, ut tibi poſteritas hoc deberet
„quod ab ipſo aequum erat praeſtari. Sed, ut a
rem redeamus, major laus atque gloria ea propte
patris ejus *Roberti Stephani* fuit, ſi quidem ille non ſu
ſemper adeo ſtabat opinione, aſt aliorum viroru
etiam doctiſſimorum plurimum tribuebat ſententiis
quas & ſaepius probabat & ſequebatur. Sed ut perga
mus, de indole ac moribus *Henrici Stephani* noſtı
paullo latius agit gener ejus *Caſaubonus*, cujus verba
ut à reſpiciendi moleſtia, Te, Virorum Maxime, alio
que levem, hîc, licet locus longior, ſubſcriban
Quem enim * (*Conrado Rittershuſio* ſcribens inquit
amiſeras vereque perdideras ingenii tui foetum, ec
eu

* *Epiſt.* XLVI. * *Epiſt.* XVI.

eum tibi mea opera & fide rediVivum. Poſtea enim quam de tua re & injuria quae tibi facta erat literis tuis ſum certior factus, conſtitui illico omnem mihi machinam eſſe adhibendam, omnem lapidem movendum, ut tibi per me ſatisfieret. Quin hoc vere poſſum affirmare, antequam ulla inter nos intercederet notitia, ſaepius me tuam vicem cum N. (Stephano) *expoſtulaſſe, quod non eo dico ut mihi gratiae apponatur. Neque enim captare illo facto tuam gratiam potui, cum tu mihi adhuc notus non eſſes. Sed enim quia jus & fas ab amico violari intelligebam, quod in me fuit, obſtiti. Falleris vero toto coelo totaque terra, ſi me putas apud ſenem illum optimum* (Stephanum) *quidquam poſſe, aut ad ipſius Bibliothecam ullum habere aditum, aeque ac tu, mi Rittershuſi, qui tanto interVallo abes. Nam etſi amiciſſime & conjunctiſſime vivimus, tamen ea hominis moroſitas eſt, ne dicam aliud, ut plane ſit mirabilis in multis ejus vita. Quod igitur eo abſente auſi ſumus clauſtra reVellere & omnia* διφῶν *ut tuum librum tibi mitteremus repertum, mihi crede, Ilium expugnaVimus. An tu neſcis qua difficultate, quo annorum ſpatio Xenophontem ſuum LeunclaVius ab illo receperit? Deterior tua erat futura conditio, niſi* παρὰ προσδοκίαν *meam audaciam Deus adjuViſſet. Tu nunc mimum tuum agas vide: hoc eſt caveas ne tua opera de hac re quidquam unquam reſciſcat* N. (Stephanus) *noſter cujus ingenium ſic eſt, ut ſi non refrices memoriam, de ea re verbum nullum ſit facturus: ſin ulla via quod conſcia ejus uxore & filio* N. (Paulo ni fallor) *geſtum à me eſt reſciſcat, dici nequit quantum turbarum ſit excitaturus.* Ille vero *καὶ τεχναζέσθω καὶ παραμυθείσθω ὅ, τι· οὔ μοι μέλει, τὸ γὰρ μετ' ἐμοῦ.* Sic eidem, cui omnia ingenue & familiariter perſcribit. Epiſtola CCLX. Non clam me eſt, cauſſas habuiſſe " te aliquas, cur exiſtimationi τοῦ *νῦν μονοχείρου* faveres " minus: illum impurum, qui de magna Dei certiſſima "

„ſobole, veritate, triumphos nunc agit, quid im-
„pulit in virum de literis optime olim meritum, &
„vel parentis *Roberti (Stephani)* nomine praecipuo
„honore dignum hac immanitate laceraret. Ingenue
„fateor, amiciſſime *Ritterhuſi*, cum illa primum vi-
„di, vehementer ſum commotus. Atque is ego ſum
„tamen, cui uni optimi ſenis (*Henrici Stephani*)
„moroſitas plurimum obſuerit. Sed praepondera-
„bant apud me ſemper tot illa & tanta in rem-
„publicam literariam merita: quibus commemo-
„randis nolo vel patientia tua, vel otio meo ab-
„uti: & ſunt omnia tibi, ſi cui alii, probe nota. O-
„mitto privatum hoc affinitatis vinculum, quod ſ
„contemnerem, magno me ſcelere vel judice te im-
„piatum, putaram. ἀλλὰ τὰ μὲν προτέτυκται ἐάσομεν,
ἀχνύμενοί περ. Sufficere haec nobis poſſent, verum
tamen dum plura de ejus moroſitate & variis moribu
ejus Gener, nos illa non potuimus non ſubjungere
ne nimio ejus amore videamur ejus vitia voluiſſe ſilen
tio praeterire. Sic itaque *Jacobo Bongarſio* ſcriben
pergit: Epiſt. XXI. „Camerarii de partibus corpo
„ris humani vidi nunquam. certe quidem non leg
„Nam vidiſſe quidem memini in manibus Stephar
„(*Henrici*,) ita tamen, ut cum ille meis quotidie l
„bris abuteretur pro ſuis, fas tamen mihi tangere
„nedum pervolvere, non fuerit. Non dubito, qui
„ex illo blattas ac tineas miſellus in libraria, quam
„multis annis non inviſit ſuus dominus, paverit. E
„hominis! ſed continebo me. ſic Epiſtola XL. *Pet*
„*Pithaeo.* At nos, qui hic vel unius veteris ope juvar
„queat, eſt nemo. Nam N. (*ſenex Henricus Stepha*
„*nus*) quidem noſter etſi vivens valenſque, pride
„numero hominum certe doctorum eximi meruit. (
„eſt illius inhumanitas, & quod invitus dico, deliriur
„Q

Qui libros quos habet veteres, ut Indici Gryphi au- "
rum, aliis invidet, ſibi perire ſinit. ſed quid ille ha- "
beat aut non, juxta ſcio cum ignariſſimo." Quod
licet ſenio adſcribi poſſet, ut ſunt difficiles, queruli,
moroſi, tenaces, avari, tamen tantam hiſce ſibi con-
citavit invidiam, ut vel manes illius quidam violare
non fuerint veriti. Quapropter *Davidem Hoeſchelium*
adhortatur ſimul ac rogat *Iſaacus Caſaubonus* ut (*H.*)
Stephani partes ſuſcipiat defendendas. Locus utcun-
que prolixus, hic eſt: * *Genevam tandem veni,*
inquit) & *quem petis librum, amiciſſime* Hoeſcheli,
vix quidem, ſed tamen inveni, duo ſunt grandia ἱκανῶς
volumina magnam partem manu καὶ μακαρίτου Hen-
ici Stephani *ſcripta. Egi cum* Paulo Stephano *fratre,*
t ea curaret ad te perferenda, neque dubito facturum.
'idear male de te ſentire, ſi te nunc orem, ut de Stephano
uam honeſtiſſime loquaris. Scio quanti illum tu feceris:
ſcio quibus moribus tu ſis. Sed monet me improbitas
uorundam, quibus video propoſitum eſſe, de illo viro de-
ahere, & manes illius violare. Equidem hominis mo-
ſitatem excuſatum non ibo: poſtrema etiam quaedam
ius ſcripta vellem non ſcripta. At enim vero quis mor-
lium ſuis naevis caret. Quid? nonne ὁ μακαρίτης
λοισιν ἐσθλοῖς *facile* τὴν δ' ἀπωθεῖται ψῆφον? *Quan-*
s ille vir fuerit in literis, ſi neſciebam ante, potui ad-
tim diſcere ex iis, quae reperta ſunt mihi in Bibliotheca
φιλομαθείας καὶ πολυμαθείας *prope incredibilia monu-*
nta. Nae iſte, qui nuper tam multa de optimo ſene
iteravit, & apud belgas edidit, indignus eſt qui Ste-
ano *matulam praeberet. Sed contineo me, & oro te etiam*
ue etiam. Quam autem rixoſus fuerit, teſtimo-
erit *Laurentius Rhodomannus*, doctiſſimus &
G 2 fidiſ-

* Epiſt. 182.

fidiſſimus Diodori Siculi interpres, quem ab eo inju-
ria affectum ſcribit *Iſaacus Caſaubonus.* (*a*) *Fieri illi*
(*Rhodomanno* de quo loquutus eſt) *injuriam à noſtro*
ſene, id vero auribus invitiſſimis intellexi: ſed profectò
ita eſt, ſi quis fuit, qui vetus dictum tolleret, δὶς παῖδες
οἱ γέροντες, *is ille eſt. Hoc dicere & ſentire malo quam*
quidquam gravius. Nec tantum cum *Rhodomanno*
verum cum eruditiſſimo *J. Leunclavio* ei contentio
interceſſit, quod ex ſequentibus, Nobiliſſimi Ma-
„lincrotii verbis percipimus. (*b*) Hujus autem (in-
„quit) in praeſtiti Theſauri à ſe collecti publicatione
„opera aemulatione laudabili incitatus filius ejus
„(*Roberti Stephani*) & in arte ſucceſſor *Henricus Stepha-*
„*nus*, praeter alia multa & diverſa, grandia poſtmo-
„dum tria de lingua Graecanica ejuſdem tituli volu-
„mina, infinito labore congeſta, & magno docto-
„rum plauſu excepta in lucem dedit, niſi quod mini-
„ſtri ſeu adjurae ſui *Scapulae* fraude & deceptione mi-
„nus ex illa editione ſua lucri quam gloriae colle-
„git, adeoque ſumptibus immenſis ob tardiorem
„exemplarium diſtractionem non ſatis celeriter re-
„ceptis fortunarum jacturam aliquam fecit. Scripſit
„& praeterea varia ac multa, ex quibus de ingenio
„& doctrina hominis judicium fieri poteſt, potiſſi-
„mum tamen circa Graecos auctores occupatus fuit,
„nec temere habuit aliquem ex coaetaneis ſibi in illius
„linguae exacta cognitione praeferendum: certe ſuo
„ſe calculo omnibus antepoſuit, è qua re, & quod in-
„genio eſſet paullo rixoſiori, multae ipſi cum diver-
„& moleſtae progenitae fuere controverſiae, inte-
„que ceteros cum *Joanne Leunclavio* noſtro, aevi ſ
„& patriae noſtrae Weſtphalicae inſigni ornamento
„Graecis verſionibus, praecipue *Xenophontis* & *Dion*
Tu

(*a*) Epiſt. LXV. (*b*) Diſſert. de Art. Typogr. cap. 14.

Turcicaeque hiſtoriae editione omnibus noto, ſem- "
perque victuro, de Xenophontica rei equeſtris ver- "
ſione contentionem habuit publicis ſcriptis teſtatam. "
Vixit varia fortuna praedictus *Stephanus*, quam "
partim tempori, partim moribus acceptam tulit, "
cumque Pariſiis & Genevae aliquamdiu larem te- "
nuiſſet, tandem per Germaniam diu vagatus eſt, do- "
nec Lugdunum reverſus, cum patriae obliviſci ne- "
ſciret, fatis ibidem concederet anno. 1598. Homo "
hic Germanicae nationi parum aequus fuit, cujus "
hypocauſticas verſiones & neſcio quae alia morda- "
cibus dicteriis inceſſere volupe habuit. "

Quantus tamen ejus fuerit *animi candor* vel in inimicos, eoſque etiam quibuſcum ei res fuit, indicabit locus qui extat in praefatione annotationum ſeu ſpecilegii in Eclogas Xiphilini contractoris Dionis Caſſii.
Nam (inquit) etſi Guilielmus Xylander quodam me "
ex aemulationis radicibus pullulante odio proſe- "
quutus ſit, eum tamen abſit, ut fraudare velim, prae- "
ſertim cum illud odium, literis paullo ante mortem "
ad me ſcriptis velut ejuraverit. *Fides* vero ejus atque "
taciturnitas quaenam fuerit; ſequens exemplum poterit confirmare. Cum enim noſter vagus per orbem ubique quaſi exſularet, prae eruditione tamen ſua pluribus principibus, quos multos in Italia, Anglia, Gallia ſua, ac Germania viſitavit & convenit, fuit gratiſſimus, acceptiſſimuſque, adeo ut nonnunquam ab ipſis ad conſilia fuerit adhibitus admiſſuſque, quae, ut erat taciturnus, ſecundum ſuas parodias, quas in hunc Naſonis verſiculum confecit.

Eximia eſt virtus praeſtare ſilentia rebus cum ſecum, ut lapidi dicta ſemper haberet, fuit tamen, quamvis innocens, aliquando Regi Galliae ſuſpectus, quaſi ſecreta dicta, ut cum Horatio loquar, foras eliminaſſet.

 Quod

Quod quemadmodum acciderit, longe nobis elegantius ipſius Muſa Monitrix * Principum ſuaviſſimo modulatu cantico enarrabit.

Arcana princeps auribus quaedam meis
Mandarat: illa poſtea detecta ſunt.
Accerſor, atque garrulus ſtatim vocor:
Aliudque nomen pejus hoc huic additur.
Ego, mihi quamvis optime ſim conſcius,
Tremore genua ſentio labantia;
(Quam tunc Jove eſſe procul velim atque fulmine)
Supplex & oro, lingua ne mea innocens
Subeat nocentis rebus in magnis, locum.
Regerebat, ille conſcius ſed tu tamen
Es ſolus à me factus. Hîc ego, Tua
Pace mihi liceat eloqui, quod ſuſpicor.
Permiſit ille: tunc ego, Tu forſitan
Arcana & aliis tradidiſti haec auribus.
Ille hoc negabat. Forſan haud ſat es memor,
Dicebam. At ille ſcilicet. Quando tibi
Obliviosſus adeo compertus fui?
Tandem vocato teſte ſaepius deo
Dimittor, horrens principis graves minas.
Inſomnis illa nocte volvo plurima.
Occurrit animo protinus quidam meo,
Cui ſuſpicabar aperuiſſe principem
Eadem. Voloque ſupplices hanc gratiam
Saltem obtinere per preces a principe,
Iſtud revocare ſtudeat in mentem ſibi,
An non & ejus auribus eadem forent
Depoſita. Muto ſed cito ſententiam.
Suſpicio nam ſi vana ſit (dico) tua,
Ipſamque princeps detegat, tunc alterum

Ac-

* Pag. 87.

Acquiris hoſtem. Sed quid hîc tandem deus?
Quem ſuſpicabar, poſt duos tantum dies
Ultro memoria ſuggerit eum principi,
Vocatur ille: Garrulae convincitur
Tandemque linguae. Parta ſic mihi ſalus.

Quo exemplo evidentiſſime videre poſſumus, quemadmodum ſemper deus T. O. M. peragat cauſſas juſtorum & inſontium. Atque haec de ejus indole. Jam vero de matrimonio ejus, quod nobis conſtat, legitur in epiſtola dedicatoria Aulo Gellio praefixa ad filium ſuum *Paulum Stephanum*, quem eo tempore minorem aegentem aetatem, hunc in modum excitat. *Non parvae* (nempe) *felicitatis loco debere poni, eum matre natum eſſe, quae avorum titulis generoſa eſt, ac cujus animi nobilitas genus exſuperat*, Quam paullo ante *clariſſimam foeminam*, profecto ob virtutes animi aeque ac generoſitatem ſtemmatis vocavit, cum filio narraret quemadmodum *Eam* exhortatus fuerit, ut circa ipſum (*Paulum*) praecipue matris officia praeſtaret. Quippe quoniam corpore fuerat, perinfirmo ac tenui, eoque majore cura dignus. Aſt plura de *Paulo Stephano* poſt pauca ex profeſſo. Ex *Iſaaci Caſauboni* tamen literis dubius reddor, quid de affinitate ſim dicturus: * *quae* (inquit) *viros praeſtantiſſimos* πάλαι τοὺς μακαρίτας *Scrimgerum & Stephanum olim inter ſe conjunxit*, an noo fuerit de ſtirpe *Scrimgeriana*. Extat *Henrici Scrimgeri* Epiſtola Anno 1558. data, ad *Henricum Stephanum* apud Goldaſtum Epiſt. LX. Centur. ſuae. At quaecumque demum fuerit, adhucdum vixiſſe tamen eam Genevae Anno M. D. XCIV. Idem *Caſaubonus* * auctor eſt. Filiam habuiſſe *Henricum* noſtrum no-

* Epiſt. 600. * Epiſt. 16.

nominatam FLORENTIAM teſtari poteſt ſui ſaeculi do
ctiſſimus *Iſaacus Caſaubonus*, qui eam in matrimoniu
duxit. Quapropter non à ſcopo aberraturus mihi vi
deor, ſi de tanti viri varia fortuna quaedam hîc qua
per tranſennam, inſeruero. (*a*) Natus hic, ſed no
educatus eſt Genevae a.d. (*b*) XII. Kal. Mart. M. D. LI
Patre *Arnoldo Caſaubono*, (*c*) qui juvenis *Burdigala*
praeceptoribus erat uſus *Gelida*, *Goveano*, *Mureto*
ſummis eorum temporum viris. Hunc (*d*) *Andreas Eu
daemon* Graeculus Cretenſis Jeſuita, omnium *Iſaa
Caſauboni* hoſtium truculentiſſimus & furioſiſſimus
vitam laqueo finiviſſe fingere auſus eſt; quod prim
Oxonii (*e*) didicit. Verum haec falſiſſima ſunt figme
ta, ſiquidem patrem ejus Anno 1596. *Diae Vocontii
rum* in Delphinatu, ipſis Kalendis Januarii in mo
bum incidiſſe, & poſtquam per menſem aegrotaſſe
ipſis Kalendis Februarii animam Deo Creatori plac
de reddidiſſe, ipſe *Iſaacus Caſaubonus* auctor eſt Ep
ſtola. DCC XLVII. & DCC XLIX. Cauſam hujus calum
niae dixero ejus conſtantiam ac amorem in religi
nem: Quippe *Iſaacus* dicit (*f*) ſe puerum tempore l
nienae a. 1572. parentem per montes ac ſilvas aliquar
diu eſſe comitatum. Tempora in quae incidit *Iſaac
Caſaubonus* fuere inimiciſſima (*g*) ſtudiis Graecis ſcil
quibus tunc temporis *nullus uſquam fere gentium hon
Quid* (inquit) *honorem dico? verius dixerim, locum v
ullum eſſe, ubi tuto liceat his* ἐνδιατρίβειν καὶ σχολάζε
Itaque ἐγκαλυψάμενος *involvo me in meos libros, & qua
do publice minus poſſum, mihi certe quotidie conor prode*
Publice tamen in Academia Genevenſi ſummo cu
honore, maximoque labore & diligentia quotidie li

(*a*) Epiſt. 256. 220. 395.
(*b*) Epiſt. 163. 775. 395.
(*c*) Epiſt. 702. pag. 889.
(*d*) Epiſt. 750.
(*e*) Epiſt. 752.
(*f*) Epiſt. 71.
(*g*) Epiſt. 9. & 18.

ras humaniores docuit, (*a*) quibus ut & *temporis anguſtiis ita premebatur, ut ſaepe vix ſuffurari privatis ſtudiis aliquot horas ſingulis hebdomadibus poſſet.* Imo illae anguſtiae indies accrevere, bello enim inteſtino vigente, omnes etiam ejus amici in varias ivêre ſententias, ac ſummam in diſcordiam perducebantur plurimi; maxime ..... ipſi adeo infeſti redditi ſunt, ut ipſiſcum (*b*) luctari debuerit; deinde etiam, quotidie magis ac magis ad paupertatem redigebantur tantam, ut ſtipendiis ſolvendis non eſſent. Nam ni defuiſſent (*c*) nummi, nervi non tantum belli, verum mercaturae rerumque domeſticarum & fere omnium, facile Senatus Genevenſis Monſpelienſes in conditione (*d*) (quam non adeo lautam illi Monſpelienſes obtulerant, aureorum nempe ducentorum cum aedibus & quibuſdam aliis rebus) ſuperaſſent. Aſt (*e*) in anguſtiſſimum locum redactae erant Genevenſium res publicae? Quod proh dolor, nimium in Epiſtolis (*f*) ſuis dolet. Nam conqueritur (*g*) ſe per quatuordecim annos magnam humanae vitae partem nulla fere mercede in urbe Genevenſi ſteriles Camoenas coluiſſe, adeo ut familiam ſuſtentare vix potuerit. Nihilominus pro tenuitate, patris (*h*) enim bona maxima ex parte bello direpta fuere; praeque amore, quo in ſtudia ferebatur, Bibliothecam comparabat, qua creſcente, ut & familia, minuebatur res familiaris. Quam ſi non adaugeret, ut ſaltem tueretur, *Monſpelium* anno M. D. XCV. vocatus, domicilium eo transferre in animum induxerat; Sed neſcio quibus rationibus permotus, eorum conditiones recuſavit.

 Eo-

(*a*) Epiſt. 18.
(*b*) Epiſt. 43.
(*c*) Epiſt. 52.
(*d*) Epiſt. 44. 52.
(*e*) Epiſt. 52.
(*f*) Epiſt. 106.
(*g*) Epiſt. 114. & 167.
(*h*) Epiſt. 214.

Eodem tempore eum *Nemauſenſes* (*a*) lautis ac luculentis conditionibus ad ſe pertrahere omni ope & opera ſunt conati, verum fruſtra. Poſt biennium (*b*) tamen tractum, in quo ſaepenumero ad ipſum ſcripſerunt conſules *Monſpelienſes*, & frequentiſſime legatos ſuos partim ad ipſum privatum, partim ad ſenatum Genevenſem miſerunt; accepit (*c*) tandem *Monſpelienſium* conditiones, quo familiam ſuam traduxit, ubi nec omnia ex voto illius (nam (*d*) non mediocriter animum ejus percellebat religionis diverſitas) fluxere. Quippe in anteceſſum ſemeſtre ſtipendium daturos ſe promiſerant, de quo tamen ne nummus quidem ab illis exprimi potuit. Imo nec domum, quam daturi erant, impetrare (*e*) potuit; niſi veniret in partem penſionis; Quo labaſcente facultatum, quae adeo amplae non erant ſtatu, cogitare urgebatur *Genevam* denuo vel *Baſileam* lares transferre; & vitae quod ſupererat, ibi degere; *Puto enim* (addit D. *à Fraxinis* ſcribens) *repertum iri vacuam aliquam profeſſionem*, *ut inde ſit quo mihi & meis conſulam.* De quo ne per ſomnium quidem cogitaſſet, ſi *Monſpelienſes* ipſi perquam, ut vultu ſaltem ac geſtu ſimulabant, dediti, animum non mutaſſent. Quippe honeſtiſſimis conditionibus (*f*) ac cupidiſſime vocatus, in principio, quemadmodum omnia nova primitus delectare ſolent, omnibus fuit pergratiſſimus. Deinde vero, cum tempore mutatis *Monſpelienſium* animis, eoſdem, ſi non plures, illic paſſus eſt manes. Quibus vehementer permotus ſaepius, totum animum emergendi abjecit. Verum tandem iis omnibus extricatum ex anguſtiis ſe putabat;

(*a*) Epiſt. 71. 62.
(*b*) Epiſt. 106.
(*c*) Epiſt. 103.
(*d*) Epiſt. 111.
(*e*) Epiſt. 148.
(*f*) Epiſt. 103.

bat, cum chriſtianiſſimus Galliae Rex *Henricus* IV. Anno 1599. Eum *Lutetiam* ad docendas literas curamque Bibliothecae inſtructiſſimae, (bone deus cujus Catalogum ſi vel ſemel percurrere liceret) gerendam, evocaret. Quod munus, illectus ſpe majoris ſtipendii ac otii, lubentiſſime ſuſcepit. Certus quanti humaniores literas ille Rex in eruditos liberaliſſimus ac ſtudiorum amantiſſimus faceret. Quo è vivis abeunte optimo principe ac fautore, tota ejus concepta ſpes abſciſſa eſt. Omnes enim, contra quos eum amor & Auctoritas Regis hactenus defenderat, hoſtes, inſidias collocare, fortunaſque ejus funditus evertere ſunt conati aggreſſique. Quod ſcelere N. (*a*) effectum cum videret, ſaepiſſime literis Doctiſſimi Regis Magnae Britanniae *Jacobi* VI. invitatus, Londinum petiit, ubi quoque irritati adverſus eum omnes Jeſuitae, (*b*) eorumque fautores, ipſi plurimas inſidias ſtruxere; quorum (*c*) *molitionibus oppoſuit bonae conſcientiae clypeum, & paratum animum reſpondendi ad omnia, quae digna reſponſione aut Rex ſereniſſimus, aut alii amici graves judicarent.* Eheu! quaenam ipſi contigit infelicitas? quaenam non calamitas? quodnam non infortunium? Omnibus enim, quoscunque notos habebat, priuſquam in Angliam familiam transveheret (*d*) *ignotus*, *vere peregrinus ac barbarus*, cum illas oras appuliſſet, *fuit, nemo illorum verbulo ipſum appellabat, appellatus ſilebat.* Multis maledictis hîc appetebatur, quae tamen in ipſum non cadebant; multo minus ejus animum mutabant. Quid? vel ipſius uxor *Florentia Stephani omnes* (*e*) *omnium conatus fortiter contempſit ſemper, & ex animo eſt deteſtata*; qua animi

(*a*) Epiſt. 523. (*b*) Epiſt. 649.
(*c*) Epiſt. 651. (*d*) Epiſt. 711.
(*e*) Epiſt. 737.

mi virtute atque conſtantia in rebus adverſis, parentis ſui exemplum, non modo ſequuta eſt; verum etiam ipſo facto expreſſit, vetuſque confirmavit dictum, *fortes creari fortibus & bonis.* Sic alibi maritus ejus eam vocat, (*a*) *aerumnarum ſuarum fideliſſimam conſortem.* Atque has, quas jam diximus, aaliaſque ſilentio involutas, fuiſſe migrationis ejus cauſſas, liquido percipimus. Plures autem qui deſiderat, adire poterit alios etiam ſcriptores, qui eaſdem literis quoque demandarunt. Verum, ne ulterius id differam, monendum verbo, non abs re judicavi, quando *Iſaacus Caſaubonus* Matrimonium cum *Florentia Stephani* inierit. Certum tempus ex litteris ejus hactenus percipere non quivi. Veruntamen mihi perſuadeo id factum in fine anni M. D. XC. vel in initio M. D. XCI. Quod quare credam, ſi quis me roget, Hanc ei reddo conjecturae meae rationem.

Fuit, ut colligo ex ejus litteris an. M. D. XC. noſter *Iſaacus Caſaubonus* nundinarum tempore Francofurti. Quo dedit literas ad cl. *Canterum*, quibus eum certiorem facit *Euſtathium Vignon* & *Henricum Stephanum* edidiſſe *Dionyſium* (Halicarnaſſeum nempe cum notis *Iſaaci Caſauboni* quod factum anno 1588 vidi) nullum ſubjiciens cum *Soceri* tum *Senis* epitheton. Quod tamen ducta uxore ſemper fecit. Deinde literae in initio anni. 1594. datae, eum maritatum referunt, quia ſubjungit ſororis ſuae *Dionyſiae Stephani* filiae valetudinis periculum. Unde jam ſaltem conſtat intra illud tempus factum. At quare potius circa annum M. D. XCI. id peractum credam, me haec verba movere, quibus *Jacobo Bongarſio* matrimonium congratulans, utitur. (*b*) *Enim vero*, inquit, *jam prope illud tempus eſt, quo miſſionem meriti videamur*

qu

(*a*) Epiſt. 39. (*b*) Epiſt. 63.

qui ut cetera taceam, tot jam annos ſub matrimonii egimus jugo, quod tu nec dum ſubiiſti. Quod ſi ante annum unum aut alterum ſubiiſſet, non dixiſſet *tot annos.* Quapropter, ut tribus verbis dicam quod ſentiam, putarim *Iſaacum Caſaubonum* anno 1590. ubi Francofurto *Genevam* eſſet reverſus, animum ſuum ad noſtram *Florentiam Stephani* adjeciſſe. Quae oriunda & educata in domo erudita, & Muſis totique Rei Litterariae conſecrata, non mirum, quod ipſa ſe, ac Parens ejus viro doctiſſimo in matrimonium dederit. Sed ad *Iſaacum* ipſum revertamur.

Aegrotavit hic, ut erat debiliori corpore ac perinfirmo in vita ſaepius, ſic verno tempore anno MDXCVI. cholera (*a*) morbus revera ſatis vehemens ac periculoſus eum invaſit. dein * paucis interjectis menſibus decubuit *una cum uxore ac filia Abigaïl, morbus ipſius non ſine periculo, uxoris non ſine cruciatu, filiolae ſuaviſſimae & dilectiſſimae fatalis & poſtremus fuit.* Sic (*b*) cum primum Monſpelium appuliſſet, forte ex itineris incommoditatibus, catharri in aſperam arteriam delapſi, magnum incommodum attulêre. (*c*) Decubuit quoque *Florentia* morbo periculoſiſſimo. Anno M. D. CIV. (*d*) quem propter Madridanum in praetorium ambo ſeſe conceſſerant. Deinde è Gallia, quo profecta erat accerſendi viri ſui Bibliothecam, & ſtipendium nondum perſolutum, infectis rebus reverſa, languere coepit, ac deinceps gravius aegrotare, quod factum menſe Novembri 1613. (*e*) quo morbo liberato, idem iter de novo menſe Martio 1614. (*f*) ſuſcepit, cujus anni ipſae Kalendae Julii menſis, *Iſaacum Caſaubonum*, (de quo ſemper omnes eruditi per omnes gentes loquentur, & nulla unquam obmuteſcet vetu-

(*a*) Epiſt. 61. 63. * Ep. 88. (*b*) Ep. 114.
(*c*) Ep. 67. 73. 82. 88. (*d*) Ep. 331. 344.
(*e*) Ep. 779. (*f*) Ep. 791.

vetuſtas, è vita eripuêre. Quod vide in mortis enarratione à *Raphaële Thorio* compoſita, quae literis ejus eſt ſuffixa. Hujus, ut haec, tamquam medicus verbulo adjungam, veſicae ſtructura adeo monſtroſa atque admiranda fuit, ut doctiſſimus Beverovicius in fine libri ſui de calculo, tanquam praeternaturale aliquid, jure merito eam deſcripſerit.

Peperit, viro ſuo *Florentia* filium natu primum *Joannem*, *(a)* in Galliis apud Clariſſimum J. A. *Thuanum* educatum. Ad hunc *(b) Joannem Caſaubonum* variae literae inter Caſauboni parentis ejus literas exſtant. Alterum *Mericum* Lugduni Batavor. *(c)* apud *Danielem Heinſium* enutritum, poſtquam Oxonii aliquamdiu ſtudiis operam dediſſet. Nam rex Angliae *(d) Iacobus* noluit permittere, quod tam juvenis tranſmarinas Academias adiret. Hic fuit ille *Mericus Caſaubonus* cujus ſcripta eruditiſſima, unicuique vel leviter literis tincto pernota ſunt; quapropter ea recenſere non neceſſe duximus. Filiam natu maximam *Abigail*, quam mortem ſubiiſſe antea vidimus. *Alteram*, ni fallor Mompelii enixa eſt pridie Kal. April. 1597. *(e)* Sed ejus & aliorum librorum nomina hactenus colligere nondum licuit. Vixit haec *Florentia* adhuc anno M DC XVII. cum gener ejus I. De Gravelle Du Pin I. C. mariti ejus commentarios in Polybium ederet. *Tempus* ſeu *dies* & *annus* mortis mihi nondum ſuccurrit, quae forte in curis ſecundis. Alteram, ut ad *Henricum Stephanum* redeamus, filiam ejus DIONYSIAM nominatam fuiſſe, nos docet idem Caſaubonus, quando *Theodoro Bezae* ſcribens inquit *(f) Sorores noſtras, meam quae olim Rigetio nupſerat & uxoris Dio-*

(a) Ep. 623. 705.
(b) Ep. 597. 599. 606.
(c) Ep. 799. 780.
(d) Ep. 794.
(e) Ep. 134.
(f) Ep. 133.

*Dionyſiam Stephani filiam, tibi cupimus, Pater veneran-
le, eſſe commendatas.* Haec anno MDXCIV. ad mor-
tem uſque aegrotavit. Ita enim idem ſcribit. (g) *Dio-
nyſia cum iſta maxime ſcriberem, ſic aegrotabat ut de
ejus ſalute medici inciperent dubitare*, quam quoque
virginem è vita deceſſiſſe ex omnibus circumſtantiis
conjector. De ea tamen parce ubique *Caſaubonus*,
prout etiam de ipſo Parente ſeu Socero, ad quem ne
unica quidem epiſtola inter ejus epiſtolas, nec paren-
tis quoque ad generum exſtat, quod ſaepiſſime me in
admirationem rapuiſſe ingenue fateor; quandoqui-
dem, nihil mihi veriſimilius, imo certius, quam fre-
quens inter eos literarum commercium exſtitiſſe, vi-
detur. Sedem fortunarum fixam an vagam dixe-
rim neſcio. Nam pro ut tempora ferebant modo hîc
modo illic, cum vivebat, tum libros excudebat. Prae-
cipue tamen *Genevae*, quod equidem rariſſime, poſt-
quam adeo inviſum ſe experiretur, adjecit. Indicant
tamen multi, maxime vero ex Calvini libris, *Gene-
vam.* Ubi quidam dicunt eum omnia ſua Inſtrumen-
menta ad artem Typographicam ſpectantia *Choveto*
vendidiſſe. Alii vero ipſum Wechelio, Hanoviae libros
excudenti venditaſſe: quod deducunt ex librorum
literarumque forma atque nitore, qui longe major
foret, ſi charta albedinem & tenuitatem Gallicam re-
ferret. Ego, ut meam, tribus, ut ajunt verbis opi-
nionem interponam, cenſuerim *Henricum Stephanum*
ſemper Genevae Typographion habuiſſe, in quo vel
eo abſente etiam excuderentur libri, quò, modo ſi-
quid haberet excuſum, mitteret. Alii, ut ſibi perſua-
dent, veriſimilius dicunt, per triennium & quod
excurrit, Francofordii eum habitaſſe, dico veriſimi-
lius, nam ſi praefationem ad lectorem, à *Laurentio Rho-
doman-*

(a) Ep. XLI.

domanno verſioni Diodori Siculi praefixam reſpexeris videbis *Henrici Stephani* literarum anno 1593. 1594. 1595. ad Rhodomannum datarum exempla ; unde de domicilio haud inficias eo , de typographeio equidem haereo ; niſi malis dicere, illas epiſtolas fuiſſe datas, cum eſſet nundinarum tempore Francofordii ; quod mihi quidem maxime arridet. Sed quid nos multum diſceptamus, litem hanc dirimit gene- ejus *Caſaubonus*, qui *Richardo Thomſoni* ſcribens ait

,, Sed quod ad* (*Henricum Stephanum*) attinet, noſti ho-
,, minem : noſti mores noſti quid apud eum poſſim,
,, hoc eſt quam nihil poſſim. Qui videtur in ſuam per-
,, niciem conjuraſſe. Nam quod tu putas eum hic eſſe,
,, falleris: poſtquam ſemel abiit ante menſes octo au
,, novem, ex illo ſemper non quidem per *Elyſios* cam-
,, pos, ſed per Germaniam ἀλᾶται, πλανᾶται, καὶ ἀλύ
,, Ita enim plane audio ἀλύειν eum, ut neque domum
,, redire , neque alibi aptas ſedes reperire queat. O
,, hominem dignum cujus te miſereat.

Si enim literas dedicatorias reſpexeris , modo Lutetiae modo Lugduni, modo Genevae, nonnunquam in villa Grieriana quam urbi Genevenſi proximam nullus dubito, eum fuiſſe comperies ; quam villam terrae motu conquaſſatam ac dirutam , cum fortean adhuc puer (quod deduco ex hiſce verbis, *tuae tamen hoc aetati nunc condono*) filius *Paulus* certiorem eum feciſſet, reſpondit eam, dum apud *Helvetios* peregrinaretur, etiam à militibus fuiſſe direptam , illudque parum curaſſe. An ſimul ipſum *Paulum* ſui exemplo monet, parum hoc curandum ? aſt aliud quid longe hoc praeſtantius eſſe inveſtigandum , ſtudium nimirum, doctrinam, eruditionem, qua avus ejus, ROBERTUS STEPHANUS floruiſſet, quem ei tanquam imaginem non ſolum a

in

* Epiſt. 12.

intuendum verum etiam ad imitandum propoſuit, tum ſe ipſum, à quo tamquam à praeceptore omnia peti poſſent, quae ad praeclaram inſtitutionem aliquid poſſe conferre dicerentur. *Atque adeo* (pergit) *quid non à te* (Paule) *etiam ipſo jam exſpectari putas? ſcit enim tota propemodum Europa quam tibi viam non ſolum pater, ſed ipſe quoque avus* Robertus Stephanus *monſtrarit. Quam uterque viam tibi praecalcarit. Quantum undique benevolentiae quantum laudis & gloriae tibi comparabis, ſi veſtigiis illorum inſiſtas, tantum malevolentiae vel potius odii, tantum ignominiae tibi conflabis, ſi eorum veſtigia relinquas, ſi, non dico ab iis te avertas, ſed vel divertas. Ac eo certe magis, reprehenſionem mereberis quod firmo ſis habitu corporis ac propemodum athletico, & qui tibi firmam & in poſterum valetudinem (modo eam intemperantia non corrumpas) ſpondet Me certe, cum mediocri tantum corporis firmitate eſſem, variis tamen longorum itinerum laboribus, iſque quas literarum ſtudia poſcunt, vigiliis, nec non curis atque oneribus typographicis dum paternam in paterna diligentia gloriam æmulor) ſuffeciſſe vides: te ergo τὸ εὐσωματοῦτο, quinam labores Typographici tenere ita poſſunt. ut ab in capto deterrearis.* Quemadmodum ſi omnes parentes filios ſeu liberos ſuos admonerent educarentque, non jaceret depreſſa ac deſpecta, illa nobiliſſima ac Deo quaſi æqualis ſapientia. « At utinam liberorum noſtrorum mores « non ipſi perderemus. Infantiam ſtatim delitiis ſolvi- « mus. Mollis illa educatio, quam indulgentiam voca- « mus, nervos omnes & mentis, & corporis frangit. « Quid non adultus concupiſcet qui in purpuris repit? « Nondum prima verba exprimit & jam coccum intelli- « git, jam conchylium poſcit. Ante palatum eorum « quam os inſtituimus. Quibus non Quintilianus noſtra «

 tem-

tempora deſcripſiſſet, non Seneca, non alii. Verum hiſce miſſis ad ſenem noſtrum *Henricum Stephanum* revertamur, cujus mortem & exequias antequam deſcribamus, praemittendum cenſuimus eum fuiſſe reformatae religionis, quod patet, quia parens ejus ob religionis differentiam, *Genevam* domicilium ac ſedem fortunarum tranſpoſuit. Tum ex apologia pro Herodoto, Gallico ſermone conſcripta. Accedunt ejus epigrammata, neceſſitudo & familiaritas cum Beza & Calvino, quae illi interceſſit. Quid? *Florentiam* ejus filiam in eccleſia Genevenſi apud *Theodorum Bezam* educatam fuiſſe, inter alia de uxore ſua refert Iſaacus Caſaubonus *Teſtor* (*a*) (inquit) *deum licet mihi adhûc omnia hic ultra ſpem grata, tamen quod τῆς σῆς ὁμιλίας fructu careo, quod te non intueor, quod canos tuos praeſens venerari non poſſum, vivendi omnes cauſas mihi periiſſe puto: idem uxoris ſenſus, quam confirmo tibi in his locis vitam inſtituere ut facile omnes Genevae natam, & in eccleſia Genevenſi educatam agnoſcant, nam hic quidem aliter vivitur.* Quae omnia noſtram ſententiam firmam atque ratam faciunt, redduntque. Paucis ante obitum menſibus generum ſuum *Henricus Stephanus* Monſpelii, (*b*), viſitavit, quo tempore operam ſuam ei ultro pollicitus eſt, quam circa editionem notarum in Athenæum poſſet præſtare. Hinc veroſimiliter concludere licet, ipſum Lugduni (quo Caſaubonus vel *Lutetiam*(*c*) vel *Baſileam* ad Auberium vellet notas mittere, ſiquidem typographum Monſpelii non haberent, quo poſſent uti) habitaſſe: Hu[c] enim poſt longa per *Germaniam* itinera reverſus, vi-tam ſuam, circa finem praeſertim miſerrimam in no-ſocomio publico cum morte commutaſſe auctor e[ſt] cla[…]

(*a*) Epiſt. 111. (*b*) Epiſt. 155.
(*c*) Epiſt. 146. 152. 153. 154.

clar. *Cornelius Tollius* in appendice ſua ad Pierium Valerianum de Literatorum infelicitate, quod tamen ille ſolus. Scaevola enim Sammarthanus aliique haec omnia ſilentio vel involvunt, vel quod veriſimilius, res ſeſe ita non habuit, licet, non negem ipſum ibi in ſumma egeſtate, id, quod de vita ſupererat, tranſegiſſe. Nam poſt mortem haeredium licet non fuerit uſque adeo magnum, aut ſplendidum, tamen tantum ipſi ſuperfuiſſe docet, ut vitam exinde ſuſtentare potuerit; Verum quod, qualeque fuerit, mox videbimus. *Dies* nec *menſis* conſtat, quando, ipſi quod ex lege naturae humanae perficiendum reſtabat, perfecerit. *Bucholcerus* tamen in Indice Chronologico dicit circa *Februarium* vel *Martium*. Quod deprompſit ex *Caſaubon.* Epiſt. 164. ultimae edit. *Annus* autem, ſupra *milleſimum quingenteſimum octavus & nonageſimus* labebatur, in cujus initio quantum ex *Caſauboni* literis video, diem obiit ſupremum. Nam literae a.d. III. Eid. Mart. MDXCVIII. Monſpel. datae, ejus mortem referunt. Quæ nec *locum*, nec *diem*, nec *menſem*, nec *aetatem*, nec *modum* addunt, quod quare omiſſum neſcio. Quapropter mihi diu haeſit aqua, an non *Genevae* fuerit. *Quippe* quoniam Haeſchelio ſcribens, inquit, * *ſi Genevae eſſem eum tibi mittendum curarem.* Utputa M.S. Photium, quem penes *Stephanum* tunc μεγαλείτην viderat ſaepius. Verum enim vero, in aliam fere traduxerat opinionem amicus quidam mihi familiariſſimus, vir, revera fide digniſſimus. Ille enim narrabat ſe vidiſſe Lutetiae Pariſiorum, in coemiterio ſacelli ſancti, ni fallor, Benedicti, lapidem muro infixum, referentem quadam inſcriptione ſeu Epitaphio *Stephani* oſſa ibi molliter quieſcere;

 ſcere;

* Epiſt. 164.

ſcere; Hic ſubjungebat, ſe in ea opinione eſſe, ut *Henrici Stephani* foret. Ego contra abnui, verum de *Henrico Stephano* I. vel de *Carolo Stephano*, vel de *Franciſco Stephano*, vel de *Roberto Stephano* II. vel de *Roberto Stephano* III. *ſeu R. F. R. N.* eſſe interpretandum adjunxi, licet aeque incertus. Id, ſi libuerit cuipiam ex pariſinis, reſpicere vel deſcribere, & transmittere atque adeo mihi, veritatem detegere; is profecto ſummam apud me initurus erit gratiam, vel maximam, quam pro virili etiam conabor rependere. Haereditatem tamen Genevae, ſi non ſepulchrum, fuiſſe haec *Caſauboni* verba referunt: * *Si Genevae eſſem, eum mittendum tibi curarem & faciam fortaſſe; nam illuc mihi neceſſario eundum erit, propter uxoris dotem.* de ea tamen, paullo prolixius Epiſtola CLXXIV. *Nam*, inquit, ne omnia deſcribam *haereditas Soceri viri de literis quam optime olim meriti, non erat fortaſſe tanti, cujus gratia uxorem relinquerem, dum uxoria bona proſequor.* Hiſce tamen ex verbis deducere poſſe mihi viſus ſum *Lugduni* eſſe peracta, quandoquidem de itinere Lugdunenſi ſuſcipiendo loquitur: *ut viſerem*, inquit, *Dominum Vicquium, non autem hæreditas tanta erat*, prout diximus. Sed duo una fidelia dealbare parietes voluit. Verum litem hanc dirimit *Paulus Stephanus* in ſuo Epitaphio, canens parentis ſui *Henrici Stephani* oſſa in Lugdunaeo ſepulchro quieſcere. Haec haeredii tenuitas, ſola cauſa fuit, ob quam *Iſaacus Caſaubonus* nomine unius M. S. Photii, (qui à *Davide Hoeſchelio*, ann. MDC. Auguſtae vindelicorum editus eſt) jure ſuo ceſſit. Quin imo, haec bonorum inopia in cauſſa fuit, quare *Henri-*
cu-

* Epiſt. 164.

cus ille inteſtatus obierit ; quadrans omnium τῶν ἐκ μεγίστης πότε περιουσίας ἔτι ὑπολιπόντων *ad uxorem* (ſunt haec verba I. Caſauboni) *pertinuit. Ego (a)* (pergit idem) *veneratione domus Stephanicae motus, renitentibus omni ope atq; opera cohaeredibus effeci, ut omnes manu exaratos codices Paulus Steph. praeciperet. Gaudebam in ea domo, quae literis aliquando tantum profuiſſet, remanere inſtrumenta bene merendi de iis, qui publicam reipublicae literariae utilitatem procurarent.* Ceterum *Stephan.* Biblioth. (*b*) quamvis paucae fuerint reliquiae, non erant tamen contemnendae. Has etiam longo poſt Soceri obitum tempore *I. Caſaubonus* nondum viderat. Sic enim ſcribit *Joſepho Scaligero* : (*c*) *Volo tamen ſcias, nondum mihi viſam* τοῦ μακαρίτου Stephani *Bibliothecam , non dico ab ejus obitu : ſed omnino inviſam eſſe eam nobis. Tanta fuit in optimo ſene* ἀναρμοστία τῶν τρόπων. Sic quoque Epiſtola CLXXXI. *Genevam neceſſario excucurri : multa me illuc vocabant , ſed nihil aeque ac ſpes videndi Bibliothecae reliquias : etſi pars magna illius periit non uno modo , reperi tamen in iis quae ſuperſunt multa eximia* καὶ τῶν ἐκ ἀποθέτων. Item *duo grandia* ἱκανῶς *volumina magnam partem manu* τοῦ μακαρίτου H. Stephani *ſcripta.* De elogiis exituque ejus nuſquam quidquam notatum repperi , niſi eum fere ſeptuagenarium , vivere deſiiſſe. Quae vero ipſe in alios confecit , eorum quaedam huic Epiſtolae inſeruimus. *Pauli* tamen *Stephani* filii ejus Carmen ſeu elogium *Concordantiis Novi Teſtamenti.* ab eodem an. M D C editis praefixum, Te ſaepius non ſolum vidiſſe, verum etiam legiſſe nullus dubito. Illud ſe ante

(*a*) Epiſt. 190. (*b*) Epiſt. 192.
(*c*) Epiſt. 176. (*d*) Ep. 328.

te biennium dulciſſimo Parenti ſuo moeſtum poſuiſſe ait in Epiſtola *Joanni Caſtolio* ſuo harum Concordantiarum dedicatoria. Carmen autem cum Epigraphe ſequenti ſeſe habet modo:

Parenti dulciſſimo ac piae memoriae

HENRICO STEPHANO.

Paulus Stephanus Moeſtus poſuit.

Triſtes exequiae, triſtes mihi funeris horae
Accipite has lachrymas & vos narrate Parenti
Poſt illum defunctae animae, mea pectora quantus
Moeror agat, quanto turbentur pectora fluctu:
Quantus ad ætherios gemitus pervenerit axes.
Ex oculis ergo, ergo Parens diſcedere noſtris
Te potuiſſe putem? dulcis Pater, optime Patrum,
Extinctum te crediderim lucemque peroſum?
Et Lugdunaeo requieſcunt oſſa ſepulchro?
At vivit meus ille meus, me cernit & audit.
Jam mihi reſponde genitor dulciſſime, nam te
Per cineres oro, per amatae pignora matris,
Fallor, an exſpectem vocis reſponſa ſerenae?
Eheu chare Pater, verus mihi nuntius ergo
Iverit, & tenues nunc tantum amplectimur umbras.
Accipite haec, vos ô quae vertitis omnia Parcæ,
Parcae lugubres, quae me privaſtis alumno,
Nulli parcentes Parcæ, Genitoris adempti
En querimur caſum: ſed quem lugemus ademptum
Reddite, Quae vobis tanta eſt jactura relicto?
Quas ſi non moveo, ſurdas ſi tangimus aures

Aethe-

Aetheria meus ille meus nec veſcitur aura,
Sed dulces natos & conjugialia vincla
Deſeruit, voceſque pias non amplius audit:
Quâ potes exaudi Genitor dulciſſime, & hauri
Has oculis lachrymas, Saltem nunc alloquor umbras
Si mihi nil aliud ſupereſt, Tua dulcis imago
Vivit, & ante oculos, ſemper manet aurea noſtros.
Quâ licet amplecti, manes amplector amati,
Oſculor & chari pectuſque oculoſque parentis.
Plangite amicorum turba officioſa, meoque
Condoluiſſe malo veniant ſolatia moeſto.
Vos ſacri vates inſpergite veſtra ſepulchro
Munera, quae poſſunt cineres placare ſepulti.
Illum non oculis morientem Graecia ſiccis
Cernere ſuſtinuit, ſenſitque ex funere vulnus:
Vos quoque Pierides Latio ingemuiſtis amatae.
In laudes chari ſed non licet ire parentis.
Exhauſtae noctes, ſerieſque immenſa laborum,
Dignus honos tumuli, domino pro abſente loquuntur,
Et ſunt magna ſatis gelido monumenta ſepulchro.

PAULUS STEPHANUS

MAgni *Henrici Stephani* filius, omnium, quos ille è vivis abiens aliquo numero reliquerat, liberorum fuit celeberrimus. De ceteris enim nihil conſtat. De *Florentia* vero ac *Dionyſia* egimus. Super eſt itaque jam, ut quae habemus de *Paulo Stephano* dicamus. Matrem ejus clariſſimam ac nobili de ſtemmate oriundam antea diximus, veluti etiam de curâ & officiis ejus in educatione *Pauli* patris inductu atque adhortatione adhibitis. Prima ſtudiorum fundamenta hic *Paulus Stephanus* Genevae, ubi tunc temporis doctiſſimi degebant viri, poſuiſſe quis dubitaverit. Quibus abſolutis, juvenis admodum exiſtens, parentis ſui, viri celeberrimi laboribus, vigiliis, itineribus ſuo tempore addictiſſimi, veſtigia premens orbis terrarum partem nobiliorem pervolitavit, inviſens ubique locorum viros doctiſſimos atque clariſſimos. Sic *Lipſius* epiſtola XXXIII. miſcellanearum centuriae ſecundae idibus ſextilis MDLXXXVII. Lugdun. Batavorum data, noſtrum *Paulum Stephanum* ipſum inviſiſſe auctor eſt. *Fuit apud nos*, inquit *nuper* Paulus Stephanus Henrici *filius mitis animi adoleſcens: quod velim patri nuncies, & à me ſalutes. Imprimis Caſaubonum ejuſdem, ut audio, generum cujus ingenio & creſcenti famae valde faveo. Placent nimis ſcripta ejus, quae vidi.* Hujus praeſidio forte ſtudiis per aliquot menſes operam dedit; conferens ſeſe deinde domum Typographei patris ſui curas ſuſtenturus; quod quoque praeſtitiſſe plurimi ab eo excuſi libri affatim teſtantur. Interdum tamen permittentibus, id vel exigentibus rebus, ac negotiis domeſticis, huc illuc iter direxit. *Heidelbergae* namque

que cum Commelino anno MDXCV, poſtea *Lugduni* cùm Tornaeſio juſſu parentis ſui , deinde anno MDXCVI *Francofurti* cum *Dionyſio Gothofredo* fuiſſe auctor eſt Caſaubonus; qui Genevâ diſcedens Athenaeum ſuum cum MS.S. collatum, & locis infinitis emendatum reliquit paene ad umbilicum perductum, quem curae fratris ſui *Pauli Stephani* committit, quo etiam eum eruditum fuiſſe teſtatur affinis ejus *Iſaacus Caſaubonus*. Ipſe vero praefatione Sophoclis, cujus tragoedias ab eo 1603 impreſſas, ſenatui *Francofordienſi* inſcripſit; in qua vehementer laudat urbem cum à ſitu tum aliis commoditatibus. Ad manus ſunt praeterea teſtificantes *verſiones ejus epigrammatum Graecorum Anthologiae Latinis verſibus.* Item *ejus juvenilia* in octavo MDXCIII. Genevae apud eundem excuſa. Patefacit quoque & prodit eruditionem ſuam carmine in dulciſſimi ſui parentis obitum confecto, quemadmodum & epiſtolis dedicatoriis, quarum(in illa ad virum clariſſimum Juſtum Ruberum parentis ſui amicum familiariſſimum veteribus panegyricis praefixa, refert, ſe anno M D XCIX in eodem hoſpitio Argentinae, id eſt Argentorati, cum eo divertiſſe, ubi ſuavi alloquio ejus frui, & benignitatis plenos generoſo in pectore vultus intueri ei licuerit. *Londini* noſtrum *Paulum Stephanum* aliquando fuiſſe, affinem ſuum *Iſaacum Caſaubonum* inviſendi gratia nullum dubium eſt. Illo tempore plurimos doctiſſimos viros fratri amiciſſimos, ſuos etiam reddidit, quos ſalutari vult à *Joanne Caſtolio,* cui concordantias à parente ſuo *H. Stephano* adauctas, inſcribit. Forte tunc temporis dedit ſuum ſymbolum *Ioanni Norton.* qui fuit Sereniſſimae Regiae Majeſtatis Angliae in Latinis, Graecis, & Hebraicis Typographus. Hunc enim video Symbolum *Ste-*

phanorum praefixiſſe libro cui titilus eſt *effigiatio ver Sabbathiſmi*, *Authore Roberto Loeo*, *Oxonienſis eccleſiae Theſaurario.* apud eum *Londini* an. 1605. in 4. excuſo.

Hujus autem mox memorati *Pauli Stephani* fratrem fuiſſe ſemper putavi ANTONIUM STEPHANUM *Regium Typographum*, commentaria *Iſaaci Caſauboni* in librum primum hiſtoriarum Polybii anno 1617 typis qui excudit. Quemque indicare, I. Caſaubonum mihi perſuadeo quando inquit : *affirmavit Stephanus uxoris meae cognatus vir eruditiſſimus*, niſi malis *Robertum Stephanum* III. qui ſcribit R. F. R. N. Verum Homiliae divi Patris *Ioannis Chryſoſtomi* Graece Latine forma magna editae Pariſiis, hunc Gordium nodum mihi ſolverunt. In fronte enim libri legitur *Lutetiae Pariſiorum Typis Regiis apud* ANTONIUM STEPHANUM *Pauli F. Henrici N. Typographum Regium* MDCXIV. Hic idem quoque Plutarchum ex emendatione & interpretatione Xylandri, duobus voluminibus, Pariſiis Typis Regiis anno MDCXXIV editum *Societatis Graecarum editionum*, & *ſuo nomine* Galliarum Regi, Ludovico XIII. inſcripſit. Hunc nullus affirmare auſim eundem eſſe illi *Antonio Stephano* cujus hi proſtant libri. *Ant. Eſtienne devot diſcours ſur la paſſion de noſtre ſegneur Ieſus Chriſt. à Paris. Thom. Brum.* MDLXXXII. in 16. Ejuſdem *Le dialogue de conſolation entre l'ame & raiſon* à Paris. Mich. de Rogny MDLXXXII. in 16. Aſt potius crediderim hunc quem ultimo dixi Antonium *Henrici Stephani*, vel *Roberti* II. filium fuiſſe; quamquam hactenus id probare nequeam, nec adſtruere niſi ſola ex temporis conjectatione. Aſt *Antonius* ille *Stephanus* Pauli filius, cujus primo loco mentionem feci, mortuus eſt Pariſiis in noſocomio, ad paupertatem redactus, relinquens, cum ultimum diem clauderet, filiam, quae

hoc

hoc tempore Pariſiis manibus victum & amictum ſibi quaeritat; ut mihi a D. Bourdot Bibliopola Pariſienſi relatum eſt; qui ſubjungebat ſe ſaepius cum illa coenaſſe. Ad hunc plures dedi literas quibus ipſum perquam obnixe rogabam, ut vellet meo nomine, ex illa honeſtiſſima virgine quaerere, quae ipſi nota eſſent de ſtemmate Stephaneo. Verum hactenus nihil ab eo recepi reſponſi, quod vehementer doleo, ſiquidem animus erat omnia hoc tempore, quae inveſtigari poſſent, Tibi Virorum perſcribere Ampliſſime. Vellem hoc aliquem praeſtare, quod an exſpectare audeam neſcio. Sed ad rem. Sunt quoque Pſalmi quidam & cantus ſelectiores Lutherani ut conjicio, à *Clemente* quodam *Stephano* Noribergae in 4. anno. MDLXVII. Germanico ſermone editi. Verum hunc de noſtrorum genere minime affirmaverim, quamquam quibuſdam ita videri poſſet; ſiquidem propter religionis diſcrimen, & bella inteſtina liberi tam *Roberti Stephani* primi, quam *Henrici Stephani* II. vel *Franciſci* I, quos majore numero habuiſſe, quod multi eruditi uno ore teſtantur, huc illuc fuerint diſperſi, quorum nomina ignorantur. Quod quare minus fieri potuerit, cum non videam, equidem iſtam ſententiam non habeo. Imo hunc *Clementem* alioſque non agnoſcam *Stephanos*, quin clariſſime mihi illud demonſtretur. Quod ſi aliquis poterit, vehementer eum rogo ut ea literis me certiorem faciat, tum ſi quorundam Stephanorum icones habeat, adjiciat, ut data occaſione inſeri queant. Foret enim id à me hoc tempore praeſtitum, ſi effigies eorum ad manum eſſent, aſt non niſi *Roberti* I. ad manus noſtras pervenit; quam tamen adjiciendam putavi. Sed incidit, *Iſaacum Caſaubonum* Diatriben ſuam in orationes *Dionis Chryſoſtomi*, inſcripſiſſe, cuidam *Henrico Stephano arcae operum*

domi-

dominorum Quaeſtori, quam de gente Stephanea ut *Caſauboni* verbo utar, fuiſſe ex praefatione deduci ſatis clare poteſt. Verum quia perfunctorie illum librum legere ſemel contigit, & nihil ulterius de eo legerim, non habeo quod de eo certi dicere queam, uti nec de aliis. Ceterum tamen unicuique ſuum liberum relinquo judicium, & maxime, Tibi Praeclariſſime Graevi & omnibus φιλοστεφάνοις, quorum in cautelam haec ſubjungere mei officii duxi, quod, ut & alia haec aequi bonique conſulas vehementer atque obnixe Te rogo. Haec enim ſunt quae de nobili illo ſtemmate Stephaneo cognita habebam, hac vice Tecum communicanda, quae, fateor pluribus perſequuta oportuerat. Sed ut illa hic repetam, * *Quaenam tanta poteſt exſiſtere ubertas ingenii, quae tanta dicendi copia, quod tam divinum atque incredibile genus orationis, quo quiſquam poſſit* illorum in rem litterariam *univerſa promerita, non dicam complecti orando: ſed percenſere numerando.* Accedit quod materia, quia adeo inviſi fuere, minus fuerit benigna; unde veniam exopto mihi paratiorem ſimul & promitto. De quo ſtemmate, quod nulli vere ac natalibus nobili cedere neceſſe habet, *Si quid noviſti rectius hiſce, Candidus imperti, ſi non his utere mecum.* Caeterum tamen nunquam intermittam, hiſce adjungere ea quaecunque vel hoc opuſculum exornare, augere vel emendare poterunt. Tu vero, Vir Humaniſſime, & praecipuum literarum praeſidium ac fulcimentum, interim huic meo fave qualicunque labori, quem in exquirenda & adornanda ſtirpe vere τῶν τυπογραφῶν στεφανῶν Typographorum Stephanorum poſuerim. Quorum ut & aliorum nomen munuſque hoc tempore adeo vile & abjectum habeatur. Cum tamen plu-

* *Cicero Poſt Red. in Senat.*

plurimi viri praeſtantiſſimi proximo ſaeculo, id ſubierint. Illorum, qui emendatiores & nitidiores editiones procurarint, praecipuos recenſebo, ut habeant illi, qui turpi negligentia, librorum notitiam parvi faciunt, quo admoneantur; ne, quod ſaepe fieri videmus, ſe in hiſce proſtituant, ac riſui exponant, cum libros ineptiſſimos, ac in media Barbarie impreſſos tamquam gemmulas venerentur. En iſtâ ergo typorum arte apud literatos quos inclaruiſſe videmus,

Aldum Manutium. Venet. denat. 1516.
Paulum Manutium. ibid. Nat. 1. Jul. 1512. denat. 6. April. 1574.
Aldum Manutium, *Pauli* fil. ibid. Nat. 13. Feb. 1545. denat. 1597.
Henricum Stephanum I. Pariſ.
Robertum Stephanum I. Typogr. Reg. *Pariſ.* den. 7. eid. Sept. 1559.
Carolum Stephanum. Typogr. Reg. *Pariſ.*
Franciſcum Stephanum. Pariſ.
Henricum Stephanum II. *Genev.* den. 1590.
Robertum Stephanum II. Typogr. Reg. *Pariſ.*
Paulum Stephanum. Genev.
Franciſcum Stephanum. ibid.
Robertum Stephanum. R. F. R. N. *Pariſ.*
Antonium Stephanum. Typogr. Reg. *ibid.*
Adrianum Turnebum. Prof. & Typogr. Regi. *ibid.*
Mamertum Patiſſonium. *ibid.*
Guilielmum Morellum. Reg. Typogr. & Gr. Linguae Prof. Reg. *ibid.*
Fredericum Morellum. Reg. Typogr. *ibid.*
Claudium Morellum. *ibid.*
Sebaſtianum Gryphium. Lugd.
Antonium Gryphium. ibid.

Jodo-

Jodocum Badium Aſcenſium. Prof. *Pariſ.*
Simonem Colinaeum. ibid.
Joannem Oporinum. Baſil. Graec. Ling. Prof. Nat
25. Januar. 1507. denat. 1568. 6. Jul.
Joannem Frobenium. Baſil.
Michaëlem Vaſcoſanum. Pariſ.
Hieronymum Commelinum Santandreanum. den. *Hei-delb.* 1597. 27. Novemb.
Rutgerum Reſchium. Lovanii Gr. Ling. Prof.
Chriſtianum Wechelium. Pariſ.
Andream Wechelium. ibid.
Joannem Amorbachium. Baſil.
Arnoldum Mylium. Colon. *Senator.*
Stephanum Doletum. Lugd. combuſt. 3. Auguſt. 1545
Danielem Bombergum. Venet.
Godefridum Hittorpium. Colon. *Conſul.*
Garwinum Calenium. Colon. *Senat.*
Hubertum Goltzium. Brug.
Chriſtophorum Plantinum. Antv. ob. 1. Jul. 1598.
Franciſcum Raphelengium. Lugdun. Batav. Hebr. a[c]
Arab. lit. Prof. Nat. 27. Febr. 1539. denat. 1597
menſ. Jul.
Joannem Moretum. Plantini Generum. *Antv.* denat
22. Sept. 1610.
Balthaſarum Moretum. Antv. denat. 8. Jul. 1641.

Plures qui cognoſcere deſiderat ei adeundi erun[t] *Malincrotius* & *Boxhornius*, aliique de artis Typographicae inventione, inventoribus, & propagatoribu[s] qui ſcripſerint. Interim Vale, & eo, quo cœpiſti favor[e] me proſequi, ut pergas Vrorum Clariſſime ac Doctiſſime, à me, Tuo ex aſſe nunc & olim, qua decet obſervantia, decet autem maxima, rogaris. Vale.

Dabam è Muſaeo Amſtelaedami, ipſis Kal. Februar. ANNO M DC LXXXIII.

STEM-

STEMMA STEPHANEUM.

- Henricus
  - Franciſcus
  - Robertus
    - Robertus
      - Robertus.
    - Franciſcus
    - Henricus
      - Dionyſia.
      - Paulus
        - Antonius.
      - Florentia.
    - Catharina.
  - Carolus.

Doctiſ-

Doctiſſimo atque amiciſſimo Viro,

THEODORO AB ALMELOVEEN,

S. P. D.

ANTONIUS BORREMANSIUS.

BEaſti me nuncio de tuis *Stephanis*, qui cum ſint per ſe ſatis clari, per tuas lucubrationes evadent multo clariores. Precor illis facilem Lucinam, ac praeſentem Genium, ut tanto alacrius in altero opere pergas, quo erudito orbi oſtendes vetera ſaepe de novo paxillo ſuſpendi, & multos tamquam à ſe inventa laudare; quae antiquis nota fuiſſe viri literati haud ignorant. Commodiorem quidem ſcriptionem, qua famae veluti vadum tentes, eligere non potuiſti. Artem typographicam, nobiliſſimum noſtrae Bataviae inventum, longe praeferre ſoleo reliquis artibus mechanicis: inter eos autem qui illam exercuerunt, *Stephani* ita eminent, ut qui cum illis comparari poſſit, non facile quemquam invenias. Non fuerunt illi viri, ut vulgus typographorum ſolet, literarum rudes; ſed ad tantum eruditionis culmen evecti, ut vel principem locum tueri facile poſſint, in primus *Henricus*; de quo, ut noſti, elegantiſſime *Johannes Poſthius*.

Et libros facere, et doctos excudere libros,
Longus uterque labor, durus uterque labor.
Huic gemino invigilat pariter tua cura labori.
Henrice. ô mira ſedulitate virum.

Recte

Recte autem à Te factum eſt, *Almeloveeni* erudi-
ſime, quod celebrium Stephanorum vitas conſcri-
re animum induxeris. Tu inter avos, proavoſque,
quos affinitatis vinculo contingis, multos typo-
aphos numeras, ac tales quidem, qui copia & prae-
ntia librorum, typis ſuis excuſorum, ceteros lon-
poſt ſe intervallo relinquunt. *Hondios*, *Commeli-*
, *Janſſonios*, *Waesbergios* qui ignorat nae is libros,
amque adeo eruditionem ignorat. Avus autem
us *Johannes Janſſonius* labore & conſtantiâ (quo
mbolo *Chriſtophorus Plantinus*, typographus fide-
imus, ut eum magnus *Scaliger* appellat, uti con-
verat) in libris imprimendis reipublicae litterariae
tum profuit, ut nomen ipſius apud φιλοβίβλυς
pretio haberi, ſemperque celebrari debeat. Di-
um eum ſereniſſimus ac potentiſſimus Suecorum
x exiſtimavit, quem ſuum eſſe typographum jube-
. Ex illis viris cum Tu cenſearis, nemini æque ac
i convenit Stephanorum vitas literis memoriaeque
nſignare, ut omnes cognoſcant, qui ac quales fue-
t. Crede mihi, bene mereberis de orbe literato,
illae vitae non gratae eſſe non poſſunt. Ipſe avide
exſpecto, teque majorem in modum rogo, ut, ſi
ndum tradideris, quam primum tradas typogra-
o, & praelo ſubjicias. Non deerunt, qui applau-
nt, ac ſcriptori ſe debere profitebuntur. Vale. Hor-
Weſt-Friſiorum, A. D. VIII. Kalend. Mart.
Ↄ IↃ C LXXXIII.

EPIGRAMMA IN EPISTOLICAM DE STEPHANIS DISSERTATIONEM

Doctiſſimi D.

THEOD. AB ALMELOVEEN,
Med. Doct.

QUI Patre prognatus multum doctoque pioque
Talis enim in vivis ALMELOVENUS er
Quique nepos in matre refert & Avos Atavoſque
IANSSONIOS, *celebres arte* Typographicâ.
Quique ipſe ingenuas didicit non ſegniter artes,
In doctis dignus nomen habere viris.
Anne has in STEPHANIS *qui laudes diceret amba*
Aptior, aut quiſquam dignior alter erat.

GISB. COCQ
Phil. Doct. & V.D.M.

In Doctiſſimi & Florentiſſimi
VIRI
THEOD. JANSS. AB ALMELOVEEN
Doctoris Medici multae & feliciſſimae experientiae: Amici optimi & integerrimi elegantiſſimam
GENEALOGIAM STEPHANAEAM.

Candidiſſime, quot fuere, quot ſunt,
Aut poſthac quot erunt mihi, Sodalis;
Muſarum & Charitum beate alumne,
Ut alter Pylades Oreſti amande;
Cum Pallas lepidum tuum libellum,
Preſſum, perſpicuum, venuſtulaſque
Spirantem veneresque Gratiaſque,
Docta pumice ſaepius politum,
Crudelique coërcitum litura;
Quem ternae Charites novemque Muſæ
Amant non minus, ac ſuos ocellos;
Illum nam gremio ſuada fovit:
Iſthunc viderat ut Minerva librum,
Quo pius STEPHANOS reducis orco,
Typorum proceres venuſtiorum,
Qui Muſas Latias Achaicaſque
Per typos nitidos reſuſcitarunt:
Queis nunc pro meritis tot atque tantis
Vitam vivere mortuis dediſti.
Tum mirans lepidum Minerva librum,
Ut Trojae veteres revolvit iras,

 Phoebi

Phaebo ſic Medico * locuta fertur:
O factum bene candidum libellum!
I, nunc Poeonas Aeſculapioſque,
Chirones Podalirioſque jacta
O Apollo tuos! meus ſed Iſte,
Meae deliciae, meique amores,
Hygeiae rigidus bonae ſatelles
Nec non Pergamei ſeniſque Coi,
Praeſtat omnibus Aeſculapiiſque
Chironi, Podalirio, tuiſque.
Hos dicunt lepidi Tui Poetae
Multa fingere queis dediſti, ad alma
Solis lumina reddidiſſe, mortis
Triſti à limite mortuum calentem,
Ignotum populo vel hunc, vel illum
Quem poſt tempora non diurna vitae,
Nulli flebilibus roganda votis,
Mors atrox tenebras coegit atras
Pallenteſque Erebi redire ad umbras,
Et regni Deus arbiter ſilentis.
Aſt Hic, cui dederam expolire mentem,
Quin & lethiferos fugare morbos,
Arte Poeonis eminentiori;
Hic pius STEPHANOS, meos amores,
Phoenices reparavit è favilla,
Illuſtreſque animas reduxit orco:
Queis vivunt monumenta literarum
Poſt tot Barbariae graves ruinas,
Et Pariſiacae venêre Muſae.
Servandae incolumes perenne in aevum.
Hos poſt ſecula jam diu ſepultos
Ad vitae placidas vocavit auras:
Et dignas voluit referre grates,

V

* *Vide Macrob. Saturn.*

Vincens Orphea, qui profundo ab Orco,
Heu fruſtra Euridicen canens miſellam
Ad coeli ſuperas vocabat auras.
Nam vivacia fata tendit ultra
Longa ſecula Neſtoris diſerti,
Ultra ſecula pulveris Sibylla,
Et vitam STEPHANIS dat aeviternam,
Et junxit ſuperis tulitque ad aſtra.
Sic de cunctivoro triumphat orco
Chirones ſuper Aeſculapioſque!
　Ergo Palladiae venite olivae;
　Frontem, quae STEPHANOS virorum ocellos
　Viros Palladios rapacis orci
　Ereptos tenebris pie merentes
　Vitae reſtituit bonae Deorum,
　Frontem hanc cingite ſempiternae olivae!

Amiciſſimo amico P.

HENR. CHR. HENNINIUS D^r.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν τοῦ πολυμαθεστάτου καὶ φιλτάτου

ΑΛΜΕΛΟΦΗΝΙΟ

ΤΩΝ

ΣΤΕΦΑΝΩΝ

διαλεξίας

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ.

Ζῆν ΣΤΕΦΑΝΟΙΣ θνητοῖς δῶς καὶ φάος Ἠελίοιο
Τίς ἢ Ἀσκληπιάδην, ἢ Θεοδῶρ', ἀποφῇ;
Ἄνθεα νῦν ΣΤΕΦΑΝΟΙ ἀναθήματα πλῆξαν. ἰητρῷ
Ταῦτα στέφη ΣΤΕΦΑΝΟΙ ΑΛΜΕΛΟΦΗΝΙΑΔΙ.

Αὐτοσχεδιαστὶ ἰητρῷ ἰητρός

ΕΡΡ. ΧΡ. ὁ ἘΝΝΙΝΙΟ

AD EUNDEM.

EDimus indocti paſſim doctique libellos,
  Et premitur libris orbis uterque novis.
Ille emendando nomen ſibi quaerit & alter
  Illuſtrat dubios, auget & iſte libros.
His alii notulas & commentaria jungunt,
  Mundus & innumeris auctior inde libris.
His addas illos etiam, qui praela fatigant,
  Ut relegant nugas foemina virque ſuas.
Hi riſu digni: aſt doctos laudare labores
  Quos olim doctis charta loquetur anus,
Hos, THEODORE, decet, talis Tuus eſt labor iſte
  Perge, & jam dignum Te quoque finge Deo!
Priſca novumque micant, chartis & abundat invictis
  Ingenium praeſtans & Tua docta manus:
Cum pius & ſtirpem reddis recitaſque ſudores,
  Queis STEPHANI lauros promeruere ſibi;
Doctrinae ſit, macte! probas exempla probatae,
  Cum retro STEPHANOS tam pia cura dedit.
Quod ſtylus & ſtudium, quaecunque annoſa vetuſtas.
  Exigit, haec ſolida mente repoſta tenes.
Ergo vetuſtatis ſi quis ſtudioſus amator
  Haec legat & doctam laudet & inde manum.
Sic, THEODORE, Tui jam gloria rara Parentis
  In Te conſurget, JANSSONIIque decus.

DAVID DOORNIK.
J. U. D.

Doctiſſimo ac Experientiſſimo

VIRO

THEODORO JANSSONI[O]

AB ALMELOVEEN, M.D.

Amico ſuo intimo

CORNELIUS à BEUGHEM.

S. P. D.

SAT multos, ut cum Poeta tuo loquar, Geneal[o]giam ac Officinam Typographicam Stephan[i]nam, preſſiſti in annos; quare ut tandem cla[u]ſtra rumpant, non tam curioſitatis meae, qua[m] Clarorum aliquot Virorum cauſa, quibus tuos hoſ[?] conceptus coram & per literas ſignificavi, obnixè r[o]go. Nullum eſt dubium quin Ars Typographica m[a]ximum emolumentum Reipublicae literariae attul[e]rit, quod *Campanus Aprutinus* Pontifex uno verſu el[e]gantiſſimè expreſſit.

* *Imprimit illa die quantum non ſcribitur anno.*

Si effatum hoc verum, ut eſt veriſſimum, quid judica[n]dum erit de nitidiſſime ac correctiſſimè impreſſis [li]bris, qui ex Officinis praeſertim Stephanorum typis u[n]quam prodierunt. Utrumque ſcriptum, ſuperiori a[n]no, coram inſpexi, & quae ad illuſtrationem utriuſq[ue] aliquatenus ſpectare videbantur lubens ſubmiſi: att[a]men nullus dubito, quin ab illo tempore magnum i[n]creme

* *Malincrot. pag. 15. de Art. Typogr.*

crementum aſſumpſerit, cum me tua diligentia ac indefeſſum ſtudium in iis enucleandis non fugiat. Quae enim in Quintilianum, in Horatii Artem Poeticam adornaſti Commentaria, ut & alia, quae meditaris ſcripta, utpote Medicina Antiqua, ſeu Demonſtratio Originis, ac progreſſuum Artis Medicae, in qua quoſdam ſcriptores defendis, & Inventa nonnulla quae hodiè nova habentur Authoribus ſuis reſtituis, abunde hoc teſtatum facient, magiſque, ubi haec & illa lucem viderint, teſtabuntur. Quae modo ſunt mea ſtudia ſcire cupis, utque proximis tuis ſatisfaciam, haec habe. Totus nunc ſum in adornanda Hiſtoria mea Literaria, Critica & Experimentali Noviſſima, cujus nuperrimè quae ſunt Galliae ſub titulo *la France Scavante*, typis dedi. Recens in Re Medica & Phyſica exploratorum Syllabum (quem inter alios tuo nomini inſcribere geſtio) ex variarum nationum Actis tam Medicis quam Philoſophicis, in praeſens adorno. Quod vero ad Bibliographiam meam noviſſimam attinet, illius Conſpectus Hiſtoricus, Chronologicus ac Geographicus apud vos Amſtelodami ſub praelo ſudat. Utinam vero mihi aliquis Moecaenas in veſtro Belgio innoteſceret, cujus liberali ſubſidio, quae ad illuſtrationem Belgii eorumque Scriptorum tam populari, quam quavis alia lingua illuſtrium, hactenus non tam meditor quam meditatus ſum, elaborare ac tandem typis dare liceret. Interim Vale, utque coepiſti, mihi favere, perge.

Dabam Embricae Clivorum, d.
25. Martii Anno 1683.

ARTIS TYPOGRAPHICAE QUERIMONIA,

De illiteratis quibuſdam Typographis, propter quos in contemptum venit.

AUTORE

HENRICO STEPHANO.

HENR. STEPHANUS *Lectori bonis literis benecupienti S. D.*

SCribimus indocti doctique Poëmata paſſim, exclamat Horatius, poſtquam dixit agendae navis ignarum non audere eam agere, medicos, quod medicorum eſt promittere, fabros fabrilia tractare: In eandem verò ſententiam & alibi canit,

Ludere qui neſcit, campeſtribus abſtinet armis,
Indoctuſque pilae, diſcive trochive, quieſcit;
Ne ſpiſſae riſum tollant impune coronae:
Qui neſcit, verſus tamen audet fingere.

Hoc autem quam verum noſtra etiam aetate comperiatur, quotidie teſtantur miſera poëmata, quae deferri videmus *in vicos vendentes thus & odores* (ut hîc quoque verba Horatiana uſurpem) *& piper, & quicquid chartis amicitur ineptis:* Sed quod ille de iis dixit qui γράφουσι, multo etiam juſtius de iis dicemus qui τυπογράφουσι poëmata, quamvis aliena, nec poemata duntaxat, ſed alia aliorum quorumlibet ſcripta. Quid? doctrinam typographi & ejus qui poemata ſcribit, parine

parine in lance expendendam cenſes? Non equidem: ſed utroſque, ſi indocti ſint, aeque ſuo in genere (ut ita loquar) indoctos eſſe & cenſeo & affirmo. Quantum enim multi hujus ſeculi verſificatores ab ea doctrinae abſunt menſura quam vel mediocris poeſis, (ſi liceret mediocribus eſſe poetis) deſiderat, tantum pleroſque typographos ab ea quam ars illorum poſcit vel flagitat potius, abeſſe dico. ut de iis taceam qui non ſunt indocti, id eſt parum docti, aut etiam minus quàm parum docti, ſed ne digni quidem ſunt qui indocti vocentur, quum ſint prorſus analphabeti. Quid? (dicet fortaſſe quiſpiam) quum tot librorum agmina ex tot typographorum officinis prodeant, quos omnis doctrinae expertes eſſe conſtat, an ita neceſſariam illis eſſe literarum cognitionem exiſtimas, ut à ſuis fertiliſſimis alioqui prelis, in quibus conſenuerunt, tanquam Ariſtophanicos Strepſiadas, ad tam ſeram ſcholam vocare, & veluti Pelias quoſdam recoquere velis? Atqui, ſi ideo typographicae arti doctrina non eſt opus, quòd multi eam indocti exerceant, ac de iis queri minime debeo: itidem certe poeticae non eſſe neceſſariam, quòd ab indoctis etiam multa proficiſci poemata videamus, ideoque de illis immerito queſtum eſſe Horatium pronuntiabimus. Niſi fortè poeticae quidem neceſſariam omnino eſſe poeticam, at typographicae arti non item, dicet aliquis. Sed quo id ore dici à quoquam poterit? Itane verò librorum editio pro dignitate ab iis elaborari poterit quibus nihil cum Muſis commune eſt? Itane verò artem cujus velut tutelae ac fidei literae hoc ſeculo commiſſae ſunt, fideliter tractare literarum imperitus poterit? Ecquid obſecro dicturum putamus Aldum, ſi nunc reviviſcens videat ſucceſſiſſe ſibi typographos quorum non minima pars vix penè aliud in libris, quàm quomodo alba

alba pagina diſcernenda ſit à nigra, intelligit? (Nam qui tantum profecerunt ut Graeca literarum elementa poſſint à Latinis, Hebraica à Graecis diſcernere, atrocem ſibi fieri injuriam exiſtiment ſi in numero indoctorum habeantur) Quid verò dicturos M. illum Muſurum & Janum Laſcarin putamus, in quibus primis Graecia reviviſcere coepit, & qui principes in pandendo nobis ad linguae Graecae adyta itinere fuerunt? quid, inquam, dicturos remur, ſi, quum ipſi tantum honoris arti typographicae detulerint, ut non indignam exiſtimarint cui ſuam operam navarent, fungentes munere correctorum (liceat enim de rebus typopraphicis typographicè loqui) eò rem deveniſſe videant, ut ſiquis tria Latinae linguae verba totidemque Graecae norit, typographicae illius correctioni nobiliſſimi quique utriuſque linguae ſcriptores committantur? Quid enim, obſecro, aliud eſt, hanc in illos ſcriptores poteſtatem ejuſmodi hominibus permittere, quàm gladios furioſis in manus tradere? Eorum ego è numero quendam olim cognovi, illo correctoris munere tam crudeliter fungentem, ut omnibus locis in quibus vocem procos inveniebat, plagas infligeret, porcos nimirum in locum illius ſubſtituens: itidemque; ubicumque verbum Exanimare accurrebat, ipſum in Examinare mutaret: (adeo quidem ut & apud Horatium legeret, *Cur me querelis examinas tuis?*) quod nimirum haec vox pariterque illa (ſicut aliae propè infinitae, in quas eandem tyrannidem exercebat) Latinitatis ejus terminos excederent, peregrinitatiſque damnandae ei viderentur. Porcos enim (aiebat) ſcio eſſe animalia quaedam ſic vocata: at procos nec animalia nec aliud in Latino ſignificare puto. interim malo vocem de qua certus ſum, pro ea reponere. Alii ſunt qui neque quid nomen Proci, neque quid verbum

Exa-

Exanimare valeat, ignorent, ac Latina eſſe minimè negent, in aliis item perinde tritis non haeſitent: ſed quum paulo iſtis rariora vocabula in eorum oculos incurrunt, ad ipſa, tanquam monſtra quaedam, obſtupeſiant: atque adeo procul unumquodque hujuſmodi vocabulum abigant, aliud ſibi familiare in ejus locum advocantes, vel potius obtorto (ut ita dicam) collo pertrahentes. Exemplum autem ex multis unum, ſed valde inſigne, proferam. Quum dixiſſet Horatius, epiſtola 2 libri prioris, *nunc adbibe puro Pectore verba puer*, ad verbum hoc *adbibe* attonita frequens hujuſmodi correctorum turba, in *adhibe* mutavit: non unum una in voce, ſed multiplex, erratum admittens, ut cuilibet (qui modò illorum ſimilis non ſit) manifeſtum eſſe poteſt. Et tamen in pluribus quàm triginta diverſis editionibus praeclaram illam emendationem me videre memini. Ac certè vix tandem Lugdunenſi cuipiam correctori perſuaſi ut poſt hac inemendatum Horatium eo in verſu eſſe ſineret id eſt, ſuum *adbibe*, quod mendoſum ille putabat, ei relinqueret. Viden', lector, viden' cum quibus nunc hominibus negotium ſit antiquis illis Latinae linguae ſcriptoribus? Nam de Graecis quid attinet dicere? Graecae linguae penetralia ingreſſi ſunt ſcilicet qui Latinam vix à limine ſalutarunt: aut ab illis multum ſperandum eſt qui ipſis librorum frontibus ignorantiae ſuae imaginem ad vivum expreſſam praefigunt. Sic nuper ex quadam Germanica officina (urbis enim nomini parco) prodiit Graecus liber, in cujus fronte quum diligentiam in eo adhibitam commendare vellet is cui hanc provinciam demandarat typographus, in eo ipſo verbo quo emendatum ſignificare voluit, tribus foediſſimis errauit modis, non typographicis quidem illis, id eſt non ex operarum in-

incuria, ſed ex mera linguae Graecae ignorantia apertè proficiſcentibus. Atque ita miſer typographus dum honorifico titulo commendatam eſſe editionem ſuam exiſtimavit, contrà ſuo ipſemet praeconio (tanquam ſuo ſe gladio jugulans) illam infamavit. Quod verò omnium maxime rediculum eſt, videmus paſſim typographorum epiſtolas Latinas, interdum & Graecas, quorum plurimi ne primum quidem earum verbum intelligere, nonnulli ne legere quidem illas poſſunt. Quam multa verò inſuper mala haec typographorum ignorantia invehat, alius erit fortaſſe dicendi locus. Sed interim (quum hunc tam miſerum tamque calamitoſum artis typographicæ ſtatum ſaepenumero mecum deploraſſem continere me non potui quin omnibus qui Muſas eo proſequuntur, & amore & honore quo merentur, luctum meum teſtatum relinquerem, vel potius illos in ejus partem (tanquam de meo tantundem detracturus) vocarem. Qui tamen multo certè libentius vindices tantae miſeriae & injuriae quàm deploratores advocaturus eram, ſiquos uſquam gentium repertum iri exiſtimaſſem. Hinc tandem erupit illa quam nunc edo querimonia, inter innumeras occupationes à me ſcripta, nec tamen ex ullo odio, vel ex invidia, (eſt enim, Dei beneficio, cur invideat ab ὁμοτέχνοις, potius quàm cur invideam) ſed ex animo gravi indignatione percito profecta. Verùm dicet quiſpiam, Heus tu, non meminiſti verſus Horatiani quem initio hujus epiſtolae protuliſti? *Scribimus indocti doctique poemata paſſim.* annon & in tuum poema eundem jactatum iri exiſtimas? Imò vero & memini, & me primum omnium in illorum, non in horum numero colloco: ſed ut aggredi illud auderem fecit hic alius ſatyrici verſus, *Si natura negat, facit indignatio verſum.* Vale.

AR-

ARTIS TYPOGRAPHICAE QUERIMONIA,

De illiteratis quibuſdam Typographis, propter quos in contemptum venit.

Autore HENRICO STEPHANO.

ILLA ego quae quondam, coelo ut delapſa, colebar,
Illa ego quae multis numinis inſtar eram:
Quam comitem addiderat mundi miracula ſeptem,
Quae decima Aonidum ſum numerata ſoror:
Deliciae humani generis vocitata per orbem,
Quae vocitabar amor deliciaeque deûm:
Hei mihi, nunc miſeram, contempta, ingloria, vitam,
(Si tamen haec vitae eſt nominè digna) traho.
Nunc traho quod ſupereſt, per mille opprobria, vitae,
Sicque meae laudi vivo ſuperſtes ego.
At vos, quorum animos vulgi non faſcinat error,
Nec ſua credulitas credere falſa jubet,
Me (quaeſo) indicta damnari expendite cauſa,
Nec peragi juſti judicis ore ream.
Crimina multa quidem ex omni me parte laceſſunt:
(Foeta ſubinde novis pectora livor habes)
Sed duo praecipuè noſtram oppugnantia famam,
Implerunt acri quae mihi bile jecur.
Me veterum autorum clamant peſtemque luemque,
Sacrilega hos clamant me violare manu:
Sentinamque operum dicunt proferre novorum,
Quam piper & triviis ſalgama nota manent.
Nimirum haec ea ſunt quae me duo crimina vexant,
Inque odium reliquis quae rapuere magis.
At non jure in jus me dico fuiſſe vocatam:
Nam quae non pecco, ſuntne luenda mihi?
Non peccare autem, ſuffragia veſtra probabunt,
Si patiens auris, candida menſque ſinat.

Nam

Namque age, Mavortis ſiquis ſibi ſumpſerit arma,
Sed qui non itidem Martia corda gerat:
Si capiti galeam laterique accommodet enſem,
Si parma & telis inſtruat ille manum:
Vixque tamen viſis vertat terga hoſtibus idem,
Parmam cum telis excutiente metu:
Iſtane Mavortis culpa eſt? num portio laudis,
Idcirco Marti deperit ulla ſuae?
Sive lyram pulſet lyricae qui neſcius artis,
Et miſeras aures enecet uſque ſonis,
An Phoebus debet culpam aut praeſtare Camoenae?
Aut lyricae hoc artis dedecus eſſe poteſt?
Si chartas nunc ergo meas, ſi prela typoſque,
Inſtrumenta operis quotque miniſtra mei,
Turba indocta malos indoctè vertit in uſus,
Num merito in partem criminis ipſa vocer?
Siccine ſim adjutrix illis fautrixque putanda,
Quos cane, quos odi pejus & angue palam?
Atque adeo quod velle licet, ſi poſſe daretur,
Iam factis odium teſtificata forem.
Sed quid agam? quae dij tolerant, tolerare recuſem?
At faſtu dicar nunc tumefacta novo.
Optavi quoties, tenebris adoperta laterent?
Quae mea nunc lucem munera cunque vident.
Nec ſolùm hoc, aliis oneravimus aethera votis:
Omnia quae celeres diripuere Noti.
Iidem debuerant etiam rapuiſſe dolorem,
Qui menti requiem ſurripit uſque meae.
Hei mihi quod propriis patior nunc vulnera telis,
Armaque me contra ſunt fabricata mihi.
Nam queis barbaries à me proſternitur armis,
Quotquot & errorum turpia monſtra latent:
Denique queis foedas expello mente tenebras,
Me dominam illa ſuam nunc male ſana petunt.

Vul-

Vulnera forſitan haec dices non eſſe cruenta.
Eſſe cruenta quidem vulnera, & ipſa negô:
Nobilitate animus ſed quanto corpore praeſtat,
Vulnera tanto animi quis graviora neget?
Utque bono patri dolor ingens improba proles,
Objicit hanc illi qui tamen, ille gravat:
Vulnera ſic per ſe ſunt noſtra graviſſima, linguae
Sed multo reddunt aſperiora malae.
Me miſeram: incipiunt quoties effundere virus,
Et probris nomen dilacerare meum,
Terra mihi toties opto mihi terra dehiſcat:
Horror ad has voces pectora tantus habet.
Nam veterum autorum quum ſim columenque ſaluſq;
Illorum labes pernicieſque vocor.
Turba equidem (fateor) me multa profeſſa magiſtram,
In ſcripta illorum perpetrat omne nefas:
Atque manu illota quae ſunt ſacrata profanat,
Quam vel ſacrilegam dicere jure queas.
Sed gregis iſtius ſi dicor jure magiſtra,
Si tanti ſceleris conſcia credor ego,
Nempe fugax itidem eſt miles, Mavortis alumnus,
Eſt itidem trepidae conſcius ille fugae.
Et quicunque malus toto citharoedus in orbe,
Scilicet illius Phoebe magiſter eris.
Sic mala dicetur textrix à Pallade docta,
Vulcanuſque malum ſic docuiſſe fabrum.
Dicenduſne meus quicunque typographus audit,
Et chartas graphicis implet ubique typis?
Atqui turba iſto titulo nunc multa ſuperbit,
Quae porcos fuerit paſcere digna magis.
Vix norunt ipſas multi de nomine Muſas,
Vix norunt Muſis aut Helicona ſacrum.
Quid dico? pudet his longè graviora profari,
Atque magis poſſint quae ſuperare fidem.

Proh pudor, haud rarus numero reperitur in illo,
Nominis ignorans ipſa elementa ſui.
J nunc, & veterum foedata volumina multis
Mirare ac multis contemerata modis:
Agmina ſcriptorum graphicos & multa novorum
(Hoc eſt, nugarum plauſtra) dediſſe typos.
Quid mirum? ut caecus diſcernit nemo colores,
Horum diſcernit ſic quoque turba nihil.
(Fallor ego, atra ſciunt quae pagina, quaeque ſit alba
Hac, fateor, caecos re ſuperare queunt)
Audio ſaepe illas & veſtro ex ore querelas,
O queis lingua in me felle madere ſolet.
Qualia ſed de illis vos audio ſaepe querentes,
Talia de vobis diſcite quiſque queri.
Nanque (quod indignum eſt) numero cenſetis eodem
Artificeſque malos, artificeſque bonos.
Atqui noſtrum equidem decus hi cenſentur: at illi
Sunt mihi ſunt ſeclo dedecus atque pudor.
Hi nempe eſſe mei meritò dicentur alumni,
Hi mea cura viri, deliciaeque meae.
Grexque adeo meus hi: (per totum ſi tamen orbem
Quinque decet vel ſex nomen habere gregis)
Illos contrà oculi mihi ſunt animuſque peroſi,
Exoſa illorum nuda vel umbra mihi.
Inſtrumenta quidem mea nunc famulantur & illis:
Eſſe ſed haec praedam, non mea dona, puta.
Artifices appello malos (ne neſcius erres)
Non quo vulgus eos more vocare ſolet:
Sed jejuna quibus doctrinae pectora, quorum
Ad Latios auris ſtat ſtupefacta ſonos.
Artifices hos nempe malos ego conqueror eſſe,
Hos fidei artifices conqueror eſſe malae:
Ornamenta licet conquirant undique libris
Quae dare cunque poteſt ulla perita manus.

Nan

Namque quod humano mens eſt in corpore, quod mens
Praeſtare humano corpore clauſa poteſt,
Hoc opere in noſtro praeſtat correctio: (voci
Fas uſum veteri ſit tribuiſſe novum)
Haec fugat à ſcriptis tenebras, lucemque reducit,
Una haec cum mendis aſpera bella gerit.
At taurus ſumptis carpet prius aera pennis,
Aut liquidas pinnis ille natabit aquas,
Et prius in ſylvas prorumpet ab aequore delphin.
Notaque ſetoſis gramina tundet apris,
Illo tam inſigni quam munere fungier unquam,
Et ſacro Muſis, turba profana queat.
Lumina ſunt nobis aliena vicaria, dicunt,
Seque ſat armatos hac ratione putant.
Atqui oculo alterius nolle in re fidere parua,
In tanta eſt quantus fidere velle furor?
Reſne typographica eſt (mihi cor exaeſtuat ira)
Vilis ita ut cuivis poſthabeatur equo?
Nanque oculum domini (cunctis res prodita ſeclis)
Pinguis ut evadat, poſcere fertur equus.
Sed quid ego haec fruſtra? canitur nam fabula ſurdis,
Et ſiquid ſurdis ſurdius eſſ poteſt.
Ergo libet noſtras tandem finire querelas,
Et tandem dicto claudere multa brevi.
Vt quidam è ſophiae fertur dixiſſe magiſtris,
Mille auditorum eſt unicus iſte loco:
Sic prudens judex, recti ſtudioſus & aequi,
Multorum nobis unicus inſtar erit.

HENRICI STEPHAN
EPISTOLA,

Qua ad multas multorum amicorum reſpondet, d ſuae typographiae ſtatu, nominatimque de ſu Theſauro linguae Graecae. *In poſteriore au tem ejus parte, quàm miſera ſit hoc tempore vete rum ſcriptorum conditio, in quorundam typogra phorum prela incidentium, exponit.*

INveni tandem aliquando rationem qu vobis ſimul omnibus, id eſt amantiſſimi veſtrum omnium literis, una eademqu opera ſatisfaciam, & vel ruſticitatis vel ar rogantiae apud vos ſuſpicionem effugian Ad ea enim de quibus ſinguli ſcripſiſtis, quum ſinguli reſpondere per occupationes plurimas atque maxi mas mihi non licuerit antea, & multo etiam minus li ceat in praeſentia, communem ſaltem ſcribendo epi ſtolam, eamque unicuique veſtrum mittendo, reſpon dendi munere apud unumquenque defuncturum m puto. Sed quoniam de re quidem omnes eadem, no idem tamen ſcribitis, literarum veſtrarum argument in quaſdam veluti claſſes diſtribuam, ad ea deinde ſigil latim reſponſurus.

Quidam igitur ex vobis, quis meae ſit typographia ſtatus, aut certè quo in ſtatu ſint res meae typograph cae, ſciſcitantur, ſummoque id cognoſcendi deſideri ſe teneri ajunt. alii, quinam ad hunc uſque diem libr ex ea prodierint, percontantur: alii (& ii quider caeteris curioſiores) non de praeteritis tantùm &

pra

praeſentibus, ſed de futuris quoque laboribus me interrogant. Commune autem hoc veſtrae literae habent, quòd multas de uno peculiariter libro, nimirum de Graecae linguae Theſauro, interrogationes continent.

Quod ad eos attinet qui ſciſcitantur quos officina mea dederit hactenus libros, iis pro me, meorum librorum index, quem cum hac epiſtola mitto, reſponsum dabit. Percontantibus autem de ſtatu meae typographiae, non video quid potius reſpondere debeam, quàm eum, ut in rebus malis, (id eſt adverſis) eſſe bonum: contrà verò, ut in bonis rebus, (id eſt proſperis) eſſe malum. Sicut enim non friget mea typographia hoc tempore, ita etiam multum abeſt quin ferveat: praeſertim ſi ejus fervor ex fervore deſiderii quo verè haereditario flagro promovendi remp. literariam, aeſtimandus ſit. Quum enim ſtudio curaque & diligentia circa res bonis literis perutiles caeteris ſatisfaciam omnibus, ipſe mihi nequaquam ſatisfacio: ſed quotidie cum ſene illo Terentiano queribundus dico, Me, quantum operis faciam pœnitet. Lente tamen feſtinando, ſcripta Plutarchi, ſimulque Theſaurum Graece linguae, (qui libri praecipui ſunt inter eos quos nunc ſub prelo habeo) tandem eò perduxi, ut brevi manum extremam editioni amborum impoſiturum me ſperem. Venio ad curioſiores illos qui de futuris quoque laboribus me interrogant. Horum ego deſiderio ea lege morem geram, ut quum de laboribus ad quos me primos accingo, & quos jampridem mente agito, certiores à me facti fuerint, me viciſſim ipſi de omni ope quam ſe mihi ad eos praeſtare poſſe exiſtimant, certiorem primo quoque tempore faciant. Strabonis igitur opera caeteris hiſtoricorum monimentis partim à patre meo, partim à me editis, adjun-

 gere

gere me ſtatuiſſe profiteor. Ad quorum emendatiorem editionem quamvis non pauca vetuſti codices adminicula ſubminiſtrent, plura tamen à me deſiderari non inficior. Praeterea verò quoniam multi jam poetae ex officina mea prodierunt, de Athenaeo etiam & Stobaeo excudendis cogito, qui tam multa, tam elegantia, tam multorum poetarum fragmenta habent. Statui certè & quæcunque apud ullos alios autores extant, colligenda curare. Ad Ariſtophanem vero excudendum vel ipſe commentarius Graecus me impellet fortaſſe, in quo multa poſſe reconcinnari, atque ita longè utiliorem reddi exiſtimo. Antequam autem editionem ullius philoſophi aggrediar, Diogenis Laertii de vitis ac ſectis philoſophorum libros edere decrevi, in quem tam multas caſtigationes habeo ut non multo plures deſiderari debeant, fortaſſe autem nec inveniri queant. Lucianum etiam à me editum iri ſpero, ſcriptorem non tam depravatum quidem quàm plerique alii, depravatum tamen: ſed ex cujus lectione major quàm vulgus credat percipi poſſit utilitas. Ex grammaticis porro ſcriptis noſtri temporis, Budaei Commentarios linguae Graecae, (quorum varii loci à me examinati fuerunt) & Eraſmi Adagiorum Chiliadas, cum meis animadverſionibus multo auctioribus, tradere prelo in animo jampridem habeo. Quanvis autem Graecos ſcriptores prius recenſuerim, fortaſſe tamen eorum editio poſterior erit horum trium Latinorum editione, M. Tullii Ciceronis, Titi Luvii, Plinii. Quibus Aulum Gellium, nec non Macrobium addere ſtatui. Iam verò quod ad mea ipſius ſcripta attinet, quem & olim pollicitus ſum De originibus mendorum librum, aliquando tandem & ipſum in lucem prodire ſinam. Poſtremò elaborata à patre & edita opera, quorum editiones

cupio

cupio renovare, (ſed cum ea & locupletatione & recognitione quae ab eo ipſo expectanda fuiſſet, ſi vitam illi Deus prorogaſſet) ſunt haec duo potiſſimum, Theſaurus linguae Latinae, & Dictionarium Latinograecogallicum: in quo non vocabula tantum Graeca Latinis, ſed multa etiam loquendi genera Graeca Latinis reſpondentia, adjungentur. Iam verò & Bibliorum editionem cum iiſdem quas ille excudit annotationibus, ſed recognitis, renovare conor: adjuncto quoque interpretationi Latinae (quae & ipſa recognoſcetur) Hebraico textu: fortaſſe autem & ea verſione quae vulgo LXX interpretum vocatur. Haec ferè ſunt, viri chariſſimi, quibus proximos typographiae meae labores deſtinavi: quae me vobis ea lege recenſuiſſe memineritis, ut quamcunque ſymbolam ad eorum editionem conferre poteritis, eam mihi non denegetis, nequaquam certe ingrato futuro, ſed gratiam & verbis publicè habituro, & re quoque liberaliter relaturo. Ea praeterea lege, ut vires mihi à Deo Opt. Max. tantis oneribus ferendis pares precemini: &, ſi forte remiſſiorem me factum audiatis, tanquam ἐγκαδιῶντα, ita urgeatis ut interim de iis quae ultrò in literariam rempubl. collaturum me polliceor, non tanquam creditores de pecunia appellare videamini.

NUNC VERO ut de meo Theſauro Graecae linguae aliquid dicam, poſcit is ordo quem in recenſendis tenui veſtrarum literarum argumentis. Quanvis enim extremam ei manum à me brevi impoſitum iri ſperem, (uti dixi) quoniam tamen vereor ne antequam ad colophonem veniam, variis literis de eo, ſicut antea, multa ſciſcitantibus reſpondere ſigillatim neceſſe ſit, & quantum illis ſcribendis impendam temporis, tantundem operis illius progreſſum remorari:

praeterea verò quoniam alios pleroſque eſſe ſcio qu
eadem cognoſcere, licet non interrogent, ſummopere cupiunt: ſemel munere illo defungi, nec duos una fidelia (ut eſt in proverbio) ſed multos parietes dealbare, commune omnibus reſponſum dando, operaepretium fore exiſtimavi. Ut autem à rumoribus quos de opere illo circunferri ſcio, initium ſumam: ſunt qui theſaurum linguae Graecae à me expectent, in quo Graecae voces Graecis, non autem Latinis exponantur. Sunt contra qui & expectent eum in quo Latinis, ſicut in ſuperioris temporis lexicis Graecolatinis, exponantur, & non aliud ſibi quàm ejuſdem generis Lexicon, ſed multo locupletius polliceantur. Sunt denique qui, quod vocabula in meo Theſauro longè alio quam alphabetico ordine digeſta eſſe audierint, quiſnam is eſſe poſſit, valde mirentur, ac ne iis duntaxat qui in linguae Graecae cognitione veterani ſunt (ut ita loquar) non item tyronibus labor meus utilis futurus ſit, vereantur. En qualem à me Theſaurum plerique expectent: nunc qualis expectandus ſit, (ſi modò dederit Deus ut uno eodemque laboris quaſi tenore in eo pergam) ſupereſt ut vobis patefaciam.

Primùm igitur in opere illo Graeca vocabula ubique Latinis reddi, alicubi & Graecis exponi dico: ſed quod in vulgatis lexicis Graecolatinis fieri videmus, ut ad unius Graeci vocabuli expoſitionem, quindecim, viginti, atque adeo triginta etiam alicubi vocabula ſerie continua ſubjungantur, id verò à me aut factum eſſe aut fieri debuiſſe nego. Nam etiamſi tot Latinis reddi Graecum unum poſſet, (quum ibi contrà quaedam in magno illo numero ſint quae longè diverſam ſignificationem à vocis Graecae ſignificatione, quaedam etiam quae contrariam habent) tamen quid hoc
aliud

aliud eſſet quàm lectorem obruere indiſtincta & confuſa ſignificationum varietate? Et quoniam de his diſſerere non prolatis exemplis, fuerit de re per ſe clara, tanquam obſcura, loqui, parumque utilitati ſtudioſorum linguae Graecae, qui haec legent, conſulere: non committam ut ea invidiſſe, tanquam illorum progreſſibus ſimul invidens, dici poſſim: praeſertim quum ad ea invenienda ſit duntaxat aperiendus liber. Ecce igitur verbum Βαίνω quod eo aperto primum in oculos incurrit, duas & viginti interpretationes continua ſerie ſubjunctas habens: videlicet, Vado, Sedate gradior, Eo, Ire facio, Adeo, Provenio, Intro, Tendo, Ambulo, Ingredior, Inſiſto, Gradior, Accedo, Induco, Ineo, Supervenio, Incedo, Aſcendo, Aſcendere facio, Deſcendo, Amo, Adulor. Ex quibus interpretationibus pleraeque aut falſæ ſunt, aut certe non ſatis aptae: ſed etiamſi convenirent omnes, nonne ſigillatim potius, id eſt ſingulae cum ſingulis exemplis collocandae forent? Ego igitur in meo Theſauro linguae Graecae ita: Βαίνω, Fut. βήσομαι. Pr. βέβηκα, à Βάω. Aor.2. ἔβην, à Βῆμι, Gradior, Incedo, Eo. ut Hom. Il. ρ. Βῆ δὲ διὰ προμάχων. Et in quodam oraculo, Βαῖνε δίκης ἆσσον. μάλα τοι κακὸν ἀνδράσιν ὕβρις. In proſa quoque hunc uſum habet: unde μεγάλα βαίνειν & ἁβρὰ βαίνειν, illud de inceſſu ſuperbo, hoc de inceſſu molli, &c. Hinc autem ad reliquos quos habet iſtud verbum uſus venio, ſigillatim de iis ibi diſſerens. Sed libet & aliud exemplum proferre. Βάλλω ibi exponitur Mitto, Vulnero, Jaculor, Jacio, Inſector, Proſterno, Admolior, Fundo, as: Inceſſo, Ferio, Proruo, Impeto, Immitto, Statuo, Coniicio, Abiicio. At ego ita, Βάλλω, Jacio, Jaculor. Quod poſterius exiſtimo primae & primariae verbi βάλλω ſignificationi reſpondere.

dere. ut enim dicitur Jaculari ſaxa, Jaculari ferrum, Jaculari fulmen, & Jaculari aliquem ſaxis, ferro, fulmine: eodem modo, βάλλειν λίθον, & βάλλειν τινὰ λίθῳ dicunt Graeci. Sed poſterior haec conſtructio verbi βάλλω nihilo &c. Prolatis deinde utriuſque conſtructionis exemplis, tandem addo, Sciendum eſt autem, interdum βάλλω per ſe poni, ut Jaculor. Demoſth. Philipp. 3. κἂν μήπω βάλλῃ, μηδὲ τοξεύῃ Xenoph. Hellen. 2. ἠκόντιζον, ἔβαλλον. Sic & apud Thucydidem lib.3. τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες, Jaculantes, vel Miſſilibus petentes, &c. Βάλλω, Attingo, Ferio, Figo, Saucio, Hom. Il. ε, -- οὐδ' ἔβαλ αὐτόν. ubi Euſtathius ſcribit, βάλλειν apertè pro ἐπιτυγχάνειν accipi. Sic & in aenigmate quodam Clearchi, quod ab eodem grammatico poſt Athenaeum refertur, pag. 713, λίθῳ τε καὶ λίθῳ βάλοι τε καὶ βάλοι. ubi docet βάλοι priore loco eſſe pro ἀφήσοι, πέμψοι, ῥίψοι: at poſteriore pro οὐκ εὐστοχήσοι, ſive οὐκ ἐπιτύχοι. Hoc autem ſenſu &c. Paulo poſt, At Βάλλω pro Ferio, Vulnero, Il. β, Βεβλήκει &c. || Βάλλω, Jacio, Projicio, ῥίπτω, ut Odyſſ. ι, Οὔτ' εὐνὰς βαλέειν, id eſt, ἀγκύρας κατὰ βυθοῦ ῥίψαι, Euſt. Sic. Il. β, -- ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίῃ, ſceptrum in terram projecit. id eſt, ἔρριψε, ſeu κατέρριψε. Et Il. η, Τὸν μὲν παρ' πόδ' ἑὸν χαμάδις βάλε Paulo pòſt, Βάλλω autem pro Abjicio, ut βάλλειν τοὺς ὀδόντας, de quo vide in Πρωτόβολος. || Βάλλω, Emitto, ut Hom. βαλέειν τ' ἀπὸ δάκρυ παρειῶν. Sic Euripides Hippolyto, -- ἀπ' ὄσσων δ' οὐ θέμις βαλεῖν δάκρυ. Latini quoque non ſolùm Emittere lacrymas & Profundere, ſed & Projicere lacrymas interdum dicunt.

|| Βάλλω,

Il βάλλω, Immitto, Pono, Impono. Il. ρ, Παύθῳ ἐν χείρεσσι βάλω καὶ Φρόντιδι δίῃ. Et Il. η, κυνέῃ βάλε (omiſſa praepoſ.) pro ἐν κυνέῃ ἔθηκε, &c. Il Uſurpatur βάλλειν pro Ponere in metaphoricis etiam loquendi generibus: ut apud eundem poetam βάλλειν ἐν θυμῷ, ad verbum, Ponere in mente, pro Verſare in mente, ſeu In animo cogitare. ut Odyſſ. α, v. 201, 202, -- ὡς ἐνὶ θυμῷ Ἀθάνατοι βάλλουσι, καὶ ὡς τελέεσθαι ὀΐω. id eſt, ἐνθυμῶνται, uno verbo, ut ſcribit Euſtathius: addens etiam, βάλλειν ſignificare vel νοεῖν ἐπιτυχῶς, καὶ ὡς εἰπεῖν ἐπηβόλως, vel τιθέναι. Quam poſteriorem expoſitionem admitto, priorem, ut nimium ſubtilem atque adeo commentitiam, rejicio. Neque enim βάλλειν per ſe declarare poteſt νοεῖν, ſed junctum cum ἐν θυμῷ, aut ἐν φρεσὶ, alio hujuſmodi. ut ſi dicas ἐν νῷ ſeu ἐν νοῖ βάλλειν, non dubium fuerit quin βάλλειν ſit ſimpliciter θεῖναι, quum habeamus factam inde vocem compoſitam νουθετεῖν. Qua forma dicuntur à Virgilio, Mente alta repoſtum, &, Senſibus imis reponas. Caeterùm frequentius voce paſſiva βάλλεσθαι utitur Homerus (ſi bene memini) quàm activa, in hoc loquendi genere, &c. Nam caetera longum eſſet adſcribere, ideòque in id tempus reſervabo quo totum opus luce donabitur.

Quantopere autem fallantur qui non aliud à me quàm unum ex vulgatis illis lexicis, ſed multo locupletius expectant, vel ex duobus illis quos jam protuli locis, fieri conjectura poteſt. Verùm quàm praeterea is labor me indignus, & alienus à fidelitatè paterna, cujus vel maximè haeredem me à ſe relinqui exiſtimavit, (fidelitate inquam in iis quae ad typographicam artem pertinent) faciam ut apertè intelligatis.

Iis

Iis quae circunferuntur lexicis Graecolatinis primam impoſuit manum monachus quidam, frater Joannes Craſtonus, Placentinus, Carmelitanus : ſed quum is jejunis expoſitionibus (in quibus vernaculo etiam ſermone interdum, id eſt Italico, utitur) contentus fuiſſet, perfunctoriè item conſtructiones verborum indicaſſet, nullos autorum locos proferens ex quibus illae pariter & ſignificationes cognoſci poſſent, multi poſtea certatim multa hinc inde ſine ullo delectu ac judicio excerpta inſerverunt. Donec tandem indoctis typographis de augenda lexicorum mole inter ſe certantibus, & praemia iis qui id praeſtarent proponentibus, quae jejunae, & (ſi ita loqui licet) macilentae antea erant expoſitiones, adeo pingues & craſſae redditae ſunt, ut in illis paſſim nihil aliud quàm Bœoticam ſuem agnoſcamus. Nam pauca ex Budaeo, aliiſque idoneis autoribus, & ea quidem parum fideliter deſcripta, (utpote parum intellecta) multa contrà ex Lapo Florentino, Leonardo Aretino, aliiſque ejuſdem farinae interpretibus (ut ſimiles haberent labra lactucas) in opus illud tranſtulerunt. Ex iis quidem certè locis in quorum interpretatione felix fuit Laurentius Valla, pauciſſimos protulerunt: ſed pro perverſo ſuo judicio, perverſiſſimas quaſque ejus interpretationes (quales propè innumeras à me annotatas in Latinis Herodoti & Thucydidis editionibus videbis (delegerunt egregii illi Lexicorum ſeu conſarcinatores ſeu interpolatores, quibus, tanquam gemmis, illa inſignirent. Quòd ſi non quam multa, ſed duntaxat quàm multorum generum errata ibi ſint, commemorare velim, meritò certè exclamabo, τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὑστάτιον καταλέξω; Vix enim ullum errati genus poſſe à nobis cogitari aut fingi exiſtimo, cujus ibi aliquod exemplum non extet. Quae igitur fre-

frequentiora ſunt, indicaſſe ſatis fuerit. Quo in numero poni à nobis poterunt (ne longè abeamus) quae in duobus illis quos attuli paulo antè, habentur locis. Quis enim (ut caetera omittam) non dico, cognitione aliqua linguae Graecae;, ſed vel ſenſu communi praeditus, non animadvertat, rationi minimè conſentaneum eſſe ut unum idemque verbum βαίνω per ſe ac ſine ulla adjectione, & Aſcendo & Deſcendo ſignificare dicatur? Quod autem idem verbum exponitur Amo & Adulor, hujus tam inſolentis & abſurdae expoſitionis occaſionem praebuit mendoſum in eo verbo Heſychii exemplar. Sed haec non valde mirabitur (mirari certè non debebit) qui ibidem inveniet Αὐθαίρετος expoſitum Simplex, Verus, Manifeſtus, Brevis: & Ἡμιδαμὴς, Securi domitus: & Σωύαινος, Laudis particeps: de quo dicam & infra, Imò verò ne haec quidem valde mirabitur qui foediora etiam (ſi foediora eſſe ulla poſſunt) ibi legerit: ea nimirum quibus vocabulo cupiam planè contraria ſignificatio datur ei quam habet. Ut quum Παραθαῤῥύνω, quod eſt Hortor, exponitur Dehortor: quum Ἀπαναισχυντῶ, quod eſt Inverecundè ſeu impudenter me gero, aut Impudentia utor, exponitur ibi Verecundè facio. Quum Δίωξιν ποιούμενοι, quod eſt Perſequentes, exponitur Fugae ſe mandantes. Sed quod non errati genus (uti dixi) in illis ſpectatur. Unius autem generis mentionem feci in iis quae praefatus ſum in meam editionem poetarum Graecorum: ita ſcribens, Verùm ex omnibus mendis in quibus extirpandis laboravimus, nulla frequentiora ſunt in ſuperioribus editionibus quàm quae orta ſunt ex praepoſitionibus quae cum aliis vocibus incuria imperitiaque librariorum coaluerunt. Hinc certè factum eſt ut Homero multa vocabula adſcri-

ſcribantur, (& quidem nonnulla in bellis etiam iſt… & tam pulchros titulos mentientibus Lexicis) quae, ſi… reviviſcat, non intellecturus, nedum pro ſuis agniturus ſit. Talia ſunt, Ἐπικλέρεα, & Ἐνάστεβον, & Ὑφίμερον, & Ὑπότρομος, & Ὑποιηλεὲς, & Ὑπέμβρυον, & Περικάμμορε, & Καζαδέμνια, & Καζαβεκολέοντο. & alia denique plurima. Hæc ego ibi. Sed his addi poſſe dico non pauca ex iiſdem Lexicis ſumpta, ut Ἐπαπήνη, Currus: nato errore ex hoc verſu Homeri, Il. ω, Σὺν δ' ἑταῖροι ἤειραν ἐϋξέστην ἐπ' ἀπήνην. (aut certè ex alio quopiam verſu, in quo habetur itidem hoc nomen praecedente praepoſitione) Non dubito autem quin aliquis ex conſarcinatoribus lexicorum, inter ea vocabula quibus ipſa locupletabit, adjecturus ſit etiam Ὑπαπήνη pro curru itidem, ex iſto Homeri verſu, Od. ζ, Ἡμιόνους θ' ὕπαγον, ζεῦξάν θ' ὑπ' ἀπήνῃ. & alius Ἀπαπήνη, ex iſto loco, Od. η, -- οἵ ῥ' ἀπ' ἀπήνης Ἡμιόνους ἔλυον. Errore equidem his omnino ſimili legitur in illis Ἐπαύλειος factum ex ἐπ' αὐλείου, quod extat apud eundem poetam, Od. α, Στῆ δ' Ἰθάκης ἐνὶ δήμῳ, ἐπὶ προθύροις Ὀδυσῆος, Οὐδοῦ ἐπ' αὐλείου. Horum in numero ponendum & Πολυκέρδιον, ex illis ejuſdem poetae locis in quibus legitur πολὺ κέρδιον. ut Iliad. η, πολὺ κέρδιον εἴη. Et Il. ε, atque alibi, ἦτ' ἂν πολὺ κέρδιον ἦεν. Sed ne putemus eos ex ſolis Homeri verbis occaſionem arripuiſſe comminiſcendi nova haec vocabula, ac novo more non lexica ſolùm, ſed linguam Graecam locupletandi: en tibi & alia multo magis monſtroſa atque prodigioſa, quae in iis leguntur: Πολωικῶ, & Ἀβραδούλη, & Ἀκονήλιθος, & Ἀμφιθερμοπύλας, & Ἀπυρωτροφὴ, & Ἀρεικάτοχος, & Ἀναυλαζοντες, &

Σφι-

φιπθλῶαι, & alia quae longum omnia foret recen-
ere. Quòd ſi Homerus ſuperiora illa vocabula ex ſuis
lepravata intellecturus non eſſet, quid de his dice-
nus? an eſſe ejuſmodi quae ille intelligere poſſet? Imo
erò prodeant cum Homero Heſiodus & Orpheus,
rodeat Theocritus, prodeat doctus Callimachus,
rodeat mirus ille vocabulorum fabricator Nicander,
rodeant denique quicunque olim extiterunt poetae,
x cum illis oratores, hiſtorici, quoſcunque denique
n ullo genere ſcriptores habuit unquam Graecia: ad
ſta vulgarium Lexicorum Graecolatinorum centies
econſarcinatorum vocabula obſtupeſcent, atque ob-
nuteſcent. Quid? annon magnae hoc laudi dandum
ſt illis reconſarcinatoribus quòd ſibi peculiaria quae-
am vocabula habeant, ad quae intelligenda celeber-
imis illis ſcriptoribus eorum ſchola petenda ſit? Quid?
ónne optimè de lingua Graeca merentur, qui eam
lioqui verborum inopem tam multis vocibus ditant?
erùm ut ſeriò potius de re ſeria loquar, addant uni-
uique harum vocum ſignificationem quae in Lexicis
llis habetur: ſimulque quo ſit modo in unaquaque er-
atum, oſtendam. Prima vox eſt Πολυνικῶ, quae ibi
ffertur ex Thucydide pro Longè vinco, Facilè ſu-
ero. Erratum autem hîc ortum eſt ex adverbii πολὺ
um verbo νικῶ permiſtione, eodem prorſus pacto
uo in illo πολυκέρδιον, cujus paulo antè memini,
rrarunt commiſcendo πολὺ cum κέρδιον. Secunda,
ʼβραδούλη, dicitur ſignificare Pellex, ſive Concubi-
a. Natum eſt autem hoc vocabulum ex vocis ἅβρα
xpoſitione, confuſa cum hac ipſa per errorem. quum
nim Heſychius ἅβρα expoſuiſſet δούλη, id eſt Serva,
x vox haec ἅβρα & ejus expoſitio in unum conflatae,
novum

novum hoc & inauditum ſeculis prioribus vocabulum fecerunt, ἀβερδέλη. Tertius datus fuit locus voci Ἀκονήλιθος, quae exponitur Cos, cotis. Originem autem vox iſta habet ex errore omnino ſimili ei qui in ſecunda commiſſus eſt, nimirum in Ἀβερδέλη. eſt enim itidem ex nomine ἀκόνη, & λίθος, quod ei pro expoſitione ſubjungitur à Suida. Quarto loco numerata fuit Ἀμφιθερμοπύλας, id eſt Apud Themopylas: perperam videlicet juncta praepoſitione ἀμφὶ cum accuſativo Θερμοπύλας. Quinta eſt Ἀπυρωτροφή, quam tradunt ſignificare Crudus cibus. Qua in voce major quàm in proximè praecedentibus eſt depravatio: quum non ſolùm permiſta ſint duo vocabula in unum, ſed etiam mutata litera ο in ω, & omiſſa litera σ. Scribendum eſt enim ἄπυρος τροφή. Sexta eſt Ἀρειμάτοχος, quod exponitur ἐν τῷ ἄρει ἐνθουσιῶν, & affertur ex Euripide: perperam ſcriptum pro ἄρει κάτοχος. Septima eſt Ἀναυλαζίοντες, quae exponitur Sine tibiis ſacrifiacntes: non ſolùm perperam confuſis duobus vocabulus in unum, ſed & perperam ſcripto τίοντες pro participio θύοντες. Non dubium eſt enim quin ex ἄναυλα θύοντες facta ſit vox il!a. Octava eſt Σφιτεθλῶαι, quae exponitur Conditam eſſe legem. In qua expoſitione, ſicut & in ipſa voce Graeca, erratum eſt. quum ſit σφιτεθλῶαι pro σφὶ τεθλῶαι, id eſt Ipſis aut ſibi poſitum eſſe, ſeu poſitam. Sed ex illa mendoſa expoſitione conjicere poſſumns, in eo loco unde ſumptae ſunt voces illae σφὶτεθλῶαι (quae poſtea perperam conflatae in unam fuerunt) ſcriptum fuiſſe νόμον σφὶ τεθλῶαι. Haec nimirum ſunt illae vulgarium lexicorum Graecol. divitiae,

tam

am rarae videlicet voces (ſi tamen quae nuſquam ex-
ant, ac commentitia ſunt, ſeu potius orta ex errore in
uem ignorantia impulit, rara vocari debent) & pror-
us inauditae compoſitionum formae ac monſtroſae,
ut antea dixi) adeo quidem ut ex compoſitis illis vo-
ibus quaſdam centauriformes appellare quis poſſit.
Cujuſmodi alias ſi fingere liceat, non multum poſt-
ac in locupletandis lexicis laborandum fuerit: ſi nimi-
um quælibet vox cum qualibet putetur poſſe tali com-
oſitionis forma coaleſcere. Sed audite obſecro quis
nimo meo ſæpe obverſetur metus. Metuo certè ne mi-
ri iſti *βαρβαρολεξικοσυρραπτάδαι* & voces illas & alias
uamplurimas, itidem commentitias aut quolibet mo-
o mendoſas, quas ego relegavi, vel potius *ἐς κόρακας*
mandavi, tanquam per incuriam à me praetermiſſas,
meum etiam illum Theſaurum intrudant. Quod
uum accidet, idem prorſus mihi quod patri meo,
oberto Stephano, id eſt, idem meis quod ejus la-
oribus, uſuveniet. Quum enim ille Venetiis agens
uandam officinam typographicam ingreſſus eſſet,
qua excudebatur ejus Theſaurus Latinae linguae,
mpta in manus charta, oculos ſtatim in quoddam
cabulum conjecit, quod ſe olim rejeciſſe, dum
us illud conſtrueret, recordabatur. Miratus ergo,
um exemplar afferri ad ſe juſſit, quòd ſuae memo-
e non omnino fidendum putaret. Ibi certè vocabu-
n illud non invenit, ſed margini adſcriptum, ut
ereretur, videt. Tunc eum cujus manu adſcrip-
n erat, convenire: & quo id conſilio feciſſet, in-
rogare. Hic verò non aliud reſpondere quàm ſe
n vocabulum hoc ſolùm, ſed aliquot alia itidem
eciſſe. Quae quum patri meo oſtendiſſet, ea ip-
ſſe comperit quae itidem olim rejecerat. Qua ex

re tanto dolore exarſit, ut continere ſe non potuerit, quin illum alioſque qui ad ditandum praeclaris hiſce divitiis Theſaurum operam ſuam itidem locarant, aſi nos Arcadicos vocaret. Verùm haec obiter. Quod ſ libeat ulterius in excutiendis illis Lexicis pergere, & aliud quodpiam erratorum genus, quod ſummam il lorum conſarcinatorum reconſarcinatorumque do ctrinam teſtetur, in medium producere: de iis voci bus dicendum cenſeo quae commentitiae quidem ſun itidem, ex alio tamen erroris genere ortae. Ibi ig tur legimus, Ἀπόπημα, ατος, τὸ, Stercus. Qui hoc vocabuli eſt? (dicet quiſpiam paulo plus in lin gua Graeca quàm illi, verſatus) unde prodiit? Eg certè ejus orginem ſubodorari mihi videor. Soler noſtrae typographicae operae, quae compoſitoru nomine vulgò appellantur, ſyncopis plerunque ut nonnunquam contrà reduplicationibus, dum in pr poſitum ſibi exemplar non ſatis intentos oculos h bent. Credibile eſt igitur quempiam ex ἀποπάτημ per ſyncopen feciſſe ἀπόπημα. Aliquem deinde ex ill Lexicorum interpolatoribus, incidentem in eum l bri locum in quo ἀποπάτημα ſyncopen hanc paſſu erat, non arte grammatica, ſed arte typographic idest incuria ejus qui hanc artem profitebatur) & m tatum in ἀπόπημα, nihil tale ſuſpicantem, & ſterc ris appellationes alioqui ſtudioſe colligentem, Le con ſuum ſtatim adiiſſe, & quum hanc ibi non inv niret, diligenter addidiſſe. Earundem certè operaru (typographicarum inquam) opera aucta fuerunt i Lexica pleriſque vocibus, in quibus α pro ε pone libuit: ac praeſertim pro ε praepoſitionis ἐπὶ, quibuſdam compoſitis: habemus enim in illis Ἀπαν

ϐαίν

ϐαίνω, Inſcendo, perperam ſcriptum pro Ἐπαναϐαίνω. & Ἀπανορθόω, Emendo, Corrigo: incorrectè certè ſcriptum pro Ἐπανορθόω. & Ἀπαμφοτερίζω, Sum naturae ancipitis, nihilo certè emendatius ſcriptum quàm praecedentia, pro Ἐπαμφοτερίζω. & Ἀπαρήγω, Juvo, nec non Ἀπαρωγὸς, Opitulator, mendoſe pro Ἐπαρήγω, & Ἐπαρωγός. item Ἀπάρατος, Execrabilis, Execrandus, corruptè pro Ἐπάρατος. Ne autem putemus, huic tantùm voculae quae ex praepoſitionum numero eſt, illos ſuum ε invidiſſe, ideòque in α mutaſſe: en tibi Ἀπασύμβρος (vel potius Ἀπασήμβρος, ut genuina illorum ſcriptura retineatur) pro Ἀπεσύμβρος. item Ἀπαλαιώθη pro Ἐπαλαιώθη. & Ἀπαλλὰξ pro Ἐπαλλάξ. necnon Ἀκχέσαξ pro Ἀκέσαξ. Ut autem praepoſitioni illi ἐπὶ ſuum ε invidentes, in α mutarunt, ſic & praepoſitioni ἀπὸ ſuum ο invidiſſe videntur: quippe quod in α itidem mutandum cenſuerint in quibuſdam compoſitis: quorum unum eſt Ἀποκρέομαι. pro hoc enim ibi legitur Ἀπακρέομαι, in eo quidem loco ubi poſt Ἀπακελϐόω ponitur. Viciſſim tamen alicubi irati literae α, eam ſuis è ſedibus extruſerunt, & ο in eos impoſuerunt: ut quum Ἀπομιώω pro Ἀπαμύνω ſcripſerunt. Sed quae literae aliae pro aliis (ut tandem finem dicendi de hoc erratorum genere faciam) in lexicis illis poſitae non fuerunt? Ibi eſt Διατὺς pro Διαδὺς, & quidem exemplo etiam confirmatum ſcilicet: διατὺς τῶν δίκην. Ibi legitur Ἀθηεόγλωσσος, cum η, manifeſto quidem errore pro Ἀθυρόγλωσσος, ſed cum expoſitione

ei non conveniente. exponitur enim Eloquens. In iiſdem extat Συνεχμάλωτος, quod itidem mendoſe ſcriptum eſſe liquet, pro Συναιχμάλωτος. ſed operepraetium eſt animadvertere quantum auctus ſit hic error, derivationem quae mendoſae ſcripturae congrueret, comminiſcendo. Poſtquam enim Συναιχμάλωτος expoſitum fuit Concaptivus: additur, ab ἔχμα, quod vinculum ſignificat. Quum alioqui notiſſimum ſit αἰχμάλωτος dici quaſi αἰχμῇ ἁλωτὸς: & ab illo eſſe συναιχμάλωτος, praefixa praepoſitione σύν. Quid, quòd etiam ε quod ex incremento erat, praeſenti, necnon verbali nomini datum fuit? veluti ubi Κατεσκευάζω dicitur ſignificare Paro, Gero, Ædifico: & Κατεσκεύασμα, Ædificium. quum vel pueri ſciant praeſens ſeu thema eſſe Κατασκευάζω (unde κατεσκεύαζον & κατεσκεύακα, &c.) & verbale itidem Κατασκεύασμα. Sed hoc tamen falſum thema multo propius abeſt à vero quàm alia quaedam quae in iiſdem occurrunt: ut Ἐπαληθέω, ῶ, Fut. ήσω, Divagor, Oberro. ἐπαληθεὶς ἄστεα, Per urbes vagatus, errans. πλανηθεὶς, Jactatus, Hom. Multo, inquam, propius abeſt à vero illud thema Κατεσκευάζω quàm hoc, quum in illo una litera mutata verum thema efficiat: contrà autem non ſine magna mutatione ex falſo themate Ἐπαληθέω, facere poſſis verum Ἐπαλάομαι. Idem dicendum & de Διαπαρίημι, pro Διαπείρω, ſeu potius Διαπείρομαι. In iiſdem enim Lexicis Διαπαρεὶς, Transfixus, Trajectus, dicitur eſſe à themate Διαπαρίημι: quum eſſe à Διαπείρομαι ii ſoli ignorare poſſint qui eadem qua illi Lexicorum conſarcinatores igno-

ignorantia laborant. Idem denique dicendum & de participio Διαδεδραμοῦσα, cui dant thema Διαδεδράσκω. Haec enim ibi habentur totidem verbis, Διαδιδράσκω, ἀποδιδράσκω, Diffugio, Aufugio, Evito, Effugio, Elabor, διαδεδραμοῦσα γενεὰ, Decurſa aetas, Politianus. διαδεδραμούσης τῆς νυκτὸς, Nocte exacta. Haec autem tam foeda ignoratio thematum in his verbis, facit ut minus mirer eam quae ibi eſt, permiſtionem compoſitorum quae ſunt à themate εἶμι, cum iis quibus thema eſt ἵημι. Adeò quidem ut etiam ſcriptum ſit, Παρείημι videri duplicem habere derivationem: nimirum vel à παρὰ & εἶμι, vel à παρὰ & ἵημι: quum contrà ex παρὰ & εἶμι fiat πάρειμι, non παρείημι. Quàm boni autem thematum in quibuſdam verbis, tam boni nominativorum in quibuſdam nominibus fuerunt. Verùm ut ad commentitia verba revertar, in iiſdem Lexicis inveniri dico Παρραπλάσιος pro Πολλαπλάσιος, & Ἀπελίμπανος pro Ἀπολιμπανόμενος. Haec autem, ſicut & praecedentia, aliaquè quamplurima, non ita poſita ſunt ut errores typographici vocari poſſint, id eſt operarum typographicarum: quum habeantur ſeorſim, & ſuo in loco, ſequendo ordinem alphabeticum: qui in illis non obſervaretur, niſi mendoſe ut ſcripta ſunt, ſcriberentur. (quum tamen alioqui habentia alteram etiam ſcripturam alibi ponantur) Praeterea verò non in prioribus tantùm Lexicis haec verba, ſed & in poſterioribus, atque adeo in omnium noviſſimo legi ſciendum eſt. Quo magis vereor ne haec, ſicut & illa monſtroſae cujuſdam formae compoſita, quorum anteà memini, aliquando in meum etiam Theſaurum intrudantur. Sed magnam illi hac in re factum iri injuriam, haec ſaltem

epiſtola teſtabitur. Hoc certè affirmare poſſum, ſi omnia omnis generis errata quae ibi ſunt, colligere velim, ſicut praecedentia collegi, libro tantae molis quantae meus Theſaurus futurus eſt, haud comprehenſum iri. Nam & loci ſcriptorum infideliter ſaepe citantur, infidelius autem exponuntur. Quin etiam ipſa eorum nomina interdum depravata ſunt. Sed (quod multo majoris momenti eſt) verba quibus Græci lexicographi ad vocabuli alicujus expoſitionem uſi ſunt, duas pluresve ſignificationes habentibus, praepoſterè interpretantur, & in alium omnino ſenſum quàm ipſi intellexerint. Et quod foedius eſt, etiam Latinae Budaei expoſitiones ſaepe aut non fideliter deſcriptae, aut non ſuo loco poſitae, nec ei verbo datae cui eas ille tribuit. Ad locos infideliter citatos quod attinet, multis id modis fieri dico. interdum enim depravati afferuntur, nonnunquam perperam truncati, interdum duo in unum confuſi. Truncati, ut in Ἐπιβάλλω, ex Plutar. Apophth. ὡς ἐπιβάλλων τῇ βοιωταρχίᾳ &c. nam ut ſignificatio pariter & conſtructio cognoſci poſſet, addenda fuerunt haec verba παρὰ τὸν νόμον τέσσαρας μῆνας. Duos autem locos in unum confuſos habes in verbo Παρακελευθῶ. ibi enim affertur ex Luciani Anacharſide, ἡ δὲ παρακελευθοῦσα τούτοις δόξα τοῦ παντὸς ἀξία τοῖς νενικηκόσι, ἐνίους δὲ καὶ παρακελευθεῖν ἀναστρέψαντας. Haec enim ἐνίους δὲ, &c. hujus loci non ſunt. Quum apud Lucianum poſt νενικηκόσι, ſequantur haec verba, ὑπὲρ ἧς καὶ λακτίζειν καλῶς ἔχει τοῖς θηρωμένοις τὴν εὔκλειαν ἐκ τῶν πόνων. οὐ γὰρ ἀπονητὶ προσγένοιτο ἂν αὕτη. ἀλλὰ χρὴ, &c. Quidam praeterea aſſerunt à re de qua agitur alien omnino, & quibus nihil minus quàm ea ſignificati

au

aut conſtructio quæ confirmanda eſt confirmatur:
quum videlicet caſus quem cum uno verbo jungi
putant, jungatur cum altero. (Omitto verba La-
tina aut etiam loquendi genera quae ex probatis
quidem aut etiam primariis Latinae linguae ſcrip-
toribus petita ſunt, ſed valde alium apud eos ha-
bentia uſum, quàm ſit is qui ipſis datur, ut reſ-
pondere his vel illis Graecis vocabulis aut loquendi
generibus poſſint) Quinetiam non unus inveni-
ur locus ex quopiam Graeco ſcriptore allatus, in
quo vox de qua agitur, & propter quam is affertur,
lla ipſa deſideratur. Peccatur autem & alio modo in
roferendis autorum locis, quum nimirum mendoſa le-
tio quæ affertur, ea eſt cujus autoritate ad probandum
uidpiam nituntur. Quod in locis Graecorum ſaepe
ontingit. ut in nomine Εὐδιαίρετος, dicitur eo ſigni-
cari Facilè ſciſſilis, Citiſſimè penetrans, Pelluci-
us, Qui facilè aperitur, Qui facilè dividitur. Qui-
us additur, εὐδιαίρετος ἄνεμος, Xenoph. Ventus
pertus. Extat autem is unde haec petitia ſunt, locus,
ellen. libro I. pag. 262. meae editionis, circa finem:
rùm ibi εὐδιαίτερος non εὐδιαίρετος habetur. Ita
im legitur, Κόνων δὲ καθελκύσας τὰς ναῦς, ἐπεὶ οἱ
πολέμιοι ἀποδεδράκεσαν, καὶ ὁ ἄνεμος εὐδιαίτερος
, ἀπαντήσας τοῖς Ἀθηναίοις, &c. Fateor tamen
aedam exemplaria habere εὐδιαίρετος: ſed qui vel
nimo praeditus judicio fuiſſet, alteram illam lectio-
m ſequendam eſſe, facilè animadvertiſſet: prae-
tim quum & multorum veterum exemplarium auto-
ate confirmetur, & eaſdem ſervet literas, alio tan-
n ordine eas collocatas habens: quinetiam bene
n re de qua agitur conveniat, ut cujus manifeſtum
 poteſt, eſt enim ab εὐδία. Idem porro dicendum

& de iſto Herodoti loco quem Lexica illa in nomine Εὐαγὴς proferunt, εὐαγεῖ πνεύματι χρησάμενος, pro Secundo vento uſus. Nec enim dubium eſt quin veterum codicum lectionem ſequi debeamus, in quibus εὐαεῖ habetur, ab εὐαής. quod eſt ab ἄω, ſignificante Flo, Spiro. Locus eſt in Euterpe, εὐαεῖ πε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ. Quod ſi hanc lectionem non haberemus, tunc aliqua fortaſſe ejuſmodi interpretatio nominis εὐαγεῖ ibi excogitare poſſet; qualem attuli in Theſauro. Caeterum non in Graecorum tantùm ſcriptorum locis interdum lectiones mendoſae afferuntur, & quidem mendoſae in eo ipſo vocabulo de quo agitur) ſed in Latinorum quoque nonnullis: atque adeo commentitiae etiam fortaſſe. u in Κῆπος noviſſima editio, poſtquam tradidit κῆπο eſſe etiam τὸ ἐφήβαιον τῶν γυναικῶν, Heſychio: pe ctinem, muliebremque pubem, inguina & verend mulierum: (hic enim ſcilicet oſtentandae erant Lati nae linguae opes) Quibus ſubjungit apud Diogenen Laertium, Stilponem negare Minervam deum eſſe quia foemina eſſet. Quem ita irriſiſſe Theodorum Cy renaicum, πόθεν δὲ τοῦτ' ᾔδει Στίλπων: ἢ ἀνασύρας αὐτῆ τὸν κῆπον ἐθεάσατο; an retecta & ſublata veſte ejus hor tum contemplatus eſt? his addit, Hortum enim i hac ſignificatione honeſta metaphora (ut & genital arvum Virgilius) uſurpavit Ovidius in Metamorphoſ Foemineos hortos in olentes vertere menthas Perſe phonae licuit. Atqui hoc in loco non vocem hortos ſed vocem artus praeter Aldinam editionem (quae mendatior eſt quàm alia cujuſquam poetae ab eo pr fecta) aliae quae apud me ſunt plurimae, necnon v tus exemplar ſcriptum, habent. Et ſeu quis lecti ne

nem illam ſomniarit, ſeu ex codice quopiam ſumpſerit, non ſolùm foetidam hoc in loco, ſed ab eo etiam alienam eſſe, nemo, niſi qui judicio careat, negarit; ſi quidem qua de re agatur, expenderit. Aliqua verò afferuntur ex autoribus, quae apud eos quidem inveniuntur, ſed quovis potius quàm eò pertinentia quò pertinere dicuntur, & in alium omnino ſenſum ab autoribus ſcripta. Cujus erroris & paulo antè mentionem obiter feci. Exemplum autem ejus habemus in vocabulo Αὐτόματος. quum enim Gell. in fine capitis 1, lib. 13. ſcripſiſſet, Quod Cicero fatum atque naturam videtur dixiſſe, id multo antè Demoſthenes τὴν πεπρωμένην καὶ τὸν αὐτόματον θάνατον appellavit. αὐτόματος enim θάνατος quaſi naturalis & fatalis, nulla extrinſecus vi coactus venit. Quum, inquam, his verbis Gellius primum libri 13. caput clauſiſſet, interpretationem hanc quae ab illo tribuitur nomini αὐτόματος juncto cum θάνατος, (quae vox mortem ſignificat) vulg. lexicorum conſarcinatores huic ipſi nomini tribuerunt, dicto de conviva. Allato enim hoc verſu Homeri ex Iliad. β, Αὐτόματος δέ οἱ ἦλθε βοὴν ἀγαθὸς Μενέλαος, ſubjungitur ἄκλητος: deinde, Quaſi naturalis & fatalis, quique nulla extrinſecus vi coactus venit, autore Gellio. Quod erratum adeo monſtroſum eſt (quis enim, niſi qui communi ſenſu omnino aut etiam ſana mente deſtitutus ſit, non animadvertat abſurdè dici de conviva, eum eſſe naturalem & fatalem, & nulla vi extrinſecus coactum venire?) ut vix meis ipſe oculis illud intuentibus credam. Nec verò contenti fuerunt, quos proferunt autorum locos modis omnibus depravare, decurtare & mutilare, duos in unum confundere, quae ab iis dicuntur in alium omnino uſum convertere, aut in alium prorſus ſen-

ſenſum interpretari quàm eum quo ſcripta ſunt: ſed eo audaciae proruperunt, ut quaedam etiam illis auderent affingere. Cujus audaciae exemplum habemus in Ἀνέφικτος. Ibi enim affertur ex Lucianica Alc. ἀνέφικτος ἀνθρώποις ἐστὶν οὐρανός. quum tamen illa ibi non legantur, ſed iſta, ἐπεὶ τὸν ὅλον οὐρανὸν πόσῳ τινὶ σαυτοῦ δοκεῖς εἶναι μείζω: φράσαις ἄν, Χ. Τίς δ' ἀνθρώπων ὦ Σώκρατες δυνήσαιτ' ἂν ἢ ὀνομάσαι τι τῶν τοιούτων; οὐδὲ γὰρ εἰπεῖν ἐφικτόν. haec autem verba quam pulchrè & quàm fideliter in illam epitomen redacta ſint, veſtrum eſto judicium. Hic certè Lexici locus, ut multos alios ejuſdem audaciae ſuſpectos habeam, facit. Venio ad id quod multo majoris momenti eſſe dixi, nimirum ubi verba quibus Graeci lexicopraphi ad vocabuli alicujus expoſitionem uſi ſunt, binas pluresve ſignificationes habentia, praepoſterè interpretantur, & in alium omnino ſenſum quàm illi intellexerint. Cujus errati exemplum habemus in Σύνδοξος, cujus antea mentionem feci, quum falſarum ſignificationum exempla proferrem. In illis enim Σύνδοξος redditur, Laudis particeps. Unde autem orta eſt falſa iſta interpretatio? Ex Heſychii expoſitione, cui σύνδοξος eſt ὁμόδοξος. Quum enim ὁμόδοξος (utpote à δόξα, quod non ſolùm opinionem ſeu ſententiam ſignificat, ſed etiam gloriam) exiſtimarent debere ſignificare Laudis particeps, de altera illa nominis δόξα ſignificatione nihil cogitantes, praeclaram illam interpretationem tribuerunt nomini σύνδοξος: quum alioqui debuiſſent interpretari, Qui ejuſdem eſt opinionis, Qui idem ſentit, Qui aſſentitur. ſicut Συνδοξεῖν eſt Aſſentiri. Libet autem duo non minus inſignia hujus erroris exempla proferre, à me annotata in verbo

Ἀνή-

Α᾿νήκω. Ita enim ego ibi: Apud Thucydidem autem ἀνήκουσι vulgò exponitur Rediguntur, in hoc loco libr 3, εἰς τὸ θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι. ubi tamen ſcholiaſt. exponit ἀνέρχονται. At Suidas, quum dicit ἀνήκουσι poni à Thucydide pro πλουτοῦσι, λήγουσι, non dubito quin de illo ſimilive ejus loco intellexerit. Sed vulgarium lexicorum conſarcinatores, imperitiſſimi & ineptiſſimi, & ſtiva vel flagris potius digniſſimi homines, quum Suidas dicit πλουτῶσι, putarunt eum accipere pro πλουτῶσι τὸν βίον, Moriuntur, (non animadvertentes ſubjungi ab eo λήγουσι) atque ita ſcripſerunt, Α᾿νήκουσι pro Decedunt, Moriuntur, apud Thucydidem. Itidem quum tradat Suidas à Demoſthene ἀνήκοντος ſumi pro διαφέροντος, ſcripſerunt illi Demoſthenem ἀνήκοντες pro Excellentes dixiſſe. (quaſi verò διαφέρειν ſignificet duntaxat Exellere) eum tamen Demoſthenis locum in exemplum attulerunt in quo ipſe Suidas ἀνήκοντες dicit ſignificare ἀνελθόντες. Is eſt quem antea citavi, τὸ μὲν ἐν τῷ λέγειν δυνάμεως οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον ἀνήκοντες. Hactenus quae in Theſauro ſcripſi huc pertinentia. Foedius autem peccarunt in eo quòd plerumque ne Latinas quidem Budaei expoſitiones fideliter deſcripſerunt, nec ſuo loco poſuerunt, eique verbo non dederunt, cui ille eas tribuerat. Cujus peccati exemplum vobis ſuppeditabit vocabulum Α᾿νυπόστατος. Ibi inter alia ſignificare dicitur Sedimentum, & Quod ex urina ſubſidit. Quae expoſitio ſumpta quidem eſt ex Budaeo, ſed eam tribuente nomini Υ῾πόστημα, non autem nomini Α᾿νυπόστατος, ut videbis Comm. pag. 497. editionis patris mei. quum enim Budaeus de Υ῾πόστημα loqui cœpiſſet,

piſſet, dicens poni pro hypoſtaſi, & interjeciſſet aliqua de Ἀνυπόστατος, revertens ad nomen illud Ὑπόστημα, addidit, ſignificare etiam Sedimentum, & Quod ex urina ſubſidit. Sed fingamus, tale quid apud Budaeum aliumve legi de Ἀνυπόστατος, nonne hoc aut librario aut typographo imputandum eſſet? Quis non videat, ἀνυπόστατος, quod & adjectivum eſt, & praefixum habet α privativum, non poſſe Sedimentum ſignificare? Huic ſimilis commiſſus eſt error in voce Αὐλαῖον, & quidem in excerpenda ex Budaeo itidem expoſitione. Quum enim ſcripſiſſet in ſuo Lexico Budaeus, Αὐλὴ apud Athenaeum pag. 242. pro triclinio praegrandi, id eſt oeco, in quo nuptiae in regia celebrabantur. hodie ſallam dicimus. Quum inquam haec ibi ſcripſiſſet, & vocem Αὐλαία illi alteri proximè ſubjunxiſſet cum expoſ. Heſychii, quiſpiam ex conſarcinatoribus Lexicorum, cui aliquid inde excerpendi cura demandata erat, quae à Budaeo pro expoſitione nominis Αὐλὴ dicta erant, ad expoſitionem nominis Αὐλαία pertinere putavit, atque adeo ſuo judicio utens, huic non illi eam tribuit, ſed decurtatam: ut ibi videbis. Hoc autem inde contingit (nam & hoc craſſae ignorantiae ſpecimen ſilentio praetereundum non eſt) quòd Budaeus inter haec verba triclinio praegrandi, & illud OEco, interjeciſſet notam quandam habentem punctum duabus transverſis lineolis intercluſum, qua ſignificabat Id eſt: ut certè pleriſque hic eſt ejus uſus. Verùm hoc à me velut obiter dictum eſto. libet autem, quandoquidem in mentionem hujus nominis ἀυλαία incidi, quis praeterea circa ipſum commiſſus ſit error, admonere, alioſque item ejuſdem generis (licet diverſi à proximè praecedentibus) ei adjungere. Quum ἀυλαία Graeci dicant foe-

foeminino genere, Latini autem Aulaeum potius neutro, (ſicut in aliis pleriſque vocibus quas hi ab illis mutuati ſunt, idem genus non retinuerunt) ideoque Bud. Annot. poſt. in Pand. Latinis ſcripſiſſet literis pluralem numerum Aulaea, aſſerens alioqui & Curtii locum in quo aulaeam dixit) illi diverſas illas in diverſis linguis nominis hujus terminationes confundentes, ſcripſerunt, Αὐλαῖον, Stragula, Plagae, Velum picturis intertextis variegatum, παραπέτασμα, περίστρωμα, τάπης. quibus falſo nomen Budaei tanquam teſtis ſubjunxerunt. (Sed eadem opera addam quid miſerae huic voci praeterea contigerit, licet alio errati genere, & potius referendo ad quandam eorum quae ſuprà commemorata fuerunt, claſſem. Quum ſcripſiſſet Heſychius, Αἱ αὐλαῖαι, τὰ καλύμματα, ſed fortè à typographo omiſſus fuiſſet apex ſpiritus index, qui primae nominis αυλαῖα ſyllabae ſuperponendus erat, unam illi vocem ex nomine & ejus articulo ei praefixo facientes, Αἰαυλαῖαι ſcripſerunt, & expoſuerunt, Opercula, καλύμματα) Ut porro in voce Αὐλαῖον peccatum eſt ab iſtis Lexicorum conſarcinatoribus, in eo quòd vocabulum Graecum legi Latinae voluerunt ſubjicere, ſic & alibi idem feciſſe comperiuntur. ut quum pro ἀγχέμαχα ſcripſerunt, ἀγχέμαχαι, volentes videlicet ἀγχέμαχαι convenire cum nomine Latino Haſtae, quod foemininum eſt: quum alioqui Graeci ἀγχέμαχα ſcripſerint, ad ſuum nomen δόρατα, ſeu ὅπλα, quae neutra ſunt, accommodantes, & de Latina illa nihil penſi habentes: idque merito. (Neque tamen errore hoc contenti fuerunt, ſed vocem alio inſuper modo corruperunt, ἀγχέμαλαι pro ſuo illo ἀγχέμαχαι ſcribentes) Itidem, verò quum apud

apud Pollucem legatur θήλει☉ αὐλὸς, niſi fortè θήρει☉ potius legendum exiſtimemus) boni illi viri ex maſcu lino θήλει☉ fecerunt fœmininum θηλεία, ut convenire non cum αὐλὸς, ſed cum Tibia, quod Latinis id ſo nat quod Graecis αὐλός. Imò verò gravius etiam pec carunt: quippe qui θηλεία per ſe quoque ſignificar tradiderint tibiam ex hinnulorum oſſibus. Verume nimvero quanvis ego non ſingula errata, (quod & in finiti laboris eſſet, & librum immenſae molis require ret) ſed ſingulorum duntaxat generum, vel potiu eorum quae in his ſunt praecipua, paucula exempl colligere velim, vel horum numero me obrui ſentio Quare duobus duntaxat generibus praeterea enume ratis, finem huic tam moleſto ac taedioſo ſermon imponere ſtatui, caetera aut alii, aut mihi ipſi in a liud tempus reſervans: ſi tamen à magis ſeriis, quod huic rei impendere poſſim, ſuperſit. Quinam igitur ſun lapſus illi? Activa pro paſſivis, & viciſſim paſſiva pro activis pleriſque in locis poſita. Quanta enim licentia in hiſce confundendis uſi fuerint, vel inde patet quòd Graecis etiam lexicographis ſua activa in paſſiva, au paſſiva viciſſim in activa commutaverint. In quodam autem loco cujus recordor, ulterius etiam progreſſa eſt illa ſive licentia, ſive vecordia. quum enim He ſychius ſcripſiſſet Ἐπιδικάζομαι, & expoſuiſſet ἀντι-ποιοῦμαι, itidemque Suidas ἐπιδικάζεται expoſuiſſet ἀντιποιεῖται, illi Ἐπιδικάζω activa, non paſſiva, vo-ce ſcripſerunt: deinde ut Heſychii & Suidae expoſi-tionem accommodare illi poſſent, vocem quoque quam ei adhibuerant, ex paſſiva activam fecerunt, ſcribentes ἀντιποιῶ. quaſi verò ut paſſiva vox ποιοῦμαι multos uſus ſibi peculiares habet, ita etiam ejus com-

po

poſita ſuos non habeant, praeſertim verò illud ἀντιποιοῦμαι. Alterum autem errati genus de quo verbo facere inſtitui, eſt earum vocum quarum ſcriptura aliquid dialecto cuipiam peculiare habet cum iis quae communis linguae ſunt permiſtio. Contingit autem haec in iis potiſſimum quae ex dialecto Jonica petitae ſunt, ut pote quarum major ſit numerus. veluti quum μετιέναι quod eſt apud Herodotum pro μεθιέναι à μεθίημι (ex Jonicae linguae proprietate uſurpantis tenuem τ pro aſpirata θ) dicitur eſſe à μέτειμι. Sic quum διαθέωνται, quod eſt Jonicè itidem ſcriptum pro διαθῶνται, à themate διατίθεμαι, dicitur habere thema διαθέω. Hic finem facturus eram, (ut modò pollicebar) niſi calamum è manu deponens, recordatus fuiſſem mendi cujuſdam inter ridicula maximè ridiculi, inter inepta ineptiſſimi vel potius inter monſtroſa monſtroſiſſimi: de quo admoniti iſti Lexicorum conſarcinatores ac locupletatores, ſi & Metamorphoſin Ovidianam locupletare velint, aliquid jam paratae materiae habebunt. Eſt enim in eo de quo loquor vocabulo mira quaedam facta Metamorphoſis, ex ea videlicet parte orationis quae Verbum à grammaticis appellatur, in eam quae Nomen ab iiſdem vocatur, nimirum ex Verbo Κυμαίνω, κυμαίνεις, in Nomen Κυμῆνα. Quoniam autem rem quae multorum fidem ſuperatura ſit, narrare me ſcio, totum locum in quo pulchram illam Metamorphoſin habemus, proferendum cenſeo. Haec ſunt igitur illorum verba, Κυμῆνα, vocabulum caſtrenſe, ad ſignificandam militum ſeriem fluctuum inſtar gradientem. Arrianus in expeditione Alexandri, ἦγε βάδην, τοῦ μὴ διασπασθῆναί τι ἐν τῇ ξυντονωτέρᾳ πορείᾳ κυμῆναν τῆς φάλαγγος, ne

pha-

phalangis undatim incedens ſeries aliqua ex parte divelleretur. Hanc fluctuantem ſeriem intelligit Virgilius in Georgicis, ubi, Ut ſaepe ingenti bello quum longa cohortes Explicuit legio, & campo ſtetit agmen aperto, Directaeque acies ac lato fluctuat omnis Aere renidenti tellus. Atqui κυμῆναν eſſe participium aoriſti temporis à κυμαίνω, non autem nomen accuſ. caſus, à nominativo κυμῆνα, vel haec docuiſſe debuerant quae à Budaeo traduntur in Graecae linguae commentariis, Κυμαίνω, κυμαίνομαι. Plut. de acie fluctuante, τὸ δ᾽ ὑφ᾽ αὐτὸν στρατείας ἰδὼν τὸ πλεῖστον οὐκ ἀτρεμοῦν, ἀλλὰ κυμαῖνον ὑπὸ ἀπειρίας καὶ θορυβούμενον. Affert exemplum & compoſiti verbi ἐκκυμαίνω, eandem habentis ſignificationem apud Xenoph. ἀναβ. 1. ὡς δὲ ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος τὸ ἐπιλειπόμενον, ἤρξατο δρόμῳ θεῖν. Quòd ſi itidem aut participio ἐκκυμῆναν, aut infinitivo ἐκκυμῆναι uſus hic eſſet Xenophon, magnum certè & huic loco ab illis conſarcinatoribus periculum impendebat, ne videlicet ei ſuum verbum itidem rapientes, in nomen ἐκκυμῆνα converterent. Sed quid ego hîc de conſarcinatoribus loquor? praeclarae illius Metamorphoſis totam laudem, quantacunque eſt, unus ſibi conſarcinator vendicat, is nimirum cui adſcribitur noviſſimae editionis conſarcinatio atque locupletatio. Ea inquam illi ſoli debetur, quam tamen ego paulo antè cum aliis eum communicare volui. Sed ignoſcat mihi, rogo: non enim id à me malevolo animo & debita eum laude fraudandi cupido factum eſt, ſed memoriae in colligendis tam multis hujuſcemodi gemmis occupatae culpa. Quid ſi verò potius ſuum is erratum animadvertens (dicere autem ſuperſedeo quàm bene

bene interpretatus ſit vocem illam ſuam verbinominem, aut nominiverbem, ut in nova barbaraque grammatica novis barbariſque verbis utar (ut ſibi ignoſcatur petat, ac dicat, ſi quidem in κυμαίνω aut aliud tempus ſervans αι incidiſſet, nequaquam ſe fuiſſe erraturum: ſed illud κυμαίνων in errorem eum impuliſſe, ob affinitatem quam cum forma nominis habet: quid illi reſpondendum fuerit? Ad me certè quod attinet, non habeo quid reſpondeam potius quàm Horatiana iſta, (ſi modò unicam in uno ejus verbo literam immutare liceat) -- quod medicorum eſt Promittant medici. Niſi fortè gratius illi futurum eſt proverbium, Ne ſutor ultra crepidam.

Ex hac (ut ita dicam) anatome vel minimae alioqui partis corporis tam vitioſi ac morbidi, de caeteris partibus judicium fieri poſſe exiſtimo: & ſiqui mirati ſunt antea Theſaurum ante multos annos à patre meo Roberto Stephano promiſſum, nondum prodiiſſe, futurum ut mirari deſinant, quum totus velut à fundamentis conſtruendus fuerit. Dignum enim ſcilicet ſua exiſtimatione opus, dignum ſuperioribus laboribus, ac praeſertim ſuo Latinae linguae Theſauro, edidiſſet, ſi Lexicon & ipſe auctum duntaxat & locupletatum dediſſet, aut etiam ementitum Theſauri nomen ei tribuiſſet: ut à quibuſdam unum ex illis tam miſerè corruptis ac vitiatis Lexicis inſcriptum eſt Theſaurus, (quum debuiſſent addere vocem Carbones, utpote quod introſpicientibus, verè comperiatur eſſe quod veteri proverbio objici ſolitum eſt, Theſaurus carbones) dignum inquam ea fide quae in variis ejus variorum librorum editionibus perſpecta erat, ediſdiſſet tandem opus, ſi caeterorum more, non in emendandis vulgatis lexicis, ſed duntaxat in locupletandis operam po-

 fuiſſet.

fuiſſet. Atqui hoc ipſum erat de quo potiſſimum querebatur: adeo ut quoties aliqua nova Lexici editio prodibat, aucti & locupletati, Semperne (diceret) veterem hanc cantilenam audiam? Nunquamne aliqua Lexici editio emendati etiam & correcti ſive repurgati prodibit? Ac profectò ab hac repurgatione initium ſumere olim ei in animo fuit, & tanquam veteres aedes inſtaurare ac reſarcire, dum novas aedificandi facultas eſſet: ſed poſtquam ibi Augiae ſtabulum eſſe, poſtquam omnia ruinam minari comperit, ſui illum incepti puduit pariter & poenituit. Parata autem jam bona materiae quae ad novum aedificium requirebatur parte, mors illud nobis invidit. in qua tamen hoc ipſum opus mihi commendavit. Quae quum ita ſint, nonne & à fidelitate paterna deſciviſſem ac degeneraſſem (cujus potiſſimùm haeredem ſe à me relinqui exiſtimavit, ut antea dixi) & privatim etiam fidem illi datam violaſſem, ejuſque manes laedere dictus meritò fuiſſem, ſi & ipſe Lexicon vulgatum, licet auctum, locupletatum, interpolatum, reconcinnantum, reconſarcinatum, emendatum denique paſſim & correctum, edidiſſem? Habetis viri chariſſimi cur à me haec opera minimè expectanda fuerit, & cur quidvis potius expectare debeatis. Sed quid de iis dicemus qui lexicis illis freti, ac tantumnon pro oraculis habentes ea quae in illis traduntur, interpretes agunt, & quidem librorum omnis generis? aut de illis qui hujuſmodi Lexicorum ductu & auſpiciis, provinciam Graecas profitendi literas ſuſcipiunt? Quid aliud hoc eſt, obſecro, quàm caecos caecis viam velle monſtrare? Et tamen haec ſunt hodie praecipua non paucorum interpretum & Graecae linguae profeſſorum arma, quibus ſcilicet adverſus quantumvis implicitos ſcriptorum Graecorum nodos

dos acriter dimicant. Et miramur, tam pueriles. tam ineptas, tam ridiculas, tam falſas prodire quotidie eorum interpretationes? Sed haec εἰδόσι λέγω.

SUPEREST Ut eos metu liberem qui (uti dixi) quoniam vocabula in meo Theſauro longè alio quàm alphabetico ordine digeſta eſſe audierunt, quiſnam is eſſe poſſit, valde mirantur: ac, ne iis duntaxat qui in linguae Graecae cognitione velut veterani ſunt, (ut ita loquar) non item tyronibus labor meus utilis futurus ſit, verentur. Sciant igitur illi qui hoc timent, eam contrà quae in meo Theſauro habetur vocabulorum ſeriem, tantum commodi vel iis qui Græcam linguam diſcere incipiunt, afferre poſſe, quantum alphabeticus ille ordo affert incommodi. Hoc tamen ingenuè fateor, ſi initio, quum illa ſerie uti coepi, rem tot difficultatibus eſſe implicitam, quot poſtea ſum expertus, exiſtimaſſem, & fore ut nullus mihi quicquam ad eas auxilii afferret, neque ex priſcis neque ex iis qui eos ſequuti ſunt ad noſtra uſque tempora grammaticis, ſed futurum ut eas Marte meo perrumpere cogerer: quodvis onus potius quàm illud ſuſcepiſſem. Sed hac in re profectò, ſi alia in ulla, locum habet vetus proverbium, quod difficilia eſſe praedicat quae pulchra. Reddit enim ſeries illa multo ditiores (ut ita dicam) Graecae linguae divitias, & quae hactenus locupletiſſima foecundiſſimaque eſſe viſa eſt, facit ut multo etiam locupletior foecundiorque quàm credita ſit, comperiatur. Quemadmodum enim opulenta domus longè opulentior videbitur ſi in unum tota ſuppellex comportetur locum, quàm ſi diſperſa ſit: eademque hominum multitudo, major multo, quum conferti ſunt, quàm quum diſperſi, videtur:

ſic etiam vocabuli unius, tanquam ſtirpis, numeroſa propago & ſoboles minimè diſperſa divulſaque & in varios locos diſtracta, ſed in unum ita collecta, ut uno propemodum aſpectu contemplari univerſam poſſimus, multo certè numeroſior nobis videbitur. Quod autem ſtudioſorum linguae Graecae magis intereſt, ſeriem illam tyronum etiam ſtudiis eſſe perutilem, res equidem ipſa clamat: quum plerunque mutuas operas in ſeſe viciſſim velut exponendis tradant, quae ab eadem ſtirpe ortum habent vocabula, & interdum per varia quae derivata vocantur, tanquam per gradus quoſdam ad cognitionem ſignificationis vocabuli illius unde manarunt, aſcendamus. Sed tam multa ſine exemplis, fruſtra fortaſſe. ut igitur te non diu morans, ad illa veniam: en tibi in illis vulgatis Lexicis, Ἀείδω quidem (quod eſt Cano) in litera prima totius alphabeti: at vero ᾠδὴ, Cantus, & ᾠδὸς, Cantor, in litera ultima. Quinetiam inter illud verbum ᾄδω & verbale ejus ᾆσμα interjecta ſunt aliquot vocabulorum millia. Praeterea compoſitorum unumquodque ſeorſim poſitum eſt, diſperſa & ipſum ſua derivata habens. Duo vero magis etiam reprehenſione digna ſunt hac in parte: unum eſt, quod paſſiva vox ab activa ſemper ſejungitur, & quidem non parvo intervallo nonnunquam, multis aliis vocabulis (ut poſcit alphabeticus ordo) interjectis: alterum, quod de uno eodemque verbo in diverſis agatur locis: nimirum non ſolùm in ejus praeſenti, ſed etiam in infinitivo. interdum verò & in diverſis temporibus, nimirum futuro, praeterito, aut alio: & quidem interjectis itidem aliquibus vocabulis. Exemplum autem habemus cum in aliis pluribus verbis, tum verò in Αἱρέω, ἑλῶ. cum eo enim poſita non ſunt, ſed ſeor-

ſum,

ſum, iſta omnia, Εἷλον, Ἕλον, Ἕλοιμι, Ἕλω, Ἑλέειν, Ἑλεῖν, Ἑλὼν, necnon Ἥρηκα: ſeorſum verò & paſſiva vos Αἱρέομαι, ſejuncta habens & participia Αἱρεθεὶς atque Ἡρημένος. tantum abeſt ut verbalia ſuo verbo adjuncta ſint. Quinetiam quum unum idemque verbum ex Atticae quidem linguae conſuetudine in ττω derivetur, ex communi autem in σσω, (ut quidem tradunt grammatici, qui tamen aliquid his verbis addere debebant) nihilque ex diverſa terminatione mutetur ſignificatio: interdum tamen alio in loco, quod in σσω terminatum eſt, in alio, quod in ττω, collocant. Quinetiam (quod non minus quis miretur) interdum duobus in locis idem ponitur thema, prius quidem, contractionem non paſſum, poſtea verò contractum, aliis inter illa interjectis. ut in Θεωρέω & Θεωρῶ, factum eſſe vides. Verùm ſatius eſſe exiſtimo caetera quae his addenda forent, in ipſis Lexicis videnda relinquere, quum ea paſſim proſtent: & aliqua potius exempla ejus ſeriei qua me in meo Theſaurum uſum eſſe dixi, ſpectanda proponere.

En igitur ſeriem verbi Ἄδω, cujus mentionem initio feci, vel potius Ἀείδω quidem primum, deinveró Ἄδω.

ἈΕΙ´ΔΩ,

Ἀοιδὴ,

Compoſ. Ἀοιδοπόλος,

Ἀοιδὸς,

Ἀοιδοσυνή,

Ἀοίδιμος,

Ἀοιδιάω,

ἌΔΩ,

Ἀστέον,

Ἆσμα,

Ἀσματοκάμπτης,

Ἀσματοποιὸς,

Ἀσμάτιον.

¶ Ὠδὴ,
Ὠδὸς,
Ὠδικὸς,
Ὠδικῶς,
Ὠδεῖον.

COMPOSITA.

C. ἈΝΤᾴδω,
Ἀντῳδὴ,
Ἀντῳδός.
C. ἈΠᾴδω,
Ἀπῳδός.
C. ΔΙᾴδω,
C. ἘΞᾴδω,
C. ἘΠᾴδω,
Ἔπασμα,
Ἐπῳδὴ,
Ἐπῴδιον,
Ἐπῳδὸς,
C.2. Κατεπᾴδω,
C.2. Συνεπᾴδω,
C. ΚΑΤᾴδω,
C. ΠΕΡΙᾴδω,
C. ΠΡΟΣᾴδω,
Προσῳδὸς,
Προσῳδία,
Προσῴδιον,
C. ΣΥΝᾴδω,
Συνῳδὸς,
Συνῳδία,
C. ΥΠᾴδω.

Ex compoſitis aliis quae non ex ᾄδω ſed ex ejus verbali deducta ſunt, Κιθαρῳδὸς & Κιθαρῳδέω, in Κιθάρα, ut Λυρῳδὸς & Λυρῳδέω in Λύρα, & Ὑμνῳδὸς atque Ὑμνῳδέω in Ὕμνος, itidem Μαγῳδὸς in Μάγος, & Μονῳδὸς ac Μονῳδέω & Μονῳδία, in Μόνος. Idemque in quaerendis caeteris quae hîc poſita non fuerunt, obſervandum erit. At Ἀρνῳδὸς & Στιχῳδὸς habebis inter proximè ſequentia, poſt Ῥαψῳδῶ, & ejus derivata. Sequuntur autem caetera.

C. Παλινῳδέω, ῶ,
Παλινῳδία,
C. Παρῳδέω, ῶ,
Παρῳδὸς,
Παρῳδία,
Παρῳδικὸς,
C. Περιῳδέω, ῶ,
C. Ῥαψῳδέω, ῶ,
Ῥαψῳδὸς,
Ῥαψῳδία,
C.2. Ἀποῤῥαψῳδῶ,
C.2. Ἐπιῤῥαψῳδῶ,

C. Ῥαβδῳδοὶ pro ῥαψῳδοὶ, & ῥαβδῳδία pro ῥαψῳδία,
C. Στιχῳδὸς,
C. Ἀξυνῳδὸς,
C. Πεζῳδικὸς,
ἈΗΔΏΝ, όνος, ἡ.
Ἀηδὼ, όος, & οῦς, ἡ.
Ἀηδονὶς, ίδος, ἡ,
Ἀηδονιδεὺς, έως, ὁ,
Ἀηδόνειος, ου, ὁ καὶ ἡ.

Huic verbo ſubjungam id quod ipſum in eodem Theſauro excipit, nimirum Ἅζω, id eſt verbi Ἅζω ſeriem. in qua ſequor eos grammaticos qui ἅγος ab eo deduxerunt, licet & ἄγος ſpiritu tenui ſcriptum inveniatur, ut ibi copioſe docui.

ἍΖΩ,
Ἅζομαι,
Ἅγος, εος, τὸ,
¶ Ἁγὴς, έος, ὁ & ἡ,
Ἁγίζω,
Ἁγιστεύω,
Ἁγιστεία,
C. ΚΑΘαγίζω,
C.2. Συγκαθαγίζω,

C. Ἐναγὴς.
Ἐναγῶς,
Ἐναγικὸς,
C. Ἀναγὴς,
C. ἘΝαγίζω,
Ἐναγισμὸς,
C. Εὐαγὴς,
Εὐάγητος,
C. Παναγὴς,
C. Ἐξάγιστος.

ἍΓΙΟΣ,
C. Ἁγιόγραφος,
C. Πανάγιος,
Ἁγίως,
Ἁγιότης,
Ἁγιοσύνη,
& Ἁγιωσύνη,
Ἁγιόω, ῶ,
Ἁγιάζω,
Ἁγιασμὸς,
Ἁγιασία,
Ἁγιαστήριον,
C. ΚΑΘαγιάζω,
ἉΓΝῸΣ,
C. Ἄναγνος,
C. Πάναγνος,
C. Ἁγνοπόλος,
Ἁγνὴς,
Ἁγνότης,
Ἀγνεὼν,
Ἁγνεύω,
Ἁγνεία,
Ἅγνευμα,
Ἁγνευτικὸς,
Ἁγνευτήριον,
Ἁγνίζω,
Ἁγνισμὸς,
Ἁγνιστικὸς;
Ἁγνιστήριον,
Ἁγνίτης,
C. Ἀφαγνίζω,
¶ Ἄγνος, ου, ὁ, Frutex, &c.

Et quoniam ut ſunt diverſae verborum naturae, ita etiam diverſa habent derivata, quae ſunt eorum velut ſoboles, proferam & alia exempla. Ecce igitur verbum Ἀγείρω cum univerſa ſua propagine & ſobole, aut certe bona ejus parte. fieri enim poteſt ut aliqua derivata me ſubterfugerint, ſed quae alibi addi poſſint.

ἈΓΕΙ΄ΡΩ,

Ἀγερμὸς,
Ἀγερέθω,
Ἠγερέομαι, ῦμαι.
Ὁμηγερέες,
Ἀγερόμενος,
Παλιτάγρετος,
C. ΕἸΣαγείρω.
C. ἘΠαγείρω,
Ἐπάγερσις,
C. ΣΥΝαγείρω,
Συναγερόμενος,
ἈΓΟΡᾺ
Ἀγορήνδε,
Ἀγορῆθεν,
C. Ἀγορανόμος,
Ἀγορανομία,
Ἀγορανομικὸς,
Ἀγορανομέω, ῶ,
¶ Ἀγοραῖος,
& Ἀγόραιος,
Ἀγοραίως,
¶ Ἀγοράζω,
Ἀγόρασμα,
Ἀγορασμὸς,
Ἀγόρασις,
Ἀγορασία,
Ἀγοραστὴς,
C. ἘΞαγοράζω,
C. ΠΡΟαγοράζω,
Ἀγοραστείω,
¶ Ἀγοράομαι, ῶμαι,
Ἀγορητὴς,
Ἀγορητὺς,
Ἀγορητὸς,
¶ Ἀγορεύω,
C. ἈΝΑγορεύω,
Ἀναγόρευσις,
C.2. Προσαναγορεύω,
C. Ἀπαγορεύω,
Ἀπαγόρευμα,
Ἀπαγόρευσις,
C. ΔΙαγορεύω,
C. ἘΞαγορεύω,
Ἐξαγόρευσις,
C. ΚΑΤΑγορεύω,
Καταγόρευσις,
C. ΠΡΟαγορεύω,
Προαγόρευσις,
C. ΠΡΟΣαγορεύω,
Προσαγόρευσις,
Προσαγορευτικὸς,
C.2. Ἀντιπροσαγορεύω,
C. ΣΥΝαγορεύω,
C. ΥΠαγορεύω,
Ὑπαγόρευσις,
¶ Ἀγορέω, ῶ,

C. Ἀπηγορέω, ῶ,
Ἀπηγόρημα,
C. ΚΑΤηγορέω, ῶ,
Κατηγόρημα,
Κατήγορος,
Κατηγορία,
Κατηγορικὸς,
C.2. Εὐκατηγόρητος,
C.2. Ἀντικατηγορέω, ῶ,
Ἀντικατηγορία,
C.2. Προσκατηγορέω, ῶ,
C.2. Συγκατηγορέω, ῶ,
C. ΠΑΡηγορέω, ῶ,
Παρηγόρημα,
Παρηγορητὴς,
C.2. Ἀπαρηγόρητος,
& Ἀπαρηγορήτως.
C.2. Δυσπαρηγόρητος,
& Δυσπαρηγορήτως,
Παρήγορος,
Εὐπαρηγόρως,
Παρηγορία.
Παρηγορικὸς.
C.2. Ἀντιπαρηγορέω, ῶ,
C. ΠΡΟΣηγορέω, ῶ,
Προσηγόρημα,
C.2. Ἀπροσηγόρητος,
Προσήγορος,
Προσηγορικὸς,
C.2. Ἀπροσήγορος,
C.2. Εὐπροσήγορος,
Εὐπροσηγορία,
C.2. Φιλοπροσήγορος,
C. ΣΥΝηγορέω, ῶ,
Συνήγορος,
Συνηγορία,
Συνηγορικός,

Hactenus compoſita cum praepoſitionibus: ſequuntur caetera.

C. Ἀλληγορέω, ῶ,
Ἀλληγόρημα,
Ἀλληγορητὴς,
Ἀλληγορία,
Ἀλληγορικὸς,
C. Εὐηγορέω, ῶ,
Εὐήγορος,
Εὐηγορία,
C. Ἰσηγορέω, ῶ,
Ἰσηγορία,
C. Κακηγορέω, ῶ,
Κακήγορος,
Κακηγορία,
C. Μεγαληγορέω, ῶ,
Μεγαληγόρος,
Μεγαληγορία,
C. Ὑψηγόρης, vel Ὑψηγόρας, Ὑψηγορία.

Sunt

Sunt verò quaedam verba multo etiam opulentiora atque foecundiora, & admirabilem quandam derivatorum varietatem habentia: atque adeo tantam quae nonniſi multis paginis capi poſſit: ideoque nullum ex iis proferre libet. Caeterùm ſi quid vel à vobis, viri doctiſſimi, vel ab aliis reprehenſione dignum in hac ſerie inveniatur, veniam me tribus nominibus conſequuturum ſpero: primùm quòd hanc viam primus omnium ingrediar, & in ea (quum alioqui caeca ſit & latebroſa, vereque flexuoſa & anfractibus plena, ac non paucis erroribus implicita) mihi ipſi tamen dux eſſe cogar. Sed unde tibi tantum audaciae, ut vel de tentanda hujuſmodi via cogitaris? Imò verò non audaciae id, ſed credulitati potius tribuendum eſt. Magnam enim ſpem oſtentabant de hac via mecum indaganda veteres grammatici: verùm eam ſpem prorſus eſſe vanam, magno meo malo comperi. Deinde veniam ideo mihi polliceor, quòd ſimul & in vocabulis hac ſerie collocandis, & in ſignificationibus certo etiam quodam ordine diſponendis laborandum fuerit. Nec enim ignoratis quanta earum in vulgatis Lexicis (ut falſas & commentitias omittam) perturbatio ſit atque confuſio: utpote in quibus aut omnium rariſſimae aut etiam metaphoricae ſignificationi primus detur plerunque locus. Poſtremò, quòd ad typographicam clepſydram (ut alibi quoque loquutus ſum) haec ſcribere (id eſt, ſcriptionem meam typographicarum operarum penſo obnoxiam habere) cogar: & quod ab infinitis curis & occupationibus quas ſecum ars iſta trahit, temporis ſupereſt, ne id quidem univerſum huic operi poſſim impendere, ſed ejus partem in lectionem typographicam eorum quos interim excudo autorum (ex quibus nunc eſt Plutarchus)

chus) neceſſe habeam conferre. Haec, inquam, ſunt propter quae futurum ſpero ut mihi & à vobis & ab aliis venia detur, & quidem non eorum duntaxat quae in illa ſerie, ſed & eorum quae in ulla ejus operis parte peccaverim. Abſit enim ut ſibi quiſquam perſuadeat, ita me aliorum errata proferre, quaſi ipſe ſim ἀναμάρτητος, & hominem me eſſe non meminerim, id eſt, eum cujus ſit labi, errare, neſcire, decipi. Imò verò me & colloco in hoc numero, & jam nunc, in meo opere eſſe in quibus lapſum me exiſtimem, ingenuè fateor. Sed inter eos qui aliquando, & eos qui identidem ac ſubinde errant, diſcrimen ſtatuendum eſſe dico. Quinetiam minimè dubium eſt quin varii ſint erratorum in hoc etiam genere velut gradus: &, ut quædam veniam merentur, ita quædam flagris potius quàm venia digna cenſeri debeant. Illa porrò tot tamque foeda Lexicorum errata lectorem celare, praeterquam quòd religio mihi fuiſſet, utpote qui ſilentio meo falſam multorum de illis opinionem aucturus eram fortaſſe: tum verò, ne & ipſe Lexicorum conſarcinator exiſtimarer, ea patefacere neceſſe habuiſſe videor. Quomodo enim quid inter meum & illorum opus diſcriminis ſit, & cur velut à fundamentis conſtruendum mihi fuerit Theſauri mei aedificium, oſtendere potuiſſem, niſi qualis eſſet eorum ſtructura oſtendiſſem? Ut porrò eos in caeteris imitatus non ſum, ita nec in praetereundis ſilentio eorum unde aliquid mutuatus ſum nominibus. Non enim nomina veterum duntaxat ſcriptorùm & Graecae linguae autorum adſcribo, ex quibus exempla loquutionum (ut vulgus vocat) à me petuntur: ſed & interpretum, aut expoſitorum, aliorumve quicunque aliquid ad expoſitionem alicujus vocabuli pertinens

nens ſcripſerint, ſiquid ex iis in opus meum transferam.

ALTERA autem epiſtolae meae parte (aut certè altera mea epiſtola, ſiquis veſtrum tanta unius longitudine offendatur) quem à menſibus aliquot concepi moerorem de miſera veterum ſcriptorum ſorte ac conditione in quorundam typographorum prela incidentium, vobis exponere vel potius velut in ſinum veſtrum effundere ſtatui. Qua quidem ex re non minus ad vos quàm ad me commodi rediturum eſſe ſpero. Simul enim & me aliqua doloris mei parte exoneravero (qui alioqui incluſus ſtrangulat, ut aiebat Naſo) & vos cautiores, ni fallor, reddidero. Ego igitur olim quidem veterum ſcriptorum ſortem eo nomine deplorabam quòd in illotas (ut proverbiali utar verbo) manus multorum vel interpretum vel expoſitorum inciderent, qui ſua ſomnia illis deliriaque affingerent: at nunc eorum qui in quorundam typographorum prela incidunt, non minus, ſed potius magis deplorandam eſſe dico. Quorum verò? nimirum qui quum ſunt omnino literarum rudes, aut certè illis vix tincti, quaecunque ii quos pro doctis vel ipſi habent, vel ab aliis haberi vident, in caſtigando quopiam ſcriptore auſi fuerint (quid autem non audent nonnulli?) ea, tanquam oracula, in ipſa ejus ſcripta inferunt. Hinc enim factum eſt ut quum antea veterum libri iis tantùm mendis inquinati eſſe ſolerent quae ex antiquis exemplaribus manarant, aut certè typographicis, id eſt iis quae typographicae committunt operae, (cujus generis mendis & prope infinitis & monſtroſis pleriſque refertae erant Herodoti pariter & Thucydidis interpretationum editiones: quorum exempla etiam quaedam in calce Latini mei Herodoti habes) nunc ad illa duo mala pejus illis bonum

accedat. Quid iſtud verbi eſt? Hoc ego nomine voco caſtigationes quorundam, quae ejuſmodi ſunt ut multo mendis illis & periculoſiores & perniciosiorès judicari debeant. Caſtigationes, inquam, quae quum ex ſola conjectura proficiſcantur, (qua nihil fallacius eſſe ſcimus) extruſis tamen iis quae veterum codicum autoritate nituntur, (qualeſcunque ii ſint) in earum locum quo jure quaque injuria intruduntur. Ac fuit quidem tempus quum in minus celebres duntaxat ſcriptores haec audacia graſſaretur: ſed tandem ne à primae quidem notae ſcriptoribus manus temperavit. Ecce enim Titum Livium ante aliquot annos multa hujuſmodi caſtigationum vulnera (proh facinus) paſſum: ecce M. Tullium Ciceronem ante aliquot menſes non paucioribus foedatum. (De Plinio taceo, quem ſat norunt omnes omnibus omnium conjecturis, tanquam communem ſcopum, miſerè fuiſſe expoſitum.) Tandem verò & in Graecos ita ſaeviri coeptum eſt, & quidem in nonnullos etiam quibus olim vel ipſi hoſtes pepercerant, & quos prae caeteris ipſa venerata erat antiquitas. Horum in numero eſt Euripides, in quem ego nuper neſcio quid annotationum ſcribens, quum multis caſtigationibus vulneratum, multis conjecturis ſauciatum eum fuiſſe, apertè oſtenderim, totum illum locum huc proferendum cenſeo, & quidem altius repetitum. Iſta ſunt igitur quae huc pertinentia ibi ſcripſi.

Addam nunc, quidnam, praeter illa quae dixi, ad edendas haſce annotationes me impulerit. Incidi aliquando in quoſdam locos Euripideae editionis quae prodiit ex Heruagii officina anno M. D. XXXVII, in quibus mirabar tam fideliter retineri potuiſſe omnia menda, & quidem etiam leviſſima, quae in Aldi-

Aldina erant. Quod ego nimia quadam religione potius quàm ignorantia factum eſſe interpretabar: donec quoſdam locos offendi qui ſecus me id interpretari debuiſſe, apertè oſtenderunt. Ex iis autem fuit iſte in Helena, pag. 10. βαρὺ μὲν, οἰστέον δ' ὅμοι. nam quum Aldina editio habeat ὅμωι, quicunque illi editioni praefuit, à ſua illa religione (id eſt religioſa mendorum obſervatione) diſcedere auſus, pro ὅμωι repoſuit ὅμοι. id eſt, pro voce quae ita depravata erat ut cuivis obvia eſſe poſſet ejus emendatio, (quis enim, niſi ſit omnino obeſae naris, mendum quod huic loco ſubeſt non odoretur, & ὅμωι locum adverbii ὅμως hîc occupaſſe non animadvertat?) repoſuit aliam, quam & ipſam mendoſam eſſe manifeſtiſſimum quidem ſit, ſed ita ut ejus emendatio non itidem in promptu cuivis eſſe poſſit. Verùm multo majorem ignorantiam mihi patefecerunt loci quidam in quibus ne legere quidem potuerunt quod Aldina editio habebat, ſed hanc notam compendiariam, aut certè huic ſimilem, τ, valere idem quod τὸν putarunt. id eſt, illud ignorarunt quod pueri qui alphabetum Graecum per menſem in manibus habuerunt, ſi ignorarent, flagris digni judicarentur. Et quoniam hujuſmodi lapſum incredibilem viſum iri ſcio, aliquot exempla proferre libet. En tibi igitur in Troadibus pagina 14, verſu 4, Πάρις δ' ἔγημε τ Διός: quum aldina editio habeat τὴν Διός. En tibi in eadem tragoedia pagina 26, verſu 9, Πρόσπτυσσε τὸν τεκοῦσαν, quum in Aldina editione legatur τὴν τεκοῦσαν. Quo exemplorum (tanquam teſtium) pari ſiquis contentus non eſt, adjiciam & aliud par, & quidem ex unica pag.

pag. 30. depromptum. nam verſu 1 legitur Ἥκω δὲ τὸν Λάκαιναν, quum Aldina editio habeat Ἥκω δὲ τοῦ Λάκαιναν. & verſu 5, Οἷσπερ γὰρ αὐτὸν ἐξεμόχθησαν δοεί, quum in Aldina ſit Οἷσπερ γὰρ αὐτοῦ ἐξεμόχθησαν δοεί. Quid dixi, par exemplorum? imo & tertium in hac ipſa pagina habes: videlicet verſu 13, κομίζετ' αὐτὸν pro κομίζετ' αὐτήν. quòd in Aldina legatur κομίζετ' αὐτοῦ. Dicerem autem eum qui huic editioni praefuit, aut eos qui praefuerunt, quòd audiſſent Euripidem μισογύνην fuiſſe, (id eſt oſorem ſexus muliebris) in ejus operibus & ipſos μισογυνείας ſuae ſpecimen dare voluiſſe, genus foemininum tot in locis vertentes in maſculinum: niſi in Plutarcho quoque talia contigiſſe animadvertiſſem, quae foedae ignorantiae duntaxat (niſi quis ſocordiam dare ei comitem velit) imputanda eſſe manifeſtum eſt. Itidem in ea opuſculorum Plutarchi editione quae anno M. D. XLII. prodiit, ſub Hieronymi Frobenii & Nicolai Epiſcopii typograph. nomine, foediſſima errata contigerunt, non tantùm ex eo quòd intelligi ſcripta hujus autoris non potuerunt ab iis quibus editionis illius demandata cura erat, ſed ex eo etiam quòd ne legi quidem ab iis nonnulli loci potuerunt in editione Aldina. Ut autem ne hîc quidem ἀμαρτύρως loqui dicar, en tibi in libello qui περὶ παίδων ἀγωγῆς inſcribitur, quum Aldina editio habeat, pagina 9, verſu 10, τόγε μὴν ἀίεργηθεν ἀνδρός ἐστι σοφοῦ, compendium illud ἐστι quod valet ἐστι, putarunt boni illi viri valere δέ: & hanc ſuam divinationem ſequuti, hunc locum ita ſcriptum nobis exhibuerunt, pag. 8. illius editionis, v. 3. τόγε μὴν ἀόργητον, ἀνδρὸς δὲ σοφοῦ. In eadem illa pagina (ne

(ne longè abeam) verſu 4 a fine, *πᾶσιν ἀνθρώποις μισεῖσθαι ἄξιον, ἐπὶ οὐδὲ μετρίοις δούλοις συγγνωστόν.* ubi nemo non videt *ἐπὶ* minimè convenire. nec certè id Aldina editio habet, ſed *ϗ*, pag. 10. legitur enim ibi, *ϗ οὐδὲ μετρίοις δούλοις συγγνωστόν.* ſed compendium illud valens idem quod *καὶ*, docti illi viri valere *ἐπὶ* crediderunt, idque tanquam certiſſimum nobis in ipſo Plutarchi contextu propoſuerunt.

Sed ad Euripidem ut revertar, quum docuerim quomodo in illa priore editione Germanica acceptus uerit, ſupereſt ut etiam quomodo poſterior eum acceperit, omnibus patefaciam: quae (ut verum fatear) multo etiam magis deſiderium edendi has annotationes mihi accendit. In ea enim tantae tamque perniciosae audaciae ſpecimen editum eſt, ut niſi ei fraena injiciantur, ſed in caeteros quoque ſcriptores graſſari itidem permittatur, meritò clamaturus ſit aliquis, de omnibus Graecis ſcriptoribus, deque univerſa lingua Graeca actum eſſe. Quum enim depravatis antiquorum ſcriptorum locis nonniſi cautè ac timidè atque ideo religioſè adhibenda remedia ſint, & quas ex conjectura habemus emendationes, id eſt dubias, pro certis afferre, eundemque illis dare locum quem merentur quae ex veteri quopiam exemplari proficiſcuntur, piaculare ſemper exiſtimatum ſit: ii contrà qui editioni illi praefuerunt, perinde ac ſi profananda Euripidis ſcripta & ſuae poſteritati magna ex parte intervertenda ſuſceperint, non illotis ſolùm, (ut eſt in proverbio) manibus, ſed penè dixerim ſacrilegis, ea tractarunt. Qua de re plura niſi productis teſtibus, id eſt exemplis, haud dicenda exiſtimavi.

Ad ea igitur ut veniam, en tibi in Rheſo pag. 2.

> παῖς δ' Ἀγαμεμνονείων προσέδρα στρατὸς
> ἐννύχιος σοῦ θορύβῳ σκηνῶν.

Hîc παῖς mendoſum eſſe ſiquis non videt, is Tireſia caecior eſt. ſed è vicino peti poteſt emendatio. ex παῖς enim tollendo ι, habes πᾶς, germanam lectionem. Minimé igitur periculoſus fuit hic error in Aldina editione, ſicut nec in illa Germanica priore. At in poſteriore neſcio qui tanquam ad id quod vicinum & loco accommodatum erat, oculos claudentes, ad aliud remotum & à loco alienum eos converterunt, videlicet ad πεζός: adjicienteſque θρασέος ad ſuam ἀμαθίαν, (ut & hîc verum eſſe experiamur quod dixit Thucyd.) non tanquam divinationem ſuam, ſeu conjecturam, margini adſcripſerunt, (quod tamen alioqui & de πᾶς faciendum fuiſſet, niſi veteris alicujus exemplaris conſenſus acceſſiſſet) ſed in ipſo textu collocarunt, ejectis verae lectionis veſtigiis, ſimulque copulativam particulam immerentem extruſerunt.

Itidem in Troadibus, pag. 44, editio Aldina habet, itemque Germanica prior, μέλας γὰρ δ' ὄσσε κατεκάλυψε. quae lectio depravata quidem eſt, ſed ſine periculo, id eſt, ita ut haec depravatio nemini imponere queat. Quis enim eſt qui nullum hîc locum habere particulam δ', animadverſurus ſtatim non ſit? quotuſquiſque verò qui non ſit de reponendo σ cogitaturus? At poſterior editio mendum quidem ſubeſſe loco illi & ipſa deprehendit, ſed dum eum emendare voluit, id repoſuit quo occultius quidem, ſed periculoſius ille depravatur. Repoſuit enim δι' ὄσσε, novum quoddam loquendi genus, (id eſt, quod no-

vam

vam quandam barbariem habet) Euripidi affingens: ſic tamen ut tyronum oculos fallere haec depravatio multo facilius quàm illa poſſit. Nec vero mendoſiſſimam illam emendationem, & verè κακόμαντιν μαντείαν in margine annotarunt, ſed ea contextum ipſum polluerunt ac foedarunt.

In Bacchis, pag. 41, quum θήρας Ald. codex habeat pro θῆρας à nominativo θὴρ, ſignificante feram, illa editio augens itidem errorem, vel potius ex levi errore gravem faciens, pro θήρας repoſuit θήρα, tanquam à nominativo θήρα, quod eſt venatio.

Quid? quòd ne à Cyclope quidem (licet nobis deſcribatur monſtrum horrendum, ingens) manus editio illa abſtinuit? adeo non ſolùm τολμηρὸς, ſed παράτολμος fuit. Locus autem in quo manus ei attulit, eſt pag. 10, ubi legitur, --- --ἔγωε τοῖς ξένοις τὰ χρήματα Περάντα σ' εἶδον. hic enim pro ἔγωε reponi debere ἔγωγε, (quod valde vicinum eſt) quum manifeſtiſſimum eſſet, & vel ita emendari deberet hic locus, vel judicio lectoris relinqui emendatio, Aldinam illam lectionem interim retinendo, ac nullius conjecturae praejudicium (ut ita dicam) afferendo: contra certè, illorum qui hanc editionem architectati ſunt, θρασυάγνοια, emendationem ante pedes poſitam tranſiliens, aliam, ut è longinquo petitam, ſic longe ab hujus loci ſententia remotam, nobis protulit. Quid dico longè remotam? imò verò ei ex diametro repugnantem? nam pro ἔγωε repoſuit ἐγὼ οὐ, ut chorus neget quod affirmare illum ſequentia ſatis oſtendunt. alioqui enim nequaquam diceretur ψεύδεως. Addam verò & alîus loci emendationem, quae vel ipſi Cyclo-

clopi inter graves illos dolores elicere riſum poſſet. Is eſt in calce tragoediae. quum enim in ultimis hiſce Cyclopis verbis,

> Ἄνω δ' ἐπ' ὄχθον εἶμι, καίπερ ὢν τυφλὸς,
> Δι' ἀμφιτρῆτος τῆσδε προσβαίνων ποδὶ,

negotium faceſſeret vocabulum ἀμφιτρῆτος, in ἀμφιτρείτης id mutare editio illa non dubitavit, ut videlicet ſicut naves pontigradae, ſic & Cyclops pontigradus diceretur. At Brodæo quoque emendatio illa placuit. Placuiſſe ei fateor: ſed ita placuiſſe ut in contextum reponendam eam cenſeret, hoc verò nego. Sed de hac Brodaei emendatione, aliiſque nonnullis, dicam & paulo poſt. Nunc addo, me mirari quomodo tantum negotii exhibuerit illis vox ἀμφιτρῆτος, quum ſubaudiendum eſſe πέτρας, (cujus ſubſtantivi ἔλλειψιν quodammodo ſupplet pronomen demonſtrativum τῆσδε) in mentem venire poſſet, conſideranti ubi Cyclops eſſet: nihilo autem magis novum videri deberet ἀμφιτρῆτος πέτρας, quàm ἀμφιῤῥῶγος πέτρας.

Ne ipſa quidem Helene violentas atque adeo crudeles illorum manus effugit. Imò quanvis cecinerit meus Anacreon, Νικᾷ δὲ καὶ σίδηρον Καὶ πῦρ καλή τις οὖσα, illa autem non καλὴ tantùm, ſed καλῶν καλλίστη fuerit, ſuum illi κάλλος nequaquam fuit Ἀντ' ἀσπίδων ἁπασῶν, Ἀντ' ἐγχέων ἁπάντων adverſus eos. nam & ipſa ab illis vulnera paſſa eſt, & quidem atrocia, ac quorum nomine videri poſſit miſeranda vel hoſti, ut Latinus poeta loquutus eſt. Sed ego nunc ex multis unicum in apertum proferam, quód videlicet accepit

cepit pag. 30. quum enim ibi dicat Theonoe Helenae,

> Ἥκει πόσις σοι Μενέλεως ὅδ᾽ ἐμφανὴς,
> Νεῶν στερηθεὶς τοῦ τε σοῦ τιμήματος,

deinde ad ipſum Menelaum ſermonem convertens, dicat (ut quidem in Aldina editione & illa priore Germanica legitur)

> Ὦ τλῆμον, οἴκους διαφυγὼν, ἦλθες πόνους:

ut autem legitur in vetuſtis codicibus, & ut legendum eſt,

> Ὦ τλῆμον, οἵους διαφυγὼν ἦλθες πόνους:

illi contrà nec οἴκους nec οἵους agnoſcere voluerunt ſed ita hunc locum ſcripſerunt, id eſt, ita depravarunt,

> Ὦ τλῆμον, οὐ σοὺς διαφυγὼν ἦλθες πόνους.

At ſenſum minimè alienum à re de qua agitur, lectio ſta habet. Sit ita ſanè. quid? licetne nobis divinationes noſtras, licètne ſomnia noſtra in veterum ſcriptorum libros intrudere, ſimulatque habent aliquid eorum argumento conſonum? O miſeros ſcriptores, vel potius, ô miſera ſcripta tot excellentium poetarum, oratorum, hiſtoricorum, & aliorum, niſi fraenis, niſi catenis furioſa iſta audacia compeſcatur. Quid enim in illis ſalvum & incolume tandem manebit? quid integrum, quid impollutum poſteris noſtris relinquetur, ſi cuilibet quaecunque aſſequi non poteſt, ea mutare transformareque pro arbitrio conceditur? Sed de his alias plura. Ut autem ad tres illas lectiones redeam, Brodaeus οἴκους retinens, (quum videlicet alia lectio in mentem ei non veniret) hoc ex-

cogitavit effugium, ut πόνους acciperetur pro εἰς τοὺς πόνους. quae ejus licet violenta expoſitio, innoxia tamen eſt, utpote quae contextum nobis intactum relinquat. At expoſitio quam editionis illius autores afferunt, videlicet iſta, Haud perfunctus tuis veniſti huc laboribus, haec inquam expoſitio non ſe ſubmittit textui, ſed ipſum ſibi, contra fas omne, ſubmittens, in eo ex οἴκους facit οὐδούς. Atqui ſi οἴκους relinquentes illi, annotaſſent in margine ſe non poſſe commodum ex hac lectione ſenſum elicere, non dubium eſt quin plerique poſt demorſos aliquantiſper ungues veram lectionem aſſequuti conjectura fuiſſent: at nunc, quum ea quae ſuperſunt verae lectionis veſtigia, prorſus nobis abolent, quis tam OEdipus eſſe poteſt ut eam ulla divinatione aſſequatur? Verùm ſupereſt ut de tertia lectione dicam, quae germana genuinaque eſt, & de qua dubitare vetera exemplaria non ſinunt, è quibus deprompta eſt. Ea certè mihi in memoriam hunc noſtri poetae verſum revocat Ἁπλοῦς ὁ μῦθος τῆς ἀληθείας ἔφυ. Hujus enim verae lectionis, perquam ſimplex & expedita eſt expoſitio, prae caeterarum quae falſae ſunt & ſuppoſititiae expoſitione. Ut omittam, multò etiam majore cum gratia dici θαυμαστικῶς iſta, οἴκους διαφυγὼν ἦλθες πόνους, tollendo videlicet interpunctionem poſt διαφυγών.

Tenes jam, lector, tenes quid me ad harum annotationum editionem praecipuè ſtimularit. ſi enim ego horum adverſus Euripidem κακουργημάτων conſcius ea non patefeciſſem, nonne meritò judicatus fuiſſem συγκακουργεῖν? Quae tamen non ita dicuntur à me quaſi omnia aut etiam minimam eorum partem pate-
fec

fecerim, (abſit enim ut bonas horas in tam inauſpicato labore conſumam) ſed tanquam prohibituro ſaltem paucis hiſce eorum exemplis, nequem inſcium illa editio in fraudem impellat, in qua ἀντὶ τῶν Εὐαγγελιστίδείων tam multa ſunt ψευδευαγγελιστίδεια. Quòd ſi probi minimeque ingrati diſcipuli eſt injuriam à praeceptore ſuo modis omnibus propulſare, quid de nobis dicendum erit, ſi eos qui antiquis ſcriptoribus, non ſolum noſtris, ſed & praeceptorum noſtrorum praeceptoribus, tam crudelia vulnera infligunt, impunè abire ſinemus? Sed de his hactenus.

Haec ſunt viri chariſſ quae ibi totidem verbis à me ſcripta extant. Atenim quinam huic malo viam patefecerunt, niſi illiterati quidam typographi, qui quum vix aliud in libris quàm paginam albam à nigra norint diſcernere, omnibus omnium nugis (ne quid acerbius dicam) dummodo novae ſint, prela ſua ſuamque induſtriam offerunt.

Accedit autem recens hoc mali genus ad aliud quoddam jam inveteratum: quod tamen quum in dies ingraveſcere videamus, quid aliud à duobus hiſce malis (quae meritò duas lues ac peſtes vocare poſſumus) expectandum nobis quàm veterum ſcriptorum miſeranda deformitas? Inveteratum autem appello malum, quod ſtatim poſt primas ſcriptorum Latinorum praeſertim typographicas editiones, id eſt quae à primis prodierant typographis, graſſari in eos coepit. Quum enim quotidie vetera eorum exemplaria è tenebris emergerent, quidam cum his excuſa conferebant, qui quaſcunque diverſas lectiones invenerant, totidem caſtigationes eſſe credentes, mox cuipiam typographo tradebant, à quo paucis poſt diebus aut menſibus nova prodibat editio, veterum exemplarium ope lon-

longè caeteris caſtigatior, ut quidem titulus pollicebatur, vel potius mentiebatur. Quota quaeque enim ex iis, ſi verè loquendum fuiſſet, non potius caeteris depravatior dici debuiſſet? Atqui lectiones illae diverſae ex veteribus libris ſumptae erant. Fateor: ſed heus tu, unde niſi ex vetuſtis itidem libris ſumptae erant illae quas nunc indicta cauſa expellis? Inſigne autem hujus temeritatis exemplum in Ovidii poematis habemus, quae poſt Aldinam editionem prodierunt. quum enim paſſim in bibliothecis vetera poematum illius exemplaria extarent, nominatim verò in quibuſdam Pariſienſibus, praeſertimque in ea quam abbatia S. Victoris habet, multi certatim exemplaria illa inter ſe conferebant, certatim diverſas lectiones annotabant, certatim in locum Aldinarum ſubſtituebant, certatim, ut nova editio his inſignita prodiret, operam dabant. Hoc verò quid aliud erat quàm certatim ad foedanda tam pulchra poemata contendere? quum pauciſſima extare horum poematum exemplaria cum iis quibus Aldus uſus eſt, comparanda, ejus editio cum iis quae ab illa deſciverunt, collata, apertè indicet? Quod certè vel illa qua Tibulli mortem deflet elegia, luculentè teſtari poteſt. Quamobrem ab exemplis inde petitis initium ſumam. Sic igitur ibi Aldina editio,

Quum rapiant mala fata bonos, (ignoſcite faſſo)
Sollicitor nullos eſſe putare deos.

At verò in multis quae ab illa deſciverunt, veterum quorundam exemplarium lectionem ſequentia, ſcriptum eſt,

Quum rapiant malè facta bonos, &c.

Atqui lectionem illam, non hanc, convenire loco, luce clarius eſt. Sed in ſequente diſticho foedius etiam mul-

multo, id eſt foediore ignorantia, peccatum eſt. Quum enim in Aldino exemplari legatur, (ut & legi debere manifeſtum eſt)

Vive pius, moriere tamen: cole ſacra, colentem
Mors tamen à templis in cava buſta trahet:

in maxima poſteriorum editionum parte diverſam lectionem habemus, planè abſurdam,

Vive tamen moriture pius: cole ſacra, colentem
Mors gravis à templis in cava buſta trahet.

In fine autem elegiae hic verſus,

Auxiſti numeros culte Tibulle pios,

ita mutatus fuit in poſterioribus editionibus,

Hauſiſti numeros culte Tibulle pios.

Apud eundem poetam Amorum libro 3, elegia 4, quum ita ſcriptum ſit in editione Aldina, & ita ſcribi debeat,

Indignere licet, invat inconceſſa voluptas:

mutatus tamen ita fuit hic verſus,

Indulgere licet, juvat inconceſſa voluptas.

Libro autem 3 De triſtibus, eleg. 4, pulcherrimus locus foediſſimè depravatus eſt in editionibus Aldina poſterioribus. Poſtquam enim Ovidius amico cuidam ad quem ſcribit, hoc conſilium dedit,

Uſibus edocto ſi quidquam credis amico,
Vive tibi, & longè nomina magna fuge.
Vive tibi, quantumque potes praeluſtria vita,
Saevum praeluſtri fulmen ab arce venit,

hanc ſui conſilii rationem affert,

Nam quanquam ſoli poſſunt prodeſſe potentes,
Non proſit potius quiſquis obeſſe poteſt.

hanc inquam conſilii ſui rationem affert, ſequendo Aldinae editionis lectionem, cum qua non ſolùm ita fluit verſus ut Ovidio dignus ſit, ſed & ſententiam habemus loco convenientem, & proverbio etiam illi (ad quod meritò dici poſſit alluſiſſe) Procul à Jove, & procul à fulmine. Non dubium eſt enim quin itidem ſuadeat Naſo, carere potius commodis quae ex conſuetudine principum percipi poſſunt, quàm, eam ſectando, obnoxium eſſe mille periculis quae illam comitantur. Et tamen caeterae editiones magis adverſus hanc lectionem quàm ullam aliam conſpiraſſe videntur, eam dico quae in poſtremo verſu extat. Ita enim plures quàm duodecim quas conſului,

Non proſunt, potius plurimum obeſſe ſolent.

quae lectio praeterquam quòd minimè convenientem loco habet ſententiam (quid enim magis frigidum eſt quàm hoc dictum? Conſuetudinem ſeu commercium cum potentibus vita: quoniam quanvis prodeſſe poſſint, tamen non proſunt, ſed potius plurimum obeſſe ſolent) duriſſimum etiam verſum, & ne duriſſimo quidem poeta, nedum Naſone, dignum efficit verſum.

In epiſtola autem Hypermneſtrae ad Lynceum, circa finem, legimus in eadem illa editione Aldina,

Quid fiet ſonti, quum rea laudis agar?

Hac ex lectione ſententiam elicimus quae rei de qua agitur, vel maximè quadrat. diciturque ea forma qua apud Terentium, Nam ſi illum objurges vitae qui auxilium tulit, Quid facias illi qui dederit damnum, aut malum? Poſteriores tamen editiones ita mutarunt hunc verſum,

Quid fiet ſonti, quum rea mortis agar?

Lyn-

Lyncei autem nomen revocat mihi in memoriam mendum Metamorph. lib. 1. commiſſum in multis eorum quae poſt Aldinam luci datae ſunt editionibus, quum enim ita ſcriptum ſit in illa,

Conſitaque arboribus Lyrcea reliquerat arva,

& ſcribendum ita eſſe, cum ex aliis, tum verò ex Strabone & Statio conſtet: deſciſcentes tamen hîc ab Aldo plerique typographi, & lectionem cujuſpiam exemplaris ei praeferentes, (praeſertim quum illud Lyrcea durum auribus eorum eſſet,) in Lycea, quidam & in Lycaea mutaverunt.

Sed quid non putemus quo jure quaque injuria mutatum ab illis eſſe, qui Aldinam editionem neſcio quibus exemplaribus poſthabuerunt? in iis quoque locis ubi cum ea lectione verſus ſtare nequit? Cujus etiam ignorantiae exempla proferam. En igitur Amorum lib. 3, eleg. 3, initio,

Eſſe deos credamne? fidem jurata fefellit.

Ita quidem Aldina editio, verſu optimè ſtante: at verò aliae multae quae poſtea prodierunt, hanc lectionem illi praetulerunt, claudicante verſu,

Eſſe deos credam? fidem jurata fefellit.

Adeo quidem ut meminerim me in quoſdam olim incidere, qui hujus verſus autoritate probare vellent Naſonem nomen Fides producta etiam prima protuliſſe, ſicut & Fidus. Poterant verò iidem editionum earundem autoritate probare, verbum Tuli priore longa apud eundem poetam legi. quum enim Aldina editio ita, initio elegiae 10, lib. 3. Amorum,

Multa diuque tuli, vitiis patientia victa eſt,

illae

illae particulam Que, tanquam ſuperuacaneam, detrahentes, ita legendum nobis eum verſum dederunt,

Multa diu tuli, vitiis patientia victa eſt.

Quinetiam Nutantia primam correptam habet in carmine ad Liviam, (cujuſcunque id ſit) ſi eaſdem illas teſtes adhibemus, habent enim,

Lumina caerulea jam jamque nutantia morte.

quum habeat Aldina,

Lumina caerulea jam jamque natantia morte,

Addam his & aliud mendum circa ſyllabicam itidem quantitatem commiſſum, quod non minus quis, ſed multo etiam magis fortaſſe admiretur nimirum lib. 3 Amorum, eleg. 4,

Quid tibi formoſa ſi non niſi caſta placebat.

Ita enim legitur hic verſus in editionibus quæ mihi dum hæc ſcribo, ad manum ſunt, nimirum in editione Colinæi, in tribus Lugdunenſibus, in Hervagiana, quæ adjunctos habet commentarios. Sed fateor illas hîc quidem fideliter Aldinam eſſe ſequutas: quæ & alibi ſimile omnino mendum habet: nimirum 2 Am. el. 19,

Quid mihi fortuna quae nunquam fallere poſſit?

Meritò autem de illarum editionum typographis queri poſſumus & eo nomine, quòd quum ex vetuſtis codicibus quæ mala & mendoſa erant acciperent, ſiquid in iiſdem boni erat, negligebant: atque

que adeo verſus qui in Aldina editione deſunt. ut in epiſtola Didûs ad Æneam,

Uror, ut inducto ceratae ſulphure tedae.
AEneam animo noxque dieſque refert.

habent enim duos præterea verſus non pauci veteres libri, in quibus ita hic locus legitur,

Uror ut inducto ceratae ſulphure tedae,
Ut pia fumoſis addita thura focis.
AEneaſque oculis ſemper vigilantibus haeret,
AEnean animo noxque dieſque refert.

(magis enim mihi placet Ænean, quàm Æneamque ſcribere: quòd particula Que ad fulciendum labentem verſum addita videatur à nonnullis) Fateor alioqui eſſe & nonnullos quos non itidem addendos ex eorum autoritate cenſuerim. ut in epiſtola Paridis ad Helenam, ubi vulgatae editiones habent,

Dii facerent, pretium magni certaminis eſſes,
Teque ſuo poſſet victor habere thoro:
Ut tulit Hippomenes Schoeneida praemia curſus,
Quae propero curſu vicerat ante procos.
Ut ferus Alcides Acheloia cornua fregit,
Dum petit amplexus Deianira tuos.

quidam enim veteres libri duos hoſce verſus interiectos habent inter quartum & quintum,

Sic & tu Phrygias venies regina per urbes,
Venit ut in Phrygios Hippodamia ſinus.

Atqui non cohaerere cum praecedentibus & ſequentibus hos verſus, vel hoc indicat, quòd optantis in iis ſit oratio, at in duobus illis verſibus de eo quod fiet agatur. Sed multo etiam magis digni ſunt qui reiiciantur, duo verſus qui in Phædræ ad Hippolytum

tum epiſtola ex veteribus quibuſdam libris itidem adduntur. nam quum ita legatur in vulgatis editionibus,

Iſta vetus pietas, aevo moritura futuro,
Ruſtica Saturno regna tenente fuit.
Juppiter eſſe pium ſtatuit quodcunque juvaret.
Et fas omne facit fratre marita ſoror.

quum, inquam, in iis ita legatur: in quibuſdam vetuſtis exemplaribus extant duo iſti perquam inſulſi illepidique & inepti verſus, inter ſecundum & tertium.

Saturnus periit, perierunt & ſua jura:
Sub Jove nunc mundus: juſſa ſequare Jovis.

Ex his patere jam vobis poteſt quale ſit illud alterum mali genus quod inveteratum eſſe dico: ſed quam ingraveſcat in dies, ii demum cognoſcent quibus editiones quae quotidie in lucem prodeunt, cum ſuperioribus conferre grave non fuerit. Atque haec ſunt quae de duobus malorum generibus, quorum fautrix & altrix eſt typographorum ignorantia, dicenda, vos monendi cauſa & cautiores reddendi, exiſtimavi. De duobus, inquam, quae ut omnium maximè ſunt pernicioſa, ſic viciſſim minimè omnium perſpecta ſunt atque explorata. Ac certè illa ſunt quae potiſſimùm ſignificare volui verſibus iſtis, quos habet à me nuperrimè ſcripta Querimonia typographicae artis.

Turba quidem (fateor) me multa profeſſa magiſtram,
In ſcripta illorum perpetrat omne nefas:
Atque manu illota quae ſunt ſacrata profanat,
Quam vel ſacrilegam dicere jure queas.

Sed

Sed praeter illa omnia quae ignorantia typographorum ac typographarum (hoc enim ad cumulandam hujus artis ignominiam reſtabat, ut etiam mulierculae eam profiterentur) jam inuexit mala, quis non in dies nova expectanda putet? Mihi certè, cujus alioqui & aures audiendis & oculi videndis infinitis quae ab illa proficiſcuntur malis aſſueverunt, novum tamen nuper ſe obtulit ſpectaculum: nimirum interpretationes quorundam libellorum Plutarchi in Budaeicarum locum ſubſtitutae. Itane verò libris praeceptorum libros diſcipulorum anteponi? non eorum quidem certè de quibus dictum eſt, Πολλοὶ μαθηταὶ κρείττονες διδασκάλων, ſed ejuſmodi quibus nimis etiam fortaſſe honorificum eſt hoc nomen. Sic quorundam Xenophontis librorum interpretationibus ſucceſſerunt aliae nuper, χάλκειαι χρυσείαις. Verum quid facerent miſeri typographi, qui quum de rebus hiſce non magis quàm caeci de coloribus judicare queant, ſiquis de habendo delectu eorum quae editionem alicujus ſcriptoris inſignire poſſunt, habeatur ſermo, non aures ad eum (hoc enim non aliud eſt quàm ὄνον λύρας ἀκούειν) ſed crumenam aperiunt: & poſtquam ab hominibus quibus non tam eſt emuncta naris, quàm emungendi perita manus, audiverunt afferri à ſe novi aliquid quod editionem illam de qua agitur, valde commendabit, non ſolùm omnibus quae ab iis dicuntur, creduli ſunt, ſed etiam perſuadere aliis ea volunt in quae alienam fidem vel potius ſub aliena fide ſuam interponunt: dum non ſuis ſed aliorum verbis, (quae tanquam pſittaci non intellecta balbutiunt) in iis quas libris praefigunt epiſtolis modo non montes aureos pollicentur. Alioqui certè non dubito quin ex eorum numero pluri-

mi

mi ſint qui, ſi ea quae ibi mentiuntur intelligerent, ſuam hanc artem cum quovis diſpendio deſinere, eaque ſeſe velut abdicare mallent, quàm cogi ſub alienis verbis, & quidem minimè intellectis, verba emptoribus dare, & ſub aliena (uti dixi) fide ſuam interponendo, infideliſſimè cum illis agere.

Verumenimuero ad eorum ignorantiam plerumque accedit avaritia, (malum in arte typographica magis quàm in alia ulla formidandum) & quidem cui illam ipſam cujus eos pudere deberet ignorantiam prætexunt. Dum enim ignorare ſe dicunt quid utilitatis editioni ſuae afferre poſſit impenſa in hoc vel illud opera, quis ex recognitione aut ex variorum exemplarium collatione ad literarum ſtudioſos rediturus ſit fructus, lubenter ſumptibus parcunt, & ſuam interim editionem iis quae requirit adminiculis fraudant: illud in ore ſemper habentes, Non minoris propterea vaeniet. Sed quid de veterum exemplarium inter ſe collatione loquor? Imò in deligendo etiam typographico exemplari quod in ſua editione ſequantur, nummis belli quidam typographi parcunt: ideoque quod primum in illorum manus incidit, ſi eſt Aldino aut alio quopiam vilius, eo contenti ſunt. Fateor tamen eſſe aliquos qui ne hoc quidem norint, quid ab Aldo, quid ab aliis petere debeant. Quod ne valde mirer, facit quidam, qui, dum in quodam opere meo ingenioſus eſſe voluit, nimirum in mea Xenophontis editione, oſtendit ſe cum alia multa multis etiam pueris nota, ignorare, tum verò Xenophontem ex Veneta Aldi officina, & ex Florentina haeredum Philippi Iuntæ prodiiſſe. Sed quid tum? (dicet quiſpiam) quid hujus rei ignoratio afferre damni potuit? Imò verò illius ignorationis dat illi poenas Xenophon in illa quae ad meam

efficta

efficta eſt (licet id diſſimuletur) editione. Nam quum ego in mea non ſolùm multos veteres codices, ſed etiam omnes undique conquiſitas editiones typographicas, Aldinam, Florentinam, Germanicas aliquot: in quibuſdam verò libellis & Pariſinam, necnon Conplutenſem, quandam item quae ex officina Anſhelmiana prodiit in conſilium adhibuiſſem; bonus ille vir, qui quum Germanicas tantùm viderit, caeterarum nomen ne fando quidem audierit, omnes tamen ſe vidiſſe putat, (quod perinde eſt ac ſiquis viſis tribus aut quatuor Germaniae oppidulis, omnes ſe Germaniae urbes peragraſſe jactaret) tyrannicam quandam in meum Xenophontem cenſuram agit, dum illius textum multis lectionibus alioqui commodiſſimis ſpoliat, quoniam in nullis codicibus extant, ut ille inquit. Siccine (quaeſo) hujus rei ignoratio in Xenophontis immerentis caput redundare debuit? ut omittam alia vulnera quae ignorantia & inſcitia illi ibidem inflixit. Atqui facilè per literas conſuli de ſingulis potuiſſem, ne indicta cauſa damnarentur lectiones illae: praeſertim verò interrogari annon ſolae Germanicae editiones ante meam prodiiſſent, & qui eas vidiſſet, viſas ſibi eſſe omnes, jactare poſſet. Ego certè tunc Xenophontis mei cauſam agi, aut etiam (ut ita dicam) de Xenophontis mei capite agi intelligens, non tantùm lubentiſſimè reſcripſiſſem quae editiones comprehenderentur voce Omnes, ſed non credenti inſpiciendi etiam copiam feciſſem, miſſis qui eas ad illum perferrent, antequam in nobilem illum ſcriptorem aliquid ſecus ſtatueretur. Paſſus eſt autem in eadem illa editione ad meam efficta, quaedam etiam nova vulnera, uti dixi: tantum abeſt ut iis quae aliis ſananda relinqueram, (hoc enim ingenuè fateor) medicina fuerit adhibita.

Hanc etiam querimoniam, viri chariſſimi, lubenter tanquam in ſinum veſtrum effudi: quòd Xenophontem, olim amorem deliciaſque Muſarum ſupra quoſvis alios exiſtimatum, à vobis itidem unice amari, & veſtras eſſe delicias intelligam. Fateor interim, me ad haec ſpectacula quiddam humanitus pati, quum nimirum editiones quae ad meas ſeu ex meis effictae ſunt, tam miſerè depravatas conſpicor. (idem enim & meae Pindari editioni contigit: & in idem diſcriminis Herodoteam quoque & Thucydideam venire ſcio) Nec tamen propterea quicquam de ſolita diligentia remitto, ſed quo pede coepi pergo, in veſtram aliorumque veſtri ſimilium, in omnium denique literatorum, atque adeo in ipſarum literarum gratiam. Vires autem animo pares vos ut mihi à Deo Opt. Max. precemini, etiam atque etiam precor. Valete. Mitto cum hac epiſtola poema nuper à me ſcriptum, in quo habetur Artis typographicae querimonia, unde ſunt quatuor ii verſus quos paulo antè protuli. Ei autem adjuncta ſunt doctorum quorundam typographorum epitaphia. Valete iterum. Ex typographeio meo, ſeu typographica mea Officina. Anno M. D. LXIX, Cal. Martiis.

HENRICUS STEPHANUS

JOACHIMO CAMERARIO S. P. D.

QUanvis epiſtolae quam ad quoſdam amicos ſcripſi, partem tibi vendices amiciſſime Joachime vel maximam, te tamen & peculiari dignari ſi non epiſtola, epiſtolio certè, officii eſſe mei exiſtimavi. Praeſertim quum tuo mihi patrocinio opus eſſe intelligerem (hoc enim praecepi, atque animo mecum

antè peregi) adverſus eos quibus multa quae in ea ſcripſi, odioſa fore ſcio: eo quidem certè pacto quo veritatem odium parere, dixit olim Terentius. Quid enim attinebat (inquient) quorundam typographorum ignorantiam detegere ac traducere? quid attinebat tam monſtroſos vulgarium Lexicorum errores tanquam in theatrum producere? Verùm quid hoc fuerit aliud quàm dicere, Quid attinebat literarum ſtudioſos, unde ſibi cavere debeant admonere, & imminens illis periculum oſtendere? ut alias omittam rationes à me in altera epiſtola commemoratas, quae ad eos Lexicorum errores patefaciendos impulerunt: ut etiam omittam, miſerum typographiae ſtatum, ab eo qui typographus non eſſet, vix potuiſſe cognoſci, nedum deſcribi) Sed quid ego haec tibi, quem mihi multo quam meipſum melius poſſe patrocinari ſcio? Quod ut facias, etiam atque etiam te rogo. Attexui autem huic epiſtolae catalogum quendam, quem alteri attexere oblitus eram. At librorum meorum indicem cum illa accipies: ad quem pertinent iſti quos tibi privatim mittam jambi.

EST nundinatrix turba paſſim plurima,
Quae curioſa curioſe me rogat,
Ecquid novi das nundinis his proximis?
Si dico. Nil do, polliceri me volunt
Ad nundinas quae proximis ſunt proximae.
Si polliceri nolo tunc expoſtulant,
Francfordienſes nundinas quod negligam
Obſtrictus illis ſcilicet tanquam forem.
Iſtos relinquo: literis mox obruor
Italis ab oris, Gallicis, & Anglicis,
Germaniciſque, quae novi quid moliar,
Aggreſſus aut quid ſim, quid aggredi parem,

Futurus ordo quis laborum ſit rogant.
Et plura rebus ſcire de meis avent,
Quàm ſcire, vates ipſemet ni ſim, queam.
Habent ſed iſtud proprium Germanicae.
Suas ſubinde nundinas quòd allegant,
Et eſſe credunt debitorem nundinis.
Harum quis uſus literarum eſt omnium?
Nempe, admovere dum mihi calcar volunt,
Fraeno morentur ut retracto me velut.
Nam ſcriptitandis quod viciſſim literis
Impendo quanvis illibenter temporis,
Hoc illa poſſent opera maturarier,
Properare quae ſuadent, adhortantur, petunt.
Huic ut mederer non levi tandem malo,
Quicquid vel ante nundinis illis dedi,
Brevi aut daturus ſum, favente numine,
Id omne chartis comprehendi pauculis,
Quae ſint amico miſſa nulli epiſtola,
Et miſſa amicis ſint epiſtola omnibus.
Fideliaque parietes multos ſimul
Una ut dealbem, non duos tantummodo.
Sed numerus horum quae do, quae brevi dabo,
Exiguus eſſe cui videbitur, ſciat
Proſtare merces plurimas in nundinis,
Numerare quas non, ponderare ſed ſolent.

F I N I S.

THEO-

THEODORUS J. ab ALMELOVEEN.

S. D.

LECTORI BENEVOLO.

QVem hic Tibi exhibemus, Lector Humaniſſime, omnium librorum quos unquam celeberrimae decem praeclariſſimorum Stephanorum *Officinae exhibuerunt, in noſtrum uſum confectus eſt Catalogus. Hunc aequiſſimis amicorum meorum petitionibus denegare nec potui nec debui. Siquidem amicorum omnia communia eſſe, & publica commoda privatis praeponi oportere ſemper aequum judicavi. Quippe nihil magis abſurdum, pene dixerim, iniquum habui, quam ea, quae publicae utilitati inſervire poſſent, domi tamquam ſecreta ac ſacra cedrinis velut arculis includere. Quod cum in aliis culpem vitium ipſe ne incurram, accipe lubentiſſime hunc tibi communicatum indicem; De quo tamen hoc paucis Te volo. Eum nempe alio-*

rum Catalogorum, (praecipue Bibliothecae Bodlianae, Barbarinae, Thuanae, Heinſianae, cum Patris tum Filii,) ope atque auxilio maxima ex parte eſſe confectum. Quis enim omnes libros per Cxx, & plures annos, maximo numero impreſſos, reſpicere ne dicam colligere poteſt. Quapropter, quemadmodum hominis eſt errare, ſi hic illic ſeductus Catalogorum vitiis, quibus conficiendis ac imprimendis parum curae adhibetur erravero, volo mihi id ignoſcas, qui pro virili tamen parte adnixus ſum quam accuratiſſime eum conficere ſimul & exhibere. Verum è contrario iisce rogo adſcribas, meoque faveas labori, & utaris quam gratiſſime. Quod pro voto ſi impetravero ingenue optatam metam me contigiſſe profitebor, Vale.

I N-

INDEX LIBRORUM,

Qui ex omnium Stephanorum Officinis unquam prodierunt.

Henrici Stephani. I. Officin. Lib.

HIſtoria Aſiae, Europae à Pio Papa conſcripta, in 4. 1509.
Pſalterium Quintuplex *Gallic. Rom. Hebr.* vetus conciliatum per Jacob. Fab. Stapulenſem cum expoſ., fol. 1509.
Ricoldus contra ſectam Mahumeticam, & Anonymi libellus de moribus Turcarum item Judaeorum, 4. 1511.
In hoc opere contenta, Theologia Damaſceni, quatuor libris explicata: & adjecto ad litteram commentario elucidata.
I. De ineffabili divinitate.
II. De creaturarum Geneſi, ordine Moſeos.
III. De iis quae poſt reſurrectionem uſque ad univerſalem reſurrectionem, &c. fol. 1512.
Contenta in hoc opuſculo. Vetus editio Eccleſiaſtæ Olympiodorus in Eccleſiaſten inſerta nova tralatione interprete Zenobio Acciaiolo Florentino. Ariſteas de LXXII. legis Hebraicae interpretatione interprete, Matthia, Pſalmerio, Vincentino, 4. 1512.
Elizabethae Schonaugienſis, Sororis Egberti Regis, viſiones. 1513.
Sigeberti Gemblacenſis Coenobitae Chronicon ab

 anno

anno 381. ad 1113. cum inſertionibus ex Hiſtoria Golfridi, & additionibus Roberti Abbatis Montis, centum & tres ſequentes annos complectentibus in 4. 1513

Arithmetica decem libris demonſtrata.

Muſica demonſtrata libr s 4.

Epitome in libros arithmeticos divi Severini Boëthii.

Rithmimachie ludus qui & pugna numerorum appellatur, fol. 1514.

Charl. Boville l'art & ſcience de Geometrie avec les figures ſur chacune reigle par leſquelles on peut facilement comprendre la dite ſcience, 4. 1514.

Dionyſii Areopagitae opera Latine, fol. 1515.

Euclidis Elementa Geometriae, fol. 1515.

Pedacii Dioſcoridis Anazarbei de Medicinali materia, libri quinque.

De virulentis Animalibus & venenis, cane rabioſo & eorum notis, ac remediis libri quatuor Joanne Ruellio Sueſſionenſi interprete, fol. 1516.

Librorum 10. Ariſtotelis Moralium tres converſiones, Argyropyli, Aretini & Antiqua, fol. 1516.

Ariſtotelis Metaphyſica ex interpret. Beſſarionis, & Argyropyli in 12. Primos libros interpretatio. Theophraſti Metaphyſicorum lib. 1. in fol. 1516.

In hoc opere contenta. In Canticum Canticorum Homiliae quindecim. In aliquot Pſalmos Davidicos oratiunculae ſive breves Homiliae octo & quadraginta. Inſuper ſanctam Dei Genetricem MARIAM panegyrici ſive laudativi ſermones quinque. Venale habetur Pariſiis in Officina HENRICI STEPHANI chalcographi è regione ſcholae Decretorum, 4. 1616.

Textus de Sphaera de Sacroboſco cum additione

(quan-

(quantum neceſſarium) adjecta. Novo commentario nuper edito, ad utilitatem ſtudentium Philoſophicae Paris. Academiae illuſtratus cum compoſitone annuli Aſtronomici Boneti Latenſis & Geometria Euclidis Megarenſis, fol. 1516,

Euclidis Megarenſis Geometricorum elementorum libri xv.

Campani Galli Tranſalpini in eaſdem commentariorum libri. xv.

Theonis Alexandrini Bartholomaeo Zamberto Veneto interprete, in tredecim priores, commentariorum libri XIII.

Hypſiclis Alexandrini in duos poſteriores, eodem Bartholomaeo Zamberto Veneto interprete, commentariorum, libri II. fol. 1516.

Introductorium aſtronomicum theorias corporum coeleſtium duobus libris complectens: adjecto commentario declaratum, fol. 1517.

Euſebii Chronicon latine, 8. 1518.

Latina Interpretatio Theodoreti, 1519.

Opuſculum de vita & Moribus Sacerdotum in 4. 1519.

ROBERTI STEPHANI PRIMI OFFICIN.

POETAE GRAECI.

Dionyſii Alexandrini deſcriptio orbis Graeci cum commentariis Euſtathii Theſſalonicenſis Archiepiſcopi, 4. 1547.

Lazare de Baif. Il a d'avantage la Tragedie d'Euripide, nommée Hecuba, traduit du Grec en François. 1550.

Anacreontis Teii Antiquiſſimi Poëtae Lyrici Odae, ab Helia Andrea Latina factae, ad Clariſſ. Virum Petrum Montaureum Conſiliarium, & Bibliothecarium Regium.

Nec ſi quid olim luſit Anacreon,
Delevit aetas. in 8. 1556.

Anacreontis & aliorum lyricorum aliquot Poëtarum Odae Grae. In eaſdem Henr. Steph. obſervationes, eaedem Latine ab H. Stephano eodem carmine expreſſae, 8. 1556.

Dionyſiii Alexandrini de ſitu orbis Poëmation, Euſtathii Theſſalonicenſis Archiepiſcopi commentariis illuſtratum, 4. 1557.

POETAE LATINI.

A. Perſius cum Commentariis Aelii Antonii Nebreſſenſis, 8. 1527.

P. Te-

P. Terentii Comediae ſex, tum ex Donati commentariis, tum ex optimorum, praeſertim veterum, exemplarium collatione, diligentius quam unquam ante hac, emendatae. Aelii Donati Antiquiſſimi & celeberrimi grammatici in eaſdem, qui cunque exſtant, commentarii, ex veteri codice manu deſcripto, Græcis etiam repoſitis, accurate caſtigati. Calphurnii in tertiam Comoediam doctiſſima interpretatio Eorum, quae in commentariis ſparſim annotata ſunt index ampliſſimus, fol. 1529.

Caſtigationes & varietates Virgilianae lectionis, per Joannem Pierium Valerianum, fol. 1529.

Plauti opera omnia, 8. 1530.

Terentius, 8. 1531.

P. Virgilii Maronis Opera, Mauri Servii Honoratii Grammatici in eadem Commentarii ex antiquis exemplaribus ſuae integritati reſtituti. Index eorum quae à Servio explicantur ita copioſus ut vel Dictionarii inſtar eſſe poſſit. *Caſtigationes & varietates Virgilianae lectionis, per Joannem Pierium Valerianum, fol.* 1532.

Virgilius, 8. 1533.

Q. Horatii Flacci Ars Poëtica, cum trium doctiſſimorum commentariis. A. Jani Parrhaſii. Acronis. Porphyrionis. Adjectae ſunt ad calcem doctiſſimae Glareani annotationes in 4. 1533.

Terentius Donati, fol. 1536.

Virgilius in 12. 1537.

Terentius in 24. 1540.

Virgilius in 8. 1540.

P. Terentii Comoediae IV. cum Donati Commentariis & Calpurnii, 4. 1541.

Ovidii Heroides, 8. 1541.

Jun. Juvenalis Satyrae. XVI. A Perſii Satyrae. VI.

Ad

Ad vetuſtiſſ. ſcripta exemplaria emendatae: quorum Varias lectiones ad calcem rejecimus, in 8. 1544.

Q. Horatii Flacci Poëmata. Ratio menſuum quibus Odae ejuſdem Poëtae tenentur. Centimetrum Marii Servii. Variae lectiones ex Vetuſtiſſ. codicibus, 8. 1544.

Terentius in 8. 1545.

M. Anneii Lucani de Bello Civili Libri decem.

Ejuſdem vita in fine operis.

Ad vetuſt. ſcripta exemplaria emendati: quorum varias lectiones ad calcem rejecimus, 8. 1545.

Theodori Bezae Poëmata juvenilia, 8. 1548.

P. Virgilii Maronis Opera in 12 1549.

Junii Juvenalis & Auli Perſii Flaccii Satyrae. Jam recens recognitae, ſimul ac adnotatiunculis quae brevis commentarii vice eſſe poſſint, illuſtratae. in 8. 1549.

Terentius Donati, 8. 1551.

Sententiae Veterum Poëtarum, per Georgium Majorem in locos communes digeſtae, ac tandem poſt authoris ſupremam manum multum auctae locupletatae. Antonii Mancinelli de Poëtica virtute libellus. Index ſententiarum & proverbiorum, 8. 1551.

HISTORICI GRAECI.

Herodiani Hiſtoriae de Imperio poſt Marcum, vel de ſuis temporibus, è Graeco Tranſlatae, Angelo Politiano interprete, 8. 1544.

Euſebii Pamphilii Eccleſiaſticae Hiſtoriae libri X. Ejuſdem de vita Conſtantini libri V. Socratis Scho-

Scholaſtici Eccleſiaſticae Hiſtoriae libri VII. Theodoriti Epiſcopi Cyrenſis Eccleſiaſticaelibri V. Collectaneorum ex Hiſtoria Eccleſiaſtica, Theodori lectoris libri II. Hermiae Sozomeni libri IX. Evagrii Scholaſtica libri VI. Graec. fol. 1544.

Dionyſii Halicarnaſſei antiquitatum Romanarum libri XII. Ejuſdem de compoſitione ſeu orationis partium aptâ inter ſe collocatione, ad Rufum. Ejuſdem artis Rhetoricae capita quaedam, ad Echecratem. Item quo genere dicendi ſit uſus Thucidides in fol. 1546.

Ejuſdem Reſponſio ad Cn. Pompeii epiſtolam, in qua ille de reprehenſo ab eo Platonis ſtylo conquerebatur. Ejuſdem comparatio Herodoti cum Thucydide, & Xenophontis, Philiſti Theopompi inter ſe. Ejuſdem ad Ammaeum epiſtola, adverſus eos qui Demoſthenem ab Ariſtotele praecepta eloquentiae didiciſſe contendebant. Ejuſdem de præcipuis linguae autoribus elogia, fol.. 1546.

Dion Caſſius Gr. fol. 1548.

Dionis Nicaei Rerum Romanarum à Pompeio Magno ad Alexandrum Mamaeæ, Epitome authore Joanne Xiphilino. Ex Bibliotheca Regia, 4. 1551.

Idem Latine Guilielmo Blanco Albienſi interprete ad Georgium Armeniacum, Cardinalem Ampliſſim. in 4. 1551.

HISTORICI LATINI.

Turcicarum rerum Commentarius P. Jovii & Anonymi Commentarius Capt. urb. Romae & aliorum. in 8. 1539.

De rebus Turcarum ad Franciſcum Gallorum Regem Chri-

Chriſtianiſſim. libri quinque : Chriſtophoro Richerio Thorigneo Senone, Cubiculario Regio, & Cancellario Franciae à ſecretis authore.

De origine Turcarum, & Ottomanni imperio.

De moribus & inſtitutis illius gentis.

De Tammerlanis Parthi rebus geſtis.

De expugnata à Maomete Conſtantinopoli.

De Caſtellinovi Dalmatiae opidi recenti direptione in 4. 1540.

Juſtini Hiſtoriae, 8. 1543.

C. Suetonii Tranquilli XII. Caeſares. Ex vetuſto exemplari emendatiores multis locis, 8. 1543.

C. Julii Caeſaris Rerum ab ſe geſtarum Commentariis. De bello Gallico, libri VIII. De bello civili Pompeiano libri III. De bello Alexandrino liber I. De bello Africo liber I. De bello Hiſpanienſi liber I. Ex vetuſtiſſ. ſcriptis codicibus emendatiores. Pictura totius galliae, Pontis in Rheno, Avarici, Alexiae, Uxellodum, Maſſiliae, per Jucundum Veronenſem, ex deſcriptione Caeſaris. Veterum Galliae locorum, Populorum, Urbium, Montium, ac Fluviorum brevis deſcriptio, 8. 1544.

Hiſtoriae Auguſtae ſcriptores cum notis Ignatii 3. voll. in 8. 1544.

Ammianus Marcellinus in 8. 1544.

Dion Caſſius Nicaeus, Aelius Spartianus, Julius Capitolinus, Aelius Lampridius, Vulcatius Gallicanus. Johannis Baptiſtae Egnatii veneti in eoſdem annotationes, 8. 1544.

Eutropii epitome belli Gallici ex Suetonii tranquilli monumentis quae deſiderantur. In C. Julii Caeſaris commentarios de bello Gallico ac civili, Henrici Glareani Poëtae Laureati annotationes in 8. 1544.

Tre-

Trebellius Pollio, Flavius Vopiſcus. Johannis Baptiſtae Egnatii Veneti in eoſdem annotationes. Sex. Aurelius Victor, Pomponius Laetus, Johannis Baptiſta Egnatius, de Principibus Romanorum, 8. 1544.

Valerii Maximi dictorum factorumque memorabilium exempla. Adjecto indice propriorum nominum rerumque memoria dignarum locupletiſſimo. Variae lectiones ex vetuſtiſſ. codicibus in 8. 1544.

L. Feneſtella de Magiſtratibus, Sacerdotiiſque Romanorum. Pomponius Laetus itidem de Magiſtratibus & Sacerdotiis, & praeterea de diverſis legibus Romanorum, 8. 1544.

Salluſtius, 8. 1544.

Pauli Jovii vitae duodecim Vicecomitum Mediolani Principum ex Bibliotheca Regia in 8. alii 4. 1549.

Georgius Merula de geſtis Ducum Mediolanenſium, ſive de antiquitatibus Vicecomitum in 4. 1549.

Vinc. Lupanii annotiones in XVI. libros Annal. Taciti, 8. 1556.

Oratores & quae ad Artem Oratoriam ſpectant

GRAECI.

Manuelis Moſchopuli de ratione examinandae orationis libellus Graecae, Ex Bibliotheca Regia, 4. 1545.

LATINI.

Marii Victorini commentarii in libri II. de invent. Rhetorices M. T. Ciceronis, 4. 1537.

M. T. Ciceronis Tuſculanae Quaeſtiones per *D.* Eraſmum Roterodamum diligenter emendatae, & Scholiis illuſtratae, 8. 1537.

M. T.

M. T. Ciceronis Opera ex Petri Victorii codicibus, maxima ex parte deſcripta, viri docti & in recenſendis, authoris hujus ſcriptis cauti & perdiligentis: quem nos induſtria, quanta potuimus, conſequuti, quaſdam orationes redintegratas, tres libros de Legibus multo quàm antea meliores, & reliquias de commentariis qui de Republica inſcripti erant, magno labore collectas undique, deſcriptaſque libris, vobis exhibemus. Ejuſdem Victorii explicationes ſuarum in Ciceronem caſtigationum. Index rerum & verborum 2 voll. in fol. 1539.

Epiſtolae Ciceronis ad familiares 8. 1540.

Boëtius in Topica Cicer. 8. 1540.

Ciceronis Tuſculanae Quaeſtiones, 8. 1542.

M. Fabii Quintiliani Oratoris eloquentiſſimi, Inſtitutionum Oratoriarum lib. XII. in 4. 1542.

Hieronymi Ferrarii ad Paulum Manutium Emendationes, in Philippicas Ciceronis, 8. 1543.

Oratio de ſententia Chriſtianiſſimi Regis ad ordines imperii Spirae, 4. 1544.

Marci Tullii Ciceronis opera omnia cum Scholiis P. Manutii. VIII. voluminibus, 8. 1543.

Meſſire Jean de Bealay Cardinal, harangues, oraiſons, epiſtres, & autres choſes, tant en Latin qu'en François. 1544.

Petri Caſtellani oratio funebris. 1547.

Georg. Valla in Ciceronis Partitiones, 8. 1547.

Ciceronis Epiſtolae cum Scholiis P. Manutii, in 16. 1547.

——Ad Brutum & Quintum fratrem ibid. 1547.

M. Tullii Ciceronis epiſtolæ ad familiares, diligentius quam quae hactenus exierunt emendatae. Pauli Manutii Scholia, quibus & loci familiarium epiſto-

epiſtolarum obſcuriores explanantur, & caſtigationum quae in iiſdem epiſtolis factae ſunt, ratio redditur. in 8. 1550.

M. Tullii Ciceronis Officiorum, lib. III. Cato Major, vel de Senectute: Laelius, vel de Amicitia. Paradoxa Stoicorum VI. Somnium Scipionis, ex lib. VI. de Republica. Additae ſunt in extremo opere variae lectiones è libris manuſcriptis, & ex ingenio. 8 1549.

Franciſci Hotomanni commentariorum in orationes M. T. Ciceronis volumen primum. fol. 1554.

Berthelemy de Sallignac le voyage du Roy Henry deuxieſme, au bas païs de l'Empereur l'an 1554.

PHILOSOPHI.

Et quae ad Philoſophiam pertinent.

De arte ſupputandi libri quatuor Cutheberti Tonſtalli in 4. 1529.

Idem 4. 1535.

AD JURIS PRUDENTIAM

Libri Pertinentes.

Pandectae Juris Civilis. 5 voll. 8. 1527.

Libri Dialecticae legalis quinque Authore Chriſtophoro Hogendorphino. 8. 1532.

Juſtiniani Inſtitutiones Iuris Civilis. 8. 1534.

Melanchthon de Legibus & Gradibus, 8. 1534.

Guilielmi Budaei Forenſia cum verborum Forenſium indice Latin. Gallic, fol. 1548.

Feneſtella de Magiſtratibus Romanis. Pomp. Laetus de iiſdem & Sacerdotiis ac diverſis Legibus, 8. 1349.

Layzari Bayfiii Annotationes in lib. II. De captivis, & poſtliminio reverſis: in quibus tractatur de re navali. Ejuſdem Annotationes in tractatum de aureo & argento leg. quibus Veſtimentorum & Vaſculorum genera explicantur. Omnia ab ipſo authore recognita & aucta. Antonii Thyleſii de coloribus libellus, à coloribus veſtium non alienus, 4. 1549.

Franc de Signac: les treſpas & ordre des obſeques & enterrement du Roy Henry II. de France, 1559.

Hieron. de la Rovere: Deux ſermons funebres és obſeques & enterrement du Roy Henry II. de Franc. 4. 1559.

Jo. Lucii Placita curia, fol. 1559.

MEDICI.

Aut ad

Medicinae Artem Pertinentia Scripta.

C. Stephani Seminarium ſeu plantarium, 8. 1536.

Caroli Stephani de Latinis & Graecis nominibus arborum, fruticum, herbarum, piſcium & avium liber, 8. 1536.

Caroli Stephani Viretum, 8. 1537.

Caroli Stephani arbuſtum, fonticulus, ſpinetum in 8. 1538.

Seminarium & Plantarium fructiferarum praeſertim arbo-

arborum quae Poſt hortos conſeri ſolent, denuo auctum & locupletatum. Huic acceſſit alter libellus de conſerendis arboribus in ſeminario: deque iis in plantarium transferendis atque inſerendis, 4. 1540.

Bunellus de puella quae ſine cibo & potu vixit, 8. 1542.

Rei Ruſticae ſcriptores antiqui, Columella, Cato, Varro, Palladius cum Phil. Beroaldi annotationibus: & explicationibus Petri Victorii. Item Aldus de umbris, & horis & dierum generibus apud Palladium 2 voll. 8. 1543.

Caroli Stephani de Vaſculis libellus, adoleſcentulorum cauſa ex Bayfio decerptus, addita vulgari Latinarum vocum interpretatione, 8. 1543

Caroli Stephani de re hortenſi libellus, vulgaria herbarum, florum, ac fruticum, qui in hortis conſeri ſolent, nomina Latinis vocibus efferre docens ex probatis authoribus, in adoleſcentulorum gratiam, multo quam antea locupletior factus. Cui nuper additus eſt alius libellus de cultu & ſatione hortorum, ex antiquorum ſententia, 8. 1545.

Caroli Stephani, de Latinis & Graecis nominibus arborum, fruticum, herbarum, piſcium, & avium liber ex Ariſtotele, Theophraſto, Dioſcoride, Galeno, Aetio, Paulo Aegineta, Actuario, Nicandro, Athenaeo, Oppiano, Aeliano, Plinio, Hermolao Barbaro, & Joanne Ruellio: cum Gallica eorum nominum appellatione, 8. 1547.

Alexandri Tralliani Medici lib. XII. Rhazae de Peſtilentia libellus ex Syrorum lingua in Graecam tranſlatus. Jacobi Goupyli in eoſdem caſtigationes, fol. 1548.

Caroli Stephani Seminarium, & Plantarium fructife-

ctiferarum praeſertim arborum quae poſt hortos conſeri ſolent, denuo auctum & locupletatum. Huic acceſſit alter libellus de conſerendis arboribus in ſeminario: deque iis in plantarium transferendis atque inſerendis, 8. 1548.

Carolus Stephanus de nutrimentis ad Baillyum, libri tres in 8. 1550.

Joan. Valverda de Bannuſlo Hiſpanus de animi & corporis ſanitate tuenda. 1552.

GRAMMATICI GRAECI,

Aut Scripta ad Grammaticam artem Pertinentia.

Alphabetum Graecum, 8. 1548.

Commentarii Linguae Graecae, Guilielmo Budaeo, Conſiliario Regio ſupplicumque libellorum in Regia Magiſtro, auctore. Ab eodem accuratè recogniti, atque amplius tertia parte aucti. fol. 1548.

Alphabetum Graecum, cum Theodori Bezae Scholiis, in quibus de germana Graecae linguae pronuntiatione diſſerit. 8. 1554.

De puerili Graecarum Literarum Doctrina liber. Lodoico Enoco authore. 8. 1555.

LATINI.

Linacer de emendata ſtructura Latini ſermonis. 4. 1527.

Valentini Mathecrier Methodus Poëtica. 1529.

Di-

Dictionarium ſeu Latinae linguae Theſaurus, non ſingulas modo dictiones continens ſed integras quoque Latinae loquendi, & ſcribendi formulas ex optimis quibuſque authoribus accuratiſſime collectas cum Gallica fere interpretatione. fol. 1531.

Jac. Sylvii Iſagoge in linguam Gallicam. 4. 1531.

Aldi Manutii Inſtitutiones Grammaticae Latinae. 4. 1531.

Laurentii Vallae elegantiæ L. Lat. 4. 1533.

Epitome Deſid. Eraſmi in Laur. Vallam. 4. 1533.

Carolus Bovillus de differentia vulgarium linguarum, & Gallici ſermonis varietate. 4. 1533.

G. Budaei de Tranſitu Helleniſmi, ad Regem Chriſtianiſſimum. fol. 1535.

Dictionarium, ſeu Latinae linguae Theſaurus, non ſingulas modo dictiones continens, ſed integras quoque Latine, & loquendi & ſcribendi formulas, ex Catone, Cicerone, Plinio Avunculo, Terentio, Varrone, Livio, Plinio Sécundo, Virgilio, Caeſare, Columella, Plauto, Martiale. Cum Latina tum Grammaticorum, tum varii generis ſcriptorum interpretatione. fol. 1536.

Joannis Deſpauterii Grammatici commentarii. fol. 1537.

Roberti Stephani Dictionarium Latino-Gallicum. in fol. 1538.

C. Plinii Secundi Novocomenſis de viris illuſtribus liber, qui vulgo Cornelio Nepoti adſcribitur. Suetonii Tranquilli de claris Grammaticis & Rhetoribus liber. Julii Obſequentis prodigiorum liber imperfectus. 8. 1539.

Laurentii Vallae de ling. Lat. De reciprocatione ſui & ſuus. Ejuſdem in Ant. Raudenſem annotationes. In Pogium Apologeticus. Joan. Badii in ſex de linguae Lat. elegantia libros & librum de reciprocatione ſui & ſuus Epitome, 4. 1541.

Caroli Stephani de re Veſtiaria libellus ex Bayſio excerptus: addita vulgaris linguae interpretatione, in adoleſcentulorum, gratiam atque utilitatem, 8. 1541.

Roberti Stephani theſaurus linguae Latinae 2. voll. in fol. 1543.

Alphabetum Hebraicum in quo literae Hebraicae deſcribuntur, punctorum vocalium, accentuum forma & dictionum Hebraicarum ex Antonii Cavallerii Hebraicarum literarum profeſſoris recognitione, 1544.

Joannis Pelliſſonis modus examinandae conſtructionis in oratione, 8. 1544.

Les Declinaiſons des noms & verbes que doivent ſçavoir les enfans, auſquels on veut briler entrée à la langue Latine, 8. 1545.

Thomae Linacri Britanni rudimenta Grammatices ex Anglico ſermone in Lat. a Georgio Buchanano Scoto tranſlata, 8. 1546.

De duplici copia verborum Deſ. Eraſmi Roterodami, Commentarii duo, 1546.

Roberti Stephani Dictionarium Latino gallicum multo locupletius, Theſauro noſtro recens excuſo ita ex adverſo reſpondens, ut extra pauca quaedam aut obſoleta, aut minus uſitata vocabula, in hoc eodem ordine, ſermone patrio explicata: adjectis authorum appellationibus quas in ſuperiore Latino-gallico praetermiſeramus, fol 1546.

Pagnini obſervationes in ling. Hebraicam, 8. 1546.

Ejuſ-

—— Ejuſdem inſtitutionum Hebraicarum abbreviatio 8, 1546.

Hebraicarum Inſtitutionum libri IV. Sancte Pagnino Lucenſi authore ex R. David Kimchi priore parte מכלול quam חלקהדקדוק inſcripſit, fere tranſcripti, 4. 1548.

Dictionaire François Latin, autrement dict les mots François, avec les manieres d'uſer d'iceulx, tournez en Latin, corrigé & augmenté, fol. 1549.

Dictionariolum Puerorum. In hoc nudae tantum, puraeque ſunt dictiones, nullo loquendi genere adjecto: ut inde ſibi à teneris exempla ſumant ad declinandum pueri ſimulque propriam vocum ſignificationem paulatim diſcant, 4. 1550.

Philipp. Melanchthonis Grammatica Latina, 8. 1550.

Roberti Stephani Dictionarium Latino-Gallicum in fol. 1552.

Ambroſii Calepini Dictionarium auctum à Roberto Stephano, fol. 1553.

Dictionariolum puerorum Latinogallicum. Ex poſtrema recognitione Roberti Stephani: in qua illorum conſilio qui quotidiano & aſſiduo uſu in docendis juvenibus exercitatiſſimi ſunt, adjecta eſt ſingulorum verborum conſtructio, nominumque regimen: nec non dicendi formulae, ſine quibus varia illorum ſignificatio recte dignoſci non poterat. Huic ſubjunctum eſt Dictionariolum Gallicolatinum, ex poſtrema ejuſdem recognitione in 4. 1557.

Adagiorum Chiliades quatuor cum ſeſquicenturia Deſ. Eraſmi Roterodami. Haec editio multos Graeco-

rum Latinorumque authorum locos emendatiores quam in aliis ſint editionibus, indicem item longe locupletiorem habet. Henrici Stephani Animadverſiones in Eraſmicas quorundam adagiorum expoſitiones. fol. 1558.

Gallicae Grammatices libellus. 8. 1558.

Idem Gallice. 1558.

SACRA SCRIPTA,

Aut quae ad ea ſpectant.

HEBRAICA.

Aut ad Hebraicam linguam pertinentia, nonnulla item ad Chaldaicam & Syriacam

Liber Eſdras Hebraice. 4. 1539.

Duodecim Prophetae cum commentariis R. David Kimchi, Hebraei Doctiſſimi, à Franciſco Vatablo Hebraicarum literarum Profeſſore Regio, accuratius emendatis, & locorum Scripturae paſſim citatae adnotatione Illuſtratis, nunc primum Lutetiae Pariſiorum in lucem editi, favore & auſpiciis Chriſtianiſſ. Galliarum Regis Franciſci primi, qui in Linguarum & ſtudioſae juventutis gratiam amplis ſtipendiis Profeſſorum Operas redimit & labores compenſat.

Oſee.	1539.	Naum.	1539.
Joël.	1540.	Habacuc.	1539.
Amos.	1540.	Sophonias.	1539.
Abdias.	1540.	Aggaeus.	1539.
Jonas.	1540.	Zacharias.	1539.
Michæas.	1539.	Malachias.	1540.

in 4.

Pſal-

Pſalterium Hebraice. 4. 1540.
Biblia Hebraea 3. voll. in 4. 1543.
——— Ead 2. voll. in 12. 1543.
Biblia Hebraica. fol. 1545.
Pagnini Theſaurus linguae Sanctae. fol. 1548.
Prophetae quinque Oſee, Amos, Abdias, Jonas, cum Thargum id eſt Chaldaica Paraphraſi Jonatham, & commentariis Rabbi Selomoh Jarhi, R. Abraham Aven Ezra, & R. David Kimchi, variis lectionibus ex multorum exemplarium diligenti collatione in margine deſcriptis. 4. 1556.

GRAECA.

Novum Teſtamentum. fol. 1539.
Euſebii Pamphilii Praeparation. Euangelicae lib. xv. Graec. fol. 1544.
Euſebii Pamphilii Euangelicae demonſtrationis lib. x. Græc. fol. 1545.
N. Teſtamentum Graecum in 12. 1546.
Teſtamentum Novum Graece. 8. 1546.
Michaëlis Syngeli Hieroſolymitani Preſbyteri liber de laudibus Divi Dionyſii in 4. Graec. 1547.
Novum Teſtamentum ad fidem illorum veterum exempl. diligentiſſimè excuſum. 12. 1549.
Novum Jeſu Chriſti D. N. Teſtamentum, ex Bibliotheca Regia cum variantibus lectionibus. fol. 1550.
Juſtini Philoſophi & Martyris ſcriptoris perantiqui Opera in fol. 1551.

N. T. Graecum 12. cum verſione Eraſmi & veteris Interpretis , 1551.

Rudimenta fidei Chriſtianae Gr. in 8, 1551.

Rudimenta fidei Chriſtianae libellus apprime utilis, nunc primum in lucem editus, 12. 1551.

Bibliorum Concordantiae. 1555.

Rabbi David Kimchi in Habacuc recognit. a Fr. Vatablo, 4. 1559.

LATINA.

Biblia Latina , fol 1528.

Pſalmi Davidis, Proverbia Salomonis , Eccleſiaſtes & Cantica Canticorum cum brevibus ex Hebraeo Annotat. in 4. 1528.

Hebraica , Chaldaea , Graecaque & Latina nomina, Virorum , Mulierum , Populorum , Urbium, Idolorum , Fluviorum , Montium, ceterorumque locorum quae in Bibliis utriuſque Teſtamenti ſparſa ſunt, reſtituta hoc volumine comprehenduntur cum interpretatione Latina. Indices item duo, alter in Vetus Teſtamentum , alter in Novum , fol. 1528.

Biblia. Breves in eadem Annotationes , ex doctiſſ. interpretationibus , & Hebraeorum Commentariis. Interpretatio propriorum nominum Hebraicorum. Index copioſiſſimus rerum & ſententiarum utriuſque Teſtamenti, fol. 1532.

Biblia cum brevibus annotationibus ex doctiſſimis interpretationibus , & Hebraeorum commentariis in 8. 1534.

He-

Hebraea, Chaldaea, Graeca & Latina nomina Virorum, Mulierum, Populorum, Idolorum, Urbium, Fluviorum, Montium, caeterorumque locorum quae in Bibliis leguntur, reſtituta, cum Latina interpretatione. Locorum deſcriptio ex Coſmographis. Index praeterea rerum & ſententiarum quae in iiſdem Bibliis continentur in 8. 1537.

Biblia. Hebraea, Chaldaea, Graeca & Latina nomina Virorum, Mulierum, Populorum, Idolorum, Urbium, Fluviorum, Montium, Caeterorumque locorum quae in Bibliis leguntur, reſtituta, cum Latina interpretatione. Locorum deſcriptio è Coſmographis Index praeterea rerum & ſententiarum quae in iiſdem Bibliis continentur. His acceſſerunt Schemata Tabernaculi Moſaici, & Templi Salomonis, quae praeeunte Franciſco Vatablo Hebraicarum literarum Regio profeſſore doctiſſimo, ſumma arte & fide expreſſa ſunt, fol. 1540.

Roberti Stephani Annotationes ad Pentateuchum in 4. 1541.

Euangelium Secundum Matthaeum, Secundum Marcum, Secundum Lucam, Secundum Johannem. Acta Apoſtolorum, Breves variarum tralationum annotationes, adjecta veterum Latinorum exemplarium manuſcriptorum diverſa lectione, 8. 1541.

Summa totius Sacrae Scripturae. Decem Dei verba, ſive Praecepta, 8. 1542.

Novum Teſtamentum Latine cum brevibus variarum tranſlationum annotationibus, 12. 1543.

Biblia cum Commentariis Vatabli, 4. 1545.

Novum Teſtamentum Latin 12. 1545.

Biblia

Biblia duplici tralatione, vetere & nova, ea quae ex praelectionibus Franciſci Vatabli emendata. Unde magna ex parte ſumptae annotationes, eorundem textui circumjectae ſunt, valde minutis literis. 8. 1545.

Harmoniae Euangelicae libri IV. In quibus Euangelica hiſtoria ex quatuor Euangeliſtis ita in unum eſt contexta, ut nullius verbum ullum omiſſum, nihil non ſuo loco poſitum omnia vero literis & notis ita diſtincta ſunt, ut quid cujuſque Euangeliſta proprium quid cum alio & cum quibus commune ſit primo ſtatim aſpectu deprehendere queas. Index ipſi Harmoniae praeponitur, qui ordinem in concinnanda ipſa Harmonia obſervatum ponit ob oculos. Annotationum liber unus Authore Andrea Oſiandro. in 16. 1545.

Biblia Latina Roberti Stephani. fol. 1546.

Liber Pſalmorum Davidis, annotationes in eoſdem ex Hebraeorum commentariis, in fol. 1546.

N. T. Graeco-Latinum cum verſione vulg. & Eraſmi. 12. 1545.

Biblia Hebraica. 12. 1546.

Novum Teſtamentum, Graecè ex Bibliotheca Regia. in 12. 1546.

Hebraea & Chaldaea nomina Virorum, Mulierum, Populorum, Idolorum, Urbium, Fluviorum, Montium, caeterorumque Locorum, quae in

Bibliis leguntur, ordine Alphabeti Hebraici. 4. 1549.

Ad Cenſuras Theologorum Pariſienſium, quibus Biblia à Roberto Stephano Typographo Regio excuſa calumnioſe notarunt. ejuſdem Roberti Stephani reſponſio 8. 1552.

Le Nouveau Teſtament, c'eſt a dire, la Nouvelle alliance de noſtre Seigneur Jeſus Chriſt. tant en Latin, qu'en François: les deux tranſlations traduictes du Grec, reſpondantes l'une a l'autre verſet a verſet, notez par nombres. Brieve declaration d'aucuns mots & manieres de parler continues en iceluy, difficiles a entendre. Avec une table. 8. 1552.

In ſacra quatuor Euangelia, enarrationes perpetuae, ſecundum & poſtremum recognitae qui inſperſi ſunt ſyncerioris Theologiae loci communes, ad ſcripturarum fidem ſimpliciter & nullius cum inſectatione tractati: adjectis etiam aliquot locorum tractationibus, & indice copioſiſſimo per Martinum Bucerum. fol. 1553.

Roberti Stephani, *In Euangelium, Matthaeum, Marcum & Lucam, Commentarii ex Eccleſiaſticis, ſcriptoribus collecti. Novae Gloſſae ordinariae ſpecimen, donec meliora Dominus. fol.* 1553.

Calvini Inſtitutiones. fol. 1553.

De Vero Verbi Dei, Sacramentorum, & Eccleſiae Miniſterio, lib. II. De adulterinis Sacramentis, lib. 1. De adulterato Baptiſmi Sacramento, & de Sanctorum Oleorum uſu & conſecrationibus, lib. I. De adulterata Coena Domini, & de tremendis ſacrae Miſſae Myſteriis, lib. VI.

De

De theatrica Miſſae ſaltatione Cento ex veteribus Poëtis Latinis conſarcinatus autore Petro Vireto fol. 1553.

Andreae Oſiandri Commentaria in Euangelium Matthaeum, Marcum, Lucam. Ejuſdem Elenchus ſeu Index ordinis rerum a quatuor Euangeliſtis traditarum in concinnanda Harmonia Eaungelica. Calvini Commentaria in Johannem, fol. 1553.

In primum Moſis librum, qui Geneſis Vulgo dicitur, Commentarius Johannis Calvini, fol. 1554.

Theodor. Beza de puniendis haereticis, 8. 1554.

Pſalmorum libri quinque ad Hebraicam Veritatem Traducti, & ſumma, parique diligentia à Martino Bucero enarrati. Ejuſdem Commentarii in librum Judicum & in Sophoniam Prophetam in fol. 1554.

Defenſio Orthodoxae fidei de ſacra Trinitate, contra prodigioſos errores Michaëlis Serveti Hiſpanis, ubi Oſtenditur haereticos jure Gladii coercendos eſſe, & nominatim de homine hoc tam impio juſtè & merito ſumptum Genevae fuiſſe ſupplicium per Johannem Calvinum, 8. 1554.

ספר חינוך בחירי יה

Id eſt

Liber catecheſeos juventutis Dei à I. Tremellio, 8. 1554.

De origine, continuatione, uſu, autoritate, atque praeſtantia Miniſterii verbi Dei, & Sacramentorum: & de Controverſiis ea de re in Chriſtiano orbe, hoc praeſertim ſeculo excitatis ac de earum componendarum ratione autore Petro Vireto, fol. 1554.

Stephani Concordantiae Lat. utriuſque Teſtamenti idem Hebraic. fol. 1555.

Biblia. R. Stephanus Lectori. En tibi Bibliorum vul-

gata

gata editio, verſuum rationem ſingula capita verſibus diſtincta ſunt, numeris praefixis qui verſuum numeris, quos in Concordantiis noſtris novis & integris, poſt literas marginales A. B. C. D. E. F. G. addidimus, reſpondent : ut quaerendi moleſtia leveris, quum tibi tanquam digito, quod quaeris demonſtrabunt, 8. 1555.

Harmonia ex tribus Euangeliſtis compoſita, Matthaeo, Marco & Luca : adjuncto ſeorſum Johanne, quod pauca cum aliis communia habeat. cum Johannis Calvini Commentariis, fol. 1555.

Pſalmi Davidis, ex tralitione Sanctis Pagnini & veteris interpretis : cum Annotationibus diffuſioribus quam quae in Bibliorum Volumine habebantur, 8. 1556.

Liber Pſalmorum Davidis Tralatio duplex Vetus & Nova. Haec poſterior, Santis Pagnini, partim ab ipſo Pagnino recognita, partim ex Franſciſci Vatabli, Hebraicarum litterarum profeſſoris quondam Regii eruditiſſimis praelectionibus emendata & expolita. Adjectae ſunt Annotationes cum ex aliorum tralatione, tum vero ex Commentariis Hebraeorum ab ipſo Vatablo diligenter excuſſis : quae Commentarii vice lectoribus eſſe poterunt, 8. 1556.

Joannes Pauli Apoſtoli Epiſtolas, atque etiam in Epiſtolam ad Hebraeos, item in Canonicas Petri, Johannis, Jacobi, & Judae, quae etiam Catholicae vocantur, Johannis Calvini Commentarii. Hunc Commentariorum poſtremam eſſe recognitionum, ex lectione atque collatione cum prioribus, deprehendet lector, fol. 1556.

Calvinus in acta Apoſtolorum, fol. 1555.

Cal-

Calvinus in Pſalmos, fol. 1557.
Calvinus in omnes Pauli Epiſtolas, fol. 1557.
Biblia duplicis verſionis, antiquae & novae Vatabli, & Pagnini, cum Schol. 1557.
Phraſes Hebraicae, ſeu loquendi genera Hebraice quae in veteri Teſtamento paſſim leguntur, ex Commentariis Hebraeorum, aliiſque doctiſſimorum Virorum ſcriptis explicata. Theſauri linguae Hebraicae altera pars, 8. 1558.
Inſtitutio Chriſtianae religionis in libros quatuor nunc primum digeſta, certiſque diſtincta Capitibus ad aptiſſimam methodum: aucta etiam tam magna acceſſione ut propemodum opus novum haberi poſſit, fol. 1559.
Calvini Commentarii in v. Libros Moſis, fol. 1559.
Harmonia ex tribus Euangeliſtis compoſita, Matthaeo, Marco & Luca: adjuncto ſeorſum Johanne, quod pauca cum aliis communia habeat. Cum Johannis Calvini Commentariis, fol. 1560.

MISCELLANEA.

Polydori Virgilii de Inventoribus rerum prior editio, tribus primis contenta libris, ab ipſo autore recognita & locupletata, ubi viſa eſt materia ſic poſcere. Cui editioni adglutinavit Inſtituta omnia noſtrae Chriſtianae religionis aliarumve gentium, ac eorum primordia undique diligenter quaeſita: quae quinque poſterioribus libris continentur. Adjectus eſt & Index, omnia quae in hoc opere tractantur, ſerie literaria indicans, 4. 1528.
L. Vallae Antidotum in Poghium & Annotationes in Antonium Raudenſ. in 4. 1529.

C. Pli-

C. Plinii Secundi Novocomenſis Epiſtolarum libri x. Ejuſdem Panegyricus Trajano Principi dictus. Ejusdem de viris Illuſtribus in re militari & in adminiſtranda rep. Suetonii Tranquilli de claris Grammaticis & Rhetoribus. Quibus adjectus eſt Index copioſiſſimus. Julii Obſequentis prodigiorum liber. Latina interpretatio dictionum & ſententiarum Graecarum, quibus Plinius utitur. 8. 1529.

C. Plinii Secundi Novocomenſis de viris illuſtribus liber. 8. 1539.

Robertus Senalis, de liquidorum leguminumque menſuris ex variis ſacrae Scripturae & Authorum veterum, ac recentiorum locis congeſtae obſervatiunculae. 4. 1532.

Polydori Virgilii de rerum inventione adjectis religionum fundamentis. 4. 1537.

Exemplaria literarum quibusRex Franciſcus I. ab adverſariorum maledictis defenditur,&c. in 4. 1537.

Joannes Theodoricus de mihi & nihil Aſſertio. in 8. 1540.

François I. Roy de France: Epiſtre à noſtre S. Pere Paul III. par laquelle eſt reſpondu aux Calomnies en deux lettres envoyees au dit S. Pere par Charles V. Empereur: tranſlate de Latin. in 8. 1543.

C. Criſpi Saluſtii de Conjuratione Catilinae hiſtoria. Ejuſdem de bello Jugurthino. Portii La-

tronis declamatio contra L. Catilinam. Fragmenta quaedam ex libris hiſtoriarum. C. Criſpi Salluſtii. 4. 1544.

Catalogus Librorum in Stephani Officina cuſi & recuſi in 8. 1546.

Catalogus Librorum in Stephani Officina Venales. 1546.

D. Eraſmi Apophthegmata. 8. 1547.

Luciani Dialogi aliquot Feſtivi. 8 1548.

Junii Rabirii haſtarum & auctionum origo & ſolemnia. 4. 1554.

Prochotrophe urbis Carnutenſis. 8. 1557.

LIBRI
à
FRANCISCO STEPHANO I.
HENRICI. I. *Filio.*
ROBERTI. I. *Fratre,*
Excuſi.

TErentius cum accentibus & argumentis ex Donato. 4. 1538.

Caroli Stephani Sylva, Frutetum, Collis in 8. 1538.

P. Terentii Afri Comici, Andria: omni interpretationis genere, in adoleſcentulorum gratiam facilior effecta. Ut ex hac Comoedia, omnes deinde alias ab eodem comico conſcriptas, nullo negotio adſequantur juvenes bonarum literarum ſtudioſi. Addita eſt conſtructionis ratio, tum vulgaris, tum etiam Latina, Item Scholia, quae ſelectiorum vocabulorum vim, & bene Latinarum locutionum formulas contineant: cum Ciceronis, & bonorum authorum ſermone conferant: corruptam ac vitiatam loquendi conſuetudinem emendent. 8. 1541.

Caroli Step. Arbuſtum, Fonticulus, Spinetum. 8. 1542.

Caroli Stephani Pratum, Lacus, Arundinetum, apud Simonem Colinaeum & Franciſcum Stephanum ejus privignum. 8. 1543.

Pſalterium Davidis Graece. 12. 1542.

LIBRI
Apud
CAROLUM STEPHANUM
HENRICI. I. *Filium*
Impreſſi.

PLutarque Traicté de la honte vicieuſe, traduict de Grec. par Franc. le Grand. 8. 1544.

Appiani Alexandrini Romanarum hiſtoriarum.

Celtica.
Libyca, vel Carthaginenſis.
Illyrica.
Syriaca.
Parthica.
Mithridatica.
Civilium bellorum, in quinque libros diſtincta.

Ex Bibliotheca Regia. fol. 1551.

Apologie faicte par un ſerviteur du Roy de France Henry II. contre les calomnies des Imperiaux ſur la deſcente du Turc, 4. 1551.

Epiſtolae P. Bunelli, 8. 1551.

Char. Eſtienne Abrege de l'hiſtorie de Vicomtes & Ducs de Mylans extraicte en partie du livre de Paulus Jovius, 4. 1552.

——Diſcours des hiſtoires des Lorraine & des Flandres au Roy Henry II. 4. 1552.

Apologia altera pro Rege Chriſtianiſſimo Henrico II. contra Caeſarianos. 4. 1552.

Joannis Valverdus de animi & corporis ſanitate tuenda, in 8. 1552.

Berthelemy de Salignac, le ſiege de Mots en Lorraine l'an 1552.

Nicolas Durand Traicte de la guerre de Malthe, & de

de l'iſſue, fauſſement imputée aux François, l'an 1553.

Novum Teſtamentum, ex Bib. Regia. 8. 1553.

La guide de chemins de France, reveuë & augmentée pour la troiſiéme fois, les fleuves du Royaume auſſi augmentez. 8. 1553.

Nicol. Villagagnon de bello Melitenſi & ejus eventu Gallis impoſito ad Carolum V. Imp. commentaria. 1553.

Charl. Eſtienne, Paradoxes ou propos contre la commune opinion, debatus en forme de declamations forenſes, pour exerciter les jeunes eſprits en cauſes difficiles. 8. 1554.

——— Paradoxe, que le plaider eſt de choſe treſutile & neceſſaire à la vie de l'homme. 8. 1554.

Haſtarum & Auctionum origo, ratio, ſolennia. Authore Junio Rabirio, Jureconſulto, & apud Petragonos in ſubſelliis Begeraci cauſarum capitalium quaeſtore ac praefecto Regio cum Indice locupletiſſimo. 4. 1554.

Dionyſiii Halicarnaſſei reſponſio ad Cn. Pompeii epiſtolam, cum aliis quibuſdam opuſculis Gr. 8. 1554.

B. de Salignac: Miſſives par luy envoyez du camp du Roy à Mr. le Cardinal de Guiſe, contenans le voyage du Roy Henry II. au païs bas de l'Empereur, in 8. 1554.

Praedium ruſticum in quo cujuſvis ſoli vel culti vel inculti plantarum vocabula ac deſcriptiones, earumque conſerendarum atque excolendarum inſtrumenta ſuo ordine deſcribuntur. In adoleſcentulorum bonarum literarum ſtudioſorum, gratiam. in 8. 1554.

Caroli Stephani Dictionarium Latino-Graecum in quo ſingulae dictiones ac locutiones Latinae, Grae-

cis vocibus ac ſententiis praemiſſae, magnum utriuſque linguae commercium indicant. Hujus autem plurima pars ex Budaei vigiliarum reliquiis excerpta eſt. Ad Illuſtriſſimum Principem, atque Ampliſſimum Cardinalem Lotharingium, in 4. 1554

Caroli Stephani Latinae linguae cum Graeca Collatio ex Priſciano, & probatiſſ. quibuſque authoribus: per locos communes, literarum, partium orationis conſtructionis ac totius Grammatices. 8. 1554.

Deffenſe pour le Roy Tres Chreſtien contre les Calomnies de Jacques Omphalius. 1554.

Pomponius Laetus de Romanis Magiſtratibus &c. cum annotationibus R. Gorraei Haſtarum & auctionum origo, ratio & Solemnia Junii Rabirii. 4. 1554.

Opera Ciceronis omnia. fol. 1555.

Petri Godofredi Proverbia. 1555.

Pier. Belon: deux livres de la nature & diverſité de poiſſons avec figures forma oblonga. 1555.

Caroli Stephani Theſaurus Ciceronianus. fol. 1556.

Titulus de Regulis juris antiqui cum eleganti commentario vetere. 8. 1557.

M. Tullii Ciceronis Opera. fol. 1558.

Placitorum ſumma apud Gallos libri XII. per Joannem Lucium. fol. 1559.

L I.

LIBRI
à
FRANCISCO STEPHANO. II.
ROBERTI Filio *Excuſi.*

SErmons de Iean Calvin ſur les dix commandemens de la loy donnée de Dieu par Moyſe autrement appellez le Decalogue. Recueillis ſur le champ & mot à mot de ſes predications, lors qu'il preſchoit le Deuteronome ſanſque depuis, ait eſte rien adjouſté ny diminué. 1562.

La S. Bible traduite en François. 8. 1567.

Les Pſeaumes mis en rime par Clement Marot & Theod. de Beze. 16. 1568.

Lamb. Daneau Traicté des Dances. 8. 1579.

Eſt. Junius Brutus : de la puiſſance legitime du Prince ſur le peuple, & du peuple ſur le Prince, traduict de Latin. 8. 1581.

Les œuvres Morales & meſlees de Plutarque tranſlatées de Grec en François, reveues & corrigées en pluſieurs paſſages par le tranſlateur. Compoſes en deux tomes & enrichie en cette edition de prefaces generales, de ſommaires au commencement d'un chacun de traites, & d'annotation en marge, qui monſtrent l'artifice & la ſuite des diſcours de l'auteur. Avec quatre indices, le primier des Autheurs allegeez & expoſez : le ſecond de ſimilitudes, le troïſieme de Apothegmes, & le dernier de choſes memorabeles mentionnez es dits œuvre. fol. 1582.

Curiae Aquenſis deciſiones & placita. 1618.

LIBRI
Quos Typis ſuis excudit
HENRICUS STEPHANUS II.
ROBERTI. I. *Filius.*

POETAE GRAECI.

ANacreontis Teii Odae. Ab Henr. Stephano luce & Latinitate nunc primum donatae, in 4. 1554.

Callimachi Hymni & epigrammata cum notis H. Steph. 4. 1557.

Pindarus & VIII. Lyrici in 16. 1560.

Theocritus Graec. 4. 1561.

Plutarchi liber de Homeri Poëſi Gr. fol. 1566.

Ἀνθολογία διαφόρων ἐπιγραμμάτων παλαιῶν, εἰς ἑπτὰ βιβλία διῃρημένη.

Florilegium diverſorum epigrammatum veterum, in ſeptem libros diviſum. Magno epigrammatum numero & duobus indicibus auctum. Henr. Steph. de hac ſua editione diſtichon,

Priſtinus à mendis fuerat lepor ante fugatus
Nunc profugae mendae, nunc lepor ille redit.

in 4. 1566.

Pindari & aliorum Lyricorum carmina Graec & Latin. in 24. 1566.

POE-

POETAE GRAECI

Principes heroici carminis, & alii nonnulli.

HOMERUS.
ORPHEUS.
CALLIM.
ARATUS.
NICANDER.
THEOCRIT.
MOSCHUS.
BION.
DIONYSIUS.
HESIODUS.
COLUTHUS.
TRYPHIOD.
MUSÆUS.
THEOGNIS.
PHOCYL.
PYTHAGORÆ Aurea Carmina.

Fragmenta aliorum Poëtarum. Henr. Stephani Tetraſtichon de hac ſua editione.

Quae facie invitat, plures invitat ocellos.
Quum cultu corpus compta decente nitet,
Nativo prius hi nos illexere decore:
Illecebras cultus dat novus iſte novas.

grandibus literis, in fol. 1566.

Aeſchyli Tragoediae VII. Quae cum omnes multo quam antea caſtigatiores eduntur, tum vero una, quae mutila & decurtata prius erat, integra nunc profertur. Scholia in eaſdem, plurimis in locis locupletata, & in pene infinitis emendata. Petri Victorii cura & diligentia. 4. 1557.

Tragoediae ſelectae Aeſchyli, Sophoclis, Euripidis. Cum duplici interpretatione Latina, una ad verbum, altera carmine. Ennianae interpretationes locorum aliquot Euripidis. 12. 1567.

Sophoclis Tragoediae Septem una cum omnibus Græcis Scholiis & cum Latinis Joach. Camerarii annotationes Henr. Stephani in Sophoclem & Euripidem, ſeorſum excuſae ſimul prodeunt, in 4. 1568.

Pindarus Graece & Latine cum Scholiaſte, in 4. 1569.

Comicorum Græcorum Sententiæ, id eſt Gnomæ Latinis verſibus ab Henr. Stephano redditæ & annotationibus illuſtratae. Ejuſdem Henrici Stephani Tetraſtichon de his ſententiis.

Quem permixta jocis offendunt ſeria multis.
Quem minus idcirco comica muſa juvat.
Paucis mixta jocis hinc ſeria plurima carpat.
Namque cothurnata hic plurima ſoccus habet.

in 24. 1569.

Epigrammata Graeca, Selecta ex Anthologia. Interpretata ad verbum, & carmine ab Henrico Stephano: quaedam & ab aliis. Loci aliquot ab eodem annotationibus illuſtrati. Ejuſdem interpretationes centum & ſex unius diſtichi, aliorum item quorundam epigrammatum variae. 8. 1570.

Homeri & Heſiodi certamen nunc primum luce donatum. Matronis & aliorum Parodiae, ex Homeri verſibus parva immutatione lepido detortis conſutae. Homeriacoum Heroum Epitaphia. Cum duplici interpretatione Latina in 8. 1573.

Henrici Stephani Poëſis Philoſophica Empedoclis, Orphei, Heracliti, Democriti Graece, 8. 1573.

Virtutum Encomia ſive Gnomae de virtutibus: ex Poëtis & Philoſophis utriuſque linguae Graecis ver-

verſibus adjecta interpretatione Henrici Stephani inter Latina autem carmina quaedam ſunt elegantiſſima, à pauciſſim. adhuc lecta. in 12. 1573.

Ex Anthologia Epigrammata quaedam contra ebrietatem Graec. Lat. Joſeph. Scaligero interprete. in 8. 1574.

Apollonii Rhodii Argonauticōn libri IV. Scholia vetuſta in eoſdem libros quae palmam inter alia omnia in alios Poëtas ſcripta obtinere exiſtimantur. Cum annotationibus Henrici Stephani: ex quibus, quantam in hanc editionem contulerit diligentiam, cognoſci poterit. 4. 1574.

Dionyſii Alex. & Pomp. Melae Situs orbis deſcriptio. Aethici Coſmographia. C. I. Solini Polyhiſtor. *In* Dionyſii *Poëmatium Commentarii* Euſtathii: *Interpretatio ejuſdem Poëmatii ad verbum, ab* Henrico Stephano *Scripta: necnon Annotationes ejus in idem, & quorundam aliorum.* In Melam annotationes Joannis Olivarii: in Aethicum Scholia Joſiae Simleri: in Solinum Emendationes Martini Delrio. 4. 1577.

Callimachi Cyrenaei Hymni (cum ſuis Scholiis Graecis & Epigrammata. Ejuſdem Poëmatium de coina Berenices, à Catullo verſum. *Nicodemi* Friſchlini *Balingenſis interpretationes duae Hymnorum: Una oratione ſoluta: altera, Carmine.* Ejuſdem interpretatio Epigrammatum, & annotationes in Hymnos. Henrici Stephani partim emendationes partim annotationes in quoſdam Hymnorum locos. Ejuſdem duplex interpretatio Hymni primi carmine utraque: quarum una, adſtrictae; altera liberae & paraphraſticae interpretationis exemplum eſſe poſſit. 4. 1577.

Ho-

Homerici Centones, à veteribus vocati Ὁμηρόκεντρα. Virgiliani Centones, utrique in quaedam hiſtoriae ſacrae capita ſcripti. Nonni Paraphraſis Euangelii Joannis, Graece & Latine. 12. 1578.

Theocriti aliorumque Poëtarum Idyllia. Ejuſdem Epigrammata. Simmiae Rhodii Ovum, Alæ, Securis, Fiſtula, Doſiadis Ara. Omnia cum interpretatione Latina, in Virgilianas & Naſ. imitationes Theocriti, obſervationes Henrici Stephani. 12. 1579.

Pindarus & alii Lyrici Graece & Latine edit. 3. in 16. 1585.

Theocriti aliorumque Idyllia cum notis Henrici Stephani, in 12. 1586.

L A T I N I.

Fragmenta veterum Poëtarum Latinorum, quorum opera non extant:

ENNII.	PACUVII.
ACCII.	AFRANII.
LUCILII.	NAEVII.
LABERII.	CAECILII.

Aliorumque multorum: *Undique à Roberto Stephano ſumma diligentia olim congeſta: nunc autem ab Henr. Stephano ejus filio digeſta, & priſcarum quae in illis ſunt vocum expoſitione illuſtrata: additis etiam alicubi verſibus Graecis quos interpretantur.* Haec in gratiam ſtudioſorum carminis: propediem autem & amatoribus orationis ſolutae in ſimili labore (Deo favente) gratificabimur. 8. 1564.

Pſal-

Pſalmorum Davidis paraphraſis Poëtica, nunc primum edita, Authore Georgio Buchanano, Scoto, Poëtarum noſtri ſaeculi facile principe. Ejuſdem Buchanani Tragoedia quae inſcribitur Jephthes. Caetera ejus opera ſeorſum edita ſunt, in 12. 1566.

Pſalmi Davidis aliquot, metro Anacreontio & Sapphico. Autore Henrico Stephano, cujus etiam ex officina prodeunt. Ejuſdem Henrici Stephani Odarion de Pſalmis aliquot Davidicis à ſe ἀνακρεοντειομελοποιηθεῖσι.

Anacreontis olim.
Modos dedi iocoſos,
Anacreonticam nunc,
Sed nil Anacreontis.
Dabo lyram ſonantem.
Sic aemulabor haſtam,
Quae Vulnus inferebat.
Addebat & medelam.
Quos ſauciavit olim.
Nervis chelys profanis,
Sanabit illa nervis.
Aptata Chriſtianis.

in 32. 1568.

Theodori Bezae Vezelii Poëmatum editio ſecunda, ab eo recognita. Item ex Georgio Buchanano aliiſque variis inſignibus poëtis excerpta carmina, praeſertimque epigrammata. Excudebat Henricus Stephanus ex cujus etiam epigrammatis Graecis & Latinis aliquot adjecta ſunt, in 8. 1569.

Artis Typographicae Querimonia, de illiteratis quibuſdam Typographis, propter quos in contemptum venit. Autore Henrico Stephano. Epitaphia Graeca & Latina doctorum quorundam Typographorum, ab eodem ſcripta. in 4. 1569.

Parodiae morales Henrici Stephani, in Poetarum veter. ſententias celebriores, totidem verſibus Gr. ab eo redditas. Ejuſdem Henrici Stephani ad lectorem tetraſtichon.

Au-

Aurea priſcorum (ceu quaedam oracula) vatum
Ecce tibi in varios dicta propago modos.
Ipſa legentis erit ſic propagata voluptas,
Ipſe propagatus ſic quoque fructus erit.

Centonum veterum & parodiarum utriuſque linguae exempla. 8 1575.

P. Virgilius novis Scholiis Illuſtratus quae Henrici Stephani partim domi nata, partim è virorum doctiſſimorum libris excerpta dedit. 8 1583.

Quinti Horatii Flacci Poëmata. 8. 1588.

HISTORICI GRAECI.

Ex Cteſia, Agatharchide Memnone excerptae hiſtoriae. Appiani Iberica. Item, de geſtis Annibalis. Omnia nunc primum edita. Cum Henrici Stephani caſtigationibus Graec. 8. 1557.

Diodori Siculi Bibliothecae hiſtoricae libri quindecim de quadraginta. Decem ex quindecim nunquam prius fuerunt editi. fol. 1559.

Appiani Hiſpania & Annibalicae Lat. Fr. Beraldi. 8. 1560.

Xenophontis *Omnia quae extant Opera* Multorum veterum exemplarium ope (quorum bonam partem Bibliotheca viri Illuſtris Huldrici Fuggeri ſuppeditavit) à multis mendorum ſordibus ita purgata, ut longè majore cum fructu legi multoque facilius quam antea intelligi poſſint. *Epiſtolarum Xenophontis fragmenta quaedam haec editio praeter alias habet.* In Xenophontem annotationes Henrici Stephani, quibus partim varias lectiones examinare partim locis aliquot obſcuris lucem

cem afferre, partim mendoſos quoſdam (in quibus veterum codicum auxilio deſtitutus fuit) ſuae integritati reſtituere conatur. *Indicem copioſiſſimum cum Latina interpretatione innumeris in locis emendata habebis.* fol. 1561.

Eorundem Operum Interpretationem à diverſis editam Henr. Stephanus partim ipſe recognovit, partim per alios recognoſcendam curavit, in iis potiſſimum locis in quibus minus tolerabilis eſſe videbatur. Huic praefixa eſt ejuſdem Henrici Stephani oratio de conjungendis cum Marte Muſis, exemplo Xenophontis. Hujus editionis margini appoſiti ſunt numeri qui Graecam paginam Latinae reſpondentem indicant, ut index (qui paulo ſuperioribus accuratior operi extremo adjectus eſt) ad utranque editionem lectori uſui eſſe poſſit. in fol. 1561.

Thucydidis Olori filii de bello Peloponneſiaco libri octo. Una cum Scholiis Graecis ſuas ſedes magna ex parte repoſitis, & integritati ſuae reſtitutis pleriſque in locis. Iidem Latinè, ex interpretatione Laurentii Vallae, ab Henrico Stephano recognita fol. 1563.

Herodoti Halicarnaſſei Hiſtoriae lib IX. & de vita Homeri libellus. Illi ex interpretatione Laur. Vallae adſcripta: hic ex interpretatione Conradi Hereſbachii, utraque ab Henrico Stephano recognita. Ex Cteſia excerptae hiſtoriae. Icones quarundam memorabilium apud Herodotum ſtructurarum. Apologia Henrici Stephani pro Herodoto. Ejuſdem Henrici Stephani de hac ſua editione diſtichon.

He-

Herodoti Latium poſſederat hactenus umbram,
Nunc Latium corpus poſſidet Herodoti.
in fol. 1566.

Herodoti Halicarnaſſei hiſtoriae lib. IX. & de vita Homeri libellus, illi ex interpretatione Laur. Vallae adſcripta: hic ex interpretatione Conradi Hereſbachii, utraque ab Henrico Stephano recognita. Ex Cteſia excerptae hiſtoriae. Icones quarundam Memorabilium apud Herodotum ſtructurarum. Apologia Henrici Stephani pro Herodoto. Ejuſdem Henrici Stephani de hac ſua editione diſtichon.

Herodoti Latium poſſederat hactenus umbram,
Nunc Latium corpus poſſidet Herodoti.
in fol. 1570.

Arriani (qui alter Xenophon vocatus fuit) de expedit. Alex. Magni, Hiſtoriarum libri VIII. ex Bonavent. Vulcanii Brug. nova interpretatione. Ab eodem quamplurimi loci ope veteris exemplaris reſtituti. Cum Indice copioſiſſimo. Alexandri vita, ex Plut. Ejuſdem libri 2. de fortuna vel virtute Alexandri. in fol. 1575.

Xenophontis (viri armorum & literarum laude celeberrimi) quae extant opera. Annotationes H. Stephani, multum locupletatae: quae varia ad lectionem Xenophontis longè utiliſſima habent. Editio ſecunda, ad quam eſſe factam maximam diligentiae acceſſionem, ſtatim cognoſces. fol. 1581.

Herodiani Hiſtor. lib. VIII. Cum Angeli Politiani interpretatione & hujus partim ſupplemento, partim examine Henr. Stephani utroque margini adſcripto. Ejuſdem Henrici Stephani emendationes quorundam Graeci contextus locorum, & quorundam expoſitiones. Hiſtoriarum Herodianicas ſubſequentium libri duo nunc primum Graece editi. qui ſunt Zoſymi. 4. 1581.

Thu-

Thucydides Olori filii de bello Peleponneſiaco libri octo. Una cum Scholiis Graecis ſuas in ſedes magna ex parte repoſitis & integritati ſuae reſtitutis pleriſque in locis. Iidem Latine, ex interpretatione Laurentii Vallæ, ab H. Stephano recognita, in fol. 1588.

Xenophontis quae extant opera. H. Stephani annotationes multum locupletatae, in fol. 1589.

Dionis Caſſii Romanarum Hiſtoriarum libri xxv. Ex Guilielmi Xylandri interpretatione. Henric. Stephan. de Dionis Hiſt.

Scripſerunt alii florentis tempora Romae,
Et grave ſit quonam tempore paſſa jugum;
Hiſtorias alias iſti conferto Dionis,
Rivi, illae ſed fons iſta Dionis erit.

in fol. 1592.

Appiani Alexandrini Rom. Hiſtoriarum,

Punica, ſive Carthaginenſis,	Syriaca,
Parthica,	Mithridatica,
Iberica,	Annibalica.

Celtica & Illyricae fragmenta quaedam. Item, de bellis civilibus libri v. Henrici Stephani annotationes in quoſdam Appiani Hiſtorias, & in conciones per totum opus ſparſas. fol. 1592.

Xiphilinus Dionis Nicaei contractor, Graece Latine cum notis Henrici Stephani. fol. 1592.

Herodotus Halicarnaſſeus Graece Latine. fol. 1592.

Ex Memnone excerptae hiſtoriae de tyrannis Heracleæ Ponticæ. Ex Cteſia & Agatharchide excerptæ hiſtoriae. Omnia non ſolum Graece, ſed & Latine partim ex Henrici Stephani, partim ex Lauren. Rhodomanni interpretatione cum acceſſione ad ea quae prius ex illis hiſtoriis excerpta fuerant, in 8. 1594.

LATINI HISTORICI.

Gentium & Familiarum Romanarum Stemmata, Richardo Sterinio Barone Schuvarzenavio auctore. Ad illuſtriſſimum Principem Carolum Archiducem Auſtriae, fol. 1559.

Varii hiſtoriae Romanae Scriptores partim Graeci, partim Latini, in unum velut corpus redacti, de rebus geſtis ab urbe condita, uſque ad imperii Conſtantinopolin. tranſlata tempora. Nomina eorum quos habes hîc autorum, proxime ſequentes paginae te docebunt. IV. voll.

Tom. I.

Carolus Sigonius.
C. Vellejus Paterculus.

Tom. II.

Dion Nicaeus Graec.
Herodianus Graec.

Tom. III.

C. Suet. Tranquillus.
Ael. Spartianus.
Jul. Capitolinus.
Ael. Lampridius.
Vulcat. Gallicanus.
Flavius Vopiſcus.
Trebell. Pollio.
Sext. Aur. Victor.
Pomp. Laetus.
Joan. Bapt. Egnatius.

Tom IV.

Amm. Marcellinus.
Eutropius.

Faſti Siculi acti à Romulo Rege uſque ad Tiberium Caeſarem cum commentariis Car. Sigonii, in 8. 1568.

C. Julii Solini Polyhiſtor, cum emendat. Matt. Anton. Delrio. vide Dionyſ. Alexandr. de ſitu orbis, in 4. 1577.

ORATORES GRAECI.

Themiſtii (Euphradae ab eloquentia cognominati) orationes XIV. Harum ſex poſteriores ſunt novae: caeterae emendatiores quam antea prodeunt, in 8. 1562.

Polemonis, Himerii, & aliorum quorundam declamationes, nunc primum editae. Hic ille eſſe fertur Polemon inter ſophiſtas olim celeberrimus, & dicto illo valde nobilitatus, Romam eſſe orbis epitomen. 4. 1567.

Conciones ſive orationes ex Graecis, Latiniſque hiſtoricis excerptae. Quae ex Graecis excerptae ſunt, interpretationem Latinam adjunctam habent, nonnullae novam, aliae jam antea vulgatam, ſed nunc demum pleriſque in locis recognitam. *Additus eſt index artificioſiſſimus & utiliſſimus*, quo in rhetorica cauſarum genera, velut in communes locos, ſingulae conciones rediguntur. fol. 1570.

Rhetores Graeci minores. fol. 1575.

Antiſthenis orationes Ajacis & Ulyſſis Gr. fol. 1575.

Oratorum Veterum Orationes,

Aeſchinis.	*Dinarchi.*
Lyſiae.	*Antiphontis.*
Andocidis.	*Lycurgi.*
Iſaei.	*Herodis.*

Et aliorum. in harum editione quid ab Henrico Stephano praeſtitum ſit, ex ejus praefatione lector intelliget. Cum interpretatione Lat. quarundam, in fol. 1575.

Oratores veteres Gr. Lat. a Hieron. Wolfio, in fol. 1577.

Epiſtolia, Dialogi Breves. Oratiunculae, Poëmatia, ex variis utriuſque linguae ſcriptoribus Inter Poëmatia autem eſt Satyra elegantiſſima, quae inſcribitur lis, non prius edita Henric. Stephan. lectori.

Ut varia utroque ſcripta ſermone hic vides,
Quae varia variis exarata autoribus,
Ita brevitatis hic & elegantiae
Spectare varia tibi datur certamina.
in 8. 1577.

Plinii Secundi Epiſtolae & panegyricus ejus, aliorum & Claudiani cum notis Caſauboni. 12. 1591.

Iſocratis Orationes & Epiſtolae cum Latina interpretatione Hier Wolfii, ab ipſo poſtremum recognita. Henrici Stephani in Iſocratem diatribae VII. quarum una obſervationes Harpocrationis in eundem examinat. Georgiae & Ariſtidis quaedam, ejuſdem cum Iſocraticis argumenti, Guil.Cantero interpr. fol. 1593.

S. Juſtini Mart. Epiſtola ad Diogenetum, & oratio ad Graecos Gr. Lat. per Henric. Stephan. cum notis. in 4. 1595.

PHILOSOPHI GRAECI.

Ariſtotelis & Theophraſti ſcripta quaedam, quae vel nunquam antea, vel minus emendata quam nunc edita fuerunt, in 8. 1557.

Ma-

Maximi Tyrii Philoſophi Platonici Sermones ſive Diſputationes XLI. Cum Latina interpretatione, Coſmi Paccii archiepiſcopi Florentini ab Henrico Stephano quam plurimis in locis recognita, in 8. 1557.

Sexti Philoſophi Pyrrhoniarum Hypotypωſeωn libri III. Quibus in tres Philoſophiae partes ſeveriſſimè inquiritur. Libri magno ingenii acumine ſcripti, variaque doctrina referti: Graece nunquam, Latine nunc primum editi, interprete Henrico Stephano, in 8. 1562.

Diogenis Laertii de vitis, dogmatis & Apophthegmatis eorum qui in Philoſophia claruerunt, libri x. Ex multis vetuſtis codicibus plurimos locos integritati ſuae reſtituentes, & eos quibus aliqua deerant, explentes. Cum annotationibus Henrici Stephani. Pythag. Philoſophorum fragmenta, cum Latina interpretatione. 8. 1570.

Plutarchi Chaeronenſis quae exſtant opera cum Latina interpretatione. Ex vetuſtis codicibus plurima nunc primum emendata ſunt, ut ex Henrici Stephani annotationibus intelliges: quibus & ſuam quorundam libellorum interpretationem adjunxit. Æmilii Prob. ſeu Cornelii Nepotis de vita excellentium imperatorum, Item Donati Acciaioli vitae Scipionis & Annibalis. in 8. 1572.

Platonis opera quae extant omnia. Ex nova Joannis Serrani interpretatione, perpetuis ejuſdem notis

illuſtrata: quibus & methodus & doctrinae ſumma breviter & perſpicue indicatur. Ejuſdem annotationes in quoſdam ſuae illius interpretationis locos. Henrici Stephani de quorundam locorum interpretatione judicium & multorum contextus Graeci emendatio, fol. 1578.

Macrobii opera cum notis Henrici Stephani, in 8. 1585.

Ad Senecae lectionem Proodopoeïa, in qua & nonnulli ejus loci emendantur. Autore Henrico Stephano. 1586.

Epiſtolae ejuſdem, partim Diorthotikae quorundam Senecae locorum (aut ſaltem in eorum diorthoſes ſtochaſtikae) partim etiam in quoſdam exetaſtikae, in 8. 1586.

Diogenes Laertius de Vitis, dogm, & apophth. clarorum Philoſophorum, libri x. Heſychii Ill. de iiſdem Philoſ. & de aliis ſcriptoribus liber. Pythagor. Philoſophorum fragmenta. Omnia Graece & Lat. ex editione II. Iſ. Caſauboni notae ad lib. Diogenis, multo auctiores & emendatiores. 8. 1594.

AD JURIS PRUDENTIAM

Pertinentes libri.

Imperatoris Juſtiniani, Juſtini, Leonis novellae conſtitutiones. Juſtiniani quidem opus antea editum, ſed nunc primum ex vetuſtis exemplaribus ſtudio & diligentia Henrici Scrimgeri Scoti reſtitutum atque emendatum, & viginti tribus conſtitutionibus,

quae

quae deſiderabantur, auctum. Cui & edicta ejuſdem Imperatoris, non prius edita, tamquam corollarium acceſſerunt. Juſtini autem & Leonis conſtitutiones (quae & ipſae in antiquis codicibus novellae cognominantur) nunquam antea in lucem prolatae, fol. 1558.

Imp. Leonis Auguſti conſtitutiones novellae, aut correctoriae legum repurgationes, Latinae nunc primum ab Henrico Agylaeo factae. Imp. Juſtiniani edicta. Imp. Juſtini conſtitutiones aliquot. Imp. Tiberii conſtitutio una. Imp. Zenonis conſtitutio una eodem interprete. Hujus editionis margini appoſitæ numerorum notae paginas Græci exemplaris indicant ab Henrico Stephano excuſi, 8. 1560.

Jus Orientale Gr. Lat. ab Enimundo Bonefidio, cum notis in 8. 1573.

Fr. Hotomani. Quaeſtionum illuſtrium liber. Secunda editione ab auctore lôcupletatus. Diſputatio quaedam ejuſdem, habita Biturig. Jac. Cujacii commentarius in L. Frater à fratre. Cui ſubjuncta eſt ejuſdem Fr. Hot. Vetus renovata diſputatio in eandem legem. Item Appendix adverſus novam ejusdem legis interpretationem, quam nuper Leſcurius vir eruditiſſimus promulgavit in ſuo Africano: qui & ipſe huic Appendici additus eſt, 8. 1576.

Henrici Stephani Collatio Legum Moſaicarum & Romanarum. 8. 1580.

Juris Civilis Fontes & Rivi. Juris conſultorum veterum quidam loci, ex integris eorum voluminibus ante Juſtiniani aetatem excerpti. Henricus Steph. Lectori. Dum meam totius Juris Civilis Editionem expectas, (quae quanto ſerius, tanto utilius operam tibi navabit, viamque multo ſolita bre-

viorem atque expeditiorem ad haec ſtudia aperiet) novum hunc libellum, velut editionis illius arrham praemitto. 8. 1580.

M E D I C I.

Aut ad Medicinae artem pertinentia Scripta; Item Phyſica.

Dictionarium Medicum, vel, expoſitiones vocum Medicinalium, ad verbum excerptae,

Ex Hippocrate,
Aretaeo,
Galeno,
Oribaſio,
Rufo Epheſio,
Aëtio,
Alex. Tralliano,
Paulo Aegineta,
Actuario,
Corn. Celſo.

Cum latina interpretatione. Lexica duo in Hippocratem hunc Dictionario praefixa ſunt, unum Erotiani, nunquam antea editum, alterum Galeni, multo emendatius quam antea, excuſum. in 8. 1564.

Medicae artis principes, poſt Hippocratem & Galenum. Graeci Latinitate donati,

Aretaeus,
Ruffus Epheſius,
Oribaſius,
Paulus Aegineta,
Aëtius,
Alex. Trallianus,
Actuarius,
Nic Myrepſus.
Latini,
Corn. Celſus,
Scrib. Largus,
Marcell. Empiricus.

Aliique praeterea, quorum unius nomen ignoratur.

Index

Index non ſolum copioſus, ſed etiam ordine artificioſo omnia digeſta habens. Hippocr. aliquot loci cum Corn. Celſi interpretatione. Henrici Stephani de hac ſua editione tetraſtichon.

Querere quos aegri per compita multa ſolebant,
Hoſpita nunc per me eſt omnibus una domus.
Prima ſalutiferae medicorum gratia dextrae :
Siſtenti medicos nonne ſecunda mihi.

in fol. 1567.

Varronis omnia opera cum notis Scaligeri & aliorum, in 8. 1573.

M. Terentii Varronis opera quae ſuperſunt in libros de lingua Lat. conjectanea Joſephi Scaligeri, recognita & appendice aucta. In libros de re ruſtica notae ejuſdem Joſephi Scaligeri, nunc primum ab eo editae. His adjuncti fuerunt Adr. Turnebi Com. in libros de lingua Lat. cum emendationibus Antonii Auguſtini. Item caſtigationes P. Victorii in libros de re ruſtica. 8. 1581.

Varro de re ruſtica cum appendice cum notis Scaligeri & Henrici Stephani. 8. 1591.

Rei Ruſticae Auctores veteres Cato, Columella, Palladius. 8. 1595.

GRAMMATICI.

Hebr. & Chald.

Immanuelis Tremellii Grammatica Syra & Chaldæa, in 4. 1560.

Grammatica Hebraea Cevalini, 8. 1567.
Immanuelis Tremellii Grammatica Chaldaea & Syra in 4. 1569.

GRAECI.

Dictionarium Graeco Latinum autore Henrico Stephano, 8. 1557.
De abuſu Linguae Graecae, in quibuſdam vocibus quas Latina uſurpat, Admonitio Henrici Stephani. Ejuſdem tetraſtichon.

Qui non Græcus erat, vocitatus barbarus olim:
At quae Graeca prius, barbara facta queror.
Huic Graiûm manes grates agitote libello:
Barbaries ejus namque fugatur ope.

in 8. 1563.
Theſaurus Graecae linguae, ab Henrico Stephano conſtructus. In quo praeter alia plurima quae primus praeſtitit, (paternae in Theſauro Latino diligentiae aemulus) vocabula in certas claſſes diſtribuit, multiplici derivatorum ſerie ad primigenia tanquam ad radices unde pullulant, revocata. Theſaurus lectori.

Nunc alii intrepide veſtigia noſtra ſequantur:
Me duce plana via eſt quae ſalebroſa fuit.

Ejuſdem appendix libellorum ad Theſaurum Graecae linguae pertinentium. Item index in Theſaurum. 1572.
Gloſſaria duo, è ſitu vetuſtatis eruta: ad utriuſque linguae cognitionem & locupletationem perutilia. item de Atticae linguæ ſeu dialecti idiomatis Comment. Henrici Stephani utraque nunc primum in publicum prodeunt, fol. 1573.

H. Ste-

H.Steph. de abuſu Ling. Graec. 8. 1573.

Poëſis Philoſophica, vel reliquiae Poëſis Philoſophicae Empedoclis, Parmenidis, Xenophanis, Cleanthis, Timonis, Epicharmi, Orphei, Heracliti, & Democriti, in 8. 1573.

Paralipomena Grammaticarum Gr. linguae Inſt. item, animadverſiones in quaſdam Grammaticorum Gr. traditiones, autore Henrico Stephano. Numeri paginarum lectorem ad eam grammaticen remittunt, quae inſcripta eſt de puerili Gr. literarum doctrina, in 8. 1581.

Lipſius & Mekerchus & alii de vera pronuntiatione linguae Latinae & Graecae. 8. 1587.

Henrici Stephani dialogus de bene inſtituendis Graecae linguae ſtudiis,

Τῷ γραμματοδιδασκάλῳ ὁ μαθητής.

Γραμματικῆς τὰ χρεῖα, λιπὼν τὰ μάταια, δίδασκε.

Εἰ σὺ ματαιοτεχνεῖς, ἦ ῥα ματαιοπονῶ.

Ejuſdem alius dialogus, de parum fidis Graecae linguae magiſtris, & de cautione in illis legendis adhibenda. Ad hujus autem poſterioris dialogi argumentum pertinet ab eodem Henrico Stephano editus antea liber, Paralipomena Grammaticarum Graecae linguae inſtitutionum. 4. 1587.

Joanni Parrhaſii liber de rebus per Epiſtolam quaeſitis. Henrici Stephani tetraſtichon de hoc Jani Parrhaſii aliiſque quibus Poëtas illuſtravit libris.

Si migrare animas aliena in corpora noſtras
Veridico Samius protulit ore ſenex,
Migraſſe in Janum Latiorum pectora vatum,
Aut vatem Oedipodis more fuiſſe reor.

Franciſc. Campani Quaeſtio Virgiliana adjuncta eſt, in 8. 1567.

Janus

Janus Parrhaſius de quaeſitis per Epiſtolam & Franciſci Campani quaeſtio Virgiliana, in 8. 1573.

De Latinitate falſo ſuſpecta, expoſtulatio Henrici Stephani lectori non metuenda in Lat. metuenti.

Tunc pudore taces, quia barbarus eſſe videris
Eia, metum & linguam ſolve, Latinus eris.

Ejuſdem de Plauti Latinitate diſſertatio, & ad lectionem illius progymnaſma. 8. 1576.

M. Valerius Flaccus & Sext Pompejus Feſtus de verbor. ſignificat cum caſtigat. Scaligeri. 8. 1576.

Pſeudo Cicero Dialogus Henrici Stephani. In hoc non ſolum de multis ad Ciceronis ſermonem pertinentibus, ſed etiam quem delectum editionum ejus habere, & quam cautionem in eo legendo debeat adhibere, lector monebitur. 8. 1577.

Nizoliodidaſcalus ſive Monitor Ciceronianorum Nizolianorum dialogus Henr. Stephani. 8. 1578.

Henr. Eſtienne Traicte de la conformité du langage François avec le Grec. 8. 1578.

——— Deux Dialogues du Nouveau langage François Italianize, & autrement des guiſe principalement entre les Courtiſans: De quelques Courtiſaniſmes modernes, & ſingularites Courtiſaneſques, in 8. 1578.

Henrici Stephani Hypotheſes de lingua Gallica. 8. 1581.

Roberti Stephani Grammatica Gallica, in 8. 1582.

S A-

Sacra

Hebraea, Syr.

Teſtamentum Novum eſt autem interpretatio Syriaca Novi Teſtamenti, Hebraeis typis deſcripta, pleriſque etiam locis emendata. Eadem, Latino ſermone reddita autore Immanuele Tremellio, Theologiae Doctore & Profeſſore in Schola Heidelbergenſi, cujus etiam Grammatica Chaldaica, & Syra calci operis adjecta eſt. fol. 1569.

Graeca.

Athenagorae Athenienſis Philoſophi Chriſtiani Apologia pro Chriſtianis, ad imperatores Antoninum & Commodum. Ejuſdem, de reſurrectione Ex antiquis exemplaribus libellus; ille nunc primum profertur, hic autem caſtigatior quam antea editur uterque Graece & Latine, in 8. 1557.

Rudimenta Fidei Chriſtianae, vel rudis & elementaria quaedam inſtitutio: quam Catechiſmum veteres appellarunt. Huic addita eſt Eccleſiaſticarum precum formula, Graece & Latine, in 12. 1563.

Jeſu Chriſti D. N. Novum Teſtamentum ſive Novum foedus, Cujus Graeco textui reſpondent interpretationes duae: Una, Vetus: altera, Nova, Theodori Bezae, diligenter ab eo recognita. Ejuſdem Th. Bezae annotationes, quas itidem hac ſecunda editione recognovit, & acceſſione non parva locupletavit. Indices etiam duo, Theologis (praeſertim Hebraicae, Graecae & Latinae linguae ſtudioſis) multum profuturi, adjecti ſunt. Reſponſio ejuſdem ad Seb. Caſtellionem, in qua multi N. Teſtamenti loci accuratiſſime excutiuntur, ſeorſum excuſa proſtat. fol. 1565.

Henrici Stephani Rudimenta catechetica Grae. Lat. in 12. 1565.

Novum Teſtamentum Theodoro Beza interpr. in 8. 1565.

Jeſu Chriſti D. N. Novum Teſtamentum, Gr. & Lat. Theodoro Beza interprete. Additae ſunt, eodem autore, ſummae breves doctrinae unoquoque Euangeliſtarum & Act. Apoſtolicorum loco comprehenſae. Item, Methodi Apoſtolicarum Epiſtolarum brevis explicatio. Ejuſdem ad illuſtriſſ. Principem Ludovicum Borbonium Principem Condenſem, & Gallicam nobilitatem verum Dei Euangelium amplexam, praefatio, in qua de Verbi ſcripti autoritate & vera ejus interpretatione diſſeritur. 8. 1567.

Athanaſii Dialogi v. de Sancta Trinitate. Baſilii libri iv. adverſus impium Eunomium. Anaſtaſii & Cyrilli compendiaria orthodoxae fidei explicatio ex interpretatione Theodori Bezae. Foebadi ſive Foebadii liber contra Arianos. Quae Athanaſii, Anaſtaſii & Cyrilli ſunt, & quae Foebadii, nunc primum eduntur. 8. 1570.

San-

Sancti Baſilii Magni deſcriptio ebrietatis Graece Latine. 8. 1574.

Pſalmorum Davidis aliquot metaphraſis Graeca Joannis Serrani, adjuncta è regione paraphraſi Latina G. Buchanani precationes ejuſdem Graeco-Latinae quae ad ſingulorum Pſalmorum argumentum ſunt accommodatae, in 12. 1575.

Catecheſis Graece & Latine, in 12. 1575.

Novum Teſtamentum Graece. obſcuriorum vocum & quorundam loquendi generum accuratás partim ſuas partim aliorum interpretationes margini adſcripſit, Henr. Steph. in 12. 1576.

Jeſu Chriſti D. N. Novum Teſtamentum Gr. & Lat. Th. Beza interpr. additae ſunt ab eodem ſummae breves doctrinae unoquoque Euangeliorum & Actorum loco comprehenſae. Item, methodi Apoſtolicarum Epiſtolarum brevis explicatio. Huic autem tertiae editioni, praeter quorundam locorum recognitionem, acceſſerunt breves difficiliorum phraſeon expoſitiones, & aliae quaedam annotatiunculae, cum ex majoribus ipſius Bezae annotationibus, tum aliunde excerptae: opera eorum qui in typographi Epiſtola nominantur, in 8. 1580.

Novum Teſtamentum Gr. Lat. cum interpretatione & annotationibus Theodori Bezae edit. tertia, in fol. 1582.

Novum Teſtamentum Graecae, in 12. 1587.

Novum Teſtamentum cum interpretatione & annotatione Theodori Bezae edit. IV, in 8. 1589.

Juſtini Philoſophi & Martyris Epiſtol. ad Diognetum & oratio ad Graecos Graece & Latine per Henricum Stephanum, cum Henrici Stephani notis. in 4. 1592.

Con-

Concordantiae Novi Teſtamenti Graece Latine. fol. 1594.

LATINA.

Caetera recentiorum Theologor. proteſtant. In Pſalmos & Cantica ex diverſis Bibliorum locis, fol. 1561.

Geneſis, cum Catholica expoſit. ex probatis Theologis excerpta, Vatablo, Luthero, Calvino, Marlorato &c. fol. 1562.

Pſalmi Davidis cum Catholica expoſitione Eccleſiaſtica, ab Auguſtino, Marlorato collecta. Cantica ex diverſis Bibliorum locis, cum ſimili expoſitione, fol. 1562.

Novi Teſtamenti Catholica expoſitio Eccleſiaſtica, id eſt ex variis probatis Theologis excerpta ab Auguſtino Marlorato. Sive Bibliotheca expoſitionum Novi Teſtamenti id eſt, expoſitiones ex probatis omnibus Theologis collectae, & in unum corpus ſingulari artificio conflatae: quae inſtar Bibliothecae multis expoſitionibus refertae eſſe poſſint. fol. 1562.

Theodori Bezæ reſponſio ad defenſiones & reprehenſiones Sebaſtiani Caſtellionis, quibus ſuam Novi Teſtamenti interpretationem defendere adverſus Bezam & ejus verſionem viciſſim reprehendere conatus eſt. In hoc libello multi Novi Teſtamenti accuratiſſime excutiuntur, quorum indicem adjecimus, in 8. 1563.

Moſis libri v. cum Johannis Calvini commentariis: Geneſis ſeorſum: reliqui quatuor in formam harmoniae digeſti. Praeter indices duos Alphabeticos

coſ rerum quarundam in hiſce Johannis Calvini commentariis notabilium. Calci hujus voluminis adjectos, unum in Geneſin, alterum in reliquos quatuor libros in formam harmoniae diſpoſitos: habes & tertium, qui, ſingulorum capitum quilibet verſus (varie alioqui, prout operis ratio poſtulavit, diſperſi) quota pagina inveniri poſſint, protinus indicabit, fol. 1563.

Auguſtini Marlorati opera omnia Genev. fol. 1564.

Eſaiae Prophetia, cum Catholica expoſitione Eccleſiaſtica, ab eodem Aug. Marlorato collecta. Adjectus eſt index locuples & artificioſe digeſtus, huic expoſitioni communis cum ejuſdem generis expoſitionibus in Geneſin. & in Pſalmos antehac ab eodem Marlorato editis. 1564.

La Bible, qui eſt toute la ſaincte eſcriture: contenant le vieil & le Nouveau Teſtament, autrement, la vieille & la nouvelle alliance. On a nouvellemant adjouſté en ceſte edition entre autres choſes, des figures eſquelles ſont cottez les paſſages correſpondens des quatre derniers de Moyſe, fol. 1565.

La confirmation de la diſcipline Eccleſiaſtique, obſervée es egliſes reformées du Royaume de France. Avec la reſponce aux objections propoſées a l'encontre, 8. 1566.

MISCELLANEA.

Ciceronianum Lexicon Graeco Latinum id eſt, Lexicon ex variis Graecorum ſcriptorum locis à Cicerone interpretatis collectum ab Henrico Stephano, loci Graecorum authorum cum Ciceronis interpretationibus, 8. 1557.

In M. T. Ciceronis quamplurimos locos caſtigationes Henrici Stephani: partim ex ejus ingenio, partim ex vetuſtiſſimo quodam & emendatiſſimo exemplari. 8. 1557.

Coluthus Lycopolita Thebanus de Raptu Helenae Graece. 1560.

l'Introduction au traite de la conformité des merveilles anciennes avec les modernes. Ou traite preparatif à l'Apologie pour Herodote. l'argument eſt pris de l'Apologie pour Herodote compoſée en Latin par Henri Eſtiene, & eſt ici continué par luy même.

Tant d'actes merveilleux en ceſt oeuvre lirez,
Que de nul autre aprés ſes merveillé ſerez:
Et pourrez vous ſcavans du plaiſir ici prendre,
Vous non ſcavans pourrez en riant y apprendre.

8. 1566.

Apophthegmata Graeca Regum & Ducum, Philoſophorum item, aliorumque quorundam: ex Plutarcho & Diogene Laërtio. Cum Latina interpr. loci aliquot in Graeco contextu emendati fuerunt: aliorum autem quorundam emendationem cum noſtris editionibus Plutarchi & Laërtii atque Stobaei accipies. 12. 1568.

Henrici Stephani annotationes in Sophoclem & Euripidem: quibus variae lectiones examinantur, & pro mendoſis emendatae ſubſtituuntur. Ejuſdem Tra-

Tractatus de Orthographia quorundam vocabulorum Sophocli cum caeteris tragicis communium. Ejuſdem Diſſeratio de Sophoclea imitatione Homeri. Ejuſdem Henrici Stephani diſtichon de his ſuis annotationibus.

Spuria germanis primum eſt dignoſcere verba,
Germana eſt tibi mens elicienda dehinc.

8. 1568.

Henrici Stephani Epiſtola, qua ad multas multorum amicorum reſpondet, de ſuae Typographiae ſtatu, nominatimque de ſuo Theſauro linguae Graecae. In poſteriore autem ejus parte, quam miſera ſit hoc tempore veterum ſcriptorum conditio, in quorundam Typographorum prela incidentium, exponit. Index librorum qui ex officina ejuſdem Henrici Stephani hactenus prodierunt. 8. 1569.

Francofordienſe Emporium, ſive Francofordienſes nundinae. Quam varia mercium genera in hoc emporio proſtent, pagina ſeptima indicabit. Henricus Stephanus de his ſuis nundinis.

Impiger extremis merces non ſumis ab Indis,
Sed piger haſce potes lector habere domi.

in 8. 1574.

Dionyſii Alex & Pomponii Melae, Situs orbis deſcriptio. Aethici Coſmographia. C. I. Solini polyhiſtor. in Dionyſii Poëmatium commentarii Euſtathii. Interpretatio ejuſdem Poëmatii ad verbum ab H. Stephano ſcripta; nec non annotationes ejus in idem, & quorundam aliorum. Joan. Olivarii annot. in Melam. Scholia Joſiae Simleri in Aethicum, & Martini, Antonii Del rio in Solinum. 4. 1577.

M. T. Ciceronis Epiſtolarum volumen quae familiares

olim dicta, nunc rectius ad familiares appellantur librorum XVI. octavus Coelii epiſtolas habet, 8. 1577.

Diverſorum commentationes ad Ciceronis Epiſtolas ad familiares. 8. 1577.

Interpretatio, emendatio & annot. Hymnor. Callimachi. 12. 1577.

Henrici Stephani Schediaſmatum variorum, id eſt Obſervationum, Emendationum, Expoſitionum, Diſquiſitionum, libri tres: qui ſunt penſa ſucciſivarum horarum Januarii, Februarii, Martii. Liber lectori.

Tres tantum natus menſes nequeone placere?
Annum ubi natus ero, poſſe placere puto.

8. 1578.

Petri, Bunelli, Galli, Praeceptoris, & *Pauli, Manutii, Itali, Diſcipuli.*

Epiſtolae Ciceroniano ſtylo ſcriptae. Aliorum Gallorum pariter & Italorum Epiſtolae eodem ſtylo ſcriptae. 8. 1581.

Auli Gellii noct. Atticae ex emend. & cum notis Henr. Stephani, ejuſdemque noctes Pariſinae, 8. 1585.

Affinitates omnium Principum Chriſtianitatis cum ſereniſſimo Franciſco Medices, Magno Duce Hetruriae authore Stephano. fol. 1587.

Dicaearchi Geographica quaedam, ſive de vita Graeciae. Ejuſdem deſcriptio Graeciae, verſibus jambicis ad Theophraſtum. Cum Lat. interpretatione atque annot. Henr. Steph. & ejus dialogo qui inſcriptus eſt Dicæarchi Sympractor. 8. 1589.

Hen-

Henrici Stephani Schediaſmatum variorum, id eſt Obſervationum, Emendationum, Expoſitionum, Diſquiſitionum libri tres. 8. 1589.

C. Plinii Caec. Sec. Epiſt. lib. IX. Ejuſdem & Traiani Imp. Epiſt. amoebaeæ. Ejuſdem Pl. & Pacati, Mamerti, Nazarii, Panegyrici. Item Claudiani Panegyrici. Praeter multos locos in hac poſteriori editione emendatos, adjunctae ſunt Iſaaci Caſauboni notae in Epiſtolas. 12. 1591.

Tatiani Aſſyr. Epiſt. ad Diogenetum. 4. 1592.

Juſtini Martyris Epiſtolae & orationes, ad Graecos cum notis Henr. Stephani. 4. 1592.

Henry Eſtienne: Les premices ou le premier livre des proverbes Epigrammatizes, ou de Epigrammes proverbiales, &c. renges en lieux communs. 8. 1593.

LIBRI
à
ROBERTO STEPHANO II.
ROB. STEPH. Filio *Excuſi.*

POETAE.

REmy Belleau ode paſtorale, 1560.

Diſticha Moralia, nomine Catonis inſcripta: cum Gallica interpretatione, & ubi opus fuit, declaratione Latina. Haec editio praeter praecedentes non ſolum recentem authoris Maturini Corderii recognitionem, ſed & Graecam Maximi Planudæ interpretationem & diſtichorum indicem habet. Dicta ſapientum ſeptem Graeciae ad finem adjecta, cum ſua quoque interpretatiuncula. 8. 1561.

Querolus antiqua Comoedia à Petro Daniele luce donata 8. 1565.

Gab. Bounin. harangue au Roy Charles IX. à la Royne & aux hommes François, ſur l'entretenement & reconciliation de la paix. 8. 1565.

Robert Garnier, Porcie, Tragedie, Hippolyte, Cornelie. 8. 1574.

Me-

Medici & Philoſophi.

Rol. Pietre conſiderations politiques. 8. 1566.

Rol. Pietre conſiderations politiques. 8. 1568.

AD JURIS PRUDENTIAM Pertinentes.

Diſcours de la reduction du Havre de Grace en l'obeïſſance du Roy. 8. 1643.

Veteres Romanorum Leges à Lud. Charonda J. C. Pariſienſi reſtitutae cum ejuſdem commentariis ad V. J. & ampliſſ. Michaelem Hoſpitalium Franciae Cancellarium. 4. 1567.

Ordonnances de François II. & Charles IX. 8. 1567.

Panegyrique ſecond, ou de l'amour de Prince, & obeïſſance du peuple envers lui. 8. 1567.

Ordonnances de Mr. le Duc de Bouillon pour le reglement de la juſtice de ſes terres & ſeigneuries ſouveraines de Bouillon, Sedan, Jamectz, Raulcourt, Florenge, Florenville, Meſſancourt Longues & le Saulcy. Avec les couſtumes generales deſdites terres & ſeigneuries. fol. 1568.

Imperatorum Theodoſii, Valentiniani, Majoriani, Anthemii Novellae conſtitutiones XLII. Nunc primum in lucem editae. 4. 1571.

Fragmenta quædam veterum juris Auctorum cum Moyſis legibus collata cum notis Pithaei. 4. 1573.

Franc. Grimaudet paraphraſe du droict des diſmes Eccleſiaſtiques & infeodées. 8. 1574.

GRAMMATICI.

Dictionarium propriorum nominum Virorum, Mulierum, Populorum, Idolorum, Urbium, Fluviorum, Montium, caeterorumque locorum quae paſſim in locis profanis leguntur, 4. 1560.

M. Terentii Varronis libri de lingua Lat. & in eoſdem Joſephi Scaligeri conjectanea, 8. 1565.

Thomas Smithus de recta & emendata linguae Graecae pronunciatione, 4. 1568.

Nicolai Clenardi Grammatica Graeca cum Scholiis & Praxi P. Anteſignani, 4. 1568.

Thomae Smithi de recta linguae Anglicae Scriptione Dialogus, 4. 1568.

Mat. Corderius de emendatione corrupti ſermonis Lat. 8. 1580.

SACRA SCRIPTA.

Rudimenta fidei Chriſtianae. Item formula Eccleſiaſticarum Graece & Latinae, 12. 1563.

Pierre de Courcelles Traduction en Vers François, le Cantique des Cantiques de Salomon, enſemble les Lamentations de Hieremie le Prophete, 1564.

Novum Teſtamen. Graece ex Bibliotheca Regia 2. voll. in 12. 1568.

Moſaicarum & Romanarum Legum Collatio cum comment Pithaei, in 4. 1573.

Georg. Buchan. Tragedie de Jephte, traduicte par Florent. Chreſtien, 8. 1573.

Pſalmor. paraphraſ. Poetica Georg. Buchanani. Pſalmis aliquot in verſus Gr. tranſlati, 12. 1575.

Rudi-

Rudimenta fidei Chriſtianae, 12. 1575.
Biblia Latina cum notis Vatabli & Pagnini. 2 voll. fol. 1577.

MISCELLANEI LIBRI.

Char. d'Eſpinay les Sonnets, in 4. 1560.
Char. Utenhove l'Epitaphe ſur le treſpas du Roy Henry II. de France, en ſix Langues, aſſavoir Ebrieu, Chaldaic, Grec, Latin, Francois, Aleman & Flamen &c. in 4. 1560.
De l'Utilite & repos d'Eſprit en l'Agriculture & vie ſolitaire, traicte & extract de pluſieurs Autheurs, par un Preſident du Parlement de Bretaigne, 8. 1565.
Remerciement ou recognoiſſance, à la Roine Mere, in 8. 1566.
Eſt. Paſquier Sonnets ſur le Tombeau du Seign. de la Chaſtre dict de Sillac, &c. 4. 1569.
Tombeau de tres Illuſtre Princeſſe Elizabeth de France Royne d'Eſpagne, 4. 1569.
Eſt. Paſquier Epitaphe de Gillis Boudin. 4. 1570.
Antoine le Pois ſur les Medaillies avec figures, 4. 1579.
Pet. Angeli Bargaei Syrias, Fol. 1582.
Louis le Charon Panegyrique, ou Oraiſon à la Loüange du Roy Charles IX. 1566.
Louis le Charon Panegyric troiſieſme du devoir des Magiſtrats, 1567.

Libri quos

MAMERTUS PATISSONIUS,

Excudit in Officina

ROBERTI STEPHANI II.

POETAE.

LEs quatre livres de la Venerie d'Oppian Poëte Grec. d'Anazarbe. Par Florent Chreſtien. 4. 1575.

Catulli, Tibulli, Propertii nova editio. Joſephus Scaliger Jul. Caeſaris F. recenſuit. Ejuſdem in eoſdem caſtigationum liber, ad Cl. Puteanum conſiliarium Regium in ſuprema Curia Pariſienſi. 8. 1577.

Jo. Ant. Baifii carmina. 8. 1577.

Scaevolae Sammarthani Poëmata, ad Henricum III. Galliæ & Poloniae Regem. 8. 1577.

M. Manilii Aſtronomicôn libri quinque. Joſephus Scaliger Jul. Caeſ. f. recenſuit, ac priſtino ordini ſuo reſtituit. Ejuſdem Joſeph. Scaligeri commentarius in eoſdem, & caſtigationum explicationes. 8. 1579.

Georgii Buchanani Elegiarum, Sylvarum. Hendecaſyllabon. Baptiſtes. in 16. 1579.

——Jephtes & Poëmata alia cum Pſalmis ejuſdem. 12. 1579.

A. Perſii Satyrarum liber 1. D. Junii Juvenalis ſatyrarum

rarum lib. v. Sulpiciae ſatyra I. Cum veteribus commentariis nunc primum editis. Ex Bibliotheca P. Pithoei I. C. cujus etiam notae quaedam adjectae ſunt. 8. 1585.

Les oeuvres poëtiques de Remy Belleau. Reveües & corrigées en ceſte derniere impreſſion, Tome premier. 12. 1585.

Les odes d'Anacreon Teien, Poëte Grec, traduictes en François par Remy Belleau. Avec quelques petites Hymnes de ſon invention, & autres diverſes Poëſies : Enſemble une Comedie. Tome ſecond. 12. 1585.

Hieracoſophion ſive de re accipitraria libri tres auctore Scaevol. Sammarthano. 8. 1587.

Poëtarum veterum omnium Latinorum catalecta, ex quibus nonnulla emendatius, alia cum notis doctorum virorum. 12. 1587.

Petronii Arbitri ſatyricon. Adjecta ſunt veterum Poëtarum fragmenta, cum notis doctorum virorum. 12. 1587.

Abelis Sammarthani poëmata. 8. 1597.

Idem Paſſerat, premier livre des poëſies. 8. 1602.

Recueil de quelques vers amoreux & ſtances du Sieur Bertaut. 8. 1602.

HISTORICI.

Rufi Feſti rerum geſtarum Pop. Rom. Breviarium. 8. 1588.

Jacobi Thuani hiſtoriarum ſui temporis pars prima quae continet libros XVIII. uſque ad ann. 1560. complectitur. fol. 1604.

MEDICI.

Hippocratis de Capitis vulneribus liber. Graec. Lat. à Franc. Vertuniano Medico verſus, cum Notis ejuſdem & Joſephi Scaligeri caſtigationibus in textum Graecum, 8. 1578.

SACRA SCRIPTA,

Pontus de Tyard. Homilies ſur l'Oraiſon Dominicale, in 12. 1585.

Eccleſiae Gallicanae in Schiſmate Status, 4. 1594.

Du Cardinal du Perron. Replique a la Réponſe de quelques Miniſtres ſur un écrit touchant leur vocation, 8. avec la Réponſe de Miniſtres. 1597.

MISCELLANEI.

M. Verri Flacci quae exſtant. & Sext. Pompeii Feſti de verborum ſignificatione libri xx. Joſephi Scaligeri Julii Caeſaris F. in eoſdem libros caſtigationes recognitae & auctae, 8. 1576.

Les premieres oeuvres de Philippes des Portes au Roys de France & de Pologne reveues, corrigées & augmentées en ceſte derniere impreſſion, 12. 1578.

M. T. Ciceronis Epiſtolae familiares, nunc primum collatis aliquot exemplaribus, emendatae: adjectis ſingularum epiſtolarum argumentis, 16. 1578.

Eaedem, 8. 1578.

Henri

Henri Eſtienne de la preexcellence du langage François, 8. 1579.

Quintiliani declamationes ex veteri exemplari reſtitutae. Dialogus de Oratoribus, ex Bibliotheca P. Pithaei, 8. 1580.

Calpurnii Flacci declamationes excerptae decem Rhetorum minorum, 8. 1580.

Claude Fauchet, Recueil de l'Origine de la Langue & Poëſie Françoiſe, Rime & Romans, in 4. 1581.

Joſephi Scaligeri Opus de Emendatione temporum, in fol. 1583.

Scaevolae Sammarthani Paedotrophia, 4. 1584.

Diſcours du Voyage de Monſieur le Duc de Joyeuſe en Allemagne & autres lieux, 8. 1586.

Joſephi Scaligeri ſub falſo nomine Yvonis Villomari in locos controverſos Roberti Titii animadverſiones, 8. 1586.

Jo. Paſſeratii Calendae Januariae, &c. 4. 1597.

Jo. Paſſeratii Calendae Januariae, &c. 8. 1603.

LIBRI

Apud

PAULUM STEPHANUM, HENRICI STEPHANI II.

Filium Impreſſi.

POETAE GRAECI.

Pindari Olympia, Nemea, Pythia, Iſthmia, adjuncta eſt interpretatio Latina ad verbum. Cum indicibus neceſſariis. 4. 1599.

Pindari Olympia, Pythia, Nemea, Iſthmia. Cæterorum octo Lyricorum carmina.

Alcaei,	*Anacreontis,*
Sapphis,	*Bacchylidis,*
Steſichori,	*Simonidis,*
Ibyci,	*Alcmanis.*

Nonnulla etiam aliorum. Editio IV. Graeco-latina, Henr. Steph. recognitione quorundam interpretationis locorum, & acceſſione lyricorum carminum locupletata. 16. 1600.

Lycophron cum I. Tzetzis commentariis Gr. & interpretatione Latina verſuum & annotationibus G. Canteri. in 4. 1601.

Euripidis Tragoediae Graec. Lat. cum Scholiis Gr. & commentariis Brodaei, Canteri, Stiblini, Porti, 4. 1602.

So-

Sophoclis Tragoediae ſeptem. una cum omnibus Graecis Scholiis & Latina Viti Winſemii ad verbum interpretatione. Quibus acceſſerunt Joachimi Camerarii, nec non & Henr. Stephani annotationes. Una cum Indice ſententiarum Sophoclearum, in 4. 1603.

Homeri Poëmata duo Ilias & Odyſſea ſive Ulyſſea. Ejuſdem Batrachomyomachia, Hymni & Epigrammata. Cum Latina interpretatione ad verbum adjecta ſunt etiam, Coluthi de raptu Helenae: & Tryphiodori de Ilii excidio, Poëmata. Cum indicibus neceſſariis. 12. 1604.

Pindari Olympia, Pythia, Nemea, Iſthmia. Caeterorum octo lyricorum carmina. 16. 1626.

L A T I N I.

Pauli Stephani verſiones Epigrammatum Graecorum Anthologiae Latinis verſibus. Ejuſdem juvenilia. 8. 1593.

Theodori Bezae, Vedelii, Poëmata, Sylvae, Epitaphia, Icones, Emblemata. 4. 1597.

Publii Virgilii Maronis Poëmata. Henrici Stephani Scholiis Illuſtrata, quae partim domi nata, partim è virorum doctiſſimorum libris excerpta dedit. Caetera quae haec tertia editio exhibet, pagina ſequente recenſentur. 8. 1599.

Quinti Horatii Flacci Poëmata, Scholiis & Argumentis ab Henr. Stephano illuſtrata. Ejuſdem H. Stephani diatribae de hac ſua editione Horatii & variis in eum obſervationibus. Editio Tertia, quae, praeter ſcholiorum locupletationem, aliquot inſuper diatribas & quaſdam in Veri Porphyrionis com-

commentarios emendationes, nec non quaſdam ad eos acceſſiones habet. 8. 1600.

SACRA.

Concordantiae Graeco-latinae Teſtamenti Novi, nunc primum plenae editae: & diu multumque deſideratae, ut optimae duces ad veram vocum illius interpretationem futurae. Acceſſit huic editioni ſupplementum eorum omnium quae hactenus deſiderabantur, tam eorum quae ad calcem libri rejecta, quam quae omiſſa deſiderari poterant. In his quid praeſtitum ſit, praefixa ad lectorem Epiſtola docet. fol. 1600.

Novum Teſtamentum Henrici Stephani. Editio tertia. 12. 1604.

Photii Bibliotheca Graece & Latine D. Hoeſchelii & Andr. Schotti. fol. 1611.

Novum Teſtamentum, obſcuriorum vocum & quorundam loquendi generum accuratae magnaeque acceſſiones. Iſ. Caſauboni, Henrici Stephani, & aliorum tum margini tum ad finem adſcriptae notae & interpretationes, editio poſtrema Graece. 12. 1617.

MISCELLANEA,

C. Plinii Caecilii Secundi Novocomenſis Epiſtolarum libr. x. Ejuſdem Panegyricus Trajano dictus, cum commentariis Joannis Mariae Catanaei

viri

viri doctiſſimi. Multis epiſtolis cum illarum interpretatione adjectis. Adjuncti ſunt alii, ad alios Caeſares, Panegyrici ad fidem vetuſti exemplaris emendati, 4. 1600.

Iſocratis orationes & epiſtolae cum Latina interpretatione Hieronymi Wolfii, ab ipſo poſtremum recognita. Editio ſecunda, 8. 1604.

Ariſtidis orationes Gr. Lat. Cantero Interprete cum ejuſdem variis lectionib. 8. 1604.

C. Plinii Caec. Sec. Epiſt. lib. IX. Ejuſdem & Traiani imp. Epiſt. amoebaeae. Ejuſdem Pl. & Pacati, Mamertini, Nazarii, Panegyrici. Item Claudiani Panegyrici. Adjunctae ſunt Iſaaci Caſauboni Notae in Epiſt. variae lectiones ultra praecedentes, in hac poſteriori editione margini acceſſerunt, 12. 1607. Idem 1611.

Ariſtidis orationes Graec. Lat. G. Canteri 3 Tom. 2. voll. 8. 1611.

Herodotus Halicarnaſſaeus Gr. Lat. fol. 1618.

LIBRI
apud
ANTONIUM STEPHANUM,
PAULI *Filium impreſſi.*

SAncti Patris noſtri Joannis Chryſoſtomi Archiepiſcopi Conſtantinopolitani Homiliae in Geneſim LXVII. una cum aliis XVIII. de diverſis ex eadem Geneſi & libro I. Regum locis. Nunc primum Graecè & Latinè conjunctim editae, ex Bibliotheca Regis Chriſtianiſſimi, impenſa & ſubſidio quorundam reverendiſſimorum Galliae Antiſtitum. Fronto Ducaeus Burdegalenſis, Societatis Jeſu Theologus vulgatam interpretationem editarum olim homiliarum recenſuit, aliarum novam edidit, utramque Notis illuſtravit, fol. 1614.

Harangue faicte de la part de la Chambre Eccleſiaſtique, en celle du tiers Eſtat, ſur l'Article du Serment. par Monſeigneur le Cardinal du Perron, Archeveſque de Sens, Primat de Gaules & de Germanie, & Grand Aumoſnier de France, 4. 1615.

Iſaaci Caſauboni ad Polybii Hiſtoriarum librum primum Commentarii, ad Jacobum I. Magnae Britanniae Regem Sereniſſimum, 8. 1617.

Replique a la Réponſe du Sereniſſime Roy de la Grand Bretagne, par le Cardinal du Perron, fol. 1620.

Plu-

Plutarchi Chaeronenſis Opera cum Latina interpretatione Cruſerii & Xylandri: & Doctorum Virorum Notis : & Libellis variantium Lectionum ex Mss. Codd. diligenter collectarum : & Indicibus accuratiſſimis. Ejuſdem Plutarchi liber de Fluviorum Montiumque nominibus, antehac non editus : cum verſione & notis Mauſſaci. Accedit nunc primum Plutarchi vita, ex ipſo, & aliis utriuſque linguae ſcriptoribus à Joan Rualdo collecta digeſtaque. Ejuſdem Rualdi Animadverſiones ad inſignia Plutarchi σφάλματα, ſive Lapſiones II. & LXX. fol. 2 voll. 1624.

Joannis Chryſoſtomi Conſtantinopolitani de diverſis utriuſque Teſtamenti locis Sermones LXXIII Graec. Lat. ex recens. Fronto. Ducaei, fol. 1624.

Xenophontis Philoſophi & Imperatoris clariſſimi, quae exſtant Opera in duos Tomos diviſa. Graece multo quam ante caſtigatius edita, adjecta etiam ad marginem ſcripturae diſcrepantia. Latine tertia nunc cura elucubrata, ut nova pene toga prodeant. Nova inſuper adpendice ſic illuſtrata, ut quam planiſſima deinceps enim lectio ſit futura. Opera Joannis Leunclavii Amelburni. Acceſſerunt Aemilii Porti, Fr. Porti, Cr. Fil. Notae; & Index Graecus verborum phraſiumque obſervatu dignarum. Additus item in calce alius Index rerum & verborum memorabilium; à fronte tomi utriuſque & novae appendicis Leunclavianæ Catalog. fol. 1625.

Johannes Morinus de Patriarcharum & Primatum origine, & antiqua cenſurarum in cleros praxi, 4. 1626.

Teſtamentum Vetus juxta LXX Graeco-Latinum cum Scholiis : accedit praefatio Joan. Morini. Item Teſtament. Nov. Graeco-Latin. 3 tom. fol. 1628.

LIBRI

quos

ROBERTUS STEPHANUS III. R.F.R.N.

Typis excudit.

POETAE.

Florilegium Epigrammatum Martialis. Joſephus Scaliger Jul. Caeſaris F. vertit Graece ad Iſaacium Caſaubonium, 8. 1607.

Epigrammata ex libris Graece Anthologiae à Q. Septimio Florente Chriſtiano ſelecta, & Latine verſa. ſive Florilegium Latinum ex Graeco Florilegio. Acceſſit Muſaei Poëmatium verſibus ab eodem expreſſum, 8, 1608.

Jacobi Cuiacii J C. Oratio in funere Gaſparis Chaſtraei Nancaei, Regiorum ſtipatorum praefecti, habïta anno 1577. fol. 1610.

Gregorii Nyſſenii Epiſtola Graece & Latine, cum Notis Iſaaci Caſauboni, 8. 1606.

J.A. Thuani Crambe ad Ampliſſimum Virum Achillem Harlaeum Equitem, Regni curiae praeſidem primarium, fol. 1608.

Quintus Horatius Flaccus, 12. 1613.

Aulus Perſius Flaccus, 12. 1614.

D. Junii Iuvenalis Satyrarum libri V. Sulpiciae Satyra. Nova editio cura Nicolai Rigaltii, 12. 1616.

Phœdrus cum Notis Rigaltii, 4. 1617.

MI-

MISCELLANEA.

Tacito Eſpanol par Rodolphe le Maiſtre Medicin, ſecond edition, 12. 1616.

Dictis Cretenſis de Bello Trojano, & Dares Phrygius de excidio Trojae. Ex veteribus libris emendati. Additae ſunt ad Dictym Notae, 12. 1618.

Apuleus de Deo Socratis ex recenſione Joſiae Perceri cum Notis, 16. 1624.

Les Etranges Avantures d'un grand Prince. Ou l'on pourra voir que la vertu, quelque part qu'elle ſe trouve, ne demeure jamais depourveuë. Traduction du I. de l'Eneide. Par le Sieur de la Motte Dutertre, 12. 1617.

Apollonii Pergaei conica Lat. 24. 1626.

Iacobi Auguſti Thuani praeſidis hiſtoriarum ſui temporis libri XXVI. editio quarta auctior, fol. 1618.

SACRA SCRIPTA.

J. Mercerus in Geneſin & 5. priores Prophetas minores, fol. 1598.

Gregorii Nyſſenii, ad Euſtathiam, Ambroſiam, & Baſiliſſam epiſtola, Iſaacus Caſaubonus publicavit, Latine vertit, notis illuſtravit. 1606.

Q. Sept. Flor. Tertulliani Libri IX. locis quamplurimis emendati, 8. 1628.

Nicolai Rigaltii Obſervationes ad Tertulliani libros IX. 8. 1628.

l'Ancienne Police de l'Egliſe ſur l'adminiſtration de l'Euchariſtie, 8. 1629.

LIBRI
apud
STEPHANOS IMPRESSI,
Quorum, vel anni, vel formae, & nomina Typographorum incerta ſunt.

POETAE.

P. Terentii Comœdiae, cum commentariis AElii Donati, 4.

Q. Horatii Flacci Poëmata novis Scholiis & argumentis ab Henrico Stephano illuſtrata. Ejuſdem Henrici Stephani Diatribae de hac ſua editione Horatii, & variis in eum obſervationibus, 8.

Guill. Bouchetel. le Fable de Caunus & Bibles, & autres opuſcules poëtiques.

HISTORICI.

Iaq. Gravin Proëme ſur l'Hiſtorie des François & hommes vertueux de la Maiſon de Medicis, 4. 1567.

De la Barte de la mort de Lucrece & de Virginia, femme & fille treſpudiques, 8. 1567.

Pier

Pier Pithou Memoires des Comtes, hereditaires de Champagne, & Brie, 4. 1572.

Suetonius emendatus ex vetuſto codice Memmiano, in 8. 1573.

Petri Angli Bargaei Syriados libri IV, fol. 1582.

JURIDICI.

Alberti Pigkii Brevis enarratio Alphonſinae enarrationis.

Anonymi Auctoris opuſculum de Regis officio.

Guilielmi Budaei Annotationes in quatuor & viginti pandectarum libros, poſtremum auctae & recognitae. Ejuſdem Budaei de Aſſe & partibus ejus libri quinque, ab eo noviſſime & recogniti & locupletati, fol.

Oraiſon ou Harangue eſcrite ſuivant l'intention du Roy François I. aux Sereniſſimes, tres Illuſtres & tres haultes Seigneurs, & à tous les Eſtats du l'Empire aſſemblez a Spire, 8.

GRAMMATICI.

Colloquiorum Scholaſticorum libri IV. ad pueros in ſermone Latino paulatim exercendos, Autore Maturino Corderio. Colloquiorum ſeu Dialogorum Graecorum ſpecimen, auctore Henr. Stephano, 8.

Ars Verſificatoria Hulderici Huteni, 8.

Syntaxis Johannis Deſpauterii Ninivitae, 4. editio, 4.

AElii Donati de octo partibus Orationis libellus, 8.

Contextus univerſae Grammatices Deſpauterianae, Ioanne Pelliſſone Condrienſi Autore, 8.

Prima pars Grammaticae Iohannis Deſpauterii Ninivitae, diligentiſſime recognita, 4.

Rudimenta Grammaticae de partium orationis declinatu. Ab autore Maturino Corderio recognita & aucta. Appendix ejuſdem Corderii ad ſuum rudimentorum libellum, nunc primum edita, 8.

Theſaurus Linguae Sanctae, ex R. David Kimchi ספר הש רשים / Sancte Pagnino Lucenſi auctore, 4.

Alani Varennii dialogi de amore, de luce, de Harmoniae elementis, de rerum praecipue divinarum varietate, de divina magnitudine, 12.

Originis Oratiunculae ſive Homiliae 48 in aliquot Pſalmos Davidicos.

MISCELLANEA.

Carolus Bovillus de ſapiente & inſipiente.

———————— de Geometric. Corporibus & Mathematicis Supplementis.

Ciceronis Paradoxa.

Orationes aliquot Ciceronis ſeorſum excuſae, in puerorum gratiam, 8.

Parmenidis Eleatae Fragmenta Phyſiologiae.

De memorabilibus & claris mulieribus aliquot diverſorum ſcriptorum opera.

Louis de Pas Hiſtorie de Virginie, 8.

SACRA.

Davidis Pſalmi aliquot Latino carmine expreſſi. a quatuor illuſtribus poëtis; quos quatuor regiones, Gal-

Gallia, Italia, Germania, Scotia, genuerunt. In gratiam ſtudioſorum poëtices inter ſe commiſſi Henrico Stephano: cujus etiam nonnulli Pſalmi Graeci cum aliis Graecis itidem comparati in calce libri habentur, 4.

Pſalmorum Davidis Paraphraſis poëtica nunc primum edita, Autore Georgio Buchanano, Scota, poëtarum noſtri ſæculi facile principe. Ejuſdem Davidis Pſalmi aliquot à T. B. V. verſi. Pſalmi aliquot in verſus item Graecos nuper à diverſis tranſlati, 8.

Franc. Toletus de Puritate conceptionis B. Mariae Virginis libri 2.

Syneſii Cyrenaei Epiſcopi Ptolemaidis, hymni vario lyricorum verſuum genere, 24.

Gregorii Nazianzeni odae aliquot utriſque nunc primum in lucem prodeuntibus Latinam interpretationem adjunxit Fr. Portus Cretenſis.

ERRATA.

Horat. A. Poët. verſ. 351.

Verum ubi plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar maculis, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cavit natura.

Nam ut ſcriptor ſic peccat librarius.

Pag 5 l. 18. *en.* p. 13. l. 2. *excuſerit.* p. 18. l. 11. *Genebrardo.* p. 24. l. 23. *recueil.* l. 24. *liëvre.* l 25. *fauconnerie.* l. 26. *trepuiſſant.* p. 16 l. 32. *Arundinetum* p. 28 l. 14. MCCCCXCII. p. 48. l, 24. *quidem.* p. 59. l. 3. dele *eſt.* p. 63. l 17 *comparaverat.* p 65. l. 23, *movenda* p. 66. l. 9. *tripudiationem.* p. 69. l. 24. *lubentiſſime* p 73. l. 7. *illae.* p. 75. l. 10. *tua.* p. 76. l. 23. & adde *dialogus.* p. 77. l. 29. *prelis.* p. 81. l. 21. *perſuaſiſſimum.* p. 92, l. 15. *item* adde *epigramma de.* p 95. l. 16. *veterum.* p. 110. l. 22. *liberorum* p. 113. l. 23. *incoepto.* l 34. quibus adde *utinam* p. 124. l. 1. *quem.* In Catalogo pag. 16. l. 14. ſumma, adde *& vis : cum appellatione ſyllabum.* p. 17. l. 5. מכלול. p, 22. l 24. *comæ* p 51. l. 6 *quaerere.* p. 55. l. 13. reſurrectione. adde *mortuum.* Cetera ipſe, ſi qua ſuperſunt, emendare poteris.